Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ... 21-нээ гарана | № 80 (15703) | 1981 оной апрелиин 5, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ ҮНДЭҺӨӨР, АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД БОЛОН ДУРАДХАЛНУУДАЙ ТАЛААР ЯБУУЛАГДАДАГ ХҮДЭЛМЭРИ СААШАДАНЬ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

...тэй партиин бодото хол... барисаанай угаа шухала арга ... ажалшадай бэшэгүүд ба ...алнуудай тон ехэ удха шанар ... КПСС-эй XXVI съезд дээ... нухэр Л. И. Брежневэй хэһэн ... дотор хэлэгдэнэ. Эрхэтэдэй ... гүйлтанууд ба гомдолнууд... ...досотой, анхаралтайгаар хан... партийна хүдэлмэрилэгшэ ... хүтэлбэрилэгшэ бүхэн арадай ... партиин үмэнэхи уялгамнай тоолохо уялгатай.

...XXV, XXVI съезднүүдэй хоо... үе соо КПСС-эй ЦК-да 3 ... үлүүтэй бэшэгүүд ороһон, ...эй ЦК-гай уулзалгын таһаг... ...00 мянган шахуу хүнүүд ерэ... байна. Энэ хугасаада нютагай партийна органуудаар эр... 15 миллион бэшэгүүд ба мэдүүлгэнүүд харагдаа. КПСС... XXVI съездын нэрэ дээрэ 270 ... гаран бэшэгүүд, амаршалга... ба ажалай рапортнууд ороһон... Эдэнь ороной хүгжэлтын ... ба экономическа асуу... ...дые шиидхэлгэдэ хабаадал... ажалшадай тон шухалада тоо... байһыень, гүрэнэй ба об... ...ын хэрэгүүдтэ тэдэнэй ха... анхаралтайгаар хандадаг бай... элирхэйлэн гэршэлнэ. Ажал... олон дурадхалнууд, ажаг... ...нууд съездын документнүү... ...хэлдэхэ үедэ хэрэглэгдэл.

...ажалшадай бэшэгүүд болон ду... ...нууд оршон байдалые һай... мэдэхэ, партийна, совет, ажа... органуудай, ниитын эмхинүү... хүдэлмэри бүри тааруу, зу... сэгнэхэ, дутуу дунданууд... ...ха арганууды эли тодоор ... КПСС-эй ленинскэ хараа бо... хараха политическэ зүб шиид... ...нүүдые тодорхойлхо ябуулга... партийна организацинуудта ... Эдэнь хото болон хүдөөгэй ...дай эрилтэ хэрэглэмжэнүүд, эрмэлзэлнүүд тухай, манай ... социально-экономическа, ...ческэ ба оюун бодолой эл... ...барииуудтахи байдал элир... ...гэзэн найдамтай, үнэтэ мэ... нэгэн, совет эрхэтэдэй конституционно эрхэнүүдэ бэелүүлхэ арганудай нэгэн болоно.

Партийна, совет органууд, ажахын ба ниитын эмхинүүд эрхэтэдэй бэшэгүүд болон дурадхалнуудай талаар ябуулдаг хүдэлмэреэ һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд һайжаруулаа. Энэнь ажалша коллективүүдтэ, эмхи зургаанууд болон организацинуудта ажалай ба ажаһуудалай һайн арга боломжонуудые, морально-сэдьхэл бодолдо тааруу оршон байдал хангалгада, үйлэдбэриин түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ бага бэшэ туһа хүргэһэн байна.

Гэхэ зуура, эрхэтэдэй бэшэгүүдые, үгеэрөө хэлэһэн гомдол болон гүйлтануудые хаража үзэлгын талаар гүрэнэй түбэй, ажахын ба ниитын зарим эмхинүүдтэ, нютагай партийна, совет ба бусад организацинуудта горитой дутуу дунданууд бии байна. Хуулита гүйлтанууд ба үндэһэ баримтатай мэдүүлгэнүүдтэ анхаралгүйгөөр, албан хойрогоор хандадаг, урда тээхи найдуулгануудаа дүүргэдэггүй ушар баримтанууд үзэгдэнэ. Энээнһээ шалтагаалан, эрхэтэд дээдэ организацинууд ба эмхи зургаануудта дахин хандаха, холуур ябаха, гүйлтануудаа хангуулхын тула оролдолго гаргаха баатай болоно.

Зарим партийна, совет органууд ажалшадай бэшэгүүдые хаалгын талаар албан хойрог, нобшо нозог ябадал гаргадаг тушаалтадай ябуулгануудые сэгнэхэдээ, заримандаа залан сэхэ гурим сахидаггүй, шанга эрилтэ табидаггүй, бэшэгүүд дотор заагдаһан нюдэ бүрлүүлдэг, шүүмжэлэлэй түлөө хабшадаг, хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд тухай мэдээсэһэнэй түлөө мүрдэдэг баримтанууд тушаа ёһотой шанга хэмжээ абадаггүй байна. Эрхэтэдтэй уулзаха тогтоогдомол гурим сахидаггүй ушарнууд үзэгдэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет иигэжэ тогтообо:

1. Партиин XXVI съезд дээрэ, КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл хэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежневэй зааһые, ажалшадай бэшэгүүд, гүйлтанууд ба гомдолнуудта партийна хүдэлмэрилэгшэ бүхэн, хүтэлбэрилэгшэ бүхэн оролдосотой, анхаралтайгаар хандаха, арадай үмэнэхи, партиин үмэнэхи уялгамни гэжэ тоолон хаража үзэхэ уялгатай гэһэн заабарине ажалшадай бэшэгүүд, дурадхалнуудай талаар хүдэлмэри ябуулхадаа, сэхэ шууд хүтэлбэри болгохыень КПСС-эй ЦК-гай таһагуудта, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедтэ, союзнэ республиканудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд, обкомууд, окружкомууд, горкомууд болон райкомуудта, партийна эхин организацинуудта, совет, профсоюзна, комсомолой органуудта, министерствэнүүд ба албан зургаануудта, ажахын эмхинүүдтэ дурадхагдана.

2. Бэшэгүүдэй талаар ябуулагдаха хүдэлмэриин, эрхэтэдтэй уулзалгын түхэл гуримууд ба онол арганууды саашаданьулам нарижуулан һайжаруулха тодорхой хэмжээнүүдые хараалха ба бэелүүлхыень партийна, совет, профсоюзна ба ажахын органуудта дурадхагдаа.

Предприятинууд, эмхи зургаанууд ба организацинуудта бэшэгүүдэй талаар ябуулагдадаг хүдэлмэриин, ажалшадтай уулзалгын ямар байдалтай байһые саг үргэлжэ шалгаха, хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоонуудые шагнаха, эдэ асуудалнуудые партийна органуудай пленумүүд ба бюро дээрэ, арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай сессинүүд болон заседанинууд дээрэ, министерствэнүүд ба албан зургаануудай коллегинүүд дээрэ ходо зүбшэн хэлсэдэг байха.

Ажалшадай бэшэгүүдэй, дурадхалнууд ба аман хандалгануудай талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэлгын түлөө, табигдаһан асуудалнуудаар хэмжээнүүдые дары түргэн абалгын, мэдүүлгэ барингшадта үндэһэ баримтатай харюунуудые хаһа саг соонь үгэлгын түлөө хүтэлбэрилэгшэд, тушаалтадай тус бүриин харюусалга ехэ болгохо. Шүүмжэлэл хабшаха, бэшэгүүдэй авторнуудые мүрдэхэ һэдэлгэнүүдые, албан хойрог, нобшо нозогоор хандаһан баримтануудые, тушаалта нюурнуудай зэмэтэ ябадал ба эрхэеэ хэтэрүүлһые сэгнэхэдээ, эрилтэ багатайгаар хандадаг хүнүүд тушаа шанга хэмжээ абаха. Эрхэтэдэй дахин ба хамтаараа гомдолнуудые баридаг ушар шалтагаануудые элирүүлхэ ба зайсуулха.

3. Ажалшадай бэшэгүүд, дурадхалнууд болон гомдолнуудые һайтар шэнжэлхэ, бэшэгүүд доторхи мэдээсэлнүүдые хүдэлмэридөө хэрэглэхэ гурим партийна ба совет органуудай министерствэнүүд болон албан зургаанудай, эмхи зургаанууд болон организацинуудай хүдэлмэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгые шухалада тоолохо. Нэмэл бэшэгэй, бэшэгүүдэй талаар ябуулдаг хүдэлмэри тухайдаа ажалша коллективүүдэй үмэнэ хүтэлбэрилэгшэдэй тоосодог үдэрнүүдые үнгэргэлгын, предприятинуудта, барилганууд, колхозууд ба совхозуудта, ажалшадай ажаһуудаг газарнуудта ошожо, тодорхой мэдүүлгэнүүдые шалгахын, эрхэтэдтэй уулзахын тула хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ябалгын һайшаагдаһан дүй дүршэл бүри эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ.

4. Партийна, совет, профсоюзна ба ажахын органууд ажалшадай дурадхалнууд, мэдүүлгэнүүд ба гомдолнуудые харалгые олондо мэдээжэ болохоор эмхидхэхэ, энэ хүдэлмэридэ партийна комитедүүдэй гэшүүдэй, депутадуудай, түрүү хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин түлөөлэгшэдэй бүри эдэбхитэйгээр хабаадаха ябадал хангаха ёһотой. Коллективэй һанал бодолые хараада абажа шиидхэгдэхэ зэргэтэй дурадхалнууд, шүүмжэлхы ажаглалтанууд ба гүйлтануудые хүдэлмэришэдэй суглаануудай, эрхэтэдэй суглаануудай зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха.

Ажалшадай бэшэгүүдэй талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри, ажалшадтай уулзалга улам һайжаруулха асуудалнуудта предприятинуудай, эмхи зургаануудай, министерствэнүүд болон албан зургаануудай партийна эхин организацинуудай үдэр бүриин анхарал хандуулагдаха ёһотой. Партийна организацинууд хүнүүдтэ анхаралтайгаар хандадаг, ажалшадһаа ороһон гүйлтанууд, хүсэлэнгүүд ба дурадхалнуудые хаһа саг соонь, зүбөөр шиидхэлгын түлөө ехэ харюусалгатай байхаар кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэмжээнүүдые хараалха ба бэелүүлхэ болоно.

Ажалша коллективүүдтэ морально-сэдьхэл бодолой тааруу һайн байдал, нэрэгүй гомдолнуудай оролго зайсуулхаар, нүхэд ёһоной, залан сэхэ шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хүгжөөлгэдэ туһа хүргэхөөр оршон байдал хангаха.

5. Партийна, совет болон захиргаанай органууд, партийна эхин организацинууд хуули заршам тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэдхэхэ, бэшэгүүд дотор, уулзалгын үедэ гарадаг олон асуудалнуудаар хүн зондо ходо, дары мэдээсэдэг байха ёһотой. Конституциин ёһоор эрхэтэдэй эдлэхэ эрхэнүүд болон уялгануудые, дурадхалнууд, мэдүүлгэнүүд ба гомдолнуудые хараха тухай хуулинуудые, ажалшадай гүйлтануудые шиидхэлгын талаар, мэдүүлгэнүүд болон гомдолнууд тушаа абтаһан шиидхэбэринүүдые гомдохо гуримай талаар гүрэнэй ба ниитын органуудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай организацинуудай, тушаалтадай этигэмжэ түлөөлэгэнүүдые тодо һонороор тайлбарилха хүдэлмэри эмхидхэхэ.

6. Түбэй ба нютагай газетэнүүдэй, журналнуудай, радио болон телевидениин редакцинууд бэшэгүүдэй талаар ябуулдаг хүдэлмэреэ һайжаруулха, тэдэниие ходо тунхагладаг, хаража үзэлгын үрэ дүнгүүд тухай ходо мэдээсэдэг, бэшэгүүдэй шэнжэлгэнүүдые хэмжээ абахынь тула зохихо эмхинүүдтэ эльгээдэг байха зэргэтэй. Бэшэгүүд дотор табигдаһан асуудалнуудта харюу үгэхын тула партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха. Бэшэгүүдэй талаар ябуулагдадаг хүдэлмэриин, эрхэтэдтэй уулзалга эмхидхэлгын һайн дүй дүршэл үргэнөөр харуулха. Мэдүүлгэнүүд ба гомдолнуудые хаража үзэхэдөө албан хойрог, нобшо нозог ябадал гаргадаг, эрхэтэдтэй уулзалгын гурим эбдэдэг, шүүмжэлэл хэрэгсэдэггүй тушаалта нюурнуудые шүүмжэлхэ.

Мүнөөдэр—Геологуудай үдэр

...СОЦИАЛИС мүрысөөн олониитын зохёо... зы эдэбхи мүн. Тэрэ хадаа уг удхаараа ...дай дээдэ зэргын оюун мэдэрэлһэ, ...ой үүсхэлһэ эшэ үндэһэтэй юм, — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев партиин XXVI съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ тэмдэглээ һэн. Социалис мүрысөөн... эдэбхитэйгээр хабаадажа, эгээл үн... бүтээсэ түйлахын, үйлэдбэриин ашаг ... хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүл... тула тэмсэхэ гээшэ хүнэй һэшхэлһэ, ...жэл, шадабариһаа сэхэ дулдыдадаг хэхэ хэрэгтэнь туһалнабди. Бидэнэй хурдан түргэнөөр газар малтаха бүри байгаалиин баялигай хэбтэшэ һайн шанартайгаар шэнжэлэгдэжэ, али зэргын гүнзэгыдэ хэды шэнээн баялиг бииб гэжэ элирүүлэгдэхэ болоно бшуу.

...манай Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин Холодныи партиин хүдэлмэришэд, геологууд ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандажа, геологошэнжэлгын хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха, социалис мүрысөөнэй үүргэ болон ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, эршэмтэйгээр бэелүүлжэ байнхай. Мүнөө съездын ...ралнуудые бидэ ехэл анхаралтайгаар наринаар шудалжа, шэнэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлнобди. Тиихэдээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһөө бүхэн тон эдэбхитэйгээр ажалла... үйлэдбэри дээрэ бии байгаа арга боломжонуудаа зүбөөр, гүйсэд хүсэдөөр ...хэ хэрэгтэ анхарал хандуулха гэжэ ...ндонобди.

Холодныи геолого-шэнжэлгын партиин хүдэлмэришэд, геологууд үнгэрһэн арбадахи табан жэлдэ яһала эдэбхитэйгээр ...а гэжэ хэлэхэдэ, алдуу гарахагүй. ...нууд, проходчигууд, газар үрэмдэгшэд бултадаа нэгэ һанал бодолтойгоор, ...тэйгээр ажаллажа, үнгэтэ металлай хэбтэшын түрүүшын ээлжээниие ...hoo урид Гүрэнэй комиссида тушаа... Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түр... хоёрдохи ээлжээниие ашаглалгада ...ха гэһэн хүнгэн бэшэ зорилго бидэ урда табигдана. Геологууд, проходчигууд, газар үрэмдэгшэд — манай хүдэлмэрилэгшэд шэнэ табан жэлэй ...шын лэ үдэрһөө хаба шадалаа гамгүйгөөр ажаллана.

...ниин хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив үдэрһөө үдэртэ эгээл үндэр бүтээсэ ...тула тэмсэнэ. Бидэ хэзээдэшье ...гүй газар, гранит шулуу үрэмдэн, ...ниин малтажа, геологуудай шэнжэлгэ саг болзортонь дүүргэжэ шададаг. 1980 ондо Хойто-Байгалай районой «Эрхим бэрхэ проходчик» гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн юм. В. П. Бушуев мүн лэ эрхим проходчигуудай нэгэн болоно. Бригадымнай бэшэшье хүдэлмэришэд мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ байдаг.

Дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд нэгэ һанал бодолтойгоор ажаллахадаа, хаанашье, хэзээдэшье амжалта түйлаһан байдаг гэжэ мэдээжэ ааб даа. Бидэ һарадаа дунда зэргээр 80—85 метр штольни малтаха даабаряа 115—120 метртэ хүргэнэбди. Байгша оной түрүүшын кварталай даабариһаа гадуур 63 метр штольни малтаһан зомди. Бригадымнай коллектив байгаалиин олон бэрхэшээлнүүдһээ сухарингүйгөөр ажаллажа, амжалтаяа улам арьбадхана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө эршээ шангадхажа, саашадаа ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинабди.

Үнгэрһэн табан жэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ хабаадажа, бидэ ехэ юумэндэ һураабди, дүршэл шадабаритайшье болообди. Арбадахи табан жэлэй туршада бидэнэй, бүхыдөө Холодныи геолого-шэнжэлгын партиин коллективэй ажабайдалда ехэ хубилалтанууд болоо. Хүн зоной һуудаг газарһаа холо, хада уулануудай хоорондо оршоһон манай Перевал посёлогой ажалшад сэнхир экранай дамжуулга харадаг болоо. Партимнай геологууд, хүдэлмэришэд дулаан, һайн байрада түбхинөө.

Манай түрэл коммунис парти, совет гүрэн ажалшадай байдал һуудалые һайжаруулха хэрэгтэ саг үргэлжын, тон ехэ анхарал хандуулна. Партиин XXVI съездын материалнуудые шудалаад байхадаа, байгша табан жэлдэ хүн зоной ажабайдал улам һайжаруулагдахаар хараалагдана гэжэ һайн ойлгонобди. Энээнэй урманда үшөөл эдэбхитэйгээр ажаллажа, шэнэ табан жэлдэ түрэл Коммунис партиин хараалһан асари ехэ зорилгонуудые сүм бэелүүлхээр мүнөө хүн бүхэн эрмэлзэнэ.

Манай Холодныи партиин коллектив ашагта малтамалай хэбтэшын хоёрдохи ээлжээниие болзорһоонь урид Гүрэнэй комиссида тушаахаар шиидэнхэй. Бидэ бултадаа сагые ахин, ажаллахал болоно ха юмбибди.

А. ОРЮШЕВ.
Холодныи геолого-шэнжэлгын партиин проходчигуудай бригадир.

БИ-ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ-НАМДА

САГЫЕ АХИН АЖАЛЛАНА

Бригадымнай гэшүүд тон харюусалгатай, хүнгэн бэшэ участогта ажаллажа байдагаа сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрнэ. Тиимэһээл хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаха, оньһон түхеэрэлгэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэй юм. Бидэ арбадахи табан жэлэй туршада 5 километр штольни малтаха даабаряа 3 жэл 7 һарын туршада дүүргэжэ, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 1200 метр штольни малтаа бэлэйбди.

Үйлэдбэриин ашаг үрын, хүдэлмэриин шанарай табан жэлдэ бидэ муу бэшэ үрэ дүн түйлаабди. Бригадын гэшүүдэй оролдосотой бэрхээр, үнэн сэхээр ажаллаһан дээрэһээл арбадахи табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргээбди гэжэ хэлэхэ эрхэтэйб. Бригадымнай гэшүүд бэе бэедээ туһалалсажа байгаад, эбтэй зэтэйгээр ажалладаг, хүдэлмэриин хэдэн мэргэжэлтэйнүүд. Жэшээлхэдэ, залуу мэргэжэлтэ Ю. Б. Намсараев проходчигой, газар үрэмдэгшын, машинистын мэргэжэлтэй. Алишье ажалаа һайн шанартайгаар,

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

«БУРЯТГЕОЛОГИЯ» ГЭЖЭ БУРЯАДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН НЭГЭДЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ГЕОЛОГ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Геологи болон газарай нюусануудые бэдэрхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй габьяата геолог** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Егоров Климент Игнатьевичта — Түбэй геолого-бэдэрэлгын экспедициин ахалагша геолог.

Норекян Залико Артушовичто — Хойто-Байгалай геолого-бэдэрэлгын экспедициин начальник.

Шульга Фёдор Ильичтэ — ахалагша гидрогеолог.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной апрелиин 1.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

«БУРЯТГЕОЛОГИЯ» ГЭЖЭ БУРЯАДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН НЭГЭДЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнь түлөө Геологой үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Иванов Георгий Фёдоровичые — Хойто-Байгалай геолого-бэдэрэлгын экспедициин үрэмдэгшэ.

Лукьянова Тамара Васильевнае — Ахын геолого-бэдэрэлгын экспедициин ахалагша геолог.

Спиридонов Михаил Фёдоровичые — Үдэ-Витимэй геолого-бэдэрэлгын үрэмдэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной апрелиин 1.

ҮНДЭР ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

...проходчик Ленинэй, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден... Р. Толстоуховай хүтэлбэрилдэг бригадын коллек... 1977 оной февралиин 6-да Байгалай тоннелиин зүүн ... түмэр замай тоннель малтажа эхилээ бэлэй. ... богонихон сагай туршада 4 километр шахуу ту... ...най тоннель малтажа, Байгалай тоннель малтаха ... нэгэ жэлээр урид дүүргэлсээ һэн. Ажалша бэр... ...сэхэ коммунист В. Р. Толстоуховай ажал хэрэ... ...манай Коммунис парти, Совет гүрэн үндэрөөр сэгнэжэ, тэрээндэ Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэ олгоһон юм.

Тэрэшэлэн партиин XXVI съездын делегат В. И. Аксёнов, БАМ-ай солото барилгашан А. А. Горбатенко гэгшэд Ленинэй орденоор шагнагдаһан байна.

Байгша оной апрелиин 3-да КПСС-эй Хойто-Байгалай районой партийна эдэбхитэдэй суглаан болоо. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. У. МОДОГОЕВ энэ суглаанда хабаадалсажа, 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчик Валентин Романович Толстоуховта Ленинэй орден, Социалис Ажалай Геройн «Балта ба хадуур» гэһэн алтан мүшэтэйгөөр барюулба.

В. И. Аксёнов, А. А. Горбатенко гэгшэдтэ Ленинэй орден барюулагдаа.

Мүн тэрэ үдэр БАМ-ай Буряадай участогай 200-гаад барилгашадта СССР-эй орден болон медальнууд баяр ёһололой оршон байдалда барюулагдаба. Манай корр.

ТАСС Шэнэ һонин

Л. И. БРЕЖНЕВ Г.-Д. ГЕНШЕРТЭЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Советскэ Союзда ерээд байһан ФРГ-гэй Федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншертэй апрелиин 3-да Кремль соо уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Советскэ Союзай гадаадын политика эб найрамдалай, шахардуу байдал һуларуулгын, хөөрэлдөөнүүдэй ба харилсаа холбооной залан сэхэ шэнжэтэй юм гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй XXVI съездэ ЦК-гай хэһэн тоосоото элидхэл дотор найруулагдаһан тодорхой дурадхалнууд ехэ удха шанартай байна гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Нэн түрүүн буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха гээшэ мүнөөнэй эрхэ байдалда эб найрамдал бэхижүүлгын түлхюур болоно гэжэ Л. И. Брежнев хэлэбэ. Хүсэнүүдэй тогтониҗорһон тэнсүүриие хазагайруулангүй, сэрэгүүдэй урда урдаһаа зүришэлдэлгые һуларуулха шухала асуудал табигдана. Энэ асуудалые шиидхэхээр бидэ бэлэмди.

СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи хоёр талын харилсаанай ниитэ байдалда Л. И. Брежнев һайн сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, тэдэниие саашаданьхүгжөөхын тула хүсэлэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй гэжэ мэдүүлээ.

Уласхоорондын асуудалнуудые, тусхайлбал, буу зэбсэг хуряалгын зарим асуудалнуудта хабаатай зүйлнүүдые зүбшэн хэлсэлгын үедэ Г.-Д. Геншер ФРГ-гэй правительствын ба НАТО-гай мэдээжэ хараа, шэглэлые баримталһан байна. Тиихэ зуураа, уласхоорондын байдалые гуримшуулхын, Европодохи байдалые һайжаруулхын аша туһада зүүнэй ба баруунай оронуудай хоорондохи хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

1970 оной августын 12-ой договортой, хамтын бусад документнүүдтэй зохилдуулжа, совет-баруун германиин харилсаае ФРГ-гэй правительство саашаданьхүгжөөхэ хараатай гэжэ Г.-Д. Геншер мэдүүлээ. ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Шмидтын бэшэгые Г.-Д. Геншер Л. И. Брежневтэ барюулба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. И. Блатов, СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд В. С. Семенов, ФРГ-гэй МИД-эй статс-секретарь Г. Ван Велль, ФРГ-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд А. Майер-Ландрут уулзалгада хабаадаба.

(ТАСС).

ВЕНОГУУДЫЕ ТАБИБА

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Фашис булимтарагшадһаа Венгрие сүлөөлһөөр 36 жэлэй ойдо зорюулагдажа, совет сэрэгшэд-сүлөөлэгшэдтэ Эрхэ сүлөөгэй талмай дээрэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ веногуудые табилгын ёһолол апрелиин 3-да эндэ болобо.

ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, ВНР-эй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Лошонци, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Д. Лазар, ороной партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд энэ ёһололдо хабаадаһан байна. ВСРП-гэй Центральна Комитедһээ, ВНР-эй Президиумһээ, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведһээ, ниитын эмхинүүдһээ, ВНР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдһээ, ВНР-тэхи СССР-эй посольствоһоо, Венгриин ниислэл хотын ажалшадһаа веногууд табигдаа.

Венгрие сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ баатарай үхэлөөр унаһан Венгриин геройнуудта зорюулагдажа, ниислэл хотодо бодхоогдоһон памятнигай дэргэдэ энэ үдэр веногууд табигдаһан байна.

ГАЗАРАЙ БАЯЛИГУУДЫЕ УУДАЛАГШАДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Оронойнгоо минерально-түүхэй эдэй баазые бэхижүүлгэдэ геологууд ехэ хубитаяа оруулдаг юм. Партиин XXVI съезд һалбариин үмэнэ шэнэ зорилгонуудые табяа. Нэн түрүүн түлишын элшэ хүсэнэй нөөсэ баялигуудые шэнжэлэн уудалха гэжэ хараалагдаа. Баруун болон Зүүн Сибирьтэ, ороной Европодохи хубида, бусад районуудта нефтиин, газай баялигай хэбтэшэнүүдые элирүүлхэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ байна. Геологой үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ энээн тухай хэлсэбэ. Тэрэ апрелиин 3-да Москвада болоо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын нэгэдэхи орлогшо И. П. Ястребов, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, социалис мүрысөөнэй түрүүшүүл, ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һууба.

СССР-эй геологиин министр Е. А. Козловский элидхэл хээ.

КПСС-эй XXVI съездын һалбариин урда табиһан зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэбди гэжэ газарай баялигуудые шэнжэлэн уудалагшад найдуулһан байна. (ТАСС).

СУББОТНИГТО—ГАБШАГАЙ АЖАЛ

Апрелиин 18-да оронойимнай олон миллион ажалшад коммунис субботнигто гараха юм. Олон предприятинуудай коллективүүд үндэр уялгануудые абана, эдэниие амжалтатайгаар бэелүүлхэ тодорхой харгы замуудые хараална. Ажалай һайндэртэ бэлэдхэл тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд иигэжэ мэдээсэнэ:

МОСКВА. «Геофизприбор» нэгэдэлдэ эмхидхэгдэһэн түрүү дүй дүршэлэй һургуулида хэшээлнүүд эхилбэ. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэл шудалалга мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэдэнь, ажалай бүтээсэ нэмээхэ арга нөөсэнүүдые элирүүлхэдэнь, хүдэлмэришэдтэ туһалха байна. Һургуулида дүй дүршэлтэй мастернууд, уралан нарижуулагшад хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Субботнигой үдэр коллектив урда урдынхиһаа бүри ехэ продукци гаргахые хараалаа. Мүнөө детальнуудые, хэрэгсэлнүүдые арьбалжа байна. Апрелиин 18-да коллектив бүри эршэмтэйгээр, бүтээсэ ехэтэйгээр, шанар һайнтайгаар хүдэлхэ.

ИЛЬИЧЕВСК (Одесскэ область). А. Ротарай хүтэлбэрилдэг механизаторнууд — докернуудай ажахын тоосооной комплексно бригада урда амаралтын үдэр энэ субботнигой тоосоогоор ажаллаба. Портын хүдэлмэрилэгшэд «Генерал Леселидзе» гэжэ теплоходһоо хоолой, сорго болон хабтагар булад буулгаха нормоёо үлүүлэн дүүргэбэ.

Түрүүшүүлэй дурадхалаар бүхы коллективүүд сүлөө сагтаа һайндэрэй тоосоогоор хүдэлнэ.

МИНСК. Белоруссиин Наукануудай академиин физико-технологическа институдай физикын лабораториин хүдэлмэришэд туршалгын үйлэдбэриин инженернүүд болон хүдэлмэришэдтэй хамта шэнэ даабари дүүргэжэ захалба. Металл болбосоруулгые хэдэн дахин түргэдхэдэг ротационно отололгын зэмсэг хэрэгсэлнүүдые эндэ бүтээжэ эхилээ. Коммунис субботнигой үдэр болотор институдта оньһон техникые нарижуулха проектнэ документациие зохёохо хэрэгээ болзорһоонь урид дүүргэхэ юм. Апрелиин 18-да захилай горитой хубинь бэелүүлэгдэхэ байна.

ТАЛЛИН. «Марат» гэжэ нэхэлгын нэгэдэлэй цехүүдтэ хэгдэһэн буулгабаринуудтай касседүүд Таллинһаа предприятиин участогуудай нэгэнэй байрладаг Сааремаа гэжэ олтирогто эльгээгдэбэ. Оёдолшон М. Таммигай дурадхаһан, харуулһан ажалай түрүү арганууд коммунис субботнигой үдэр эгээл бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахадань, эхэнэр хүдэлмэрилэгшэдтэ туһалха юм.

Субботнигто бэлдэхэдээ коллектив түрүүшүүлэй ажалай дүй дүршэл болон арга онолнуудые шэнжэлнэ. ашаг үрэ ехэтэй шэнэ зүйлнүүдтэй танилсана. Энэнь апрелиин 18-да нэгэдэлэй бүхы оёдолшодой халаанайнгаа даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ, харин эсхэгшэдтэ нэхэмэл бүд эсхэлгын бүри һайн технологи хэрэглэхэ арга олгохо байна.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ОВОЩ ЕХЭЭР УРГУУЛХА АРГА БИИ

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Леонид Ильич Брежневэй элидхэл болон «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор урдынхидал адли хүдөөгэй ажалшадай урда онсо шухала зорилгонууд табигдаба. Бидэнэр Эхэ ороноо эдеэ хоолой зүйлөөр, хүдөө ажахын продуктнуудаар, промышленностиия түүхэй эдээр найдамтайгаар хангаха ёһотойбди. Илангаяа овощ болон хартаабха үйлэдбэрилгые саашадань ехэ болгожо, ассортиментыень үргэдхэхэ ба шанарыень дээшэлүүлхэ, һайнаар хадагалха ба хоролтыень эрид бага болгохо асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Энээниие бидэнэр ехэ һайшаанабди.

Энэ хадаа манай эрхэ байдалда хүнгэн хэрэг бэшэ гэжэ ойлгонобди. Гэбэшье энээниие бэелүүлхэ арга бии. Имагтал ажахыдаа хэрэглэгдээгүй байгаа арга боломжонуудаа, хүсэ хабаяа дүүрэнээр элсүүлэн, даалгатдаһан ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, бултандаа нэгэ хүн шэнги һанал бодолтойгоор, эдэбхи хэшээлтэйгээр ажаллабал, бүри ехэ амжалтанууд туйлагдаха аабза гэжэ һанагдана.

Манай совхоз Улаан-Үдэ город шадархи зонодо оролог хадаа, городой хүн зониие һүөөр, һая хуряаһан огородой эдеэгээр хангалсаха гол уялгатай юм. Тиимэһээ овощ ургуулдаг манай бригадын үүргэ ба харюусалгань ехэ болоно.

Эндэ һаяхан бригадымнай гэшүүд бултаараан сугларжа, съезд дээрэ баталагдан абтаһан шиидхэбэринүүдые, илангаяа Леонид Ильич Брежневэй элидхэл дотор табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ, нэн түрүүн, шэнэ табан жэлдэ овощ яажа элбэгээр ургуулха тухай тодорхойгоор хөөрэлдэһэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон шанга ган гасуур бидэнэрэйшье хүдэлмэридэ нилээд бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулаа гээшэ. Хэды тиимэ байбашье һаань, бригадынхидай ажалаа шадажа эмхидхэһэнэй ашаар гүрэндэ овощ худалдаха табан жэлэй түсэбтэ даабаринууд бэелүүлэгдээ һэн. Бүхы дээрээ 30 мянган центнер огородой эдеэн бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаһан байха юм.

Нёдондо даажа байһан 40 гектар газар дээрэһээ 9 мянган центнер гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 225 центнер овощ хуряагдажа, түсэбөө 140 процентээр дүүргээ һэмди. Тодорхойлбол, гектар бүриһөө 126 центнер үгэрсэ, 140 центнер помидор, 236 центнер морхооб. 350 центнер капуста хуряажа абаабди.

Огородой эдеэнэй үндэр ургаса абахын түлөө һайн рассада ургуулха хэрэгтэй. Рассада һуулгахадаа тон түрүүн үрэһэнэйнгөө сорт ба таригдаха болзорыень наринаар харалсадаг гээшэбди. Манай эндэ помидорой рассада дулаан парнигта мартын 25-һаа апрелиин 1 болотор һуулгагдажа, тэрэ 28—30 үдэрэй туршада ургуулагдаһанай һүүлээр газаа гаргагдажа, хүйтэн парнигта гү, али һайнаар элдүүрилһэн газарта һуулгагдадаг. Эртын капустын рассада апрель һарын эхеэр хүйтэн парнигта һуулгадагбди. Рассадын ургажа байха үедэ шанарыень харалсажа байгаад, 3—4 дахин натри, фосфор, кали гурбанай холисоор, хоёр дахин микрободосуудаар үтэгжүүлэгшэбди.

Рассадаа һуулгахынгаа урда тээ бригадын гэшүүн бүридэ газар хубаарилагдажа үгтэнэ. Хүн бүхэндэ 40 соотог үгэрсэ, 30 соотог капустын, 15 соотог помидор ба морхообой, 30 соотог бусад овощой тарилга даалгагдадаг гү, али 115 соотог дээрэ хүн бүхэн овощ ургуулдаг юм.

Рассада һуулгаха газараа һайнаар элдүүрилдэг гуримтайбди. Газараа хахалхынгаа урда тээ полиёо рельсовэ волокушаар жэгдэлнэбди. Һүүлээрнь тэрэнээ 25—27 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалаад, тусхай агрегадаар тэгшэлдэгбди. Огородой эдеэнэй үрэһэ һуулгахададаа хахалаашаһаань хүндэлэн тарихада, эшэнь жэгдэоршье, түргөөршье бултайдаг.

Овощой баян ургаса абахын тула газар дээрэ ургамалнууд үдхэнөөр һууха зэргэтэй, хооһон газар байха ёһогүй. Хэрбээ урдандаа капуста, морхооб квадратно-гнездовой аргаар һуулгадаг байһан һаа, харин мүнөө машинаар нэгэ зуруудаар таридаг болонхойбди. Иимэ аргаар һуулгахада гектар бүридэ помидорой 45—50 мянган эшэ, эртын капустын 40—45 мянган, оройн сортын капустын 30—35 мянган эшэ хүртэнэ. Зүгөөр морхооб, свёкло һуулгахадаа хоорондонь 45—60 сантиметр зайтайгаар гурбан зуруудаар таридагбди.

Иимэ аргаар овощ тариха газартаа органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулдаг байнабди. Бидэнэр жэл бүри овощ ургуулдаг газарайнгаа гектар бүридэ 12—15 центнер минеральна үтэгжүүлгэ, 60—80 тонно наг шэбхэ гаргадагбди.

Овощ ургуулхадаа газараа зүбөөр уһалха гээшэ ехэ удха шанартай. Бидэнэр ургамалаа уһа сасадаг ДДН-70 агрегадаар хүсэд һайнаар уһалхые оролдонобди. Газарай хүрьһэндэ уһаһай багааршье дуталдаа һаань, ургамалай гараса аалидадаг, шанарынь муудадаг байха юм. Бидэнэр газараа хахалхынгаа урда тээ гектарай 350—400 кубометр хүртэхөөр һайса уһалдагбди. Энэмнай хүрьһые гүнзэгыгөөр шиигтүүлнэ бшуу. ДДН-70 агрегадай хүдэлгэгдэхэ үедэ ДТ-75 түхэлэй гэнжэтэ 2 трактор хүдэлгэгдэдэг, үшөө нэгэ иимэ трактор бэлдээтэй байдаг.

Жэл бүри найдамтай баян ургаса абахадамнай үшөө юун туһалнаб гэхэдэ, бригадын гэшүүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлэгдэнхэй, эзэгүй тарилга гэжэ байхагүй. Бригадамнай бүхылөө ажахын тоосоондо оруулагданхай. Мүн эндэ ажалладаг хүн бүхэндэ хэды шэнээн овощ ургуулхаб гэһэн даабари жэлэй эхиндэ үгтэдэг, хэды гаргаша хэхэнь уридшалан тогтоогдодог байна.

Овощ ургуулагшадтаа, механизаторнуудтаа салингынь абаһан ургасынь зэргээр түлэдэгбди. Жэшээнь, механизаторнуудта бүхы дээрээ абтаһан огородой эдеэнэй центнер бүхэнэйнь түлөө 1 түхэриг 32 мүнгэн үгтэдэг. Харин овощ ургуулагшадта үгэрсын центнер бүхэнэй түлөө 5 түхэриг 34 мүнгэн, эртын капустын — 3 түхэриг 92 мүнгэн, оройн сортын капустын — 2 түхэриг 15 мүнгэн, морхообой—6 түхэриг 48 мүнгэн, помидорой центнер бүридэ 7 түхэриг 10 мүнгэн түлэгдэнэ. Ургасаяа хуряажа абатараа хүдэлһэн хүнүүдтэ тус тустань һара бүридэ 84 түхэриг аванс үгтэдэг. Тиигээд бүхы ургасаяа хуряажа абаһан хойноо хүдэлмэрилэгшэдтэеэ эсэслэн тоосодог гээшэбди. Эндэ баян ургаса абагшад хэзээдэшье ехэ түлбэридэ хүртэдэг байха.

Овощ ургуулха 40 гектарта 26 эхэнэр ажалладаг юм. Саг зуурын ажалда хүнүүдые абадаггүйбди. Юундэб гэхэдэ, манай бригадынхид бүхы хүдэлмэреэ өөһэдынгөө хүсөөр хэжэ, салин хүлһэеэ дүүрэнээр абахые оролдодог байна бшуу. Тэдэнэр 6 һарын туршада ажаллахадаа, тус бүридөө дунда зэргээр 1200—1500 түхэриг абадаг. Харин зарим түрүүшүүл 2200 түхэриг хүрэтэр салинда хүртэдэг байха юм.

Тиигэбшье манай ургуулдаг овощой өөрынь үнэ сэн үшөөл ехэ байһаар. Саашадаа тэрэниие хямдаруулха, илангаяа автотранспортын гаргаша хороохо хүсэлтэйбди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ совхознай энэ һалбарида бүри ехэ анхарал хандуулха, тэрэниие хүгжөөхэ хэрэгтэ мүнгэ зөөри һомолхо байна. Жэшээнь, 1983 ондо овощ таридаг газарнай 2,5 дахин үргэдхэгдэжэ, 100 гектарта хүргэгдэхөөр хараалагдана. Тиимэһээ манай бригадын коллектив урдахи зорилгоёо һайнаар ойлгожо, овощ ехээр ургуулха гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдохо байна. Гэхэтэй хамта, энэ ехэ газараа найдамтайгаар уһалха асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Энэ зорилгоор ехэ сөөрэм тогтоохо хүдэлмэриин проект зохёолтые энэ жэлһээ эхилхэ шухала болоно. Энэ талаар районой хүтэлбэрилэгшэд, Оронгын уһалууриин системэнүүдэй управлениин мэргэжэлтэд һаналаа табиха бэзэ гэжэ найданабди. Иигэжэ сөөрэм тогтоолгые түргэдхэжэ, хойто жэлдэ тэрэниие дүүргэдэг һаа, ехэл һайн байгаа.

Мүн овощ ургуулагшадые нэмэжэ һургаха тухай мүнөөһөө бодомжолхо хэрэгтэй. Даб дээрээ тэдэниие байлгаха гэр байра олоор бариха асуудалые шиидхэхэ шухала.

Ажахыдамнай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд шэнэ табан жэлдэ манай бригадын ажалые үргэлжэдэнь оньһожоруулхаар хараална. Теэд эдэнэрэй һанаан хүсэлдэдэггүй. Тэдэнэр жэл бүри СКН-4, СКН-6 түхэлэй машина захидаг, тэрэнь абтадаггүй. Мүн буртаг ногоонуудтай, ургамалай хоротонтой тэмсэхэ гербицидүүдые ба хорото химикадуудые сасан тараадаг тусхай машинанууд бидэндэ дуталдана. Тиимэһээ республикын Госкомсельхозтехникын хүтэлбэрилэгшэд манай захилые дүүргэхэ гэжэ оролдохо бэзэ гэжэ найдагдана.

Энэ жэлдэ овощ тарилгамнай 10 гектараар үргэдхэгдэхэ юм. Бидэ мүнөө парнигуудаа бэлдэжэ, үрэһэеэ тарижа захалаабди. Газар дээрэ наг шэбхэ зөөгдэжэ байна.

Партиингаа XXVI съездын шиидхэбэри бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 9370 центнер огородой эдеэ ургуулха гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 187 центнер ургаса абаха түсэбтэйбди. Энэ түсэбтэ даабаряа манай бригадынхид заатагүй бэелүүлхэ бэзэ гэжэ найданабди.

Е. БАИРБИЛИКТУЕВА,
Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой агроном-овощевод.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ҺУРАЛСАЛ

КПСС-эй Хяагтын райком парткомуудай, партийна эхин организацинуудай секретарьнарай ээлжээтэ семинар үнгэргэбэ.

Эндэ хабаадагшадай үмэнэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй эрилтын ёһоор парти доторой ба үзэл сурталай ниитэ-политическэ хүдэлмэри саашадань һайжаруулха талаар, районой партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд» тухай асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

Политическэ һуралсалые һайжаруулха, партида абалгада, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлгэдэ анхарал онсо хандуулха тухай асуудалнуудаар элидхэлнүүд хэгдэһэн байна. Удаань Наушки станциин узелай парткомой секретарь В. А. Ушакин, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Б. Н. Богданов, «Пограничный» совхозой парткомой секретарь В. Д. Цыремпилов, Хяагтын 2-дохи дунда һургуулиин парторганизациин секретарь В. Г. Никитина партийна эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг дүй дүршэл тухайгаа эндэ суглааргашадта хөөрэжэ үгөө.

В. ГУЛГОНОВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

«Сельхозтехника» нэгэдэлэй Бэшүүрэй районно отделениин заһабарилгын цехэй коллективтэ агитатор комсомолец Георгии Перелыгин полит-мэдээсэлнүүдые үнгэргэдэг, сүлөө сагтаа орон дотор, мүн дэлхэй дээрэ боложо байгаа һонинтой юумэнүүдые танилсуулдаг юм.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Перелыгин ажалша нүхэдэйнгөө дунда.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ

ТАРИЛГЫН УРДА ТЭЭ

Һаяхан Түнхэнэй районой хоорондоо мүрысэдэг ажахынууд бэе бэедээ ябалсажа, ерэхэ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ хэр бэлэн боложо байһанаа шалгалсаба. Районой гурбан багахан ажахы болохо «Маяк» колхозой, Түнхэнэй, Туранай совхозуудай механизаторнууд, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн шалгалтанууд тухай эндэ хэлэгдэхэ байна. Энэ шалгалтада районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Е. Ш. Гулгонов, районой гүрэнэй үрэһэнэй инспекциин начальник З. Н. Елшина, «Саяан» газетын хүдэлмэрилэгшэ И. Е. Фёдоров гэгшэд хабаадалсаһан байна. Шалгалтын үедэ хэнэйнь һайнаар бэлдэһэн, хэнэйнь хүсэд бэлэн болоогүй байһаниинь элиржэ үгөө.

Шалгалта «Маяк» колхозһоо эхилээ. Тус ажахы үнгэрэгшэ жэлдэ район доторoo ороохо тарянай эгээн баян ургаса — гектар бүриһөө 16,9 центнер таряа хуряагаа һэн. Энэ амжалта нэн түрүүн хабарай тарилгада һайнаар бэлдэһэнэйнь ашаар туйлагдаа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Мүнөө энэ колхозой 49 тракторай 40-ниинь бэлэн болгогдонхой. Үлөөшэдынь эдэ үдэрнүүдтэ заһабарилгаһаа гаргагдахаар хараалагдана. Энээнһээ гадна тарилга хэхэ, хүрьһэ элдүүрилхэ бүхы машинануудынь бэлэн.

Заһабарилагдаһан трактор, машинануудынь ябажа харахаһанай удаа комисси үрэһэнэйнь таряае шалгаба. Колхоз бүхыдөө 7447 центнер тарянай үрэһэтэй байба. Энэнь тарилгада хүсэд хүрэхэ юм. Тус колхоз район доторoo үрэһэеэ эгээн түрүүн, бүри намарай дулаанда һайн шанартайгаар сэбэрлэжэ дүүргэһэн байна. Үрэһэнэйнь 1027 центнер тарилгын нэгэдэхи классай, 6020 центнерынь хоёрдохи классай шанарта хүргэгдэнхэй. Бэшэ үрэһэнниинь үшөө дахин сэбэрлэгдэжэ, нара һалхинда хатаагдажа, тарилгын шанарта хүргэгдэхэ байна.

— Энээнһээ гадна хабартаа тарилга хэхэ 490 гектар сэбэр паар, 1500 гектар намарай паар бэлдэгдэнхэй,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ П. М. Махаров мэдүүлбэ.—Севооборотой ёһоор 1501 гектар дээрэ ороохото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 720 гектарта шэниисэ тарихабди. Тарялан болон сабшалан хорёолхо һургааг, бахана бэлдэгдэжэ байна.

Ажалай эмхидхэлэй талаар абажа үзэхэдэ, тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд Гужарай болон Далахайн тракторна бригадануудые хамтаруулжа, нэгэ томо бригада эмхидхэхэ гэжэ шиидээ. Энэньшье зүйтэй. Мүнөө томодхогдоһон бригадые дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэ Д-С. Убушеев хүтэлбэрилхөөр томилогдонхой. Мүн хабарай хүдэлмэриин түсэб табиһан, ажалаа ипатовайхидай гуримаар ябуулхын тула тарилгын комплексно звенонуудые байгуулһан байба. Тэрэнэй ёһоор эртын ороохото ургамалнуудые 8 үдэрэй, бусад бүхы ургамалнуудаа 16 үдэрэй туршада тарижа дүүргэхээр хараалаһанхай. Бүхыдөө эндэ 9 звено хүдэлхэ. Хабартаа 27 трактор хоёр халаанда хүдэлгэгдэхөөр хараалагдана. Колхозой правлени болон парткомоор хабарай тарилгын хүдэлмэридэ хабаадаһан механизаторнуудта үгтэхэ гол болон нэмэлтэ түлөөһэн шэнэлэгдэжэ, баталагдан абтанхай.

Шалгалтада хабаадагшад хоёрдохи үдэртөө Түнхэнэй болон Туранай совхозуудай байдалтай танилсаа. Түнхэнэй совхозой машинно-тракторна мастерской техникэ заһабарилхын тула һайнаар түхеэрэгдэһэн, дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэдээр хангагдаһан байба. Эндэ тэрэ үдэр 8 трактор заһабарилагдажа байгаа. Ойрын үдэрнүүдтэ тэдэнь бүхыдөө бэлэн болгогдохо юм. Тарилгын, хүрьһэ элдүүрилгын машинанууд хуу бэлэн шашуу.

Зүгөөр энэ совхозой 700 центнер горохой үрэһэн муугаар сэбэрлэгдээ гэжэ элирээ. Тэрэшэлэн обёосойнь үрэһэн дахин сэбэрлэгдэхэ байна. Үрэһэнниинь тарилгадаа хүрэхөөр. Тиин хартаабхын үрэһэнэй миил хахад хубинь бии. Нүгөө хахадыень хүн зонһоо худалдан абажа, хүсэлдүүлхэ бодолтой.

Энэ ажахыда трактор, машинануудаа хадагалха хашаань угаа удаан баригдана гэжэ комисси ажаглаба. Техникэнь, илангаяа ороохонойнь комбайнууд газаагуур хэбтэжэ, саһа уһанһаа муудана. Хуушарһан, үни хаягдаһан түмэр түдэгэ суглуулха, тушааха хэрэгтэ совхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд анхарал бага табина хэбэртэй. Жэшээнь, Шэмхын отделенидэ түмэрэй хаядаһан эндэ тэндэ дүүрэн хэбтэжэ харагдаа.

Мүрысэгшэ ажахынуудай түлөөлэгшэд Туранай совхоздо ошоходоо, олохон дутагдалнуудтай ушарба. Туранай отделениин тракторна бригадын механизаторнууд техникээ шанар муутайгаар заһабарилжа байна гэжэ шэнжэлэгдээ. Гадна Туранай болон Хойто-Голой отделенинүүдтэ тарилга хэхэ, хүрьһэ элдүүрилхэ машинанууд заһабарилагдаһаншье һаа, нэгэ газарта хадагалха байрагүй дээрэһээ эндэ тэндэ хаягдашанхай байба.

Тус совхоздо бүхыдөө 36 трактор тоологдоно. Тэдэнэй 12-ынь капитальна заһабарилгада ороһон байна. Мүнөө 30 трактор бэлэн болонхой. Бэшэниинь энэ һарын дүүрэтэр бэлдэгдэхээр хараалагдана. Тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэхэ гэхэдэнь, 10 тракторист дуталдана. Зүгөөр хүнүүдые механизаторай мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй анхардаггүйнь гэшмэлтэй.

Үрэһэ хүрэнгыень шалгажа үзэхэдэ, тон һанаа зобоһоритой байба. Тарянайнь үрэһэн бүхыдөө шахуу һэлгэгдэхэ, районой бусад ажахынуудһаа худалдажа абаха болоно. Тиихэдэ үшөө 500 центнер обёосой үрэһэн дуталдана. Худалдажа абаһан зарим үрэһэнниинь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байһаар.

Мүнөө газаа дулааржа, тарянай үрэһэ нара һалхинда гаргажа хатаахада, хорходоходо зохид саг ерэбэ. Тэсд энэ ажахын ороохоной тоог дээрэ юуншье хэгдэнэгүй. Ороохонойнь үрэһэн ГОСТ-ын эрилтэнүүдэй ёһоор хадагалагданагүй. Үрэһэнэй сорт, тэрэнэй шэгнүүр, тарилгын шанар гэхэ мэтые харуулһан бэшэг тэмдэг байбагүй. Совхозой ахамад агроном Ш. Э. Буянтуев улайха сайха баатай болоо.

Мүн эндэ түлишэ-тоһодолгын зүйлнүүдтэ харюусалгагүйгөөр хандана гэжэ тэмдэглэгдээ. Мүнөө болотор заправка хэхэ колонко баригданагүй, цистернэнүүд соохи бензин болон дизельнэ түлишэ гоожожо байһан байба. Галай аюулһаа һэргылэлгын хэрэгсэлнүүд бэлэн бэшэ. Цистернэнүүдынь шэрдэгдээгүй. Түлишэ-тоһодолгынь материалнуудай склад хорёологдоогүй байшоо.

Эдэ бүхы дутагдалнууд дээрэһээ энэ ажахы хабарай тарилгын хүдэлмэридэ үшөө бэлэн бэшэ гэжэ сэгнэгдээ.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

3 ҺАРА СОО

Загаһашанай ажал хүнгэн бэшэ байдаг. Саһа бордоһоор шэдэлһэн сэбдэг хүйтэн мүльһэн дээрэ утын үдэр загаһа олзоборилхо гээшэ гайтайхан даа. Хүдэлмэриингөө хэды хүшэршье һаань, Кабанскын районой «Прибайкалец» колхозой загаһашад эдэ үдэрнүүдтэ загаһа олзоборилхо ажалаа улам үргэнөөр ябуулна. Тус ажахын загаһашадай бригадануудай нэгые Александр Нефедович Новолодский хүтэлбэрилнэ. Энэ коллектив байгша оной нэгэдэхи кварталда 175 центнер загаһа бариха түсэбтэй байһан юм. Партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоходоо, даабариһаа гадуур үшөө 25 центнер загаһа олзоборилхо зорилго хараалаа һэн.

Һаяхан энэ бригада бэлэдхэлэй пунктда 511 центнер загаһа тушаагаа. Эдэнэрнай съездын нээгдэһэн үдэр 100 центнер загаһа баряа юм. Бүри һаяхана тус бригадын гэшүүд 176 центнер загаһа олзоборилжо, горитой амжалта туйлаба.

Эдэ үдэрнүүдтэ А. Н. Новолодскиин бригада загаһа олзоборилхо жэлэйнгээ түсэб сүм дүүргэхын түлөө шармайн оролдоно. Колхоз бүхыдөө хахад жэлэйнгээ даабари дүүргэнхэй.

А. ХАЛТУЕВ.

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ — МҮНӨӨДЭРЭЙ ЭРИЛТЭ

Эдэ дурсагдаһан хүршэ хоёр ажахынуудай үйлэдбэриинь гол һалбари — мал ажал гэжэ түрүүн хэлээ һэмди.

Жэшээнь, мүнөө «Юбилейный» совхозой фермэ, гүүртэнүүдтэ хамта 3800 үхэр, тэрэ тоодо 700 гаран һаалиин үнеэд, 700 үлүүтэй мяханай гүүртын тугал хүхүүлдэг үнеэд харууһалагдана. Бүхыдөө 21 мянган гаран хонидтой. «Дружба» колхоздо хоёр мянга шахуу үхэр, тэрэ тоодо 700 һаалиин үнеэд, гунжад, тэрэшэлэн 21,3 мянган хонин һүрэг тоологдоно.

Ондоогоор хэлэбэл, эдэ ажахынууд түбхын түрүүн адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, мяха, һү, нооһо ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха гол зорилготой болоно. Тиихэдээ «Дружба» колхозойнь мал ажал нэгэ бага соморшог, эндэ мяханай тусхай гүүртэнүүд үгы юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ ган гасуур боложо, ороохо тарялан, үбһэ тэжээлэй биратай ургаагүй дээрэһээ мал ажалынь илангаяа ехэ хохидолдо ороо гээ һэмди. Жэшээлхэдэ, үбһэ тэжээлээр дуталдаад, гансахан малай үхэл хоролтодо ороһонһоонь боложо, «Юбилейный» совхоз нёдондо 86,7 мянган түхэригэй гарзада ороо. Харин «Дружба» колхозой тэрэ гарзань 97,3 мянганда хүрэһэн байна. Тэрээн дээрэнь үнеэдэй һү шэмын доошолһые, малай шэгнүүрээ дутуу нэмээһые, олон эхэ малай һубайрһые тоолобол, гарза хохидолынь үшөө ехэ болохо юм ааб даа.

Тиибэ ябашье газар тарялангаа зүбөөр эрхилжэ, мүн гүүртэ, фермэнүүдтэ ажалай эмхидхэлые, хүдэлмэриин гурим журамые һайнаар табижа шадаһанай ашаар «Юбилейный» совхоз нүгөө хүршэ ажахытайнь сасуулбал, мал ажалдаа муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Тусхайлбал, совхоз гүрэндэ һү худалдаха табан жэлэй түсэбые 116 процент дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 7 мянган центнер сагаан эдеэ бэлэдхэлэй пунктда оруулаа юм. Үнгэрһэн жэлдэ ажахынь долоон һаалишад үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һаагаа. Эндэхи түрүү һаалишад Т. С. Бурлакова, Л. Б. Ситникова, О. Н. Новикова, Л. М. Минеева гэгшэд үнеэн бүриһөө 2200—2476 килограмм хүрэтэр һү һааһан байна. Эндэ үнеэн бүриһөө 1350 килограммһаа доошо һү һааһан хүн байгаагүй.

«Дружба» колхоз нёдондо 8800 центнер һү гүрэндэ худалдаха аад, оройдоол 7690 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаа. Үнгэрһэн жэлдэ ажахыда үнеэн бүриһөө дунда зэргээр... 1284 килограмм һүн һаагдаа гэхэ гү, али үнеэдэйнь һү шэмэ бүхы район соо эгээл бага байгаа. Эндэ гурбан хүн: Н. Долгорова, Б. Зайлов, Е-Х. Цыренова гэгшэд лэ үнеэн бүриһөө 1900 килограммһаа дээшэ һү абаа. Колхозой бүхы хорёод һаалишадай хахадынь шахуу үнеэн бүриһөө миил 661—1000 килограмм һү һааһан байна.

Яахадаа иимэ болооб? Али үнеэдтэ эдюулхэ үбһэ тэжээлынь тон бага байгаа гү? Үгы даа. Үнгэрһэн жэлэй дүн абажа харахада, энэ ажахыда һүнэй центнер бүхэндэ түсэбэй ёһоор 1,4 тэжээлэй единицэ гаргагдаха аад, тэрэнь 1,5 тэжээлэй единицэ болоо. Тэд эдэнэртэ орходоо сагаан эдеэ һураггүй ехээр үйлэдбэрилһэн хүршэ ажахыдань абтаһан һүнэй центнер һүндэ 1,3 тэжээлэй единицэ гаргашалагдаа бшуу.

Арбан табан жэлдэ «Дружба» колхозой бүхы үнеэдэй 15 процентнь түл үгөөгүй гэхэ гү, али эдэ жэлнүүдтэ 500 үнеэниинь тугаллаагүй бшуу. Иигэжэ хэды ехэ мяха, һүн дутуу абтаа гээшэб? Нёдондошье эндэ зуун үнеэн бүриһөө оройдоол 47 тугал тулжүүлэгдээ.

Эгээл эдэ бүгэдэһөө боложо, нёдондоной дүнгөөр эндэ центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн аяар 45 түхэригтэ болоо гэхэ гү, али тэрэнь түсэбһөө арба гаран түхэригөөр үнэтэй байба. Энэмнай олдохоёо шухаг шубуу шонхорой һүн бэшэ, харин үнеэнэй һүн бшуу. Тиихэдэ хүршэ совхоздонь һүнэй центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 30 түхэригтэ болоо гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанһаа ехэ дээшэ гараагүй.

Мүнөө үбһэ тэжээлэй һайла элбэг байһан үбэлжэлгын үедэ колхозой фермэнүүдэй байдал тиимэ һайн гэхын аргагүй. Жэшээнь, Тайлуудай томодхогдоһон фермэдэ малайнь байра соо шабар шабха, нойтон. Үбһэ тэжээлынь ёһоор буйлуулагдаагүй, миил барбайтар кормушка соогуур хаяатай байна. Түбэй фермын байдал энээнһээ бүришье муу. Тээмэндэ хамтын тоосоото суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, залуу коммунист һаалишан Баир Зайлов иигэжэ шүүмжэлээ һэн:

—Малаймнай байра соохи

[Түгэсхэл. Эхиниинь апрелиин 4-нэй номерто].

ХОЁР АЖАХЫ — ХОЁР ОНДОО ДҮН

II. ХҮРШЭНЭРҺЭЭ ЮУНДЭ ГЭЭГДЭНЭБ?

шэбхэ сэбэрлэгдэнэгүй, һайн хобто кормушкагүй дээрэһээ үбһэ тэжээлээ малай хүл доро хаяжа үгэхэдэмнай дэмы гээшэгдэжэ һалана. Иигэжэ байхада һүн яагаад ехээр абтахаб.

Тэрэшэлэн нэгэдэхи отделениин эрхилэгшэ П. П. Белоусов иигэжэ хэлээ:

—Бидэ үнеэдээ оньһон машинаар һаадаг болонхойбди. Тэд олонхи малнай хүхэ дэлэн муутай, хоёр-гурбан хүхэтэйшье үнеэд бии. Һү ёһоор гарахаяа болиһон хүгшэн мал һүрэг соомнай олон. Имагтал малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмэ ехэтэй үхэрнүүдые илгажа үсхэбэрилхэ, һайн гунжадые түлжүүлхэ хэрэгтэй орхигдошоһон дээрэһээ иимэ байдал тохёолдоно. Эндэ зооветмэргэжэлтэд ехэ зэмэтэй,—гэбэ.

Эдэ ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха табан жэлэй түсэбые дүүргэжэ шадаагүй. Тиигэбшье «Юбилейный» совхоз энэ һалбаридаа нүгөөдэ ажахыдаа оробол дээшээ үрэ дүн туйлана. Жэшээнь, нёдондо совхоз гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө дүүргээгүйшье һаа, бүхыдэнь гурба мянга үлүүтэй центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда оруулаа. Тиихэдэнь «Дружба» колхоз оройдоол 971 центнер мяха худалдажа, түсэбэйнгөө гурбанайшье нэгэ хубиие дүүргээгүй. Түрүүшынь ажахыда абтаһан үхэрэй мяханай центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэнгэй 256 түхэригтэ байхада, нүгөөдэдэнь мяханиинь аяар гурба дахин үнэтэй болоо. Энэнь гүрэнэй худалдан абалгын сэнгэһээ таба дахин ехэ байна бшуу.

Саашань хонин ажалые абаад үзэе. Бүхы хонидойнь, тэрэ тоодо эхэ хонидойншье тоо толгой адли гэжэ дээрэ хэлэгдээ һэн. Мүн хонин һүрэг үсхэбэрилхэ, илангаяа түл абаха талаар хэрэглэдэг технологинь хоорондоо ехэ илгаагүй юм. Энэ һалбариие хүгжөөхэ арга боломжоньшье адлирхуу.

Тэд, үнэн дээрээ, эндэ ямар үрэ дүнгүүд туйлагданаб?

«Юбилейный» совхоз үнгэрһэн табан жэлдэ гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө дүүргэжэ, урдахи табан жэлэйхитэй сасуулхада, энэ продукци үйлэдбэрилгые хори гаран процентээр дээшэлүүлээ. Нёдондо хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,4 килограмм нооһо хайшалжа, энээнһээ дүшэ шахуу мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо абаба. Бүхы дээрэнь хонин ажалһаа 600 мянга тухай түхэригэй продукци гүрэндэ худалдаа.

«Дружба» колхоз хониной мяха, нооһо худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй. Жэшээлхэдэ, нёдондо гүрэндэ 740 центнер нооһо худалдаха байһан һаа, 690 центнертэ хүргөө. Хонин бүхэнһөө 3 килограмм нооһо хайшалһан байна. Тиигэжэ хонидойнгоо тоогоор адлирхуу байбашье, хүршэнэртөө орходоо энэ һалбариһаа 200 мянга шахуу түхэригөөр бага продукци үйлэдбэрилөө бшуу. Сэбэр ашаг олзоншье жэшээгүй бага байба.

Адууһа малай үүлтэр һайжаруулха, бүхы хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ талаар бии байһан дутагдалнууд эндэ балшыса харагдана ха юм. Мужыхада илангаяа хонидой үүлтэр һайжаруулха селекционно хүдэлмэри оройдоо ябуулагданагүй гэхэдэ алдуугүй. Ажахыда нооһо ехэтэй нэгэдэхи классай эхэ хонидой нэгэшье отара үгы. Наринаар илгаад, һайнаар харууһалаад байгаа һаа, тиимэ хонидые олон болгохо, тэрэнһээ уламжалан, бүхы һүрэгэй үүлтэр һайжаруулха арга гүйсэд бии. Мүнөө отара бүхэндэнь хара эрээн хурьгад олон гарана. Энэнь баһал искусственнэ үрэжүүлгын биратай хэгдэдэггүй, эхэ хонид соо элдэб хусануудай зүндэнь табигдадагые элишлэнэ.

Колхоз хурьгадые муу бэшээр абадаг юм. Жэшээнь, мүнөө эндэ арба мянган эхэ хонидһоо 7700 гаран хурьган абтаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүридэ 77 хурьгадтай болоод байна. Гурбан хонишод: Б-Д. Э. Ринчинов, Г. Т. Иванов, Ц. Б. Цыбикова гэгшэд зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга абаа. Энэ талаар лэ нүгөөдэ ажахынь зарим тэды гээгдэнхэй.

—Хүршэ совхоз манда орходоо хүдэлхэ хүн зоноор олон. Энэ талаар тэдэниие мантай жэшэхээр бэшэ. Хурьга абалгын, хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын үедэ манайда хүн дуталдажа зобоодог, —гэжэ «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ Б-Н. Ж. Жамбалов хэлэнэ.

Тэрэншье зүйтэй. Гэхэтэй хамта эндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй ажалай бүтээсын, ашаг үрэ үгэсын ямар байһ... иимэ тоонуудаар харуу... «Юбилейный» совхоздо... жэ байһан хүн бүхэндэ... бал, жэл соо 3692 түх... продукциин үйлэдбэри... һаа, нүгөөдэ ажахыда тар... 2981 түхэригтэ хүрэнэ.

Бүхы хүнүүдынь муугаа... дэлнэ, ниитын хэрэгтэ... хайгаар хандана гэжэ... болоо һаа, тон буруу... хыгаа өөдэнь үргэхэ... даабариин дүүргэлтэдэ... то хубитаяа оруулха гэжэ... зүрхэнһөө, эсэшэ сусал... гөөр оролдодог хүнүүд «Др... ба» колхоздо олон. Гэб... тэдэнэй хажуугаар, өөр... хубиин хэрэг хараад... нюрганай араар мүртэй... хэншьегүй үнгэрдэг... шуул бии. Өөһэдымнай... һэн хүрөө гээд, хүбүүд... гадаа хамтын ажалда... дуулдаггүй, дуратай... зайлгадаг түрэлхидшье... но. Нёдондо эндэ гуше... хүн хамтын ажалда... гэһэн Уставаар тогтоогд... гуримые дүүргээгүй.

Хамтын хэрэгтэ харюу... гүйгөөр хандадаг... муугаар харууһалжа... мал үхүүлдэг, үгы болго... ушар дайралдана. Үнгэ... жэлдэ эдэ мэтээр 18... 267 хонин, табан мори... һэегүй үгы болгогдоо... түлөө хэһээгдэһэн хүнүү... үсөөн. Нэгэл адли эрхэ... далда хүдэлжэ байгаад... манайнгаа үхэр бүхэнэй... нүүрые сүүдхэдэ хэдэн... граммаар нэмээхэдэ... дүүлынь дүшэ-табин грамм... нэмээдэг баримташье... Илангаяа үбһэ тэжээлэй... үедэ энэмнай дан эшэ... ха юм.

Эдэ бүгэдэ баһал... хүн зоной дунда ябуулаг... хүмүүжүүлгын, ойлгуула... хүдэлмэриин үшөөл һула... һаниие гэршэлнэ.

Ажахыда хүтэлбэрилэ... мэргэжэлтэд ходо һэлгэжэ... хадаа, ажалай эмхидхэ... лон үйлэдбэриин ашаг үрэ... шэлүүлгэдэ мууса нүлөөлж... хээр. Һүүлэй арбаад... эндэ правлениин түрүү... гурба дахин һэлгэгдээ... мэргэжэлтэдэй һэлгэһэ... тоогүй. Жэшээнь, ахамад... техник Э. П. Кудрин... ветврач Г. М. Дмитриев... мад агроном Б. С. Ц... гэгшэд эндэ түрүүшынгээ... дэ хүдэлжэ байһан залуу... гэжэлтэд. Колхозой түрү... шэ Б-Н. Ж. Жамбалов... эндэ хүдэлжэ эхилһээр... мэшье үни болоогүй.

Иигээд ерэхэдээ, эдэ... бэрилэгшэд, мэргэжэлтэд... хые нэгэ-хоёр жэл соо... һайжаруулжархиха һэн... эрилтэ табихань бэрхэтэй... даа. Гэбэшье бүхы үйлэдб... ашаг үрые дээшэлүүлхэ... гаяа газар тарялан эрхи... гын культурые гуримшу... малай үүлтэр һайжаруулха... дэниие харууһалха, эдэ... түрүү технологи нэбтэ... хэрэг нэн түрүүн хүтэлб... лэгшэд, мэргэжэлтэдэй... үүсхэлһээ, үдэр бүриин... долгоһоо дулдыдаха...

Нэгэ газартаа удаан... хэдөө хүн ажалайнгаа онсо... шыень олодог, һанаһан... һоноо бэелүүлжэ шададаг... шэ. Семен Лазаревич Ко... «Юбилейный» совхоздо... шахуу жэлдэ директорээ... дэлнэ. Ахамад зоотехник... Жамбалов ажахыдаа... жэлдэ зоотехнигээр... дэлөөд, энэ тушаалда... лэгдээ. Ахамад агроном... Виноградов, ахамад... С. Е. Доржиев гэгшэд... 5—7 жэлдэ хүдэлжэ... хүнүүд.

Хүдөө ажахын үйлэдбэ... шэ айхабтар орёо юумэ... даа. Колхоз, совхозуудай... тэлбэрилэгшэд, мэргэж... үдэр бүри тоогүй олон... га, зайлашагүй шухала... далнуудые шиидхэхэ... болодог. Тэдэнэй ажалд... римдаа дабагдашагүй... бэрхэшээлнүүдшье... Тэд ажахынгаа бүхы арг... ломжые гүйсэд элсүүлж... зоной хүсэл эрмэлзэлые... зоригые бадаруулжа... ридөө шэнэ, түрүү юумэ... бөөр хэрэглэжэ шадаһан... зартал амжалта туйлагд...

Энэ талаар дурсагд... «Дружба» колхоз үйлэдб... дөө һайн үрэ дүн туйлаха... шэнэрөө хүсэхэ, ахижа... гүйсэд аргатай. Тиигэхэ... арга боломжо, хэрэглэгд... нөөсэнүүдшье эндэ бии. «Ю... лейный» совхозшье аж... хүгжөөхэ талаар бүхы... хэжэрхёо гэхын аргагүй... дэндэ урагшаа дабшаха... боломжо баһал ехэ.

М. НАМЖИЛ...,
манай тусхай корр.
Яруунын район.

БАНКЫН ХАБААДАЛГАТАЙГААР

Таллинай фанерно-мебелиин комбинадай түрүү цехүүдэй нэгэн капитальна үлүү һомололгогүйгөөр үргэдхэгдэжэ эхилбэ. СССР-эй Гүрэнэй банкын республиканска конторо энэ хэрэгтэ мүнгэ зөөри үгэһэн байна.

Предприяти урьһаар абаһан мүнгэеэ шадамараар хэрэглэжэ шадана. Энэ цех, жэшээнь, урьһаар абтаһан мүнгөөр баригдаһан гаргашануудаа түргэн харюулһан юм. Һүүлэй табан жэлэй туршада үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилэн гаргадаг Эстониин предприятинуудта банкын урьһалһан мүнгөөр гурбан зуугаад цех, участок болон поточно лини ашаглалгада оруулагдаһан, һэльбэн шэнэлэгдэһэн байна.

Гүрэнэй банкын урьһаар үгэһэн мүнгэн аша үрэеэ түргөөр харюулна. Жэшээнь, «Вийснурк» гэжэ модо болбосоруулдаг комбинадай, Выруский, Нарвскын мебелиин фабрикануудай олон участогуудые һэльбэн шэнэлэлгэ хэдэхэн һарын туршада ашаяа харуулһан, тиихэдэ урьһалһан мүнгэнһөө гурба, тэрээнһээшье үлүү шахам тэй хүн зондо хэрэгтэй продукци үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаһан байна.

(ТАСС).

Мүнөөдэр—Геологуудай үдэр

ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУД

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн хараа зорилготойгоор ажалша коллективүүдэй оролдожо байгаа тон харюусалгатай сагта манай нэгэдэлэй коллектив заншалта һайндэрөө тэмдэглэжэ байна. Нэгэдэлэймнай коллектив партиин XXVI съездын материалнуудые ехэл анхаралтайгаар шудалжа, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хэхэ ажалайнгаа түсэб табина.

Манай коллектив үнгэрһэн арбадахи табан жэлдэ яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан юм. Үнгэтэ металлай хэбтэшэ бэдэржэ олохо, шэнжэлэлгэ хэхэ, гүрэнэй нөөсэ ехэ болгохо табан жэлэй даабари үлүүлэгдөө. Ашагта малтамалнуудай 63 хэбтэшэ промышленна ашаглалгада тушаагдаа. БАМ-ай барилгада хэрэгтэй материалай 10 хэбтэшэ олдоһон байна.

Манай геологууд Зүүн-Саянда бэдэрэлгэ-шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри хэжэ, минеральна үтэгжүүлгын баян хэбтэшэ элирүүлээ юм. Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив Холодныи үнгэтэ металлай хэбтэшын түрүүшын ээлжээнине Нөөсын талаар гүрэнэй комиссида тушаажа, тон ехэ амжалта туйлаа. Эндэ ойрын сагта шанаржуулгын комбинат баригдажа, ороной үнгэтэ металлургиин түүхэй эдэй гол шухала баазануудай нэгэниинь мүн болохоор хараалагдана. Холодныи үнгэтэ металлнуудай хэбтэшын түрүүшын ээлжээнине Гүрэнэй комиссида тушааха хэрэгтэ геологууд, проходчигууд, газар үрэмдэгшэд ехэ хубитаяа оруулаа. Социалис Ажалай Герой Р. С. Тарасова, геологууд В. И. Золотухин, З. А. Норекян, А. И. Самохвалов, проходчигууд А. А. Санжихаев, А. А. Федорченко болон бусад бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, ехэ хэмжээнэй ажал хээ, хэнэшье.

Газар үрэмдэхэнь эндэ ехэл хүндэ байгаа. Хэзээдэшье гэдэдэггүй газар, гранит шулуун газар үрэмдэгшэдэй ажалда ехэ һаад ушаруулдаг һэн. Забайкалиин эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэ геолог И. Ф. Ринчинэй хүтэлбэри доро газар үрэмдэхэ шэнэ онол арга хэрэглэгдэһэн юм. Шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар газар үрэмдэхэ ажал хурдан түргэнөөр ябуулагдажа эхилээ, геологическа шэнжэлгэ хэхэ ажалай шанар дээшэлээ.

«Бурятгеология», «Центргеофизика» нэгэдэлнүүдэй геофизигүүд К. К. Алкалаев, В. Н. Астафьев, П. В. Роксин, Ю. В. Калпанов болон бусад геолого-шэнжэлгын хүдэлмэри хэхэ шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые, онол аргануудые амжалтатайгаар хэрэглэжэ, үнгэтэ металлай шанарые тодорхойлхо ажал хүнгэдхөөшье, түргэдхөөшье.

Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив БАМ-ай барилгашадта аргагүй ехэ туһаламжа хүргэнэ. Хойто-Муяын хаданууд доогуур тоннель малтажа байгаа отрядуудай коллективүүдтэ илангаяа ехэ туһаламжа хүргөө. Эндэ 2500 метр газар үрэмдэгдэжэ, хүрьһэнэй, газар дорохи уһанай шэнжэлгэ түргэнөөр хэгдэһэн байха юм.

Багдаринай геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив холын хойто хизаар нютагуудта олон жэлэй туршада бэдэрэлгын хүдэлмэри хэжэ, ашагта малтамалнуудай нилээд олон хэбтэшэ олоһон, промышленна ашаглалгада тушааһан байна. Мухальскын ашагта малтамалнуудай хэбтэшэ олон жэлэй туршада шэнжэлэгдэһэн юм. Эндэ миллиард тонно алюминиин түүхэй эдэй хэбтэшэ бии гэжэ элирүүлэгдэбэ. Молодежныи хризотилл-асбестын баялигай хэбтэшын шэнжэлгэ дүүргэгдэнхэй.

Түмэр замай ерээдүйн Таксимо станци шадар цементын, хирпиисэ хэхэ түүхэй эдэй баян хэбтэшэ олдоһон, шэнжэлэгдэһэн юм. Эндэ хирпинсын томо завод ерээдүйдэ ербын бодохо. Багдаринай геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив манай нэгэдэлэй түрүү коллективүүдэй нэгэниинь мүн. Эдэнэр арбадахи табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн юм. Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон тус коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бүри эдэбхитэйгээр ажаллажа, даабаряа үлүүлхэ бэзэ.

Сэлэнгын геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив һүүлэй жэлнүүдтэ бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэри тон эдэбхитэйгээр ябуулжа, Николаевскын, Наран-Шэбэрэй ашагта малтамалнуудай шэнжэлгэ дүүргэжэ, һайн шанартайгаар Нөөсын талаар гүрэнэй комиссида тушааба. Ошурковай апатидай ашагта малтамалай шэнжэлгэ түлэг дундаа.

Газар дорохи уһа бэдэрхэ, олохо талаар ехэ ажал ябуулга хэгдэнэ. Гусиноозерск городые уһаар хангаха асуудалые эдэнэр шиидхэжэ байнхай. Ашагта малтамалай хэбтэшэ бэдэржэ олохо хэрэгтэ геологууд А. П. Газинский, Т. Ф. Слепнёв, Т. Е. Литвинов болон бусад тон эдэбхитэйгээр хабаадана.

Түбэй геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив үнгэтэ металлай хэдэн хэбтэшэ оложо, шэнжэлһэн, Гүрэнэй комиссида тушааһан байха юм. Геологууд В. Л. Верник, П. И. Радченко, В. Ф. Барский, В. П. Приходько болон бусад хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулжа, олоной дундаһаа шалгараа.

Аэрогеологуудай партиин коллектив бэрхэ мэргэжэлтэн В. И. Лосицкиин хүтэлбэри доро һүүлэй жэлнүүдтэ бага бэшэ ажал хэһэн байха юм. Эдэнэр Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин карта буулгаха талаар ехэ ажал хээ. Энэ картые Байгал-Амарай түмэр замай барилгашад үргэнөөр хэрэглэнэ.

Ахын геолого-шэнжэлгын экспедициин мэргэжэлтэд үнгэтэ металлай, минеральна үтэгжүүлгын баян хэбтэшэ олоод, шэнжэлэлгын хүдэлмэринэ үргэлжэлүүлжэ байна. Геологууд Ю. М. Холод, В. Д. Арабжаев, Э. Л. Прудовский гэгшэд мэргэжэл шадабаряа сүм ажал хэрэгтээ зорюулжа, һайн шанартайгаар бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэри хэнэ. Ингэжэ «Бурятгеология» нэгэдэлэй бэшэшье олон ажалша коллективүүд бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэри тон эдэбхитэйгээр хэжэ, ашагта малтамалнуудай шэнэ шэнэ хэбтэшэнүүдые олохоор эрид шиидэнхэй.

Манай нэгэдэлэй коллектив партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые сүм бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө зорюулхаар холын хараатай түсэб зохёонхой. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхээр мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байнхайбди.

В. ИГНАТОВИЧ,
«Бурятгеология» нэгэдэлэй ахамад геолог, геолого-минералогическа эрдэмэй кандидат.

У УЖАМ ҮРГЭН Буряад оромнай байгаалиин баялигаараа, ашагта малтамалнуудаараа үни холын сагһаа хойшо суурхажа байдаг. Үнгэтэ металл, нүүрһэн, хризотилл-асбест, минеральна үтэгжүүлгын хэбтэшэ — булта байха. Республикымнай бүхы шахуу районуудай газар дайда дээрэ геологууд бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэри хэжэ, ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдые олоно.

Багдаринай, Хойто-Байгалай, Ахын, Сэлэнгын болон бусад районуудай газар дайда дээрэ бэдэрэлгэ-шэнжэлгын хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэнэ. Геологууд, газар үрэмдэгшэд, проходчигууд энэ шухала хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, хамтын хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулна. Үбэлэй янгинама хүйтэндэшье, зунай аагама халуундашье хүдэлмэрээ зогсоодоггүй.

«Бурятгеология» нэгэдэлэй геологууд партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь гүйсэд бэелүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табяад, социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив үнгэрһэн жэлдэ тон эдэбхитэйгээр ажаллажа, социалис мүрысөөндэ илажа гараа бэлэй. Тус экспедициин коллектив Хойто-Байгалда нилээд ехэ ажал хэжэ, байгаалиин баян хэбтэшэнүүдые олоһон байха юм.

Хойто-Байгалай геолого-шэнжэлгын экспедициин коллектив соо һоо баян дүршэлтэй, бэрхэ геологууд, проходчигууд, газар үрэмдэгшэд олоор урган гарана. Газар үрэмдэгшэдэй бригадир А. А. Федорченко олон жэлэй туршада Хойто-Байгалда бэдэрэлгын хүдэлмэри хэжэ, хэдэн мянган метр газар үрэмдэһэн байха юм. Бригадынгаа гэшүүдтэ дүршэл шадабаряа дамжуулдаг, залуушуулые һурган хүмүүжүүлдэг.

ЭРХИМҮҮДЭЙ НЭГЭН

А. А. Федорченкын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив арбадахи табан жэлэй туршада 25 мянган метр газар үрэмдэхэ даабаряа болзорһоонь нэгэ жэлээр урид дүүргээ һэн. Ажалайнь энэ туйлалтануудые парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, А. А. Федорченкые һаяшаг «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнаба. Бригадынь коллективтэ «Партиин XXVI съездын нэрэмжэтэ бригада» гэһэн үндэр нэрэ соло олгогдоо. Бэрхэ мэргэжэлтэн А. А. Федорченкын хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд байгша онойнгоо даабари болзорһоонь урид, ноябриин 1-дэ дүүргэхэ уялга абанхай.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: газар үрэмдэдэг түхеэрэлгэ; А. А. Федорченко.

В. ИГНАТОВИЧОЙ фото.

Г. БАЗАРЖАПОВА

МИНИИ ТӨӨДЭЙ

РАССКАЗ

[Е]РЭ шахуу наһа хүрэжэ ал... дэлхэйтэй хахасаһан ми... хүгшэн эжы һүүлшынгээ ... хүрэтэр һэргэлэн һонор ...ндаа зандаа һэн. һүүл... замда мордохуулхаар ...арһан нютагайхид зондо ...ние һанажа, һай хэжэ ...һан хүнэй хуби иимэ бай... һотой, өөрыгөө, түрэл гашье зобоонгүй, ашатай ...тайгаар үтэлжэ, үндэр ...най нэрэ түрые дээрэ үр... ябаһан хүмнай энэл гээ... гэлсээ бэлэй. Энэншье ... Залуушуулшье, наһа...шье хүнүүд тэрэнһээ ни... лэ һургаалтай юумэ дуудэбдихэрээ хаа-яа угаалгадаг һэн бэзээ. Ехэнхидээ тэрэ бэеэ даанги, ёэлэй хээлэйһээ эхилээд, арһан дэгэл, даха гэхэ мэтые уралан оёдог, нэхэдэг, айраг тараг, айрһа хурууд, орооһотой аарса гэхэ мэтэ сагаан эдеэ бэлдэхэдээ, арһа элдэхэдээ өөрын дүй шадабаритай, хуушанай модон талхида арһа эрьюулхэ, мушхалаада мушхахадаа тон бэрхэ һэн.

Нэгэтэ үхэг сооһоо хуруу абажа эдихэ гэхэдэм, дууһашаһан байба. «Басагамни, «уута уруугаа, дэлэнтэ дээшээ» гэжэ мэдэхэ сагшни ерээ даа. Төөдэймни бэлээр гомдодоггүй, нилээд хатуу зүрхэтэй хүн һэн. «Төөбин, яагаабши!» —гэхэдэм, «Ханадамнай үлгөөтэй шүдхэр (радное тиигэжэ нэрлэдэг һэн) заа-зуу юумэ хэлээ»,—гээд, нёлбоһоёо хормойдоо саг дары аршаад, дуугай болошобо. Удаань «Сагай муу—сэрэг дайн»,—гээд һанаа алдаба. Мүнөөдэр Илалтын үдэр, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай дамжуулга болоо ха юм. Төөдэйн хүбүүн—Түртын Баяр дайнда ошоод бусаагүй. Эхын агуу гашуудалые, зүрхэнэйнь шархые он жэлнүүд эдэгээгээгүй, үбшыень буурууллаагүй зандаа ха юм. Дайн дажарые үзэн ядаха гээшые эгээл түрүүшынхеэ иимэ хурсаар мэдэржэ, хүнэй харахагүй газарта ошоод шурхирса бархиршоо һэм. Хүгшэн эжымни тон лэ хайратай байгаа...

...Үбдэг дээрээ согсойн һууржа, альгаа дэлгээд, таба сагаанние эринэб. Кинодо ошохом. Төөдэй буруушаана. Тэрэ хармалнагүй, юрэ намайе зорёолно. «Шино (кино гэжэ хэлэжэ шададаггүй һэн) гээшэш юун бэ! Ошожо хараа һаа...» гэхэтэйнь сасуу, «Ошоёл, ошоёл!» — гээд, хажуудань дэбхэрнэб. «Үгы даа, үтэлһэн хойноо үхибүүдэй наадан болохогүйб, өөрөө арил!» гээд лэ зүрхэеэ намдуулан, эреэшыем һарбайха. Һусажа ерэхэдэм, үнөөхи «ханынгаа шүдхэрэй» буряадаар аянгатуулхые анхаран шагнаһанаа ханамжатайгаар хөөрэхэ, удаань өөрөө урайни•дуу татуулаадшье абаха. Түбһэн шэнэ юумэн бүхэнөөр һонирходог тула ажабайдалда болоһон хубилалтануудые, ажахын түрүүшүүл тухай хөөрөө шагнаха дуратай, трактор, комбайнай үйлсөөр урагша хойшоо һүндэлхэдэ, удаан хаража зогсодог һэн. Үдэшэндөө «Пионерская правда» уншахадам, заатагүй хуудаһануудыень иралсажа, үнгэтэ зурагуудынь шэртэхэ. Илангаяа һайшаагдаһануудынь дэрэ дороо хэжэ хадагалха. Һунгалтын үдэр төөдэй бүрэнхы харанхыгаар бодоод, нюур гараа угаажа сэлмээһэнэй удаа монгол торгоор оёгдоһон дэгэл ёһорхуугаар үмдэжэ, һүтэй һайхан сайгаа шанаад, намайе һэрюулхэ, хоюулан сайлахабди. «Хашалан зоболон үнгэрдэг, хагда ногоон шэнэрдэг» гэжэ һуудалнай тад лэ ондоо болоо даа. Саг агшаахаа, һунааха бэшэш, саашадаашье үшөө ямар баян дэлгэр болохоб», — гэжэ заатагүй үгүүлэн хэлэхэ. Нютагайнгаа үндэр наһатайшуулда эгээл түрүүлэн хүрэхэ гэһэн гүримаар хайрсаг тэбэриһэн хүн орожо ерээд, хүндын ёһотойгоор мэндэшэлһэнэй удаа, хүгшөөдэ хэдэн бюллетень һарбайха, «Хэнэй хүбүүд, хэд гээшэ юм? Зон сооһоо шалгарһан заяа һайтайл хүнүүдэй үринэр ааб даа. Хэнэн хэрэгынь, һанаһан хүсэлынь урагшатай байг! Тоонто гуламтаяа танюуһатай һайхан болгохоол оролдог лэ», — гэжэ үреэдэг заншалтай бэлэй.

Тиихэ зуураа төөдэй урдын байдал дурдадаг, мал адуулжа, хибһэ түүжэ, хоолоо залган, зуһаланһаа үбэлжөөндэ, үбэлжөөнһөө зуһаланда нүүжэ, баяшуулай ажал хэлсэжэ, хара хүлһэеэ гаргажа ябахадаа, энэ оршолон замбида юундэ түрэһэнөө, ямар хүсэл, үг зорилготойгоошье мэдэнгүй, эдир ухаандаа түрэһэн олон асуудалнуудта харюу үгэхэ аргагүйдэн гуниглаха. Гансал үргэн нэлэнхы тала тэрэнэй үйтан сэдьхэлые заһан тэгшэлдэг һэн аабза. Хэсэ хэнгэрэгэй зэдэлхые, годлиин эшхэрхые шагнажа, һэеы гэр соохоноо гал гуламтаяа түлижэ, наһаяа үнгэргэхэ заяатай юрын лэ малша хүн гээшэб, тээ тэрэ гүбээе, тээ тэрэ дабаае дабажа, бүри саашалан ошоо һаа, ямар үзэгдэл харамаар байгааб гэжэ залуухан наһандаа бодомжолдогшье байгаа аалам? Аян замай утые хэмжэһэн бодолынь һонирхолтой бэлэй. Эгэшымни Улаан-Үдын багшанарай училищада һурахаар ошоходонь: «Хүүхэмни утын аян замда мордобол даа, харгынь арюухан лэ байг»— гээд, сайнгаа дээжэ үргэжэ, үреэгээ һэн. «Хүгшэн эжы, һанаагаа зобоһоной хэрэггүй бшуу. Мүнөөдэртөө хүрэхэ газартаа хүрэхэл», — гэхэдэм: «Харгы замай хэмжүүрые ши яагаад мэдэхэшниб даа. Саг сагтаа, сахилза хүхэдөө,—гэжэ урдандаа арбан алда газарта ардаг морёол табилуулдаг һэмди. Баглахаһаа Уляатай хүрэтэрхи зай бодорхойл зоболон мэтэ, хэды хоножо, арай ~эжэ аахи-уухи хүрэхэш...» — гээд һанаа алдаха.

Игэжэ сэдьхэлээ удалжа хөөрэхэдэнь, залаата хушуур малгайнуудаа, буряад тэрлигээ үмдэһэн үбгэ эсэгэнэрэймни дүрэ нюдэнэйм урда харагдахадал гэхэ. Ёохор хатарна гү, сагаан һарые баяртайгаар угтана гү, али даагала далантай, буруугаа булшантай болгохын тула үдэр һүнигүй оролдоно гү—эдэ бүгэдэ зураглалнууд хүгшэн эжымни хөөрөөнэй удхаһаа гараха. Теэд хүнэй наһан мүнхэ бэшэ, хэзээ нэгэтэ унтаран залирха зула мэтэ ха юм даа. Төөдэйнгөө наһа барахада, үй гашуудалда хэды абтабашье, алтан дэлхэйн жама, оршолон замбиин хуули ёһые заһахаар бэшэ ха юм гэжэ бодоо һэн аабзаб. Гэбэшье нэгэл ушар шалтагаанһаа мүнөөшье болотор өөрыгөө зэмэлжэ, бэеэ сагааруулха арга олодоггүйб. Тайлбарилан хэлэбэл, төөдэймни уг изагуураа, үльгэр домог, оньһон үгэ өөрынгөө табан хурганһаа өөрэгүй мэдэдэг, — нэгэ үгөөр хэлэбэл, буряад арадай аман үгын баялигые бэедээ түгэс шэнгээһэн хүн байгаа бшуу. Теэд лэ тэрэниинь бэшэжэ, тодоор хадуужа абаха, бусадта дамжуулха гэһэн хүсэлни арайл хойнотоо, хожомдоо. Арайл гүлмэрхэн, гэнэнхэн ябагдаа гээшэ ха.

Төөдэймни! Үнэн зүрхэнһөө эльгэлэн намайе хайрладаг, эрхэлүүлдэг бэлэйш. Шамаяа гээһэнээ мэдэрхэдэм, уншэн хабһанайм үзүүртэ үбшэнтэй болодог, хэзээдэшье дабтагдашагүй бага наһан тухай дурасхаалыем арюудхадаг. Мүнөө эдээхэн мүрнүүдые бэшэжэ һуухадаа, дэлхэйе тэрэ үеынхидэл, үхибүүн мэтээр шэртэжэ, һаруул нёлбоһоной дуһал унагаан, һүгшарнаб. Теэд сүхэрөө, ажабайдалһаа эсээ бэшэб, уярха гэжэ хүндэ бэһа байдаг ха юм.

...һэн аабза. Гэбэшье хэн ...нюуртаньшье, нюр...ньшье, зорюута шүүм... гү, али хараажа бай... юрэдөө һанадаггүйб. ...хөөрэлдөөнэй хоорон...заабаришалжа, номножо ...хэбэр харуулангүй, ...нэгэ-хоёр үгэ хабшуу...орхидог һэн. Иимэ ушар...хажуудахи хүнэйнгөө ...лэй байдал, абари зан...ко шэнжые, хүсэл зори... дууһан ойлгодогынь ...г бэлэй. Али дэлхэй ... үни удаан ажаһууһан ...нарии хёрхоор, зүнгөө...шахуу гэхээр хүниие ...одог болоһон юм гү?

...ээймни түхэл шарай ...дам тон элихэнээр ха...ранхай. Гар хүлынь гаһар ... түхэйлхэда, залуудаа ... шираг, бэе махаба...марше эрэ хүнһөө ду... ябаһан хаш. Энэ ту...жыем хүгшэд батадха... Сэбэг тээбиишни ажал ... хуха нуга хэдэг, бар ...шье, хүнгэн уралалай ...талаар хүдэлмэридэ нэгэ ... һэн гэлдэжэ омогор...хөөрэлдэдэг, минии ...гүй туранхай бэеые го... шэртэдэг, тиихэ зуу... «Үхайш даа, урдын зон... хүрэхэгүйл ахир амитад ...даа,—гэжэ доохонуур ...шье үзэдэг һэн ёһо... Хүгшэн эжынгээ дабха... томо хара нюдые ...хэдэм, тэрэнэй хараса... нэгэн сэсэн бодол ...үргэлжэ сэсэглэн һал... байһан мэтэ болодог ... Иимэ өөрсэ сасуулга бу...хандаа ухашалан олоо ... Нээрээшье, гүн оёор...гүнзэгы бодоһ хадагал... хараса һайханшье байн...аа! Хэдэм хүндэ урша...тар зурагдаһан үндэр ...айнь, түхэрзн дүүрэн ...нь, узуураараа тай... шэрүүн үһэндэнь ...ыһан сагаан хюруу, ... гараа ара нюргандаа үр...д, хүнгэхэнөөр алхал... сээжын гүнһөө хүн...гаар дуугарха маягынь ... өөрын онсо шэнжэтэй ... Хүгшэшүүлэй өөнтэг ... гаргадагтал элдэб бу... ёһорходоггүй, өөдэрхэ... бэеэ хүндэлүүлхэ гэ... гү, али үхибүүдэйнгээ, ...ийнгаа анхаралые заа... хандуулжа, аша үриием ...улха һэнта гэжэ хүндэр... бэридээ—минии эжы... ...харууһалуулаад байдаг ... Харууһалуулхашье гэжэ ...үбсэһэ хунараа, дэрэ

Ута урбуулжа хооллоходоо, энэ элбэг эдеэмни хаанаһаа абтаа гээшэб гэжэ бодожо үзэл даа. Үнеэдэй дэлэнгүүдһээ... Теэд тэдэнээ һүтэй байлгахын тула адуулха хэрэгтэйл...» — гээд тэрэм дуугарба. Тэрэ үдэрһөө хойшо гэр тойронгоо эжыдээ хамһалсадаг, үхэр малаа харууһалалсадаг болоо һэм. Мүнөө жэгтэйшье шэнги: хараан бадашангүй, удхатайгаар, нэгэ дахин хэлэгдэһэн үгын хүсэн тиимэл шэдитэй һэн аабза. Нилээд тулхабаатай болоод байхадам, төөдэймнай угайнгаа арга шадабарие ашадаа дамжуулхам гэжэ арһа утажа һургаа бэлэй. Гонзогор ута нүхэндэ нарһанай хатанхай борбоосгой хаяжа, нүхэеэ һангизайгаар арюудхаһанай удаа, үйһэндэ гал аһаагаад, доошонь шэдэхэдэ, нэгэ жэгдэ хүхэльби утаан тэндэһээ гараха. Тиин сасуу хэдэн тулгатай модон түхеэрэлгэдэ элдүүриһээ гараһан арһан хэдэрэгдэжэ, утаанда торголиг шарабтар үнгэтэй болошодог байгаа бэлэй. Утаариин нүхэндэ түбһэн хүниие дүтэлүүлдэггүй, өөрөө бүри холоһоо намайе лаблан харадаг, удаань утаариин нүхэн заяатай хүндэл дууламгай гэжэ ойлгуулдаг һэн. Төөдэймни нангинаар һанагдадаг иимэ үзэгдэлнүүд үшөөл олон байгаа. Үлэгшэн голой зүүн эрьедэ гансаархан надхан һуудаг модоной хажуугаар гаража ябахадаа, талын ганса модоной мүшэр һалаа хухалжа болохогүй гэжэ хорёо бэлэй. Мүнөө бодоод үзэхэдэм, эдэ бүгэдэ ойлгосонь мухар һүзэгһөө эхитэй бэшэ, харин оршон тойрондо сэнгэмээр бодото зүйлнүүдые бэдэрэлгэ, буряад зоной ёһо заншалые сахилга мүн гээшэ һэн ха. Юуб гэхэдэ, тэрэ бурхан шажанда ёһын тэдыдэ мүргэн шүтэдэг, үнэн дээрээ дээдын хүсэнүүдтэ этигэдэггүй, бурхан гээшэни өөһэдымнай зохёоһон юумэн ха гэжэ сэхэ хэлээд, намдуухан ярилдаһан хүгшэдые сошоодог бэлэй. Хэр үгһөө буряадуудай хашалта, хоёр талын дарлалта доро байһые нюдөөрөө хараһан, зобоһон тулиһан, хамтын ажахы байгуулгада хубитаяа оруулһан хүгшөөгэй ажабайдалые өөрсэ янзаар мэдэрдэгынь, һанамжаяа хэлэхээ маргадаггүйнь һайшаалтайл һэн.

Эгээл түрүүшынхеэ нюдэндэнь мэлмэрһэн нёлбоһо харахадаа, ехэл гайхаа бэлэйб.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН САДАНАҺАА

К. ВАЛЬДХАЙМАЙ МЭДҮҮЛГЭ

КУВЕЙТ. ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм Дүтын Зүүн зүгэй зүришэлдөөе тааруу зүбөөр шиидхэн• заһаруулха гэһэн совет амгалан үүсхэлые дэмжэнэб гэжэ мэдүүлбэ.

Кувейтэй «Ар-Рай аль-Амм» газетэдэ интервью үгэхэдөө, Дүтын Зүүн зүтэй асуудалаар уласхоорондын конференци зарлаха тухай Л. И. Брежневэй дурадхал тон шухала, һайса шэнжэлжэ үзэхөөр асуудал болоно гэбэ. Эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар дээрэһээ Израилиин сэрэгүүдэи сүм гаргагдабал, Палестинын араб арадай зайлашагүй национальна эрхэнүүдэи бэелүүлэгдэбэл, дэлхэйн бүмбэрсэгэй эндэхи орон нютагуудта амгалан байдал хангагдажа болохо гэжэ К. Вальдхайм тэмдэглэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи оршон байдал бүри орёо, бүри аюултай боложо магад гээд түбэгшөөжэ байһанаа ООН-ой генеральна секретарь элирхэйлээд, араб-израилиин зүришэлдөө дары болюулха ба энэ райондо амгалан байдал тогтоохые уряална.

Персидскэ тохойн нютагууд мэтэ дэлхэйн иимэ шухала удха шанартай райондо амгалан тайбан байдал сахиха хэрэгтэй гэжэ К. Вальдхайм онсолон тэмдэглээд, сэрэгүүдые олошоруулга энэ нютагай аюулгүй байлгада туһа хүргэхэгүй гээд этигэдэгээ элирхэйлбэ.

С. НУЙОМЫН МЭДҮҮЛГЭ

ЛУАНДА. Намибиин амгалан зондо эсэргүү мүрдэлгэ гэрдэлгэнүүдые хэхын тула ЮАР гадаадын хүлһэншэдэй тусхай отрядые хэрэглэнэ, — гэжэ Намибиин зугадагшадай байһан Анголын урда зүгтэхи лагерьта болоһон пресс-конференци дээрэ Урда-Африкын арадай эмхиин (СВАПО) президент С. Нуйома мэдүүлээ.

Гадаадын мүрдэлгэшэдалуурнадай тоодо—США-гай, Англиин, Франциин, Канадын, Чилиин ба бусад оронуудай эрхэтэд бии. Эдэ хүлһэншэд Урда-Африкада байдаг баазануудаа Намибиин ба Анголын һуурин тосхонуудта доттолдог, эгээлэй зонние мүрдэдэг, тамалдаг, аладаг хюдадаг байна.

Намибиин арад зониие колониин гуримаар мэдэл доро байлгаха ба мүлжэхэ гэһэн ЮАР-ай хархисуудай хараа бодолые Америкын захиргаан али болохоор дэмжэнэ. Теэд ЮАР-ай, тэрэнэй союзнигуудай хэр дурагүйшье һаань, Намибиин арад СВАПО-гай хүтэлбэри доро зэбсэгэй хүсөөр гү, али хөөрэлдөөнэй үндэһөөр бэеэ дааһан байдал заатагүй туйлаха байха, — гэжэ патриодуудай хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ. Тиихэтээ хамта, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, ООН-ой адаглалга доро Намибида сүлөөтэ демократическа һунгалта үнгэргэхэ эрилтэ тэрэ табина. Урда-Африкын хархис засагай Намибидахи зонхилолгые эсэслэн усадхаха зорилготой сүлөөлэлгын тэмсэлээ СВАПО улам шангадхаха байха гэжэ С. Нуйома онсолон тэмдэглэбэ.

МҮРТӨӨ ОРОХО ШЭНЖЭТЭЙ

МАДРИД. Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зорилготой зүблөөндэ хабаадаһан бүхы 35 ороной түлөөлэгшэдэй уулзалга Испаниин нийслэлдэ боложо үргэлжэлнөөр. Уулзалгын мүнөөнэйнь шата дүн болохо документые бэлдэлгэдэ зорюулагдана.

Мадридтахи хуралдааһе харуулхаар түлөөлэгдэйэн бүлэг журналистнуудай тэмдэглэһэнэй ёһоор, уулзалгын хэрэг бүхы дээрээ, мүн дүн болохо документын түс түс бүлэгүүдэй проектнүүдэй зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхойлогдожо байһан туһалбариин органуудай хүдэлмэри бүтэхэ шэнжэтэй болоо.

Мадридтахи уулзалгын мүнөөнэй шатын бүтэмжэтэй гол ушарнуудай нэгэн юун болоноб гэхэдэ, Европодо сэрэгэй талаар аюулгүй байдал хангаха конференци зарлаха боломжо ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаһан бүхы 35 гүрэнэй түлөөлэгшэдөөр дэмжэгдэн мэдэрэгдээд байна. Тиимэ конференциин хүдэлмэриин уг зорилго ба шэгтэлнүүдые тодорхойлгын талаар хараа бодолнуудай зарим тэды ойртожо байһые тэмдэглэжэ боломоор.

Гэхэ зуура, хабаадагшадай бултадаа үгээ ойлголсохо гэжэ адляар оролдоо һаань, Мадридтахи уулзалгын бүри түргэнөөр, ехэ үрэтэйгөөр үнгэрхэ байһаниинь дамжаггүй. Хэрэгэй бүтээсын даншье тиимэ бэшэ байһан тухайда тэмдэглэхэ ушартай болоогдоно. США-гай делегациин ба НАТО-гай талаар тэрэнэй партнёрнуудай баримталдаг харша хараа бодол уулзалгын амжалтатайгаар үнгэрэлгэдэ мүнөө хүрэтэр горитой һаад ушаруулна.

СОВЕТ ФИЛЬМ «ОСКАР» ШАНДА ХҮРТЭБЭ

САН-ФРАНЦИСКО. Совет киноискусство гайхамшаг илалта туйлаба. «Мосфильм» киностудиин зохеожо гаргаһан «Москва уй хай бологшодто этигэдэггүй» гэһэн совет картина Америкын киноискусствын Лос-Анджелестэхи академиин жэл бүриин ёһолол дээрэ энэ жэлэй гадаадын эрхим фильм гэжэ мэдэрэгдээ. Энэрхы удхатай, ажабайдалые үнэн зүбөөр зураглан харуулдаг, найдалаар нэбтэрэнхэй, түрүү хүн түрэлтэнэй хүсэл эрмэлзэлэй үнэн, зүбтэ этигэдэг байһанай түлөө мэргэжэлтэдэи, харагшадай магтаалда хүртэһэн энэ совет фильмдэ суута «Оскар» — Америкын киноискусствын академиин дээдэ зэргын шан барюулагдаба.

«Японой А. Куросавай «Кагэмуся», Франциин Ф. Трюффогой «Һүүлшын метро» гэхэ мэтэ — дэлхэйн киногой мэдээжэ мастернуудай зохёол бүтээлнүүдэй совет фильмтэй һориһон туладань, энэ амжалта илангаяа хүндэтэй болоно. Американ кино һураггүй һула фильмүүдые харуулаа. Тэрэнэй үнгэрэгшэ сезон үгаа муу, киноискусствын академиин гэшүүдэй шэлэжэ таоиха юумэнь хомор байшоо.

СҮҮДЭЙ УРДА ЗОГСОХОНЬ

АНКАРА. Национальна хүдэлөөнэй фашис түхэлтэи партиин (ПНД) хамаатадай дундаһаа баригдажа хаагдаһан олохон хүтэлбэрилэгшэд һүүлэй үдэрнүүдтэ Турциин нийслэлдэ провинцинуудһаа асарагданхай. Тэрэ партиин 500 тухай гэшүүд мүрдэлгэ хюдалга эмхидхээ, зэосэгтэ бандануудые бии болгоо, эгээлэй эрхэтэдые олоор алаа гэжэ гэмнэгдэн, Анкарагай сэрэгэй сүүдэй урда зогсохонь. Турциин шэнэ түхэлэй фашистнуудай гэмтэ ябуулгые сүүдэи бүлэг экспертнүүд табан парын туршада мүрдэжэ байнхай.

Гэхэтэй хамта, Анкарагай сэрэгэй прокуратура тэрэ партиин хиналта доро байдаг хүдэлмэришэнэй национис профсоюзуудай (МИСК) хархис конфедерациин гэшүүдэй хэрэгые шэнжэлжэ байна.

Эндэ соносхогдоһоной ёһоор, ПНД-гэй удамарша Тюркешье, тэрээнтэй нүхэсэгшэдые сүүдэлгэ энэ һарада эхилхэ юм ха. Гэмнэгдэгшэдэй заримые саазалха эрилтэ табихаар прокурор хараална.

Турциин хүдэлмэришэн-таряашадай парти (РКПТ) гэдэгэй зүгһөө ябуулга хэдэг тэндэхи маоистнуудай хэрэгые шиидхэхэ сүүдшье апрельдэ эхилхэ. РКПТ-гэй хүтэлбэрилэгшэд Пекинэй заабаряар хардалга гүрдэлгэнүүдтэй номнол эндэ ходо хэдэг байгаа. Турок зарим хүбүүд, басагад маоис номнолой мэхэдэ орожо, эмхи гуримгүй, хорото балмад ябадалтай болоһон байна. Мүнөө тэдэнэй олонхинь түрмэдэ хаагдаһан, эндүүрэлтэ ябадалаингаа түлөө зэмэеэ амсажа байнхай.

НИКАРАГУАГАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫЕ УНАГААХА БЭЛЭДХЭЛ ХЭНЭ

ВАШИНГТОН. США-гай захиргаан тэрээндэ таарамжагүй һанагдадаг, Латиин Америкын бэеэ дааһан гүрэнэй правительствые унагааха зорилготой тодорхой түсэбүүдые хараалжа байна. «Нью-Иорк таймс» газетын мэдээсэлэнэй ёһоор, Никарагуа худар сэхэ дооторхон орохо зэбсэгтэ эмхидхэлнүүд Холбоото Штадуудай заабаряар Гондурасай газар дээрэ бэлдэгдэжэ байнхай. Тус газетын туйхаглаһан мэдээнүүдһээ харахада, хэдэ мянган хүлһэнэнхид ойрын сагаар Манамиһаа (США), Гондураспаа тэдэ эмхидхэлнүүдтэи ниилэхэ ёһотой юм ха. Энэ арми 2 парын турша соо бэлэн болохо, сандинис правительствые унагаахын тула Вашингтонһоо зүбшөөл хүлеэнэ, — гэжэ «Нью-Иорк таймс» тодорхойлно. Никарагуатай сэрэгээр сэхэ тулалдажа магад тухай Гондурасай армиин дээдэ тушаалтадай дунда һүүлэй үедэ ходо хэлсэдэг болонхой гэжэ тэрэ газетэ нэмээб.

Тиимэ болохолоороо, уласхоорондын мүрдэлгэ хюдалгатай тэмсэхэ тухай мэдүүлгэнүүдээр халха хэжэ, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха, Латиин Америкын бүрин эрхэтэ, бэеэ дааһан гүрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамаарха зэбсэгтэ доотолго хэхээр Вашингтондо бэлдэнэ.

Гэхэтэй хамта, американ хэблэлэи мэдээсэлнүүдһээ тухайлхада, США-гай правительство Никарагуае экономическа талаар хашаха тактика хэрэглэн, энэ орондо туһаламжа үзүүлхэеэ болихо гэжэ шиидэһэн байна. ЮПИ агентствын мэдэрһэнэй ёһоор, Вашингтоной шиидхэбэри Латиин Америкэдэ эрид буруушаалаар угтагдаха янзатай.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ФОТОЖУРНАЛИСТНУУДАЙ СЕМИНАР

Районно газетэнүүдэй фотокорреспондентнүүдэй семинарта хабаадагшад Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ Уран зурагай музей соо республикын Журналистнуудай холбооной эмхидхэһэн фотовыставкые хараад, тэндэ табигдаһан фото-зурагууд тухай «Советское фото» журналай редколлегиин гэшүүн Н. Н. Рахмановай шэнжэлэл шагнаба. Һүүлээрнь республикын Журналистнуудай холбооной фотосекциин гэшүүн, «Буряад үнэн» газетын фотокорреспондент С. Ц. Балдуев байгша ондо районно газетэнүүдэй хуудаһанда толилогдоһон фото-зурагууд тухай һанамжаяа хэлэбэ.

«Фотожурналистнуудай бүхэсоюзна конференциин дүнгүүд ба КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые үргэн олон ажалшадта ойлгуулха талаар хүдөөгэй фотокорреспондентнүүдэй зорилгонууд» гэһэн темээр фотосекциин секретарь, ТАСС-ай Буряадай АССР-тэхи фотокорреспондент В. А. Матвиевский дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн үнгэргэбэ.

Семинарай түгэсхэлдэ фотокорреспондентнүүд саашанхи хүдэлмэреэ улам һайжаруулха тухай һанал бодолоо хубаалдажа, тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна.

Ц. ДУГАРОВ,
республикын Журналистнуудай холбооной правлениин харюусалгата секретарь.

ЭМ ДОМООР ЭРХИМЭЭР ХАНГАНА

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

АПТЕКЫН хүдэлмэрилэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баярые хүргэнэб. Анхарал ехэтэйгээр, һайнаар хүн зониие хангахые оролдодог хүмүүд эндэ хүдэлдэг. Олон жэлэй туршада тус аптекэдэ ябадаг тула эдэнэй хэлэхэ мэргэжэлтэдэй эбтэй эетэй коллективэ болонхой гэжэ хэлэмээр байна, — гэжэ гэмдэл ба дурадхалнуудай дэбтэр соо Б. А. Литвиновскиин гэгшын гар табигатай магтаал үгэнүүд байба.

Улаан-Үдын 33-дахи аптекын ажал хүдэлмэрые үндэрөөр сэгнэһэн бусадшье тэмдэглэлнүүд олон. Һонирхоходомнай, эндэ 17 хүн хүдэлдэг, коллективые ССРС-эй элүүрые хамгаалгын отличник И. А. Жданова хүтэлбэрилдэг байба. Тэрэ хорёод жэлэй туршада нэгэ газартаа хүдэлжэ зуураа, баян дүй дүршэлөө бусадтаа дамжуулдаг. Коллективэй гэшүүд арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид 1980 оной сентябрьта һарада гүйсэд дүүргэһэн юм. Жэлэйнгээ түсэбые 114,2 процентээр дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 5500 түхэригэй олзо оруулһан байна. Дээдэ гарай мэргэжэлтэд Н. С. Голосова, Т. И. Козулина, Г. Л. Шергина, М. Я. Козлова, бусадшье түсэб уялгануудые дүүргэлтэдэ гол хубитаяа оруулалсадаг. Тэдэнэр лэ КПСС-эй XXVI съездые угтуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа урмашуулагдаа һэн.

Коллектив дотор коммунис ажалай ударнигууд олон юм. Мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, бусад аптекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй танилсаха зэргэ оролдолго гаргагдадаг. Дээдэ һургуулида заочноор һуралсаха, химико-аналитик мэргэжэлтэй И. Н. Петровада политическэ эрдэм мэдэсэ дэлгэрүүлгын тала тусхай хүдэлмэри үнгэргэдэг байха юм. Тэрэ партиин гэшүүнэй абтаһанай хойшо эдэбхи хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн болоод, хэлэзэ дээшэлүүлжэ, харюусалгатай энэ хэрэгые хүтэлбэрилдэг болоо. Мүнөө үедэ фармацевтнүүд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые зүбшэнэ, шудална.

Эдэнэрнай хүн зониие, эмнэлгэ-һэргылэмжын эмхи зургаануудые һайнаар хангахын тула шэнэ арга хэрэглэн хүдэлнэ. Юуб гэхэдэ, поликлиникын врачнуудтай нягта харилсаа холбоон байгуулагдаха, аптекэдэ ямар эм домоор бии байһан тухай тэдэндэ саг үргэлжэ мэдээсэгдэжэ байдаг. Тиигэжэ үбшэнтэн врачай бэшэһэн рецептээр эзэтэгүй эм худалдажа абаха аргатай болоно бшуу. Үндэр наһатай гү, али хүндөөр үбшэлһэн хүнүүдтэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветерануудта гэртэнь хэрэгтэй эмыень абаашажа үгэдэг һайхан заншалтай болонхой юм. Зарим үшөөрнүүдтэ телефоноор эм дом бэлдэхэ захил абтадаг. Үнгэрһэн жэлдэ 35 дахин иимэ захилнууд абтажа, саг соогоо дүүргэгдэбэ.

Мүн лэ эндэ мэргэжэлтэднай поликлиникэ, больницануудта айлшалжа, шэнэ эм домой препарадууд, врачай заабари баримталха тухай хөөрэдэг, выставкэнүүдые эмхидхэдэг юм. Шухала хэрэгтэй албанай хүдэлмэрилэгшэд саашадаашье хүн зоной зүгһөө һайшаал магтаалда хүртэжэ байхань лабтай.

Ч-Д. БУДАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Аптекые даагша И. А. Жданова. 2. Хэшээлэй үедэ.

Авторай фотонууд.

ХАТАРНА, ДУУЛАНА

Элхиин авто-заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй дунда хатар, дуунда дуратай бэлигтэйшүүл олон юм. Эдэнэр жэл бүри заншалта болоһон уран һайханай харалгада хабаадалсадаг, заатагүй һайшаал, магтаалда хүртэдэг гээшэ.

Хүшэгын нээгдэхэдэ, хэдэн арбаад хүнһөө бүридэһэн хоорой «Ленин манаар сугтаа», «Шамдаа, түрэл Эхэ оромни» гэһэн дуунуудые дуулахадань, нэрьемэ альга ташалган болобо. Удаань «Ленок» гэһэн хүүгэдэй ансамбль «Хахасашагүй нүхэд», «Алтан одон» гэһэн дуунуудые гүйсэдхөө. Улаан-Үдын хореографическа училищи дүүргэһэн Наталья Поздняковагай «Эхэ тухай баллада» гэһэн дуу дуулахада, сэдьхэлээ уярмаар лэ байгаа. Гоё һайхан, тааруу зохид костюмуудые үмдэһэн бүлэг хүбүүд, басагад «Московский хоровод» гэһэн хатар уян нугархайгаар гүйсэдхэбэ.

Нютагай, мүн районой хүн зоной дунда Галина Александрова, Людмила Чернова, Валентина Алексеева гэгшэдые мэдэхэгүй хүнүүд үгы юм. Эдэнэрэй ород арадай дуунуудые дуулахые шагнахада, хэды гоёб даа! Мүн лэ заводой хүдэлмэришэн Геннадий Громовой уран хоолой бултанда танил, һайшаагдадаг болонхой.

Л. ВИЛЬМОВА.
Загарайн район.

АЯНШАЛАГШАД

Бэшүүрэй дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагшад багша Е. И. Оленниковагай, ахалагша пионервожата Е. Ф. Бельскаягай хүтэлбэри доро Челябинск, Курск хотонуудаар аяншалаад ерэбэ. Хабарайнгаа амаралтые аша түһатайгаар үнгэргэхэ гэһэн эрмэлзэлынь бодотоор иигэжэл бэелбэ гээшэ.

Түрэл оронойнгоо хото, тосхон һууринуудай түүхын дурасхаалта газарнуудые хужарлан хаража, мэдэсээ үргэдхэхэдэ, һонирхолтой баримтануудые дуулахада хэды аятайб. Мүнөө аяншалгада хабаадалсагшад бусад классуудаар ябажа, аяншалгынгаа үедэ хараһан зүйлнүүд тухайгаа хөөрэнэ, дүрсалгануудаараа хубаалдана. Саашадаа иимэ аяншалгануудые үе-үе болоод лэ, эмхидхэжэ байгаа һаа, һайн бэлэй гэжэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд зүб бодомжолно.

Вл. БОРИСОВ.

ХЯАГТЫН РАЙОНДО:

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Һүүлэй жэлнүүдтэ район дотор барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг болоо.

Тус тустаа 24 байратай хоёр байшан гэртэ Харанхын плавико-шпатова комбинадай хүдэлмэрилэгшэдэй бүлэнүүд эдэ үдэрнүүдтэ нүүжэ оробо. Мүн лэ эдеэ хоолой шэнэ магазин ашаглалгада үгтэжэ, хүн зониие хангалга нилээд һайжарба.

Хүдэлмэришэдэй шэнэ кварталда 280 үхибүүнэй һууритай комбинат баригдажа байна.

ҺУРАГШАДАЙ БҮТЭЭЛНҮҮД

Космонавт Н. Рукавишников Хяагтын дунда һургуулида һурахадаа, техническэ уран бүтээлэй кружогто хабаадажа, һонирхолтой модельнүүдые бүтээдэг байһан юм. Эдир технигүүдэй бүтээлнүүдэй заншалта выставкэ райондо үнгэрбэ. Хяагта хотын һурагшад В. П. Мальцевай хүтэлбэри доро «Пионер» гэһэн жолоодогдодог бишыхан автомобиль ухаалан зохёожо, дархалан бүтээгээ.

Хүдэри-Сомоной һурагшад С. Б. Тугульдуровай хүтэлбэри доро «Ермак» ледоколой, «Киров» крейсерэй хүдэлгэгдэдэг модельнүүдые бүтээжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Эдэ мэтын һонирхолтой бүтээлнүүдые районой бусад һургуулинуудай эдир технигүүд олоной үзэмжэдэ табиһан байна.

Н. НАМСАРАЕВ.

ЭНЕЭДЭ НААДАНАЙ ҮДЭШЭ

Апрелиин 1-нэй үдэрые энеэдэ нааданай, шог зугаагай үдэр гэжэ арад зон тоолодог һаб даа. Манай Буряад орондошье энэ үдэрые тэмдэглэлгэ заншажа эхилэнхэй юм.

Прибайкалиин районой түб Турунтаево тосхоной соёлой байшанда энэ һарын 1-дэ ороһон хүн бүхэн хаанида үлгөөтэй плакадуудые һонирхон уншаһан байна. Удаань тематическа үдэшэдэ хабаадалсаа һаб даа. Ирагүй хүгжэмэй аялга хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ һайндэрэй мэдэрэл түрүүлһэн, элдэб наадан эмхидхэгдэжэ, мультфильмнүүд харуулагдаа.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, Турунтаево тосхоной хүн зон энэ үдэшэ сэдьхэлээ хананги гэр гэртээ тараа һэн. Олоной һанаанда таарамаар программа зохёогшоднай хэд бэ гэбэл, Зүүн Сибиириин соёлой институдай студентнэр А. Батышев, О. Воробьёва, Н. Швецова, О. Хлестунова гэгшэд болоно. Эдэнэрнай тус соёлой байшанда мэргэжэлэйнгээ талаар практикаяа гаража байхадаа, тэрэниие даагша Любовь Рассудовагай хүтэлбэри доро эмхидхээ юм.

Н. УГРЮМОВ.

ДҮН ГАРГАГДАБА

Багшанарай дээдэ һургуулиин түүхэ ба хэлэ, бэшэгэй факультедэй ород-буряад хэлэ, бэшэгэй отделениин дүрбэдэхи курсын студентнэрэй түрүүшын педпрактикын дүнгүүдые гаргалгада зорюулагдаһан конференци үнгэргэгдэбэ.

Студентнэрэй хэшээлнүүдэйнгээ үедэ хэрэглэһэн харуулан ойлгуулгын зүйлнүүд, планшедүүд, ханын һониннууд суглараашадай анхаралда табигдаа.

Нэн түрүүн буряад хэлэ, бэшэгэй кафедрын доцент Э. Р. Раднаев элидхэл хэбэ. Элидхэл соогоо хэн ямараар, яажа хэшээлнүүдые үгөөб, хэн ямар дутуу дундатай байгааб гэжэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэһэн байна. Бүхы дээрээ студентнэр түрүүшынгээ педпрактикада анхаралтайгаар хандажа, һайн дүн харуулаа гэһэн тобшолол хэбэ.

Конференцидэ институдай психологиин ба педагогикын кафедрын багшанар Г. Ц. Молонов, В. П. Битуев гэгшэд хабаадажа, үгэ хэлэһэн байна. Студентнэрэй һурагшадтаяа ямар холбоо байгуулха, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха тушаа тогтожо, ямар дутуу дундануудай тохёолдоһые ба яажа тэдэниие усадхаха тушаа зүбшэл заабари үгөө.

Республикын 1-дэхи интернат һургуулиин буряад хэлэ ба литературын багша Ж. Д. Бальжирова үгэ хэлээ, интернат һургуулида педпрактика гараһан студентнэрэй хүдэлмэридэ һайн сэгнэлтэ үгөө. Тиихэдээ студентнэрэй хэшээлдээ урматайгаар хандадагыень, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулһыень бодото жэшээнүүдээр баталан хөөрөө.

Хэжэнгын райондо педпрактика гараһан студентнэрэй талаһаа Баирма Дармаева, Солбон Аюшеев гэгшэд үгэ хэлэбэ. Тэдэнэр педпрактикын үрэ дүнгүүд, удха шанар тухай хэлэһэн, мэргэжэлэйнгээ талаар түрүүшынгээ алхам хэһэндээ урмашанги байһанаа мэдүүлээ.

Түгэсхэлдэнь ород-буряад хэлэ, бэшэгэй таһагай кафедрые даагша профессор Ц. Ц. Цыдыпов түрүүшынгээ педпрактикые гарагшадые амаршалаад, һуралсалдань эрхим амжалта хүсэһэн байна.

С. ДАМДИНОВ.

«СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ» ГАЗЕТЫН ШАНДА

ХҮРТ ХЫН ТҮЛӨӨ УЛАСХООРОНДЫН МҮРЫСӨӨН

ЕХЭ ШАЛГАЛТА

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэдэг заншалта мүрысөөн жэлһээ жэлдэ нэрэ хүндэ ехэтэй боложо байна. Эрэлхэг зоригтой, хүсэл эрмэлзэлтэй залуушуулһаа гадна, ехэ ехэ мүрысөөнэй шанга тэмсэлэй охин соогуур гаража, дүршэл шадабаритай, арга дүрэтэй болоһон барилдаашад хабаадажа, заншалта нааданаймнай удха шанарые улам дээшэлүүлнэ. Тиихэдээ залуу спортсменүүдһээ шанга шалгалта абажа, арга дүрыень, мэргэжэл шадабариень мүлинэ бшуу.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр барилдаанай хибэс дээрэ шанга тэмсэл буурабагүй. Һонирхолтой, ана-мана туламдаанууд сугларагшадай анхарал татаа.

48 килограмм. Манай республикада энэ шэгнүүртэ бэлигтэй бэрхэ хэдэн барилдаашад бии. Спортын мастернууд Б. Дашинамжилов В. Ринчинов хоёрой уулзалга бүхэн өөрын онсо шэнжэтэй байдагаараа шалгардаг. Бато Дашинамжилов эршэтэйгээр добтолходоо, хэдо уридладаг байба. Тиин минутаһаа үлүү сагай үлөөд байхада, бүри эдэбхижэжэ, нүгөөдынгөө һэримжэеэ алдахатайнь сасуу, Бато нюдэ сабшаха зуура добогуурнь шургажа ороод, шухала очконуудые абажа, илалта туйлаба.

Яхадай мэдээжэ мастер В. Гоголев, мүн Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастерта кандидат Б. Дашибальжиров гэгшэд энэ шэгнүүртэ шангай һууринуудта гараха аргатай. В. Гоголев РСФСР-эй арадуудай Спартакиадын чемпион болохоһоо гадна, бүхэсоюзна хэдэн мүрысөөндэ илажа гараһан байна. Тиихэдэ Буянто Дашибальжиров һүүлэй жэлдэ мэргэжэл шадабаряа эрид дээшэлүүлжэ, байгша ондо ехэ амжалта туйлаа. Мүнөө шангай һуури эзэлбэл, тэрэ СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ юм. Юрэдөө, мүрысөөнэй һүүлшын үдэрые хүлеэел даа.

Удаадахи шэгнүүртэ манай республикын командаһаа үшөө нэгэ хүн иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэ аргатай. Энэмнай хэн бэ гэхэдэ, Буряадай хүдөө ажахын институдай 1-дэхи курсын студент Баяр Дармаев болоно. Тэрэ Агын автономито округой Табтаанайн дунда һургуулида һуража байхадаа, барилдаанай нюусатай танилсаһан юм. Һүүлдээрнь армиин алба хэхэ үедөө мэргэжэл шадабариа дээшэлүүлжэ, залуушуулай дундаһаа СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шанда хүртэһэн намтартай. Бронзо медаляар шагнагдахын түлөө Б. Дармаев ... дондо манай заншалта мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн Ж. Корпебаевтай (Алма-Ата) барилдаха байна.

Хүндэшэг шэгнүүртэ Г. Курашвили (Сухуми) А. Ле... нов (Улаан-Үдэ) хоёрой уулзалга илангаяа шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. 1979 ондо МНР-эй ниислэл — Улаан-Баатар хотодо үнгэргэгдэһэн дэлхэйн чемпионадта залуушуулай дундаһаа илажа гараһан уласхоорондын класстай спортын мастер Гиви Курашвили һайн һорилготой бэлэдхэлтэй, бушуу солбон байжа, 7 : 6 тоотойгоор шүүгээ. Тиин тэрэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ манай үшөө нэгэ бэрхэ мастер Владимир Вострецовтой туладаха юм.

Шалгара шалгарһаар эгээл эрхимүүд түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Үнинэй бэрхэ барилдаашадые халажа абаха бэлигтэй залуу спортсменүүд урган гарана.

Түгэсхэлэй мүрысөөн тухай удаадахи репортаж соогоо хөөрэхэбди.

В. ГАРМАЕВ,
уласхоорондын категориин судья.
Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Цыдашиев (зүүн гарһаа) В. Бурцевтай (Яхадай АССР) барилдажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

Урдынхиһаа урин байба

Оршон тойронхи байгаалимнай һэргэжэ, огторгой зэнхэгэр уудамаар харагдана. Хабарай дунда һарын түрүүшын хоногуудай айлшалан ерээд байхада, март һарымнай һүүл багай сагай уларил урда жэлнүүдэй энэ хаһынхида оробол, ямар байгаа гээшэб гээд һонирхомоор.

Республикын түбэй ба урда районуудта һарын һүүлшын арбан хоногой туршада нилээд дулааржа, агаар 7—12 градус хүрэтэр дулааран юм. Прибайкалиин, Баунтын районуудта 1—6 градус дулаан байгаа. Һүниндөө нилээд хүйтэрөөд, онсолбол, хойто районуудта 20 — 25, зарим тээнь 30—35 градуста хүрэбэ.

Гидрометеорологуудай ажаглалтаһаа ямар тобшолол хэгдэнэб гэхэдэ, һарын һүүлшын хоногой туршада агаар урда жэлнүүдэй энэ хаһынхиһаа 2 — 5 градусаар дулаан байгаа гэжэ тодорхойлогдоо.

Тала дайдамнай ... гүйсэд саһан нэмэргэһээ ... лөөрөөгүй. Мартын 31-дэ ... дорхойлогдоһоной ёһоор, ... банскын, Прибайкалиин, ... хар-Шэбэрэй, Хяагтын ... онуудта саһанай үндэрһэн ... — 8 сантиметртэ ... байна.

Республикын хони ... рилдэг гол районуудта ... рын һүүл багаар саһан ... түлэб хайлаһхай һэн. Г... шье Мухар-Шэбэрэй, Хяаг... тын, Хурамхаанай районуу... та саһан үшөөл ехэ бай...

Г. ЩЕПИНА,
агрометеоролог.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Апрелиин 5-һаа 9 хүрэтэ

ВОСКРЕСЕНИ, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — «Зарядкадаа гарагты!». 10.05 —В. Ивко (домбро) наадана. 10.30 —«Будильник». 11.00 —«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.00 — «Элүүр энхэ байлга». 12.45 — «Үглөөнэй почто» —хүгжэмтэ программа. 13.15 —«Советскэ Союз хани гүрэнүүдэй айлшадай нюдөөр». 13.30—«Хүдөөгэй час». 15.00 — Ю. А. Гагаринай замбуулинда ниидэһээр 20 жэлэй ойдо. «Замбуулинай түүхын хуудаһанууд» (1 фильм). 16.00 — «Мүнөөдэр —Геологуудай үдэр». СССР-эй Геологиин министр Е. А. Козловский дамжуулгада хабаадана. 16.25—«Танай захил бэшэгүүдээр» 17.15 —«Киногоор аяншалагшадай клуб». 18.15 —«Левша» — мультфильм. 19.00 —Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—Концерт. 19.55 —Дж. Килти «Милый лжец» — МХАТ-ай фильм-зүжэг. 22.00 —«Время». 22.35 —«Балет тухай». 23.40 —Футболой шэнжэлэл. 00.10—Эдиршүүлэй дунда хоккейгээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. СССР-эй, Финляндиин суглуулагдамал командануудай уулзалгын 2, 3-дахи үенүүд. 01.20 — Шэнэ һонин.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Левша»—мультфильм. 10.50 — Концерт. 11.10—«Онтохондо айлшаар». «Три орешка для Золушки» —уран һайханай фильм. 12.50 —Шэнэ һонин. 15.25 — Дамжуулгын программа. 15.30—Замбуулинда ниидэһэн социалис оронуудай экипажнууд тухай баримтата фильмүүд. 16.55—Я. Гашек. «Ажабайдалайнь ба уран зохёолойнь хуудаһанууд».

Улаан-Үдэ. 17.40—Шэнэ һонин. 17.50 — «Спортын һонин».

Москва. 18.10—СССР ба Финляндиин республика хоёрой хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалалсалга тухай хэлсээ баталалгын ойдо. «Урхо Кекконен СССР-тэ» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 18.30—«Театрта шэнэ зүжэг» гэһэн дамжуулга.

Москва. 19.00 — «Орлёнок» телестудиин юнкорнуудтай Советскэ Союзай Герой, СССР-эй лётчик-космонавт Ю. В. Малышев уулзаха». 19.45 —«Хүхюун нотонууд». 20.00—«Табан жэл ба коллектив». «Евгений Батенчугай харгы зам». КПСС-эй XXVI съездын делегат, «КамГЭСэнергострой» нэгэдэлэй начальник тухай очерк. 20.30—Концерт. 20.50 — «Города и годы»— уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 22.00 — «Время».

Улаан-Үдэ. 22.35 — Примориин комсомолой шангай лауреат Номгон далайн флодой дуу хатарай ансамблиин концерт.

Москва. 23.30 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн СССР-эй суглуулагдамал хоёрдохи команда — Швециин суглуулагдамал хоёрдохи команда. Забһартань 00.05—«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ВТОРНИК, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.05—«Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 10.35— «Города и годы»— уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 11.45 — Ород композиторнуудай зохёолнууд. 12.25 —Шэнэ һонин. 15.25 —Дамжуулгын программа. 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Элүүр энхын бүхэдэлхэйн үдэртэ зорюулагдаһан баримтата фильмүүдэй программа. 16.50 «Түрэл байгаалимнай». 17.20 —«Роза Тураева дуулаха». 17.45 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ, яажа һургадаг бэ?». 18.15 — «Замбуулинда дэгдэһэнэй һүүлээрхи үдэрнүүд ба жэлнүүд». Совет чехословак экипаж тухай баримтата фильм. 18.40 — Концерт. 18.50 —Фехтованяар уласхоорондын мүрысөөн.

Улаан-Үдэ. 19.05—«Байгал» программа (буряадаар).

Москва. 19.35 — «Бүхы юумэ мэдэхэ дуратайб» — киножурнал. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Коллектив түсэбтэ табан жэлэйнгээ ажалай алхам эхилбэ».

Москва. 20.45 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». КПСС-эй XXVI съездын делегат, КПСС-эй Свердловско обкомой нэгэдэхи секретарь Б. Н. Ельцын дамжуулгада хабаадалсаха. 21.00 — «Города и годы» — уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00 —«Время». 22.35 — «Ленинградай балет» — телевизионно хүгжэмтэ фильм. 23.20 —Фехтованяар уласхоорондын мүрысөөн. Рапира. Эхэнэрнүүд. 23.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэйдэ». 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Шахтер» (Донецк) — «Динамо» (Киев).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00—Үхибүүдтэ мультфильмнүүдэй программа.

Москва. 19.05—«Алкоголизм». Врачай хөөрөөн.

Улаан-Үдэ. 19.35— Үхибүүдтэ. Фильм-концерт.

Москва. 20.00—«Холын ба ойрын дуунууд».

Улаан-Үдэ. 20.45 — Элүүр энхын бүхэдэлхэйн үдэрые угтуулан. 21.15 — Соносхолнууд. 21.25 — Фильм-концерт.

СРЕДА, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Түбэй телевидени ба Бүхэсоюзна радиогой үхибүүдэй Ехэ хоорой фольклорно бүлэгэй концерт. 10.35—«Города и годы» — уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 11.35 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.35 — Шэнэ һонин. 15.25—Дамжуулгын программа. 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — «Шинии ажал — шинии амжалтанууд»—киногой программа. 16.20—«Горнистнууд, харюусагты».

Улаан-Үдэ. 17.50—«Байгал» программа. 18.20 — «Саяан» —хонишодой ажал хүдэлмэридэ зорюулагдаһан программа.

Москва. 18.50 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй суглуулагдамал хоёрдохи команда — ЧССР-эй суглуулагдамал хоёрдохи команда (2-дохи ба 3-дахи үенүүд).

Улаан-Үдэ. 20.15— «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Гусиноозёрско ГРЭС-ые барилгын шиидхэгдэхэ асуудалнууд». 20.45 — «Сэдьхэлэй урял»—киноочерк.

Москва. 21.00—Ю. А. Гагаринай ниидэһээр 20 жэлэй ойе угтуулан. «Замбуулиние эзэмдэхэ зуун жэл. Түүхын хуудаһанууд». — телевизионно баримтата фильм (2-дохи фильм). 22.00 — «Время». 22.35 — Хасагуудай арадай хоорой концерт. 23.00 — Футбол. «Динамо» (Т6) — «Фэйеноорд» (Голланди). Забһартань 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». Хоккейгээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө эдиршүүлэй мүрысөөн. Түгэсхэл (2-дохи ба 3-дахи үенүүд).

ЧЕТВЕРГ, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Горнистнууд, харюусагты!». 10.35—Москвагай Ленинэй орденто сэрэгэй округой дуунай ба хатарай ансамблиин концерт. 11.25 — «Молния», «Гвоздика» гэһэн телевизионно бага метражна уран һайханай фильмүүд. 12.10 — «Үзэсхэлэн байгаалита дайдада»—телевизионно баримтата фильм. 12.40—Шэнэ һонин. 15.25 — Дамжуулгын программа. 15.30 —Шэнэ һонин. 15.50 — Ороной телестудиин баримтата фильмүүдэй программа. 16.40—«Арадай аялганууд».

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Байгал» программа.

Москва. 17.25 — СССР ба Югославиин республика хоёрой хоорондо хани барисаан, бэе бэедээ туһалалсалга ба дайнай һүүлэй жэлнүүдтэхи харилсаа холбоон тухай хэлсээ баталалгын ойдо. «Югослави соогуур» — баримтата фильм. 17.50 — «Звездочет» — телевизионно журнал.

Улаан-Үдэ. 18.35 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.50 — «Манай ажабайдалай дабшаса» — киноочерк.

Москва. 19.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». Социалис экономикые хүтэлбэрилгэ. 19.35 — «Старая игрушка» — мультфильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Арадай хиналтын экран».

Москва. 20.30 — «Нүхэр бригада» «Кировский завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй КПСС-эй XXVI съездын делегат П. В. Захаровай хүтэлбэрилдэг бригада тухай очерк. 21.00 — Ю. А. Гагаринай ниидэһээр 20 жэлэй ойе угтуулан. «Замбуулин эзэмдэхэ зуун жэл. Түүхын хуудаһанууд» — телевизионно баримтата фильм. (3-дахи фильм). 22.00 — «Время». 22.35 — СССР-эй арадай артистка Г. Ковалева ба В. Андреевэй нэрэмжэтэ ород арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанд... «Физкультурна хүдэлөөн... олонитые хабаадуулха» — түрүү бэшэг. КПСС-эй Центральна Комитедтэ. «... ороной үндэр шагнал... барюулагдаба» — А. Ку... най статья. «Мүнөөдэр — Геологой үдэр» — ... сэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанд... Соведүүдэй хүдэлмэри. «Депутадуудай эдэбхи дээшэ... лүүлхэ» — Е. Поповой статья. Мүнөөдэр — Геологой үдэр. «Түрүү дүй дүршэл... түшэглэн» — В. Игнато... чой статья. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумай Указ.

Гурбадахи хуудаһанд... Замбуулин шэнжэлэлгэ ту... хай ТАСС-ай материалнууд. ТАСС-ай, АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанд... «Нэгэ барилдаашан шалг... ба. Нүтөөдүүлынь хэд бэ» — Э. Буерачнын статья. «Табан жэл түүхэдэ оробо» — Я. Николаевай статья. Республикын нютаг нютагай һонин. Телевидениин долоон хоногой программа. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54 93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04424. Заказ № 79. Индекс 5901.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[...]тэмнай 1921 оной [...]абриин 21-һээ гарана | № 81 (15704) | 1981 оной апрелиин 7, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

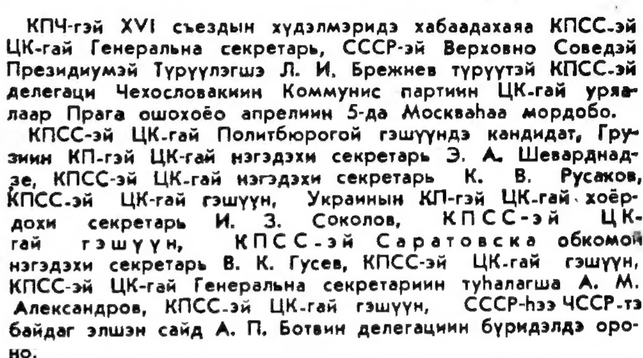

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ ПРАГА ОШОХОЁО МОРДОБО

КПЧ-гэй XVI съездын хүдэлмэридэ хабаадахаяа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегаци Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай уряалаар Прага ошохоёо апрелиин 5-да Москваһаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай хоёрдохи секретарь И. З. Соколов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Саратовска обкомой нэгэдэхи секретарь В. К. Гусев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд А. П. Ботвин делегациин бүридэлдэ орооно.

Нүхэд Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд К. М. Боголюбов, Б. П. Бугаев, Г. С. Павлов, О. Б. Рахманин, С. К. Цвигун, Г. К. Цинев, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат А. И. Блатов, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн С. А. Лосев гэгшэд Внуковска аэродром дээрэ делегацие үдэшөө.

ЧССР-эй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ З. Хебен үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша Л. М. Замятин, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшын орлогшо М. Е. Могилевец делегацитай хамта мордобо.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ЗУУТАН СОЛОТОЙ

[...]анай совхоздо түл абал[...] дүүрэбэ. Ажахымнай хо[...]шод энэ үдэрнүүдтэ габ[...]ай шангаар ажаллажа, [...] харюусалгатай хаһаяа [...]а бараг, нёдондонойхи[...] эрхитэйгээр үнгэргэжэ [...]на. Һүүлэй мэдээгээр [...] эхэ хониноо 8663 [...]рьган абтаа гэхэ гү, али [...] эхэ хонин бүридэ 80,5 [...] абтаһан болоно.

[...]урбадахи отделениин хо[...]шодой дүн бүришье һаа [...]. Тэдэнэр зуун эхэ хо[...] бүриһөө 89,3 хурьга [...] бүрин бүтэн харуу[...]на.

[...]хозоймнай хонишод түл абалгадаа эртээнһээ бэлдээ һэн. Хонидойнгоо байрануудые эртэ намар байхада дулаалһан, нажарай сагта эхэ хонидоо зеленкын поли дээрэ адуулжа, һайса таргалуулһан, богони болзорто хонидоо үрэжүүлһэн, түрэлгэдэ хэрэгтэй болохо бүхы юумэнүүдээ саг соонь суглуулһан, отара бүхэндэ хурьгашадые томилһон байна.

Ингэжэ ажалаа ябуулһандаа байгша ондо түл һайнаар абтаба бшуу. Мүнөө 5 хонишоднай зуутанай зэргэдэ гаранхай. Тусхайлбал, совхозоймнай түрүү хонишод: Нина Валиевна Валиева зуун эхэ хонин бүриһөө 123, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Рэгзэма Намсараевна Рампилова 102, Цыпилма Булатовна Цыденова, Гарабдин Кашапович Кашапов, Дамдинжап Ванданович Ванданов гэгшэд зуун һаа 100 хурьга абаа. Эдэнэй хонидынь хурьгалжа үргэлжэлһөөр.

Ажахымнай хонишод һаяхан үнгэрһэн КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй танилсажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бүри эршэтэйгээр ажаллажа, абаһан хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр зүлгэ ногоон дээрэ гаргахын түлөө ороолдоно.

В. ДУБШАНОВ.
Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой парткомой секретарь.

ТҮЛ ОЛООР АБТАНА

[...]а болон мал ажалай [...] продукшнуудые ехээр [...]лэбэрилжэ, хүн зонние [...] хоолой зүйлнүүдээр гүй[...]хангадаг болохо гээшэ [...] шухала зорилго болоно [...] КПСС-эй XXVI съез[...] шиидхэбэринүүд соо [...] заагданхай.

[...]ээнние бэелүүлхэ хэрэг[...] өөһэдынгөө хубитые [...]ла ёһотойбди гэжэ ма[...] колхозой гахайшад һайн [...]ю. Тиимэһээ тэдэнэр [...] жэлэй түрүүшын жэл[...]эшэлүүлэгдэһэн социа[...]лга абаад, тэрэнээ нэ[...] түрэтэйгөөр дүүргэхын [...] габшагай шангаар хү[...] байна.

[...] оной үнгэрһэн хо[...]рада колхозой гахай[...] бүхыдөө 850 поршоонхо [...]хэ гү, али нёдондо[...] үеынхитэй сасуул[...] 255 поршоонхо олоор [...] Жэлэй эхинһээ хой[...] гахайн цех хам[...] поршоонхо томохон [...] эхэһээнь һалгаагаад. [...] түлжүүлжэ, шахахаар гахайн «Южный» комплексдо үгөө юм.

Мүнөө апрель һарадашье фермэдэмнай поршоонхонууд олоор абтажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ.

Манай гахайн фермэдэ олон жэлдэ таһалгарягүй хүдэлжэ байһан дүршэл шадабари ехэтэй, үнэн шударгыгаар ажалладаг хүнүүд олон. Жэшээнь, гахайшад Улита Кирилловна Павлова Татьяна Ивановна Наталина. Домна Ефимовна Васильева. Татьяна Ивановна Пыкина гэгшэд эхэ гахайнуудые һайнаар, бүхы нарин заабариин ёһоор харууһалха, эдеэлүүлхэ, поршоонхо абаха, түлжүүлхэдэө бүхы мэргэжэл шадабаряа, хамаг хүсэеэ зорюулан хүдэлдэг юм. Үнинэй гахайшан У. К. Павловае абаад үзэе. Тэрэ мүнөө жэлэй эхинһээ хойшо 12 томо эхэ гахайһаа хамта 120 поршоонхо абаа гэхэ гү, али гахай бүхэнэйнь нэгэ түрэхэдөө 10 поршоонхо гаргаһан байна. Мүн тэрэнэй харууһалдаг түрүүшын хээ түрэһэн арбан эмэ гахайнь тус тустаа 5 поршоонхо гаргаа. Тиигэжэ энэ гахайшан үнгэрһэн хугасаа соо 180 поршоонхо абаад, нэгэшье үхэл гарзагүйгөөр эхэнүүдһээнь һалгаагаа.

Эхэһээнь һалгаагдаһан поршоонхонуудые түлжүүлдэг цехэй гахайшад баһал һайн үрэ дүн туйлана. Тусхайлбал, Степанида Ивайловская, Лукерья Соколова гэгшэд хамта 370 поршоонхо харууһалжа, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 500 граммаар нэмээгээ. Энэнь даабариһаа һураггүй дээшээ болоно. Мүн апрель һарадашье поршоонхонуудайнь шэгнүүр ехээр нэмээгдэхэ ёһотой.

Үнгэрһэн жэлдэ колхозой гахайшад «Южный» комплексдо хамта 5 мянган поршоонхо томо болгожо үгэһэн һаа. харин энэ жэлдэ 6 мянганһаа үсөөн бэшэ поршоонхо тус бүринень 30 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр тэндэ тушааха юм. Тиигэжэ гахайн мяха үйлэдбэрилжэ худалдалгые хараа байса дээшэлүүлхэ зорилготойбди.

А. ДЕНИСОВА.
Улаан-Үдын районой «Маяк» колхозой ахамад зоотехник.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ угтуулан

Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикада «улаан субботые» ажалай амжалтаар угтаха, тэрэ үдэр үндэр үрэ дүн туйлаха зорилгоор нилээд ехэ хэмжээ ябуулганууд хэгдэнэ. Шэнэ табан жэлэй даабаринуудые гурба хахад жэл соо бэелүүлхэ тухай үүсхэл гаргаһан энэ фабрикын оёдолшон, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Татьяна Ивановна Сокольникова ингэжэ хөөрэнэ:

— «Улаан субботын» үдэр манай коллектив эрхимээр ажаллаха, энэ үдэр олоһон мүнгэеэ табан жэлэй жасада оруулха гэжэ шиидээ. Бүхы оёдолшодой энэ хэрэгтэ эршэтэйгээр хандаха байһанда этигэнэбди.

Коммунис субботнигой үдэр үндэр үрэ дүн туйлахаар бэлэн байһан тухайгаа Татьяна Ивановнатай суг хүдэлдэг нүхэдынь З. И. Балдаева, Г. Ч. Хасаранова, Б. Х. Занова болон бусад мэдүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. И. Сокольникова.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЖАСАДА

Москва хотын түрүү коллективүүдэй апрелиин 18-да ленинскэ коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн уряа үүсхэлые Улаан-Үдын горпромторгын хүдэлмэрилэгшэд халуунаар угтажа, энэ үдэр габшагай һайнаар хүдэлхэ байһанаа мэдүүлжэ байна.

Коммунис субботнигые эмхидхэл һайнтайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр үнгэргэхын тула арбаад хүнһөө бүридэһэн штаб байгуулаабди. Тэрэнэй гэшүүд энэ үдэр хэгдэхэ хүдэлмэриин хэмжээе уридшалан хараална, субботнигой үдэр «Дайшалхы» болон «Сахилгаан» хуудаһануудые гаргаха, хэгдэһэн хүдэлмэри тухай мэдээсэл суглуулха, худалдаа наймаа эмхидхэхэ юм. Апрелиин 19-нэй амаралтын үдэр бүхы магазинууд коммунис субботнигой тоосоогоор хүдэлхэ. Манай коллективһээ бүхы дээрээ 1275 хүн субботнигто хабаадалсаха. Тэдэнэй 616-ниинь хүдэлжэл байһан газартаа, 659 хүн городой үйлсэнүүдые сэбэрлэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсаха. Коммунис субботнигто хүдэлжэ олоһон 4.8 мянган түхэриг мүнгэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулагдаха. Мүнөө бүхы коллективүүдтэе энэ занашалта һайндэрэй удхые тайлбарилһан хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди. Субботник үнгэргэлгөөр хэмжээ ябуулганууд хараалагдана.

Н. ЕЛИСЕЕВ,
горпромторгын парткомой секретарь.

БҮГЭДӨӨРӨӨ ХАБААДАХА

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад В. И. Ленинэй түрэһөөр 111 жэлэй ойдо зорюулан, энэ жэлэй апрелиин 18-да коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн москвагайхидай үүсхэлые хани халуунаар дэмжээд, тэрэндэ ниитээрээ хабаадаха гэжэ шиидээ.

Тэрэ «улаан субботнигой» үдэр гурба мянга шахуу хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа гараха юм. Тэдэнэй 2370 хүниинь хүдэлжэ байһан газартаа ажаллаха. Хамтадаа 795 мянган түхэригэй валова продукци үйлэдбэрилэгдэхөөр багсаамжалагдана. 30 тонно нооһон угаагдан сэбэрлэгдэхэ, 7 мянган погонно метр утаһан, 3 тонно нооһон ээрэгдэн гаргагдаха, 4 мянган дүрбэлжэн метр бүд нэхэгдэхэ байна. Субботнигто хабаадагшад 7,5 мянган түхэригэй салин хүлһэ олохо. Тэрэнээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулха уялгатай.

Ю. БОГОМОЛОВ.

БАЯРТА УУЛЗАЛГА

ПРАГА. (ТАСС). ЧССР-эй ниислэл хото һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Чехословакиин Социалис Республика оронойнгоо ажабайдалай ехэ түүхэтэ үйлэ хэрэгые угтажа байна — Чехословакиин Коммунис партиин XVI съезд апрелиин 6-да нээгдэхэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци КПЧ-гэй ЦК-гай уряалаар съездын хүдэлмэридэ хабаадаха байна.

Рузине гэдэг аэропорт СССР-эй ба ЧССР-эй Гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй. Нютагай сагаар 12 час. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Г. Гусак самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ Леонид Ильич Брежневые, делегациин гэшүүдые аха дүү ёһоор, хани халуунаар, үнэн зүрхэнһөө амаршалан угтаба.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд В. Биляк, К. Гофман, В. Гула, А. Индра, А. Капек, И. Кемпный, И. Корчак, И. Ленарт, И. Цолотка, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидатууд М. Грушкович, М. Якеш, КПЧ-гэй ЦК-гай Секретариадай гэшүүд нүхэр Л. И. Брежневые, КПСС-эй делегациин гэшүүдые — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзые, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаковые, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь И. З. Соколовые, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин Саратовска обкомой нэгэдэхи секретарь В. К. Гусевые, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александровые аэропорт дээрэ угтаба. КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ЧССР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ч. Ловетинский, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй делегациин бүридэлдэ ороһон СССР-һээ ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд А. П. Ботвин угтагшадай дунда байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагша Л. М. Замятин, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшын орлогшо М. Е. Могилевец делегацитай хамта ерэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев болон делегациин гэшүүдтэ чехословак ба совет пионернүүд сэсэгүүдые барюулаа.

Леонид Ильич Брежнев болон Густав Гусак, делегациин гэшүүд болон Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэд автомашинануудта һуужа, съездын үедэ КПСС-эй делегациин байрлаха Пражска Град тээшэ шэглэн ошобо.

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак КПЧ-гэй XVI съездэдэ ерэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегацитай апрелиин 5-да Пражска Град соо хани ёһоор уулзаба.

Удаань нүхэд Л. И. Брежнев, Г. Гусак хөөрэлдэһэн байна. КПСС болон КПЧ-гэй ажал ябуулгын, совет-чехословак хани харилсаае хүгжөөлгын гол шухала асуудалнууд тухай нэгэ нэгэндээ мэдээсэһэн, уласхоорондын зарим асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байгаа.

Хөөрэлдөөн үнэн зүрхэнэй, аха дүү ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

[Д]АМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

[...]иглахада, хаанашье ябахада, ниислэл хото бүхэн хи[...] нютагайнгаа түхэл шарай, арад зонойнгоо ажабайдал [...] харуулдаг бшуу. Энэ талаар манайшье республи[...]губ — Улаан-Үдэ хотомнай онсо илгараагүй, мүн лэ [...] бүри урган хүгжэжэ түрэл дайдаяа шэмэглэжэ байдаг [...]хой. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ бүришье түргэнөөр, [...]эзэнь үзэгдөө дуулдаагүйгөөр хубилжа байнхай.

[...]рһэн табан жэлэй туршада барилгын хүдэлмэри улам [...]эгдэжэ шэнэ шэнэ завод болон комбинадууд бод[...]поо, һургуули ба ухибуудэй саад, яслинууд опошороо. [...]эн энэ үе соо байрын гэрнүүд олоор мүндэлжэ, гоё [...] үйлсэ гудамжанууд, талмай сэсэрлигүүд байгуулаг[...] Бүри һаяхан Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсөөр томо [...] тамаралгын бассейн нээгдэжэ, залуу хүбүүд, баса[...] баяр баясхалан асарба. Мүнөө эндэ ниислэлэй хүн [...]бгэн залуугүй таһархаяа болишонхой. Мүн эндэһээ [...]бэшэхэнэ, энэ үйлсын нүгөө талада пионернүүдэй бай[...] барилга түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

[...]лон хэлэхэдэ, арбадахи табан жэлдэ промышленна [...]ци үйлэдбэрилхэ түсэбөө городой предприятинууд [...]бриин 25-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур 10,8 миллион [...]гэй продукци үйлэдбэрилһэн байна. Тиихэдэ, гансахан [...]ндо 62 миллион түхэригтэ барилга-хабсаралгын хүдэл[...] хэдэжэ, 120 гаран мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Эдэ болон бусад бүхы амжалтануудайнгаа түлөө, бүхэроссин социалис мүрысөөндэ Улаан-Үдэ город 1980 ондо илаһан дээрэ тоологдожо, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна. Энэ баяр ёһолoлдо зорюулагдаһан партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан үсэгэлдэр Улаан-Үдын горкомой ехэ зал соо болобо.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** суглаанда хабаадагшадые халуунаар амаршалаад, нэрьемэ альга ташалган доро дамжуулгын Улаан туг городой түлөөлэгшэдтэ барюулаа.

Тус суглаан дээрэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой начальник **В. В. Саржан**, мяха-консервын комбинадай парткомой секретарь **В. Р. Булдаев**, авиационно заводой токарь **В. Е. Анпилогов**, прибор бүтээлгын заводой завкомой түрүүлэгшэ **П. А. Ергалов**, «Жилгражданстрой» трестын СМУ-1-нэй штукатурщигуудай бригадир **С. И. Шимогина**, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** гэгшэд харюугай үгэ хэлэжэ, саашадаа улам һайнаар ажаллаха, түрэл партиингаа XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа элсүүлхэ байһанаа мэдүүлбэд.

Һүүлдэнь үйлэдбэриин түрүүшүүлдэ КПСС-эй горкомой, горгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

АЖАЛАЙ ҺАЙНДЭРЭЙ ТООСООГООР

Улаан-Үдын ашаа зөөдэг гурбадахи предприятиин арбан зургаан жолоошод хүхэ һудалтай путевой листнүүдые түрүүшынхеэ бухгалтерндэ тушааба. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, эдэ нүхэднай ленинскэ коммунис субботнигой тоосоогоор ажаллажа эхилбэ бшуу. Москвагай ажалшадай үүсхэлые эндэхид халуунаар дэмжээ юм. Коллективэй хамтын суглаан дээрэ «улаан субботын» тоосоогоор 1600 тонно арадай ажахын ашаа зөөхэ, 26.000 тонно-километр зам гаталха тухай уялга баталан абтаа юм. Субботнигой үдэр гансашье жолоошод бэшэ, мүн инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ашаа зөөлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахаар зориг жоохой.

Тус предприятиин олохон жолоошод «улаан субботын» тоосоогоор эртэнһээ ажаллажа, хүхэ һудалтай путёвко абажа замдаа гарана бшуу. Үшөө нэгэ һонирхолтой зүйл гэхэдэ, хэдэн арбаад инженер, техникүүд апрелиин арбан найманай үдэр юрын жолоошод болоно, автомашинын рульда һууxаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ. Тэрэниинень хараадаа абажа, предприятиин хүтэлбэрилэгшэд тусхай захиралта гаргаһан юм.

Олонхи жолоошод субботнигой үдэр алмаһан түлишэ дээрээ хүдэлхэбди гэжэ мэдүүлһэн байна. Жолоошод энэ үдэр олоһон мүнгэеэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулха юм.

Д. ГАРМАЕВ.

ВЕНОГУУДЫЕ ТАБИБА

ПРАГА. (ТАСС). Нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегаци бүхы чехословак арадта дурасхаалта болоһон газарта — Прагадахи Витков хада дээрэхи пантеондо апрелиин 5-да хүрэбэ. Ингэжэ бэшээтэй венок пантеоной зал соо табигдаа: «Климент Готвальддо — Чехословакиин хүдэлмэришэнэй түрүүшын президентдэ, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшада. КПЧ-гэй XVI съездэдэ хабаадахаяа ерэһэн КПСС-эй делегациһаа».

Делегаци Чехословакиин агууехэ хүбүүн К. Готвальдын, чехословак арадай бусад элитэ ехэ революционернүүдэй дурасхаалые минута соо дуугай байжа ёһолбо.

Леонид Ильич Брежнев хүндэтэ айлшадай дэбтэртэ иигэжэ бэшэбэ:

«Витков хада дээрэхи национальна памятнигта зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн үшөө дахин хүрэбэбди. Клемент Готвальд, Антонин Запотоцкий, Юлиус Фучик, Людвик Свобода болон чехословак арадай жаргалта ерээдүйн түлөө бусад нугаршагүй тэмсэлшэдэй дурасхаалай урда толгойгоо гунхуулнабди.

Чехословак арадай эрхим түрүү хүбүүд, басагадай тэмсэһэн һайн һайхан суртал һургаалнууд Социалис Чехословакида бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна. Танай ороной эрхэ сүлөөгэй ба бээ дааһан байдалай түлөө, фашис дарлалта мүлжэлгэһөө Европын арадуудые аршалан хамгаалхын түлөө ами наһаяа үгэһэн совет сэрэгшэд тухай дурасхаал эндэ мүн лэ гамтайгаар сахигдана.

Манай партинуудай, оронуудай ба арадуудай эбдэршэгүй бата аха нүхэсэл баатарай үхэлөөр унаһан геройнуудай хэтэ мүнхын хүшөө болог лэ.

Л. БРЕЖНЕВ».

Нүхэр Л. И. Брежнев болон делегациин гэшүүд сүлөөлэгшэд-Совет Армиин сэрэгшэдэй хүдөөлүүлэгдэһэн Ольшанска хүүртэ хүрэжэ, иимэ бэшэгтэй венок памятнигай дэргэдэ табиба: «Фашис булимтарагшадһаа Чехословакие сүлөөлхын түлөө баатарай үхэлөөр унаһан совет сэрэгшэд-геройнуудта. КПЧ-гэй XVI съездэдэ хабаадахаяа ерэһэн КПСС-эй делегациһаа».

Нүхэр Л. И. Брежнев болон делегациин гэшүүд Октябриин революциин талмайда ошожо, Владимир Ильич Ленинэй памятнигай дэргэдэ венок табяа. Тэрэнэй улаан лентэ дээрэ иигэжэ бэшээтэй: «Агууехэ Лениндэ — уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин вождьдо. КПЧ-гэй XVI съездэдэ хабаадахаяа ерэһэн КПСС-эй делегациһаа».

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк, КПЧ-гэй ЦК-гай гэшүүн, ЧССР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Ч. Ловетинский болон бусад тусхай тушаалтад веногуудые табилгын ёһололдо хабаадалсаба.

Веногуудые табиха үедэ хүндэлэлэй харуулнууд жагсаагдаа, СССР-эй ба ЧССР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗҺАА

СССР-эй ХҮНГЭН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН [МИН]ИСТЕРСТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮД, ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, [ИН]ЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД [Б]ОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

[Ар]бадахи табан жэлэй даабаринуудые, абаһан социалис [уял]гануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудайнь тү[лөө] шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

[...]нова Инесса Александровнае—КПСС-эй Ок[тябрьска] райкомой нэгэдэхи секретарь, Улаан-Үдэ город.

[А]РАДУУДАЙ ХАНИ ВАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

[...]нова Вилия Алсантьевнае—Улаан-Үдын Ленинскэ [комс]омолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай парт[комой] секретарь.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

[...]нова Екатерина Николаевнае—Улаан-Үдын Ле[нинскэ] комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбина[дай] мастер.

[...]аев Мирон Макаровичые—Улаан-Үдын Ленин[скэ к]омсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай [...].

[...]ева Валентина Филипповнае—Улаан-Үдын Ле[нинск]э комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай [...] илгагша.

[...]дов Всеволод Георгиевичые — Улаан-Үдын Ле[нинск]э комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай [...] экономист.

Сивакова Зоя Акимовнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нооһо угаагша.

Султанова Муссабиха Шариповнае — Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай утаһа шэрдэгшэ.

Шадрина Галина Константиновнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Иванова Нина Прокопьевнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нооһо илгагша.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Забанова Валентина Ильиничнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ, нарин сэмбын комбинадай ээрэгшэ.

Золотухина Александра Владимировнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нооһо зэрэгшэ.

Новолодская Татьяна Ивановнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ.

Серкова Галина Александровнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нооһо илгагша.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Еманаков Михаил Сергеевичые—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай модошо дархан.

Лаптева Нина Алексеевнае — Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай ээрэгшэ.

Литвина Татьяна Ивановнае—Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын нэхэгшэ.

Михайлова Полина Куприяновнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэришэн.

Неродов Евгений Георгиевичые — Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай мастерай туһалагша.

Осипова Вера Ивановнае — Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ.

Сафонова Людмила Васильевнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нооһо багсалагша.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Гнеушев Семен Перфильевичые—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэрилэгшэ.

Урбанчик Станислав Лукьяновичые — Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нооһо угаагша.

Фетисов Михаил Григорьевичые — Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай мастерай туһалагша.

Хамышкеева Раиса Васильевнае—Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай ахамад инженерэй орлогшо.

Цыдыпова Нимаханда Жалсановнае — Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын хүдэлмэришэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной мартын 17.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ ХӨӨРЭНЭ

ЗОРИЛГОМНАЙ ЕХЭ, ХАРЮУСАЛГАТАЙ

Түрэл партиимнай XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн гүн гүнзэгы удхатай тоосоото элидхэл шагнажа һуухадаа, арад зоной һуудал байдал һайжаруулха гол шэглэлнүүд тушаа дэлгэрэнгыгээр хэлэхэдэнь, зүрхэ сэдьхэлһээ омогорхон байгаа һэм. Ушарынь хадаа Эхэ оронойнгоо ажалша арад түмэнэй саашадаа жаргалтай, баян дэлгэр ажахуулха хэрэгтэнь манай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бага бэшэ хубитаяа оруулалсаха байна ха юм. Тиимэһээ иимэ ехэ харюусалгын манда даалгагдаад байһаниие бодомжолходоо омогорхонгүй байхын аргагүй һэн.

Тоосоото элидхэл хэхэдээ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежнев «Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ мяха үйлэдбэрилгые 3 миллион тоннoһoo үлүүгээр ехэ болгохо, тиигэжэ 1985 ондо тэрэниие 18,2 миллион тоннодо хүргэхөөр хараалагдана. Теэд тэрэмнай эгээл бага хэмжээниинь гээшэ. Нүхэдүүд, хараалагдаһан түсэбүүдые гансашье дүүргэхэ бэшэ, харин нилээд горитойгоор үлүүлэн дүүргэхын тула эгээл ехэ хүсэл оролдолго, эгээл ехэ эдэбхи үүсхэл, онол шадабари гаргаха, бүхы нөөсэнүүд болон арга боломжонуудаа хэрэглэхэ хэрэгтэй болоно бшуу» гэжэ тодорхойгоор тэмдэглэһэн байна гээшэ. Теэд элидхэл дотор сэхэ заагдаһан эдэ мүрнүүд манда, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ, илангаяа мал шахан таргалуулдаг мэргэжэлтэй манай ажахыда сэхэ хабаатай байна.

Манай совхоз районойнгоо ажахынуудһаа эрэ буруу, хашарагуудые суглуулжа абаад, шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень нэмээһэнэй, хүсэлдүүлһэнэй удаа гүрэндэ тушаадаг гээшэ. Тиимэһээ бидэнэй гол зорилго юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, тарган, ехэ шэгнүүртэй мал бэлэдхэлэй пунктда олоор тушаадаг болохо зэргэтэйбди. Хоёрдохёор, манай ажахын үхэршэд районой колхоз, совхозуудай суглуулдаг дажа асаргадһан малаа түргэн сагаар соо шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень нэмээхэ арга боломжоо хүсэдөөр хэрэглэхэ гэхэ гү, али үхэрнүүдые шахажа, шэгнүүрыень хүсөөхэ болзорые заабол хорооххын түлөө шармайн оролдоно. Хэрбээ богони болзорто мал шахан таргалуулдаг шадабаритай болоо һаа, бидэ гансашье тэжээл ехээр алмаха, арьбалха бэшэ, мүн үйлэдбэриингөө гаргашые горитойгоор хорооохо байнабди. Игэжэл энээнэй ашаар манай ажахыда үйлэдбэриин ашаг үрэ эрид дээшэлжэ, абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэн горитойгоор доошолхо болоно. Тодорхойлбол, энэл аргаар ажахымнай олзотохо жэшээтэй.

Мал шахан таргалуулжа, шэгнүүрыень хүсөөхэ болзор хороохо гэбэл, нэн түрүүлэн тэжээлэй шанар һайжаруулхаһаа гадна, тэрэниие эрид ехээр бэлэдхэхэ, нөөсэлхэ болонобди. Олон янзын, һайн шэмэ шанартай тэжээл элбэгжүүлжэ шадабал, бидэнэй хараалһан зорилгодоо хүрэхэ байһамнай лабтай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай совхоздо сабшалан, таряалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдана. Механизаторнууд болон лугомелиоративна оньһожоруулагдамал отрядай гэшүүд илангаяа минеральна үтэгжүүлгэ гансал уһалагдаар газарта оруулдаг болонхой. Мүн наг шэбхэ урдынхиһаа һурагтай ехээр гаргагдадаг болоо. Малай тэжээл элбэгжүүлжэ, шанарынь дээшэлүүлхэ зорилготойгоор тарилгынгаа хубааралгые, үндэһөөрнь хубилгаабди. Тиигэжэ мүнөө бүхы тарилгымнай хахадһаа ехэ хубиие гэхэ гү, али 58,5 процентыень тэжээлэй ургамалнууд эзэлнэ. Ингээд ерэхэдээ ажахымнай силос улам ехээр нөөсэлдэг болохонь гээшэ.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада хэды гандуу, бэрхэтэй хүшэр байбашье һаань, совхозоймнай луговодууд үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө сүм дүүргэһэн юм. Тодорхойлбол, эдэ жэлнүүдтэ гектарай дунда зэргээр 20,6 центнер үбһэн суглуулагдаһан байна. Манай түрүү луговодуудай нэгэн Цыбикжап Цибудеевич Цибудеев даажа абаһан 132 гектар сабшалангай гектар бүриһөө 25 центнер үбһэ хуряажа абаа.

Мүнөө ажахыдамнай кукурузашадай хоёр звено эмхидхэгдэнхэй. Звеногой гэшүүд даажа абаһан 600 гектар полидос минеральна үтэгжүүлгэ оруулanхай. Эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр наг шэбхэ зөөжэ, туха сүлөөгүй ажаллана.

Байгша ондо арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ үбһэ тэжээлэй, ороохо таряаһа тогтуурытай баян ургаса заабол ургуулхын тула механизаторнууднай, мүн луговодууднай 2500 гектарта саһа халха тогтоогоо, 95 мянган кубометр тоошо халһаһан, хүрэнгэн байна. Тэрэшэлэн тахай хаһаба сэбэрлэгдэжэ, сабшалан, поли дээрэ 10500 тонно наг шэбхэ гаргагдаа юм. Энэнһээ гадна сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлжэ, ногоонойнь шанарые һайжаруулхын тула 525 гектарта борнойлго хэһэн, хүрьһыень соолоһон байнабди. Мүн сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулха, үтэг хэхэ хүдэлмэри жэл бүри таһалдангүй ябуулагдана.

Мүнөө хабарһаа эхилжэ, сабшалан, таряалан дээрэхи бүхы ажалаа жэгдэ һайнаар, урид зохёогдоһон графигай ёһоор жэншэдгүй ябуулбал, манай ажахы байгша ондо 20340 центнер үбһэ, 288 центнер ногооной витаминтай гурил бэлэдхэжэ, 20170 центнер сенаж, 5311 тонно силос дараха ба 7500 центнер талха таряанай зүйл суглуулжа, нөөсэлхөөр хараална. Энэ зорилгын бэелүүлэгдэбэл, бүхы дээрээ 11225 тонно тэжээлэй единицын хэмжээнэй малай хоол бэлэдхэгдэжэ, бүхы түрэлэй адууһа малнай тэжээлээр 92 процент хангагдаха болоно. Ингээд ерэхэдээ, бидэ үүсэлэгдэхэ малаа түхэреэн жэлэй туршада байраһаань гаргангүй шахан таргалуулха аргатай болохобди.

Мүнөө зэргэсүүлэн хараад үзэбэл, совхозоймнай дүй дүршэлтэй хонишод, үхэршэд ялажа олон бии байха. Жэшээлбэл, хонишон Бадмацэрен Цыдендоржиев эмэ зүүдэг хүрьгэ абаад, Гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна. Мүн Бато Бальжинимаев мүнөө 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абанхай. Тиихэдэ мал шахан таргалуулдаг Хонхолын комплексдо ажалладаг үхэршэд аха дүү Даша, Сыбжидма Дармаевуудай, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй депутат С-Д. Б. Бадмажапова болон бусад һара, квартал бүхэндэ хараалһан зорилгоёо жэншэдгүй бэелүүлжэ, социалис мүрысөөндэ хододоо эрхимлэдэг байха юм. Эдэ нүхэднай үнгэрһэн арбадахи табан жэлдэ хараалһан түсэбүүдэз болзорһоо холо үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Мүнөөшье түрүү үхэршэднай малай шэгнүүрые нэмээжэ, хүсэд таргалуулхын тула горитой оролдолго гарган ажаллана. Тобшолбол, һүүлэй дүнгөөр гэхэ гү, али байгша оной нэгэдэхи кварталда малай шэгнүүр дээшэлүүлхэ түсэбөө ажахымнай 102 процент бэелүүлээ. Тиихэдэ совхозоймнай хоёрдохи отделениин үхэршэд энэ даабаряа 108 процентдэ хүргэһэн байна.

Амжалта гансашье ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэһөө, эмхидхэлһээ эхитэй бэшэ, мүн хүн бүхэнэй ажаһуудалай эрилтые хүсэдөөр хангажа һайжаруулһанһаа сэхэ дулдыдана гэхэдэ алдуугүй. Эндэ нэгэдэхеэр, ерээдүйн халаан тушаа бодомжолхоор. Залуушуулые мал ажалда олоор хабаадуулха гэжэ шухала зорилгонуудаймнай нэгэн болоно. Илангаяа Совет Армиһаа албаа хэһэн хүбүүдэ түрэл нютагтань үлөөхын тулада һарууд, уужам гэрнүүдые олоор барихые оролдоно. Нэгэ-хоёр жэл ажаллаха үедөө гэр бүлэ болохо доол заабол иимэ гэр толохо ха юм. Тиихэдэ дунда һургуули түгэсхэгшэдые бидэ нэгэ-нэгээрнь бэшэ, харин хэлэн бүлэгөөрнь таатай ажалдань оруулнабди. Залуушуул гээшэмнай сүр ажаллахадаа хүхюу, дуратайшье байдаг ха юм. Эдэмнай гансаардажа уйдахадаал нютагһаа гаража ошодог гээшэ. Бодомжолоод үзэхэдэ, бидэшье залуудаа иимэл ябаа гээшэл һэмди.

Ажаһуудалыень һайжаруулха зорилгоор саашадааашье ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада гансахан Хонхолын мал шахан таргалуулха комплексын дэргэдэ 16 гэр шэнээр баригдажа ашаглагдаа. Мүн үмсын найман гэр бодхоогдоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ үхэршэдэй, механизаторнуудай салин хүлһэн эрид нэмээ. Мүнөө совхозоймнай хүдэлмэришэн бүхэн һарадаа 200—220 түхэриг салин хүлһэ абана.

Тобшолон хэлэбэл, совхозоймнай хүдэлмэришэдэй һуудал байдал жэл бүри һайжарна. Тиихэдэ мүнөө совхозоймнай хүдэлмэришэд гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө сүм дүүргэжэ, туйлаһанаа улам батадхаха гэхэ гү, али түрэл партиингаа съездын хараалһан зорилгонуудые жэншэдгүй бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн оролдожо байнхай.

Д. ЦЫДЕНЖАПОВ,
Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой директор, КПСС-эй XXVI съездын делегат.

ШЭНЭ ИЛАЛТАДА ЗОРИГЖОНХОЙ

Үнгэрһэн жэлэй һүүл багта, үбэлэй хүйтэнэй эхилээд байха үедэ һэн. Сотниковой шубуунай фабрикын газаа элдэб түхэлэй автомашинанууд жэрылдэжэ харагдаба. Клуб соонь хүн зон хүлгөөтэй, бултадаа хүхюун баяртай байгаа һэн.

Тэрэ үдэр РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг тус фабрикада барюулагдаа бэлэй. Тиихэдээ энэмнай арбадахи табан жэл соо энэ фабрикын коллектив нэн зоригто ажалаараа аяар дүрбэдэхи Улаан тугта хүртөөэ ха юм.

Тус фабрикын анхан хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо мүнөө арбаад жэл үнгэрөөд байна. Юрэ һанаад үзэхэдэ, арбан жэл гээшэ тиимэшье ехэ болзор бэшэ ааб даа. Теэд энэ хугасаа соо Сотниковой фабрика республика дотороо суурхажа шадаа юм.

Арбадахи табан жэлдэ дэлгэрһэн Бүхэсоюзна болон Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ дүрбэ дахин эрхимлэхын тулада фабрикын коллектив эршэ зориг түгэлдэрөөр хүдэлжэ гараа һэн. Тиигэжэ эдэ жэлнүүдтэ тахяагай үндэгэн, мяхан яһала ехээр абтаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ бүхыдөө 72 миллион үндэгэ абаха түсэбтэй байбал, тэрэнээ гурба миллионоор үлүүлээ. Фабрикын коллектив арбадахи табан жэлэй түсэб болзорһоо холо урид, апрель һарада, Ленин багшын түрэһөөр 110 жэлэй ойн үдэр болотор сүм дүүргээ бэлэй. Али бүхы амжалта олоной оролдолгын ашаар туйлагдадаг байна ха юм. Тиимэһээ фабрикын коллектив продукци үйлэдбэрилгээ үргэдхэжэ, улам нарижуулан һайжаруулха, мүн түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, шубуушадай мэргэжэл, харюусалгыень дээшэлүүлхэ тушаа хододоо анхарал оролдолго гаргана.

Фабрикын дирекци болон партком хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Мүн хүдэлмэрилжэ байһан хүнүүдэй байра байдал һайжаруулха, соёл болбосоролой талаар хангаха тушаа ехэ анхардаг байна ха юм.

Жэшээлхэдэ, һүүлэй дүрбэн жэл соо хүдэлмэришэдөө аятай зохид гэр байраар хангахын тула тус бүрндөө 27 квартиратай дүрбэн томо гэр, 90 һууритай хүүгэдэй сад-ясли шэнээр баригдажа ашаглагдаа. Энээнһээ гадна, мүнөө шэнэ табан жэл соо 27 квартиратай үшөө гурбан гэр, магазин, дунда һургуули болон клуб Сотниково тосхондо шэнээр бодхоохо хараа түсэб табигданхай.

Энэ фабрикада шубуушадай мэргэжэл, эрдэм мэдэсые дээшэлүүлхэ научно-техническэ библиотекэ байгуулагдаһан, уншалгын зал, улаан булан нээгдэһэн байха юм. Эдэ бүгэдэ фабр... да хүдэлхэ хүдэлмэриш... нэгэ газартаа түбхинэжэ... тээсэ ехэтэйгээр хүдэлх... га олгоно.

Фабрикын шубууша... жэлэй эхинһээ хойшо... дэхи кварталайнгаа т... дүүргэһэн байна. Гэра... дулаанда тахяа дуратай... юм. Илангаяа һая дэгд... байһан дальбараанууд г... тэй дулаан газарта б... дуратай байдаг. Тии... фабрикада электрын... хүсэн ехээр хэрэглэгд... хамаг бүхы ажалынь бүр... дэнэ. Энээн тухай фаб... ахамад энергетик, тэд... парткомой секретарь Вл... мир Иванович Якуш... игэжэ хэлэнэ:

—Манай фабрика ... дукцияа промышленна ... үйлэдбэрилнэ. Шубуу... хэдэг ажалынь бүр... оньһожоруулагдаа. М... шубуушан бүхэн 8—9 ... ган тахяа харууһална. И... олон мянган шубуу... эдюулхэ элдэб зүйлэй ш... тэ тэжээл ехэ хэрэгтэй б... һаниинь мэдээжэ ха... Теэд фабрикын хүдэлм... лэгшэд үнгэрһэн зунай ... 420 тонно ногооной гу... бэлэдхээ һэн. Тэрэнь ... мин ехэтэй һэн тула та... нуудай рациондо оруул... жа, яһала ехэ нэмэри ... жо байна.

Сотниковой фабрикын ... лективэй арбадахи табан ... соо хэжэ гараһан хүдэ... риин үрэ дүнгүүд яһала ... таалтай һайн гэжэ хэлэх... алдуу болохогүй. КПСС... Улаан-Үдын райком б... районой гүйсэдхэхэ ком... 1980 ондо дэлгэрһэн с... лис мүрысөөнэй дүн ... хадаа, Сотниковой фабр... арба гаран шубуушадые ... со һайн ажалаараа шал... һыень тэмдэглэһэн б... юм. Тэдэнэй дундаһаа В... Александровна Максим... район дотороо чем... хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хү... жэ, мүнгэн шан, ди... абаа һэн. Тиихэдэ ... Максимова үнгэрһэн ... тахяа бүхэнһөө 265 ү... суглуулжа абаһан байб...

Энээнһээ гадна, дүй ... шэлтэй үнинэй шубу... Вера Александровна ... када хүдэлхээ һая ер... залуушуулда өөрынгөө ... хэ, шадаха юумэ хэл... дүй дүршэлөө заажа ү... һайн һайхан заншалтай ... юм. Сотниковой фабрика ... сал тахяагай үндэгэ ... суглуулжа абадагаараа ... хуулна бэшэ, мүн шубу... мяхашье гүрэндэ гор... ехээр тушаана. Жэшээл... бадахи табан жэлэй түс... ёһоор, 22650 центнер ... буунай мяха гүрэндэ ... ха байбал, бүхыдөө 30 ... гаһаа холо үлүү центн... ха тушааһан байба. Тии... ерэхэлээрэө юһэдэхи т... жэлэйхнһээ продукци ү... бэрилгээе 70—80 про... тээр дээшэлүүлээ.

В. ГАЛДАН...

МАЛ АЖАЛ—ОНСО ШУХАЛА ҺАЛБАРИ

ЭРХИМ АЖАЛААРАА ХАРЮУЛХАБДИ

Партиин XXVI съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Энэ ехэ хуралдаанай үедэ бүхы совет арад, хүн түрэлтэнэй анхарал манай Эхэ ороной ниислэл хото Москва, Съездүүдэй ордондо хандуулагдаһан байгаа. Бидэ гэр бүлөөрөө совхозой түб һууринһаа 30-аад модоной газарта, хонидой отарада ажаллажа байгаашье һаа, түүхэтэ энэ ушарые гэртээ байгаад, сэнхир экранда хараабди, газетэдэ уншаабди.

«КПСС-эй ЦК-гай тоосоон ба дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин ээлжээтэ зорилгонууд» тушаа Леонид Ильич Брежневэй, «1981 — 1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» гэһэн Николай Александрович Тихоновэй элидхэлнүүдые тон анхаралтайгаар шагнаабди.

Центральна Комитедэй хүсэн түгэс ажал ябуулгые, оронойнгоо экономическа хүсэ шадал, тэрэнэй аюулгүй байдал бэхижүүлхэ талаар партиин ба совет арадай хэһэн асари ехэ хүдэлмэриие Леонид Ильич онсо гүнзэгыгөөр тайлбарилан харуулаа. Арбадахи табан жэлэй туршада оронойомнай хүсэн бүри ехэ болоо. Совет хүнүүдэй материальна байдал улам һайжарна, оюун сэдьхэл улам баяжана гэжэ съезд дээрэ онсолон тэмдэглэгдээ. Түрэл парти, правительствамнай арад зоноймгоо ажаһуудал һайжаруулхын түлөө эсэгэ ёһоной анхарал, оролдолго гаргажа байдагын манай совхозой ажалшадай ажабайдал дээрэһээ элеэр харагдана. Ажахымнай үнгэрэгшэ табан жэл соо түб һууриндаа ба отделенинүүдтээ дунда һургуули, соёлой байшан, олон гэрнүүдые, малай байрануудые баряа. Мүнөө айл бүхэндэ телевизор, радио, хубсаһа угаадаг машина, холодильник, мебель гэхэ мэтэ юрын хэрэгсэлнүүд бии болонхой. Нютагаймнай гурбадахи айл бүхэниинь мотоцикл, хүнгэн автомашинатай болонхой.

Арбадахи табан жэлдэ манай совхоздо нилээд олон трактор, машина, хүдөө ажахын техникэ үгтэнхэй. Гүрэмнай хэды шэнээн минеральна үтэгжүүлгэ, холимол, тэжээл, таряанай үрэһэ үгэнэ гээшэб. Тоолоjo барахаар бэшэ. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа уламжалан, манай совхоз хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаагүй. Зүгөөр юһэдэхи табан жэлэйхитэй сасуулбал, продукци абалга 3—5 процентээр ургаһан байна.

Би гэр бүлөөрөө хорёод жэлэй туршада хонишоноор хүдэлжэ байнаб. Түсэб, уялгаяа дүүргээгүй жэл гэжэ манда байхагүй. Нёдондо эхэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлээб, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм нооһо хайшалааб, хурьган бүхэнөө 22 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгаажа тушаагааб. Игэжэ район дотороо зуутанай тоодо оролсоо һэм.

Энэ жэлдэ 540 эхэ хониниһоо 522 хурьга абаад, бүрин бүтэн түлжүүлжэ байнаб. Үшөө 20 хонин хурьгалха юм. Түл яһала һайнаар, гарзагүйгөөр абтажа байна. Эхэ хониднай намартаа һайн бэлшээридэ адуулһанаймнай ашаар таргалаашье һэн. Тиигээшье һаа, һүрэгөө хүйтэнэй эхилтэр рационойнь ёһоор эдеэлүүлжэ эхилээ һэмди. Тиимэһээ түрэлгынгөө үрда хүшэ тамираа алдаагүй. Мүнөө зарим нэгэ хониднай һү багатайгаар хурьгална. Мүн эхир хурьгадтаа үнеэнэйнгээ гү, али хэмэл аргаар бэлдэһэн һү угжалсанабди. Бидэ нялха хурьгадаа эхэтэйнь суг байлгаха клеткэнүүдые хэрэглэдэггүйбди. Хонидойнгоо хурьгалһанай һүүлээр түлыень 5—10 толгойгоор нэгэ бүлэг болгодогбди. Саашадаа дүрбэ-табан хоногто байлгажа, һайса тэнжэһэнэйнь һүүлээр 15 — 20 хурьгадаар хамталжа, бүлэгсакман болгодог заншалтайбди. Хурьгадаа зүбөөр хамталха гээшэ тон харюусалгатай үе гэжэ тоологдодог. Тиимэһээ энээниие би өөрөө хэгшэб. Сакман болгоходоо хурьгадайнгаа томо жэжыень, элүүр энхыень хараалсаха шухала. Эндэ үлбэр, муу хурьгадай байгаа һаань, тэдэнэй эхээ түргэн олохоорнь хараалжа, багашаг бүлэг болгодогби. Хэрбээ дан олоор сакман болгоходо хурьгашад олон хэрэгтэй болодог. Манда мүнөө Дымбрыл хүбүүмнай хамһалсана. Игэжэ гурбуулан энэ харюусалгатай хаһаяа үнгэргэжэ байнабди.

Энэ жэлэй түл абалгада яһала һайнаар бэлдээбди. Хони, хурьгадаа хааха хаамагуудые, хобоо хобтонуудые, эм дом болон бусад хэрэгтэй бүхы юумэнүүдээ хүсэд хүрэхөөр суглуулаа һэмди. Хонидойнгоо байрые тон наринаар дулаалаабди.

Энэ шулуун байра 1972 ондо баригдаа һэн. Түрүүшын үедэ досоогоо нойтоншог байдаг бэлэй. Харин үнгэрэгшэ табан жэл соо байрадамнай калорифер тодхоһонһоонь хойшо хуурай, дулаан байдаг болоjo, түл абахада ехэ зохид болонхой. Совхознай манда шэнэ гэр барижа үгөө. Игэжэ ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд малшадтаа хододоо анхарал хандуулдаг гээшэ. Энээнэй харюуда бидэнэр хонин һүрэгөө һайнаар үдхэхэ, шадаал һаа олон хурьга абаха, ехэ нооһо хайшалха гэжэ оролдонобди.

Юрын малша зоной ажабайдал тушаа манай парти, правительство хододоо анхаралаа хандуулжа, жэл бүхэндэ хүдөө ажахын бүри саашадаа хүгжэхын тула ехэ мүнгэ зөөри гаргашалжал байдаг гээшэ. Энээндэ бидэнэр эрхим ажалаараа харюусаха болонобди. Манай бригада байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга түлжүүлхэ гэһэн урид абаһан уялгаяа съездын болоjo байха үдэрнүүдтэ дахинаа хаража, хонин бүриһөө хурьга, 3,2 килограмм нооһо хайшалха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа.

Энэ зорилгоёо заабол бэелүүлжэ шадахабди. Юуб гэхэдэ, миниин нүхэр табан хүүгэдэй эхэ, районой Соведэй депутат Цыжидма Цыреновна Дашиева баһал хонин ажалда дүй дүршэлтэй болонхой. Би Ленинэй партиин зэргэдэ 18 жэлэй туршада ябанаб. Мүнөө үедэ КПСС-эй гэшүүн байһандаа ехэтэ омогорхоноб.

Партиин XXVI съезд дээрэ Леонид Ильич Брежневэй хэһэн элидхэл соо хэлэгдэһэн дотоодын ба гадаадын политикые манай бригадын коллектив һайшаан дэмжээд, шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө үшөө эршэтэйгээр, хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаха байһанаа мэдүүлнэ.

Ш. БАНЗАРГАШЕЕВ,
Хориин районой Үдын совхозой ахалагша хонишон.

КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБ— БОЛЗОРҺОО УРИД

Байгша оной эхинһээ хойшо манай Түнхэнэй районой ажахынууд муу бэшээр хүдэлжэ байна гэжэ тэмдэглэхээр. Жэшээнь, олонхи ажахынууд мяха болон һү гүрэндэ худалдаха кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Энэ жэлэй апрелиин 1-нэй мэдээгээр гүрэндэ мяха худалдаха кварталай түсэбые Саянай совхоз — 209 процент, Туранай совхоз — 156, Түнхэнэй совхоз — 162, «Восточные Саяны» колхоз — 142, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз — 105 процент дүүргээ һэн. Тиихэдэ гүрэндэ һү худалдаха кварталай түсэбые Туранай совхоз — 235 процент, Түнхэнэй совхоз 85 процент дүүргээ бэлэй.

Районой үшөө гурбан ажахы гүрэндэ һү худалдалгаар кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Тэдэнэй тоодо Ленинэй нэрэмжэтэ, «Сибиряк» колхозууд оролсоно. Тусхайлбал, түрүүшынь ажахы түсэбэй ёһоор 2800 центнер һү гүрэндэ худалдаха байһан аад, тэрэнээ 2840 центнертэ хүргөө.

Мяха гүрэндэ ехээр худалдаха хэрэгтэ Саянай совхозой мал шахан таргалуулгын гүүртын малшад (бригадирынь С. П. Дармаев) үбэлэй һаранудта эрхимээр хүдэлжэ, ехэхэн хубитаяа оруулба. Эндэһээ тус тустаа 360 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэй 80 гаран хашараг тушаагдаа, мүн 12 үхэрынь тус бүридөө 400 килограмм шэгнүүртэй байба. Тэрэшэлэн Туранай болон Түнхэнэй совхозуудай, «Восточные Саяны» колхозой малшад үбэлэй үедэ үхэрнүүдээ һайнаар шахан таргалуулжа, ехэ шэгнүүртэй болгожо, мяханда тушаагаа.

Районой һү һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Түнхэнэй совхозой Могой-Горхоной МТФ-эйн һаалишад түрүүлжэ ябана.

Сагаан эдеэ үдэр бүри дэлбэрүүлхын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэһэн һаалишадые нэрлэбэл, Саянай совхозһоо Д. Д. Хапхаранов, «Сибиряк» колхозһоо Г. Д. Абмаева, Түнхэнэй совхозһоо В. В. Николаева, С. Ж. Шармашкеева, Л. Б. Лудукова болон бусадые онсолон тэмдэглэхээр. Эдэнэр лэ ехэ һүнэй түлөө тэмсэлые толгойлон, нүхэдтөө жэшээ харуулна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлые районой һаалишад, малшад яһала һайнаар эхилбэ гээшэ. Апрелиин 1-нэй мэдээгээр гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб бүхыдөө район дотор 141 процент дүүрээд байгаа. Иимэ үндэр амжалтанууд түбхын түрүүн бүхы малшадай партиингаа XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө габшагайгаар ажаллаад, мүнөөшье хүдэлмэриингөө эршые һуладхангүй хүдэлжэ байһанайнь ашаар туйлагдаа.

В. ЗАРБАЕВ,
Түнхэнэй райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахамад зоотехник.

Хандама Цыдыповна Буянтуева хорёод гаран ... дэ Хэжэнгын районой Чисаанын совхоздо һаалишан... хүдэлхэ зуураа, дүй дүршэл түгэс малшан болоһон... гайхалтай бэшэ ааб даа. Энэ нүхэрнай жэлһээ ... һайн үрэ дүн туйлажа, залуу һаалишадта үльгэр ... харуулжа ябадаг юм. Байгша оной үбэлэй һарануудта ... мүн лэ муу бэшэ үрэ дүн туйлаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунистка Х. Ц. Буянтуева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ДЕЛЕГАДТАЙ УУЛЗАБА

Соёлой байшанда Хяагта городой предприяти болон эмхи зургаануудай ажалшад олоороо сугларба. Энэ олониитын хабаадалгатай суглаан КПСС-эй XXVI съездын делегат, КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь В. Г. Бирюковтой уулзалгада зорюулагдаа.

Энэ суглаан дээрэ арадай депутадуудай Хяагтын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Л. Чимитов, барилга-хабсаралгын 466-дахи оньһожоруулагдамал колонны хүдэлмэришэн А. Г. Черняев, Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын ээрэгшэ Л. Н. Колодина, районой түбэй больницын врач М. М. Черняева үгэ хэлэһэн байна. Тэдэнэр коллективэйнгээ КПСС-эй XXVI съездые ямар амжалтатайгаар угтаһан, мүнөө съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байһан тухай хөөрэбэ. Тиихэтээ хамта городой ажабайдалдахи шиидхэгдээгүй асуудалнууд тушаа тогтоо.

Удаань КПСС-эй XXVI съездын делегат, партиин обкомой хоёрдохи секретарь В. Г. Бирюков дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Түрэл Коммунис партиин ээлжээтэ съездын яажа үнгэрһэн тушаа, тэрэнэй баталан абаһан шиидхэбэринүүд тушаа һонирхолтойгоор хөөрэһэн байна.

Тус суглаанда КПСС-эй Хяагтын райкомой секретарьнар К. Д. Лубсандоржиев, В. Г. Батомункуев хабаадаа.

Я. НИКОЛАЕВ.

АГИТАТОР, ПОЛИТИНФОРМАТОРНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

КПСС-эй XXVI съездын баталан абаһан «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор «Совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам саашадань һайжаруулха ябадал хангаха гээшэ арба нэгэдэхи табан жэлэй гол зорилго мүн болоно», — гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Арадай һуудал байдалые саашадань һайжаруулха ябадал хараалхадаа, манай парти, В. И. Ленинэй һургаал заабариһаа үндэһэлэн, зохихо арга нүхэсэлнүүдые тодорхойлдог заншалтай юм.

Общестын бүхы гэшүүдэй бүрин түгэс ажабайдалые, али бүхы талаарнь тэдэнэй хүгжэлтые хангаха ябадал социалис үйлэдбэриин гол зорилго болоно гэжэ бүри Октябриин революциин урдатэ, Коммунис партиин Программын проект бэлдэхэ үедэ В. И. Ленин тобшолон тодорхойлһон байна.

Амгалан байдал тухай ба Газар тухай Декредүүдэй һүүлээр В. И. Ленинэй сэхэ хабаадалгатайгаар ажалай сагай болзор ба хубаарилга, социальна страховани, ажалшадай элүүрые хамгаалга, соёлой баялигуудые сахин хамгаалгада олониитые хабаадуулга тушаа гэхэ мэтэ хуулинуудай баталагдан абтаһаниинь онсо удха шанартай байна. Жэшээнь, 1917 оной октябриин 29-дэ «Найман часай ажалай үдэр тухай» декредтэ В. И. Ленин гараа табиһан байна. Дэлхэй дээрэ түрүүшынхеэ иимэ үдэр манай орондо тогтоогдобо. Ажал тухай хуулинуудай түрүүшын совет Кодексын ёһоор жэл бүриин түлбэритэй амаралта абаха эрхэ ажалшадта олгогдоо. Социальна страхованида, тусхайлбал, үбшэлхэдэ үгтэдэг, мүн дэлхэй дээрэ түрүүшынхеэ — ажалгүйшүүлдэ үгтэдэг тэдхэмжэнүүдтэ табигдадаг гүрэнэй һомололгонууд ехэ болгогдобо. Бүхы гүрэн дотор түлбэригүй һуралсал ба медицинскэ хангалга байгуулагдаба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай урдахи жэлнүүдтэ улад зоной һуудал байдалые эрид дээшэлүүлхэ арга боломжонууд манай орондо үшөө хүсэд байгаагүй. Нэн түрүүн хүгжэнги капиталис оронуудһаа экономикын талаар гээгдэлээ усадхажа, ороноо индустриальна, хүсэн түгэс болгохо шухала байгаа бшуу.

Зүгөөр СССР-эй мүнөө үеын экономико дайнай урдахида, мүн 60-аадшье онуудай түрүүшын хахадта орходоо сасуулашагүйгөөр хубилаа. Үндэр хэмжээндэ хүгжэһэн үйлэдбэрилгын хүсэнүүд, эршэ түгэс, түрүү индустри, түгэс оньһожоруулагдамал хүдөө ажахы, түрүү эрдэм ба соёл манай орондо мүнөө байгуулагданхай.

Коммунис байгуулалтын мүнөө үеын онсо шэнжэнүүдые зохёохы ёһоор тобшолон тодорхойлһоной үндэһөөр КПСС-эй XXIV съезд түсэбтэ совет табан жэлнүүдэй түүхэдэ түрүүшынхеэ, арад зоной һуудал байдалай материальна ба соёлой хэмжээнүүдые дээшэлүүлхэ ябадалые юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй гол зорилго гэжэ сэхэ табяад, иимэ хараа шэглэл ороной ажахын хүгжэлтые удаан болзорой туршада тодорхойлхо гэжэ тэмдэглэһэн байна. Улад зоной һуудал байдалые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ хараа шугам КПСС-эй XXV съезд дээрэ угам бүри тодорхойлогдожо, саашанхи үргэлжэлэлөө олобо.

АРАДАЙ ҺУУДА...

Мүн КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн ЦК-гай тоосоото элидхэл соо: «Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, бүхыдөө 80-аад онуудта арадай һуудал байдал саашадань һайжаруулха үргэн ехэ программа парти табина. Энэ программа хадаа совет хүнүүдэй ажабайдалай бүхы талануудые — хэрэглэмжэ ба гэр байра, соёл болбосорол ба амаралта, ажалай ба ажабайдалай эрхэ байдалые һайжаруулгада хабаатай», — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев дахинаа батадхаба.

Имагтал совет экономикын эршэ түгэс хүгжэлтэ, тэрэнэй асари ехэ туйлалтанууд лэ арадай һуудал байдал һайжаруулха программые бэелүүлхэ эрхэ байдал хангана гэжэ тэмдэглэхэ ёһотой.

Ажалшадай материальна ажабайдалые тодорхойлдог гол тоо, баримтанууд дээрэ тогтоое.

Арадай һуудал байдал нэн түрүүн национальна доходой хэмжээнһээ, тэрэнэй ургалтын эршэһээ дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Национальна доход хадаа нэгэ доро арадай ажахын хүгжэлтэ ба ажабайдалай хэм хэмжээе харуулдаг ниитэлһэн баримта болоно. Мүн имагтал тэрээн сооһоо ажалшадай салин хүлһэндэ, үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ, гэр байрын барилгада һомологдодог мүнгэ зөөри абтана. Манай ороной национальна доход саг үргэлжэ дээшэлнэ. Жэшээлбэл, 9-дэхи табан жэлдэ национальна доходой жэлэй дундуур хэмжээн 329 миллиард түхэриг байбал, 10-дахи табан жэлдэ 409 миллиардда хүрөө.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ хадаа мүнөө үедэ национальна доходой ургалтын гол арга нүхэсэлынь болоно. Арбадахи табан жэлдэ тус арга нүхэсэлэй ашаар национальна доходой ургалтын 85 процентынь абтаа гэхэ ... тэрэнь 26 миллион ... ажалые алмаһантай ад... лоно. Эрдэм, техники... жэлтэ, хүдэлмэрилэ... дүршэл шадабари дээш... гэ, үйлэдбэриин эмхид... рижуулан һайжаруул... мэтэ ажалай бүтээсые д... лүүлгын эрхэ нүхэсэлнүү... циональна доходойшье ... тада нүлөөлдэг. Арбад... бан жэлэй түгэсхэлы ... ажалай бүтээсэ манай ... публикада 1,6 проце... дээшэлбэл, байгша онд... процентээр нэмэхэ юм.

СССР-эй национальна ... ходой дүрбэнэй гурбан ... бинь хэрэглэмжын ф... мүнөө хүртэдэг һаа, 19... до тэрээндэ 77,3 проце... зорюулагдаха болоно. ... дэ, 1971—1975 онууд... сасуулбал, арбадахи ... жэлдэ 329 миллиард т... гөөр ехэ мүнгэн арад... дал байдал һайжару... гаргашалагдаа.

КПСС-эй XXVI съезд ... баталагдаһан Гол ... дэй ёһоор, хэрэглэмж... нөөсэлгэдэ гаргашала... национальна доход бай... бан жэлэй туршада 18—2... центээр дээшэлхээр ... лагдана.

Хэрэглэмжын фонд ... хубиһаа — ниитын хэр... жын фондһоо ба хуби... рэглэмжын фондһоо бү... дэг юм.

Хубиин хэрэглэмжын ... (ажалай түлбэриин фонд) ... нөө үедэ ажалшадай ... тэдэнэй гэр бүлын ... хэрэглэмжэнүүдые ... арга болоод байна. ... үедэ ажалшадай ... дээшэлүүлхэ талаар ... хэмжээнүүд абтана. ... риин һалбаринуудай ... ришэд ба алба хааг... лин хүлһэ дээшэл... удаа захалагдаад, ... табан жэлдэ бэелүү... шухалын шухала со... хэмжээ ябуулганууд...

Соведүүдэй хүдэлмэри

ЭДЭБХИТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Соведүүдэй хүдэлмэридэ депутадуудай бүлэгэй үүргэ тон ехэ. Депутадууд, илангаяа социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаада... Арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской ба районно Соведүүдэй 1000 депутат 41 бүлэгтэ бүридүүлэгдэнхэй. Городойнгоо түхэл шарайе болбосон түхэлтэй болголгодо, хүн зоной һуудал байдал хангалгые һайжаруулгада энэ бүлэгүүд анхаралаа ехээр хандуулдаг байна. Манай депутадуудай олонхинь, гол түлэб бүлэгэйхид недели бүхэндэ һунгагшадтаяа уулзаа, тэдэнэй ажабайдалаар ехэ һонирхожо байдаг гүүмтай. Депутадуудай бүлэгэй дүй дүршэлөөр баяжаа. Жэшээнь, Октябрьска районой харьяата газар дээрэ байһан депутадуудай 16 бүлэг ... хүдэлмэриеэ ябуулха... эмхидхэхэдээ, тэндэхи нүүринайнгаа онсо илгаае ... һунгагшадай дурадхал, һанамжануудые сүм хараадаа абадаг юм. 32-дохи һургуулиин директор В. М. Гуляев толгойлдог депутадуудай бүлэг 43-дахи кварталай ... һунгагшадтай холбоо барисаа... Эндэмнай шэнэ барилганууд олоор бодхоогдоно. Тиимэһээ арадай һунгамал... гол анхарал юундэ хандуулагданаб гэхэдэ, байшан гэрнүүдэй газаа досоо... болбосон түхэлтэй болголгодо, һургуулиин наһа гүйсөөгүйшье, гүйсэһэншье үхибүүдэй наадаха талмайнуудые бэлдэлгэдэ зорюулагдана. Январь һарада депутадуудай бүлэг нитын соведтэй хамтын заседани үнгэргэжэ, «Хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлые хүмүүжүүлхэ тухай» асуудал зүбшэн хэлсээ. Ехэ классуудай хүбүүд, басагад түрэлхидтэеэ уригдаа һэн. Багшанар болон депутадууд түрэлхидтэй, тэдэнэй үхибүүдтэй ехэ хөөрэлдөө хэжэ, тэдэнине тон һонирхолтой, туһатай хэрэгээрнь һамааруулха гэжэ нэгэн һаналтайгаар шиидэһэн байна. Эндэ хүүгэдэй клуб нээгдэбэшье, гурбан жэлэй туршада тусхай байратай боложо шаданагүй. Депутадуудай бүлэг энэ асуудалаар арадай депутадуудай Октябрьска райсоведэй гүйсэдкомдо нэгэнтэ бэшэ хандаһан байха юм. Тус бүлэгэй олонхи депутадууд, тодорхойлходо, нүхэд Р. В. Хамышкеева, М. З. Красникова, Г. Ф. Соловьева, Р. П. Кузнецова гэгшэд али болохо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна. Тэдэнэр гол хүдэлмэри дээрээ хэды сүлөөгүй байбашье, депутадайнгаа нангин уялгые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хандана. 15-дахи ГПТУ-гай директорэй орлогшо Т. Т. Бардамовагай хүтэлбэрилдэг депутадуудай бүлэгтэ (45-дахи һургуули) 3-дахи участогай хүн зоной элүүр энхые хангаха талаар байһан дутуу дунданууд тухай гомдол ороһон байгаа. Ушарынь, хэдэн жэл соо эндэхи участогта врач үгы байгаа, тэрээнһээ боложо, илангаяа наһатайшуул, дайнай инвалидууд, пенсионернүүд мухардадаг бэлэй. Энэ асуудал депутадуудай бүлэгэй заседани дээрэ зүбшэгдэжэ, 4-дэхи поликлиникые даагша Е. М. Болдоновада мэдээсэгдээ юм. Депутадуудай бүлэг дотор һалбари һалбаряар секторнүүд байгуулагданхай. Жэшээлхэдэ, хүүгэдтэй ябуулагдаха хүдэлмэреэр, участогые болбосон түхэлтэй болголгоор, нитын гурим заршам сахилгаар, худалдаа наймаагаар, нитын эдеэ хоолоор бусад секторнүүд эмхидхэгдэнхэй. Депутадуудай бүлэгэй заседани дээрэ харагдаха асуудалые бэлдэлгэдэ хүнүүд олоороо хабаададаг юм. Ингэжэ ажалаа ябуулхадань, ехэ ашаг үрэтэй байдаг.

Һуралсалай жэлэй эхилээд байхада, бүлэгэй депутадуудта тэдэнэй һургуулиин округуудта байһан багашуул хубаарилагдажа үгтэлэг. Һүүлдэнь тэдэ ажал ябуулга тухайгаа тоосодог гуримтай.

Депутадуудай бүлэгүүд четверг бүхэндэ һунгагшадтаяа уулзана, тэдэнэй гомдол, мэдүүлгэнүүдые харана, эрилтэнүүдыень саг соонь бэелүүлхын тула оролдолго гаргана. Жэшээнь, 29-дэхи һургуулиин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн депутадуудай 1-дэхи бүлэгэй (түрүүлэгшэнь П. М. Карбаинова) оролдосын хүсөөр энэ һургуулида дулаан оруулагдажа байнхай. 50-дахи һургуулиин дэргэдэхи депутадуудай 8-дахи бүлэгэй дурадхалаар «Байкал» кинотеатрта капитальна заһабари хэгдэхэ асуудал шиидхэгдээд, мүнгэн һомологдоо. Комушко поселогой үйлсэнүүдые гэрэлтүүлгые һайжаруулха тухай асуудалые депутадууд шиидхээ. Иимэ жэшээнүүд олон.

Эдэ бүлэгүүд депутадуудай тоосоо шагнана, дүй дүршэлөө, һанамжаяа хубаалдана. Энэнь ажал хүдэлмэрдэнь ехэ туһа хүргэдэг байна.

Н. ГУЩИНА,
арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой эмхидхэлэй таһагай инструктор.

ЗОНОЙ НАЙДАЛДА ТҮШЭГЛЭНХЭЙ

Ажалша нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй Цындыма Цынденовна Николаевагай нэрэ гансашье ажахы дотороо бэшэ, харин бүхы Хэжэнгынгээ район соо мэдээжэ болонхой. Энэмнай, юрэдөөл, найман класс дүүргээд, үнеэдые даажа абаад байхадаа, «һаалишадай дутаалдажа байһан үедэ түрэл совхоздоо туһалбаб» гэһэн үндэр мэдэрэлээр эзэлэгдэнхэй ябаа бэлэй. Тэрэ гэһээр арба гаран жэл мэдэгдэнгүйгөөр үнгэршэбэ. Гансал үхибүүдэйнгээ ехэ болохыень харахадаа, сагай түргэн ошохыень тухайлдаг хэбэртэй. Ехэ хүбүүниинь наймадахи класста һурана.

—Сережынгоо зэргэ ябахадаа үнеэдые даажа абаһанаа һанахадам һонин агша. Ажыдээл найдаһан хүн аабзаб даа, — гээд миһэрэн, ехэ тээшээ урихаанаар харана.

—Тиигээл гээбы даа. Үгөөрөөл туһалһан хүн аабзаб, өөрөө һаалишан, ехэ сүлөөгүй ябааб,— гэжэ гуша гаран жэлдэ энэ мэргэжэлдээ үнэн сэхэ ябаһан Антонида Васильевна хөөрэнэ.

Цындыма Цынденовна мүнөө Хэжэнгын районно Соведэй депутат юм. Загаһата нютагаинь хүн зоной үзүүлһэн энэ ехэ этигэл найдабари тэрэнине ходо урмашуулдаг, шэн габьяата ажалда зоригжуулдаг байна. Түрэл партиингаа XXVI съездын хүндэлэлдэ абаһан дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаа һэн.

Энэ түрүү һаалишан түрүүшынхиеэ гуталлаха гунжадые даажа абаһан юм. Тиигэбэшье энэ жэл даажа байһан үнеэн бүриһөө 1800 килограмм һү һааха уялгатай. Цындыма Цынденовнагай хэлэһэн үгэ найдамтай. Дүүргэхэл байха. Гансашье өөрынгөө ажал тухай тэрэ бодомжолдоггүй, харин нүхэдтөө һанаагаа зобожо ябадаг һайн һайхан абари зантай юм. Залуу һаалишад Будаева Надя, Чимитова Ульяна, Ананина Люба гэгшэдтэ ходо туһалдаг. Тэдэнэй һурган-хүмүүжүүлэгшэнь болоно, — гэжэ Загаһатын совхозой һү һаалиин фермые даагша Николай Петрович Егоров магтана.

Нүхэр Николаева мүн лэ һунгагшадайнгаа үгэһэн захяа бэелүүлхын түлөө ходо оролдодог.

—Загаһата тосхонойнгоо үйлсэнүүдые ногооруулха, сэбэрлүүлхэ тэһэн захяа һунгагшадни үгөө һэн. Эндэ һая айлнуудаар ябажа хэлээб. Энэ захяа дүүргэхэ байхабди, —. гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

Коммунист Ц. Ц. Николаева МТФ-гэйнгээ партгруппорг, совхозойнгоо арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн юм. Жинирэй һаалишадай партиин гэшүүндэ олоороо орохын тула анхаралаа хандуулжа, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Долоон һаалишад коммунистнууд болонхой. Мүнөө эндэхи малшад XXVI съездын шиидхэбэринүүдые гүнзэгыгөөр. шудалжа байна.

Г. БАДМАЕВА.

Хэжэнгэ.

Уласхоорондын шэнжэлэл

«ХОЁР СЪЕЗД—НЭГЭ ЗОРИЛГО»

Болгариин Коммунис партиин XII съезд Софида хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Тэрэнэй үрэ дүн халаа хүсэн түгэс социалис общество байгуулха замда шухала нэгэ шата болобо гээшэ. Арадай ажахын комплексые хүгжөөлгэдэ промышленностиин, илангаяа машина бүтээлгын гол шухала үүргэ дүүргэжэ байһанине элидхэйлэн харуулаа. Шэнэ табан жэлдэ промышленна продукци үйлэдбэрилгэнь 50—55 процентээр дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Хүдөө ажахыда ороо̆һо таряа ургуулга шиидхэгдэхэ ёһотой гол зорилго болгогдожо, тэрэнэй үндэһэ һуури дээрэ мал ажалые аша үрэ ехэтэйгээр, шууд түргэнөөр хүгжөөгдэхэнь. БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Т. Живковэй тоосоото элидхэл дотор онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, Болгариин Коммунис парти социалис экономико хүгжөөлгые миил өөрын зорилго бэшэ, харин арад зоной материальна байдал ба оюун бодолой эрилтэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хангалгын, хүнэй али бүхы талаараа тааруу зохидоор болбосорон хүмүүжүүлгын хэрэг мүн гэжэ ходо тоолодог байһан.

Болгарида социализм байгуулгын ээлжээтэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, съезд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй туйлай ехэ удха шанартай байһанине онсолон тэмдэглэһэн байна. Тэрэнэй уг зорилгонууд ба тобшололнууд Болгариин коммунистнуудые шэнэ амжалтануудта зоригжуулна. БКП-гэй дээдын хуралдаанай бүхы хүдэлмэри «хоёр съезд—нэгэ зорилго» гэһэн, тодорхойлон хэлэбэл, эб найрамдал хангалга ба коммунизм байгуулга гэһэн уряа доро үнгэрөө.

Болгариин коммунистнууд түрэл арадайнгаа хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн, XXVI съезд дээрэ улам хүгжөөгдэһэн КПСС-эй эб найрамдалай программые Болгариин бүхы ажалшад өөрынгөө программа болгон абана гэжэ баяр баясхалантайгаар мэдүүлээ. Советскэ Союзай Коммунис партитай, совет арадтай аха дүүгэй харилсаа холбоонуудые али болохоор бэхижүүлгэ халаа БКП-гэй бүхы ажал ябуулгын онсо шухала шэнжэнь болоно.

Болгариин партийно-правительственна делегациин 1977 ондо албанай хэрэгээр Советскэ Союз ошоһон, 1979 оной эхээр Л. И. Брежневэй Болгари ерэһэн ушар тоосоото үе соо урагшаа дабшажа ябаһан замдамнай тон шухала үйлэ хэрэг болоһон байна. Саг үргэлжын харилсаа холбоон, манай партинууд ба гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд— Л. И. Брежнев ба Т. Живковэй уулзалга болон хөөрэлдөөнүүд КПСС ба БКП, СССР ба НРБ хоёрой хоорондохи бүхы ажал ябуулгын политическэ компас мүн болоно гэжэ албанай хэрэгээр тэдэ делегацинуудай бэе бэедээ ерэлгын дүнгүүд харуулһан байна.

Болгариин коммунистнуудай өөһэдынгөө революционно ёһо заншалнуудта, марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ байһанине БКП-гэй XII съездын шиидхэбэринүүд үшөө дахин элирхэйлэн харуулба. Социалис хани нүхэсэлэй нэгэдэлые бэхижүүлгын, Советскэ Союз ба социалис бусад оронуудтай хани нүхэсэлэй харилсаануудые хүгжөөлгын замаар Болгариин Коммунис парти бата найдамтайгаар дабшана. Болгариин коммунистнуудай туйлалтануудай социалис бүхы хани нүхэсэлэй хамтын үрэ дүнгүүдэй үндэрһөө социализм хадаа дэлхэйн хүгжэлтын магистральна зам байһаниинь эли тодоор харагдана.

США: ДЭЭРЭЛХҮҮ БҮДҮҮЛИГ, ҺЭНГЭРГҮЙ ААША

Далайда хабаатай хуули гуримуудай талаар Нью-Йоркдо зарлагдаһан конференциин арбадахи сессиин хүдэлмэридэ Холбоото Штадууд зорюута һаад түбэг тохёолдуулжа байна. Энэ асуудалаар нэгэдхэгдэһэн конвенциин статьянуудые зохёолго тус сесси дүүргэхэ ёһотой байһан. Нью-Йоркдо сугларһан 50-һаа дээшэ оронуудай түлөөлэгшэд нягта наринаар хаража зохёогдоһон тэрэ документые эсэслэн баталха зэргэтэй байһан гээшэ. Хэдэн жэлэй туршада зохёогдоһон энэ документ дотор тус асуудалаар бүхы гүрэнүүдэй аша туһада хабаатай хуулита эрхэнүүд анхаралтайгаар хараада абтаһан байха юм.

Уласхоорондын шухала удха шанартай энэ документдэ гар табилгын ёһолые хаана, хэзээ үнгэргэхэ саг болзорой тодорхойлогдоод байтар, гэнтэ США ог таһа арсан, гэдэргэдэбэ. Засагай хүтэлбэридэ ерэһэн республиканска захиргаан дэлхэйн ондоо гүрэнүүдтэ дээрэлхүү бүдүүлигээ, эшэхэ нюургүй байһанаа харуулан, далайда хабаатай хуули гуримуудай талаар гол түлэб зүбшэгдэжэ дүүрэһэн конвенцие дахин хаража үзэхэ хүсэлтэй байһан тухайгаа мэдүүлбэ.

Урид өөр дээрээ даажа абаһан уялгануудһаа дура зоргоороо арсалгынь энэ уг зорилго яһала ойлгосотой юм. Тэрээн тухайгаа Вашингтон хэнһээшье нюунагүй. Тэрэнь хаанаһаа ямар эшэ үндэһэтэйб гэхэдэ, американ монополинууд уласхоорондын уһануудтахи далайн оёорой ашагта малтамалнуудта дура зоргоороо орохо «эрхэтэй» болохые тэгүүлнэ. Мүн дэлхэйн нэгэдэл болон договороор баталан абаһан уялгануудта харюусалгагүйгөөр хандаха ябадал мүнөө Вашингтоной юрын ушар хэрэг болонхой.

Индиин океанай талаар конференци зарлаха тухай ООН-ой шиидхэбэринүүдые бэелүүлгые хойшо таталгаар Холбоото Штадууд бүдүүлиг ааша гаргана. США-гай мүнөөнэй засаг захиргаан шахардуу байдалые һуларуулгын жэлнүүдэй үедэ совет-американ харилсаануудта туйлагдаһан хамаг һайшаалтай юумэнүүдые Картерай үеынхиһөө бүри ехэ эдэбхитэйгээр усадхахые оролдоно.

ОСВ-2 гэдэг Договор, мүн бусад хэлсээнүүдэй бодото бэелэл удаан болзороор хойшолуулагданхай. США-гай оборонын министр Уйнбергер ракетнэ добтолгодо эсэргүү оборонын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга хизаарлаха тухай 1972 оной совет-американ договорһоо арсаха арга боломжо тухай асуудал олоной урда сэхэ табина. Зүгөөр уласхоорондын энэ шухала документ болзоргүйгөөр баталагданхай ха юм. США-гай гүрэнэй секретарь Хейг гэгшэ хүнэй бүришье ехээр дураа гутама юумэнүүдые хэлэнэ. Американ бүлэг журналистнуудай «1972 оной хэлсээнүүдые һэргээхэ талаар ямар нэгэ һэдэлгэ хэгдэхээр түсэблэгдэнэ гээшэ гү?» — гээд асуудал табихадань, тэрэ һэнгэргүй бардамаар: «Үгы, 1972 оной хэлсээнүүд бидэнэрэй һанаае ехээр зобооногүй» гэжэ мэдүүлээ.

Хэниешье тоонгүйгөөр, һанаһан, хүсэһэн бүхы юумэеэ дуран соогоо хэжэ байхадань, Холбоото Штадуудта болохо гэжэ Вашингтон юундэшьсб болгоомжогүйгөөр гү, али балмад бүдүүлигээр бодомжолно. Иимэ һэнгэргүй һанаашалгань тэдэнине нэгэтэ бэшэ панхаруудтуулһан, энэшье удаа тиимэ юумэнэй болохо байһанда һэжэг түрэнэгүй.

АНГЛИИН ЛЕЙБОРИСТНУУДАЙ ЭБ ТАҺАРАЛГА

Англиин лейбористнуудай партида эб таһаралга болобо. Баруунай үзэл баримталдаг ажал ябуулагшадай бүлэг партиин зэргэһээ амяарлан гаража ошобо. Тэдэнэй дунда урдань министрнүүд байһан лейбористнууд Дженкинс, Оуэн, Роджерс, Уильямс ба парламентын 13 гэшүүн бии. Амяарлагшад шэнэ социал-демократическа парти байгуулха тухай мэдүүлгэ хээ. Өөһэдынь һанамжын ёһоор, тэдэнэр буржуазна либеральна партитай союзнигууд боложо, оронойнгоо политическэ хүтэлбэриһөө лейбористнуудые түрижэ гаргаха зорилго табина.

Энэ үйлэ хэрэгэй ангиин талаар уг зорилгонь Англиин ажабайдал дээрэһээ эли тодоор харагдана. Лейбористнуудай партиин гол хүсэндэ профсоюзуудай гэшүүд оролсодог. Политическэ байдалда лейбористнуудай хүтэлбэриин баруунай үзэл баримталагшадай засаг барижа байһан ангиин аша туһада үнэн сэхээр алба хэжэ байһан үедэ Англиин буржуази лейборис партитай хамжалгаяа тэсэжэл байһан гээшэ. Хүдэлмэришэн ангиин хүдэлмэригүйдэжэ байһан ба консерваторнуудай правительствын ажалшадай аша туһын хэрэгтэ үргэн ехэ добтолго хэжэ эхилһэн һүүлэй үедэ партин доторнь зүүнэй үзэл баримталагшадай хүсэн нилээд бэхижэһэн байха юм. Тиигэжэ һүүлдэ зарлагдаһан конференци дээрэ нитын дэлгүүрһээ Англиин гараха тухай, ядерна буу зэбсэг хуряан абаха тухай, национализаци хэхэ үргэн программа тухай хэдэ хэдэн шухала шиидхэбэринүүд абтаһан байха юм. Эгээл гол шухалань юун байгааб гэхэдэ, ажалшадай аша туһын хэрэгтэ урбалта хэдэг баруунай үзэл баримталагшадтай хахасахын тула партиин хүтэлбэри һунгалтын гурим үндэһөөрнь хубилгаһан байна.

Ингэжэ энэ партиин хүтэлбэриин гүрэнэй засаг барижа, гансахан монополинуудта эсэргүү тэмсэл ябуулхабди гэжэ найдабари үгэхэ бэшэ, харин буу зэбсэг ехээр гаргалга ба США-гай ээрхэг түримхэй политика дэмжэлгэһээ арсаха, эдэ найдуулгануудаа бэелүүлхэ бодото арга боломжо Англиин мүнөө үеын түүхэдэ анха түрүүшынхеэ бии болобо. Имагтал энэ арга боломжо Англиин баяшуулай засагые дары түргэн хэмжээнүүдые абахыень баадхаба гээшэ.

Лейбористнуудай партиин зэргэдэ һандарал, эб таһаралга зорюута эмхидхээд, социалис ёһоор обществоёо шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэлдэ хүдэлмэришэн ангиин хабаадалгые һуларуулхабди гэжэ Англиин буржуази найдана. Имагтал энэ ушарһаа монополинуудай хэблэл шэнэ социал-демократическа парти байгуулгые баяр баясхалантайгаар угтажа, тэрэнэй либералнуудтай союзник болоно, хоёр партитай буржуазна байгуулалтада үгэ дууламгай хамжагшын үүргэ дүүргэхэ байһанда найдана.

Гэхэтэй хамта, гүрэнэй засагай хүтэлбэридэ түрүү үзэлтэй лейборис правительствын ерэхэгүйн тула бүхы юумэн хуу хэгдэжэ байна. Энэ зорилгоор Англиин хэблэл тус партиин зүүнэй тала баримталагшад ба «дундуур хараа бодолтоной» хоорондохи зүришэлдөөе элдэб аргаар һүжэрөөхые оролдоно. Өөһэдынгөө хараа бодолой талаар «дундуур-шагуудынь» амяарлан һалаһан социал-демокрадуудһаа балайшье ехэ илгаагүй юм.

Великобританиин коммунис парти амяарлагшадай харата ябуулгануудые эрид шууд буруушаажа, консерваторнууд ба социал-демокрадуудта эсэргүү тэмсэлдэ Англиин зүүнэй тала баримталагшадай хүдэлөөе дэмжэһэн байна.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

...Улаан-Үдын районой Бага-Куналей ...дохи гуталай магазинда дүй дүр... наймаалагшад Надежда Алек... Смолина, Тамара Леоновна ... гэгшэд арба гаран жэлэй ... эбтэй эстэйгээр хүдэлжэ байдаг юм. Хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгада анхаралтайгаар хандадаг эдэ нүхэднай ажалшадай дунда хүндэтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. А. Смолина, Т. Л. Панькова.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Социалис оронуудаар

СЕПГ-гэй СЪЕЗДДЭ АЖАЛАЙ БЭЛЭГ

БЕРЛИН. «Туршалганууд амжалтатайгаар үнгэржэ байна, обьект эрхим һайнаар хүдэлнэ», — Котбус хотоһоо холо бэшэхэнэ оршодог Еншвальдахи ТЭС-эй уужам һаруул машинна зал соо тодхогдоһон 500 мегаватт хүсэтэй түрүүшын энергоблогой хүдэлмэрие мэргэжэлтэд эгээл иимэ тобшо үгэнүүдээр сэгнээ бшуу. Тус энергоблок хараалагдаһан болзорһоо хэды һараар урид туршалгын ашаглалгада үгтөө юм. Энэ хадаа барилгашадай болон мэргэжэлтэдэй СЕПГ-гэй X съездэ бэлдэһэн ажалай бэлэг гээшэ.

Энэ айхабтар үргэн дэлисэтэй барилга Котбусай боро нүүрһэнэй баян хэбтэшэнүүдые голлон, олон километр зайе эзэлһэн талмай дээрэ эрхилэгдэжэ байнхай. Электростанциин шэнэ шэнэ корпусууд үдэр бүри шахуу үндын бодоно. Гүйсэд ашаглагдахадаа, энэ ТЭС 4000 мегаватт элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ юм. Ондоогоор хэлэбэл, боро нүүрһэн дээрэ хүдэлдэг Европодохи эгээн томо ТЭС болохо байна. Нүгөө талаһаа, Еншвальдахи ТЭС — ГДР-тэ шэнэ табан жэлдэ баригдаха элшэ хүсэнэй гол объект мүн. Тэрэнэй ашаар электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ зорилготой хараа түсэб бэелүүлэгдэхэ юм.

ҮЙЛЭДБЭРИИН УРГАЛТА ТҮСЭБЛЭГДЭНЭ

БУДАПЕШТ. Эндэ һаяхана тунхаглагдаһан Венгриин госхозуудай бэелүүлхэ хараа түсэбэй ёһоор хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые байгша ондо эрид дээшэлүүлхэ зорилго табигдана.

1981 ондо абтаха бүхы валова продукциин үнэ сэн 63,3 миллиард форинтдо хүргэгдэхэ гэхэ гү, али үнгэрһэн жэлэй хэмжээнһээ 13 процентээр ехэ болохо байна. Ороо̆һо таряа болон бусад ургамалнуудые ургуулгада онсо анхарал хандуулагдаха. Мяха ба тоһо үйлэдбэрилгэ нилээд дээшэлхэ.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

БУХАРЕСТ. Румыниин металлургнууд 1981 онойнгоо түрүүшын хоёр һарын дүнгүүдые гаргаба. Румыниин Коммунис партиин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, тэдэнэр арадай ажахыда түсэбһөө гадуур 8.350 тонно булад, 15.000 тонно булад прокат, 9.400 тонно булад соргонуудые эльгээбэ.

Шэнэ табан жэлэй туршада шанар һайнтай булад үйлэдбэрилгые үргэдхэлгэдэ, һалбариин бүхы ажал хүдэлмэрие ашаг үрэ ехэтэй болголгодо Румыниин металлургнууд ехэ анхаралаа хандуулха юм.

ЛАОС. Амгалан байдалаа зохёожо байһан лаотян арад экономикоёо хүгжөөлгэдөө шэнэ амжалтануудые туйлана. Кооперативна хүдэлөөн орон дотор үргэдэнэ, элүүрые хамгаалга ба арадай гэгээрэл шэнэ шатада оронхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вьентьянай нэгэ үйлсэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

...БАЙДАЛ—ПАРТИИН АНХАРАЛДА

[illegible] ...бэшэ һалбари... миллион хүдэлмэ...дай салин дээшэлүүл... ондо түгэсхэгдөө. ...гүрэнэй зүгһөө 7 ...гаран түхэриг гар...даа. ...тын линейнэ хүдэл...дэй, ороной зүүн районуудай түмэр за... хүдэлмэришэд ба алба... салин хүлһэн нэ... Зам харилсаанай ...нуудта удаан сагай таһалгаряагүй хүдэл... түлөө тусхай нэмэлтэ тогтоогдоо. Хара ба металлургиин, нүүр... ба сланцева промыш..., бүд нэхэлгын, ...ажахын зарим хүдэл... нэмэлтэ хүн... байгуулагдаа. ...эзэстэ һарын дун... салин, арбадахи табан ...эхиндэ 146 түхэриг бай... 1980 ондо — 168 түхэриг хүрэтэр ургаа. Колхоз... ажалай түлөөһэн үн... табан жэлдэ 92-һоо ...түхэриг хүрэтэр ургаа. ...республикын хүдэлмэ... алба хаагшадай һарын ...салин хүлһэн 1970 ...133 түхэриг байгаа ...1979 ондо 182 түхэригтэ ... Гол шэглэлнүүдэй ...арбан нэгэдэхи табан ...һүүлдэ хүдэлмэришэд, ...шадай һарын дун... салингые 190—195 түхэриг хүргэхөөр хараалаг... Колхозчигуудай олзо ...20—22 процентээр дээ...

...олзотой ажалшадай ... тухай партимнай саг ...һаналаа табижа бай... Жэшээнь, 15 жэлэй саа...даа бүлын гэшүүн бү... ...-һаа дээшэ түхэри... абадаг бүлэнэрые ...абахада, тэдэ бү...нэрэй тоогой орой... 4 процентнь байгаа ...1971 ондо — 40 процент ... Харин мүнөө хоёр ...бүлэнэй нэгэниинь иимэ олзо доходтой болонхой.

Нитын хэрэглэмжын фонднуудта үнгэрэгшэ табан жэлдэ бүхыдөө 527 миллиард түхэриг һомологдоо. Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор эдэ фонднуудые арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 20 процентээр дээшэлүүлхээр хараалагдана.

Нитын хэрэглэмжын фонднуудһаа түлөэри ба хүнгэлэлтэнүүдтэ 116,5 миллиард түхэриг 1980 ондо гаргашалагдажа, 1970 онойхитой сасуулбал, хоёр дахин ехэ болоо. 1975 онһоо 1980 он болотор эдэ түлбэри ба хүнгэлэлтэнүүдэй хүн бүхэндэ хүртэсэ 354-һөө 438 түхэриг хүрэтэр ургаа.

Арбадахи табан жэлэй туршада ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулгада республикын бюджедһээ 671,8 миллион түхэриг гаргашалагдаа. 1981 ондо мүн лэ энэ хэрэгтэ 145,5 миллион түхэриг һомологдобо. 1980 онойхидо орходоо тэрэнь 2,8 процентээр ехэ болоно. Арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудые хангалгада 1981 ондо 73,4 миллион түхэриг һомологдожо, 1980 онойхиһоо энэнь 2 миллион түхэригээр дээшэ болоно; соёлой эмхи зургаануудта 13,6 миллион түхэриг — урда жэлэйхиһээ 6,7 процентээр дээшэ; улад зоной медицинскэ хангалгада 51,2 миллион түхэриг — 1,8 процентээр дээшэ мүнгэ зөөри һомологдоо.

Хүн зоной олзо доходой ургалтада гэр байрын түлөөһэн жэлэй ерэхэ тудам улам ехээр нүлөөлнэ. Юуб гэхэдэ, тэрээнэй хэмжээн хүдэлмэришэдэй бүлэнэрэй бүхы олзо доходой оройдоол 3 процентнь болоно, 50 жэлэй туршада нэгэл хэбээрээ байһан зандаа. Ажалшадай гэр байрын ба коммунальна хангалгын түлөөһэн хадаа барилгада гаргашалагдаһан мүнгые харюулхаһаа байха, гансал тэдэнэй харууһалалга ба хангалгада гаргашалагдаһан мүнгэнэй оройдоол гурбанай нэгэ хубиһаа доошо мүнгыень бусаадаг байна. 6 миллиард түхэригһөө дээшэ бусад гарзануудынь нитын хэрэглэмжын фонднуудһаа харюулагдадаг.

1981 ондо манай республикада гэр байрын барилгада 14,1 миллион түхэриг гаргашалагдажа, 377 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. 1980 ондо 313,6 мянган дүрбэлжэн метрэй байрын гэрнүүд ашаглагдаа.

Хүн зоной худалдан абаха арга боломжо дээшэлнэ. Жэшээнь, арбадахи табан жэлэй туршада республикын худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ 31 процентһээ үлүүгээр ургажа, 1980 ондо 968.872 түхэриг болоо. Соёлой ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэлэй эд бараан бүри ехээр наймаалагдадаг болонхой. 1980 оной эхиндэ манай республикын хүн зоной хубиин хэрэглэмжэдэ 22,9 мянган хүнгэн автомобиль, 80 мянганһаа дээшэ мотоцикл ба мотороллер байгаа. Гансал 1980 ондо 3700 хүнгэн автомобиль худалдагдаа.

Мүнөө үедэ республикымнай 100 айл бүлэ бүхэндэ 90 телевизор, радиоприёмник ба радиоло, хубсаһа угаадаг 91 машина, 72 холодильник, 16 мотоцикл ба мотороллер, янза бүриин 411 час хүртэдэг гээшэ.

Худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ саашадаашье дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Жэшээнь, 1981 ондо тэрэнэй хэмжээн манай республикын гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанда 3,4 процентээр ургажа, 998,5 миллион түхэригтэ хүргэгдэхэ байна.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежнев хүн зоной үдэр бүриин эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха тушаа онсо тогтоһон юм. «Манай хэлсэһэн юумэн — эдеэ хоолой продуктнууд, арадай хэрэглэмжын эд бараанууд, хангалгын һалбаринууд — эдэмнай хэдэн олон миллион хүнүүдэй үдэр бүриин ажабайдалай асуудалнууд болоно гээшэ», — гэжэ хэлээ бэлэй.

1981 оной түсэбэй ёһоор, манай республикада ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгада 2,8 миллион түхэриг, коммунальна ажахыда 5,6 миллион түхэриг хараалагданхай. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха хүдэлмэриин хэмжээн 8 процентээр ургажа, бүхыдөө энэ хүдэлмэри 22 миллион 600 мянган түхэригтэ хүргэгдэхэ.

Медицинскэ хангалгые һайжаруулгада саг үргэлжын анхарал хандуулагдажа байдаг. Мүнөө манай республикада 150 эмшэлэлгын эмхи зургаан бии гээшэ. Тэндэ 2500 врач, 8200 дунда мэргэжэлтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг. 1981 ондо хүн зоной элүүрые хамгаалгада 51,2 миллион түхэриг, тэрэ тоодо эмшэлэлгын шэнэ эмхи зургаануудай барилгада 3,3 миллион түхэриг гаргашалагдаха.

Социальна тэдхэмжэ һайжаруулха талаар үргэн ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Жэшээнь, «Үхибүүдтэй бүлэнэртэ үзүүлэгдэдэг гүрэнэй туһаламжа үргэдхэхэ хэмжээнүүд тухай», «Хүн зоной социальна хангалга саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һаяхан абтаһан тогтоолнууд арад зоной ажабайдалые улам саашань һайжаруулха гэһэн гол зорилготой манай партиин сэсэн мэргэн политикые үшөө дахин гэршэлбэ.

В. ГУЩИН,
Зүүн Сибириин соёлой институдай багша.

ХҮН БА байгаали

ЭМ ДОМТО УРГАМАЛНУУД

Манай баян тала дайдада, ой модон соогуур ба нуга сабшалан дээрэ арадай ажахыда шухала хэрэгтэй олон янзын ургамал ногоон дайралдадаг. Эдэнэй олонхинь эм домдо хэрэглэгдэдэг ургамалнууд тоодо ородог юм. Эхэ орон доторхи медицинскэ промышленностиин гаргадаг эмнүүдэй бүхы препаратуудай 50 процентынь эм домто ургамалнуудhаа бүтээгдэдэг байха юм. Ургамалhаа бүридхэгдэhэн эмүүд зүрхэ-hудаhанай, нервнэ, хотын болон бусад элдэб үбшэнүүдые аргалхада үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Нохойн хоншоорой жэмэс байгаалиин поливитаминай концентрат гэжэ нэрлэгдэнхэй. Юундэб гэхэдэ, энэ эм домто ургамал витамин «С» гэдэгээр баян юм. Иимэ витаминүүгөөр хүн ажамидаржа шадахагүй ха юм.

Буркоопсоюзай коопзаготпромхозууд алирhанай набшаhа, хүhанай гүлгэ, нохойн хоншоор, долоогоно, мойhо болон элдэб арбаад янзын ургамалнуудые бэлэдхэжэ, медицинскэ промышленностиин хэрэглэлгэдэ эльгээдэг болонхой.

Эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулхадаа, байгаалиие хамгаалга — бүгэдэ арадай нангин хэрэг гэжэ мартажа огтоошье болохогүй. Тиимэhээ ургамалай эхые таhалжа, үндэhэтэйнь ходоро татаха хориултай юм. Тэрэниие суглуулхын газараа жэл бүхэндэ hэлгэжэ байхада hайн. Тиигэгүй hаа, энэдэ үнэтэ ургамал үсөөржэ, хожомоо ургахаа болиходог.

Хүhанай гүлгэ суглуулхада эгээл таатай зохид хаhа хабар юм. Хэрбээ энэ хаhаhаа урдашагуур суглуулбал, хоншуу үнэртэй, дабирхайтай бодосуудынь охигүй болохо, hуларшаад байдаг. Хүhанай гүлгэн дабирхай эфирнэ тоhон гэхэ мэтын бодосуудаар баян. Алирhанай набшаhа хабартаа бэлэдхэгдэhэн hайн шанартай байдаг. Энэ үедэ тэрэ түргэн хатадаг. Алирhанай набшаhан соо хэдэн янзын кислотанууд, гликозид, арбутин гэхэ мэтэ бодосууд бии.

hархаг, алирhан, жэмэс болон эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулха, энэ ушарта нилтын хэрэгтэ залуушуулые оролдог хабаадуулха зорилготойгоор ВЛКСМ-эй Буряадай обласной комитет, Буркоопсоюзай правлени 1980 ондо республика дотор тусхай конкурс соносхоhон байгаа.

hаяхан энэ конкурсын дүнгүүд гаргагдаба. Алирhа жэмэс, hархаг болон эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулгада эдэбхитэйгээр хабаадаханаа гадна, эрхим амжалта туйлаhанайнгаа түлөө ВЛКСМ-эй Буряадай обласной комитедэй болон Буркоопсоюзай правлениин тогтоолоор Улаан-Үдын кооперативна техникумэй түлөөлэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамота, 150 түхэриг хэмжээнэй мүнгэн шангууд барюулагдаба. Баргажанай дунда hургуули Хүндэлэлэй грамотада, 100 түхэриг хэмжээнэй мүнгэн шанда хүртөө. Хойто-Байгалай районой Байкальскын, Баунтын районой Багдаринай, Баргажанай районой Үүрээй дунда, мүн энэ районой Улаан дунда hургуулинууд 50 — 50 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаба.

Эм домдо ородог ургамалнуудые суглуулха үедэ hурагшадые хүтэлбэрилhэн техникумэй, дунда hургуулинуудай багшанар мүнгэн шанда хүртөө. Эдэнэй тоодо В. О. Богидаева, Р. Р. Латыпов (Улаан-Үдын кооперативна техникум), Г. Н. Резникова, В. Зверькова (Баргажан), В. Н. Крылова (Хойто-Байгал), Т. П. Шустова, В. С. Мартынова (Баунт) оролсоно.

Улаан-Үдын кооперативна техникумэй hурагшад үнгэрhэн 1980 оной турша 421 килограмм хатаагдаhан нохойн хоншоор, 148 килограмм долоогоно болон 646 килограмм алирhа жэмэс тушааха, республика дотор соносхогдоhон конкурсдо түрүү hуури эзэлээ байна.

Зунайгаа амаралтын үедэ пионернүүд болон комсомолшууд, ажалай семестрэй хаhада студентнүүд 1981 ондо соносхогдоhон конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадахыень урялhан байна. Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй конторонуудта, коопзаготпромхозуудта алирhа жэмэс, hархаг болон эм домдо ородог ургамалнуудые элбэг дэлбэгээр тушааха ёhотой гэжэ уряалнабди.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай охотовед.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ТОБШОХОНООР

БАРИЛДААН. Эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын мүрысөөн Улаан-Баатар хотодо боложо дүүрэбэ. ПНР-эй, ЧССР-эй, СССР-эй болон МНР-эй 60 гаран эдир барилдаашад хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлээ. Буряадай хүүгэдэй спортын hургуулинуудай hурагшад оронойнгоо спортын нэрэ хүндые хамгаалhан байна. Тиихэдээ В. Попов, С. Цыбикжапов, В. Переломов, Ж. Молонов болон хамта зургаан хүн шангай hууринуудые эзэлбэ.

* * *

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Буревестник» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Махачкала хотодо болобо. Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй 3 дахи курсын студент Жигжит Лубсанов 57 килограммай шэгнүүртэн соошоо гурбадахи hуури эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэв. Манай республикын бэрхэ барилдаашадай нэгэн спортын мастер Кирилл Балдаев тэрэниие hурган hоридог юм. Энэнь залуу тренерэй hорижо бэлдэhэн гурбадахи мастер болоно.

САМБО. Эдиршүүлэй дунда самбо барилдаагаар бүхэсоюзна мүрысөөн Шэтын областиин Краснокаменск хотодо болобо. «Спартак» бүлгэмэй Буряадай обласной соведэй суглуулагдамал командын гэшүүд Э. Шаракшинов, Б. Раднаев, В. Логинов гэгшэд илажа гараhан байна. Д. Щебляков бронзо медаляар шагнагдаа.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Бүхэроссин hурагшадай хабарай мүрысөөн Кисловодск хотодо үнгэргэгдөө. Тренер Матвей Краснобаевай hурган hоридог Загарайн районой Шэнэ-Онохойн дунда hургуулиин hурагша Владимир Щевляков хоёрдохи hуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаhан байна. Энэ hургуулиин 8-дахи классай hурагша Таня Гуринова эрхим зургаанай тоодо оробо.

САНА. Эдиршүүлэй дунда санаар оронойн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Мончегорск хотодо болобо. Кабанскын районой Сэлэнгын дунда hургуулиин hурагша Владислав Миронов 5 километртэ урилдахадаа, гурбадахи hуурида гараhан байна.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Хабарай хүдэлмэринүүдые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха» — түрүү бэшэг. «Улаан субботые угтуулан» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Абаhан хурьгадаа тобир тарганаар түлжүүлэе!». «Амжалтын замаар» — В. Бадмаевай статья. «Бүлүүр станцинууд хүдэлнэгүй» — Ю. Коркиной корреспонденци. ТАСС-ай шэнэ hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Бригадна арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ». «Бригадирай үдэр бүриин тэмдэглэлнүүд». — Л. Левченкын статья. «БАМ: ажал хүдэлмэри ба хүнүүд». «Зам табидаг түхеэрэлгэнүүдые байлгангүй хүдэлгэхэ» — статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Бүмбэрсэг дэлхэйн hонин». АПН-эй ба ТАСС-ай материалнууд. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Мартын почто» — бэшэгүүдэй шэнжэлэл. «Патриот» — тематическа суглуулбари. «Hурган хүмүүжүүлэгшэд ба студентнүүд» — Ю. Тарнуевай статья.

„СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ" ГАЗЕТЫН ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ УЛАСХООРОНДЫН МҮРЫСӨӨН

ШЭНЭ ГУРИМААР...

КПСС-эй ЦК-гай «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын мүрысөөн гурбан үдэрэй туршада «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо боложо дүүрэбэ.

Хэнэйшье мэдэhээр, мүрысөөнэй эхиндэ бултадаа адли байдаг гээшэ. Аза талаантай, урагшатай байжа, шанда хүртэгшэдэй тоодо орохо бэшэ аа гүб гэжэ хүн бүхэнэй досоогоо сэдьхэдэг байhаниинь элитэ. Хоёр үдэрэй урда тээ нээлгын парад дээрэ МНР-hээ, СРР-hээ, мүн манай ороной хэдэн союзна республикануудhаа, тусхайлбал, Арменихээ, Азербайджанhаа, Грузиhаа, Казахстанhаа, Украинаhаа ба РСФСР-эй олон хото городуудhаа ерэhэн 117 барилдаашадай зэлэ татан зогсоходо, бултадаа этигэл найдалтай байhаниинь ойлгосотой hэн. Теэд спорт хадаа спорт ха юм даа. Эдэнэй гушаниинь шангай hуури эзэлхэ, оройдоол арбаниинь илажа гараха аргатай.

Мүрысөөн шэнэ гуримаар үнгэргэгдөө. Барилдаашад минутын забhарлалтайгаар 6 минута соо хабаяа туршаhан байна. Энэнь мүрысөөе бүри hонирхолтой, эдэбхитэй шанга, бушуу түргэн болгоо. Тиихэдэ али бүхы шэгнүүрэй спортсменүүд хоёр бүлэг боложо хубаархадаа, эгээл арга дүрэтэй, бар хүсэтэй, hайн hорилго бэлэдхэлтэй хүнүүдынь «hагшагда hагшагдаhаар», түгэсхэлэй нааданда уулзаха аргатай болоhон байха юм. Барилдаанай шэнэ гуримай hайн талань, онсо шэнжэнь энэл ха юм даа.

Байгша ондо уласхоорондын классай спортын дүрбэн мастер барилдаанай хибэс дээрэ гаража, залуушуулhаа шанга шалгалта абаба. Сэхыень хэлэхэдэ, манай уласхоорондын классай спортын мастернууд О. Алексеев, Б. Будаев гэгшэд хабаадабагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, май hарада үнгэргэгдэхээ байhан Европын чемпионадта хабаадаха зорилготойгоор мүнөө тэдэ ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, Минск шадархи «Стайки» гэдэг олимпийскэ баазада hуралсал-hориляго хэжэ байнхай.

Манай заншалта мүрысөөн Барилдаанай уласхоорондын федерациин (ФИЛА) календарьта оруулагдажа, тэрэнэй туг доро үнгэргэгдэдэг болоходоо, эриатэнь шангадаа, харюусалгань дээшэлээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Урдандаа шангай hуури эзэлhэн гурбан хүн СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэдэг байhан hаа, харин мүнөө түрүүшын хоёр hууринда гарагшад нимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэ юм.

Субботын үдэр шанга тулалдаанууд дүүрэжэ, уласхоорондын заншалта табадахи мүрысөөн түүхын хуудаhан болобо. Хэд хүндэлэлэй табсан дээрэ гараба гээшэб?

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Б. Дашинамжилов — В. Гоголев (Яхадай АССР) хоёрой уулзалга hонирхолтойгоор хүлеэгдээ hэн. Эдэмнай хоюулаа гоё hайхан арга дүрэтэй барилдаашад юм. Түрүүшын үдэрнүүдтэ спортын мастернууд В. Аракелян, Л. Айсуев, В. Ринчинов болон бусадтай уулзахадаа, хаба шадалаа ехээр гаргажа эсэhэн манай мэдээжэ мастер Б. Дашинамжилов булигдажа, РСФСР-эй арадуудай спартакиадын чемпион В. Гоголевые илалгаарнь амаршалха баатай болоhон байна. Виктор Ринчиновые 7:5 тоотойгоор шүүжэ, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастерта кандидат Буянто Дашибальжиров гурбадахи hуурида гараба.

52 килограмм. Буряадай багшанарай институдай студентнэр спортын мастернууд В. Гармаев, В. Миланханов түгэсхэлэй мүрысөөндэ гоё hайханаар наадажа, суглагшадай зүгhөө альга ташалгаар угтагдаа. Гонгын ханхинамсаар Владимир Гармаев сахилгаан түргэн гохо дэгээ хэжэ, нүгөөдэеэ шарбуулжархиба. Тиигээд үшөө хэдэн очко абажа, оройдоол минутаhаа халта үлүү сагай үнгэрөөд байхада, нюргалдуулан унагаажа, илалта туйлаа. Тренернүүд С. Калмыков Г. Бардамов хоёрой hурган hоридог Буряадай хүдөө ажахын институдай 1-дэхи курсын студент Баяр Дармаев имэ ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадабашье, тунхарижа байнгүй, нёдондо илаhан Ж. Корпебаевые (Алма-Ата) шүүгээд, гурбадахи hуури эзэлээ. Нигэжэ заншалта мүрысөөн үшөө нэгэ шэнэ нэрэ элирүүлбэ, залуу барилдаашанай ехэ ерээдүйтэй байhые харуулба.

«Урожай» бүлгэмэй хүүгэдэй спортын hургуулиин директор Мүнхэ Цыдыпов нёдондоноойнгоо амжалтые дабтаhан байна. 57 килограммай шэгнүүртэн соошоо түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ Россин Федерациин бэрхэ барилдаашадай нэгэн Егор Борисовтай (Яхадай АССР) уулзаа. Түрүүшын гурбан минутын туршада хэниньшье булибагүй — 1:1. Наадынай хоёрдохи хахадта манай бүхэ эдэбхижэжэ, удаа дараалан дүрбэн очко абаба. Теэд энэгээрээ сэдьхэлээ ханангүй, бүри эршэмтэйгээр добтолжо, гонгын ханхинатар 25 секундын үлөөд байхада, нүгөөдыйнгөө нюргыень «шоройдуулаа». «Мүрысөөнэй эрхим барилдаашан» гэгдэжэ, М. Цыдыпов ШВСМ-эй тусхай шанда хүртэhэн байна.

Манай республикын бэрхэ барилдаашадай нэгэн Александр Павлов тухай онсолон тогтолтой. Эндэ 62 килограммай шэгнүүртэ мүрысөө. Урдандаа Александр гол түлэб 68 килограммай шэгнүүртэ барилдадаг hэн. Гэбэшье спортсменэй абаhан имэ шиидхэбэри зүб байгаа гэжэ hанахаар. Юуб гэбэл, тэрэ бүхы уулзалгануудтаа найдамтай hайнаар тулалдажа, илалта туйлаhан байха юм. Hүүлшын үдэр «Урожай» бүлгэмэй тренер Монголой залуу бүхэ Авирмидийн Энхые 13:7 тоотойгоор илаба.

Удаадахи хоёр шэгнүүртэ уласхоорондын классай спортын мастернууд Лувсанзундуйгийн Нямаа (МНР), залуушуулай дундаhаа Европын чемпион Тархан Магомадов (Ростов-на-Дону) бусадhаа яаха аргагүй булюу байгаа.

82 килограмм. Красноярска хизаарай барилдаашад С. Витковский В. Модосян хоёр түгэсхэлэй нааданда хабаадахадаа, абарга хүсэтэй Владимир Модосян эршэмтэйгээр добтолжо, нэгэдэхи hуури эзэлээ.

90 килограммай шэгнүүртэ залуушуулай дундаhаа дэлхэйн чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Адуучийн Баатархуутай тэнсэжэ, ана-мана тулалдаха хүн олдобогүй.

Хүндэшэг, мүн хүндэ шэгнүүрнүүдтэ залуушуулай дундаhаа дэлхэйн чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Гиви Курашвили (Сухуми) — Владимир Вострецовые, Илья Гармаев Харондбн Нагорновые (Нальчик) шүүжэ, чемпионууд болобо.

Эдэ шэгнүүрнүүдтэ манай республикаhаа В. Балданов, В. Цэдашиев, К. Балдаев, Н. Бураев, Г. Махутов, А. Лезнов, мүн МНР-эй командаhаа Ж. Батсайхан, Г. Батболд, Н. Жаргалсайхан, Г. Д. Баяраа, Д. Баатархуу, Р. Даваанням, Р. Баттула, Румыниин командаhаа С. Пуйю, П. Рошка, И. Пуйю, М. Стояну, Р. Чиприан гэгшэд шангай hууринуудые эзэлhэн байха юм.

Манай урдаа хараха залуу барилдаашад соohoo В. Абушеев, С. Галсанов, В. Дамбаев, Ц. Иванов, М. Елбаскин болон бусад haнаhанда хүрэбэгүй.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр дүрбэн алтан медаль Улаан-Үдэдэ үлэбэ. Тиин манай республикын суглуулагдамал команда илажа, «Сельская жизнь» газетын редакциин тогтооhон дурасхаалта шанда — дамжуулгын кубогта хүртөө. Жэлhээ жэлдэ тэмсэл улам шангадана. Түрүүшын мүрысөөнүүдтэ манайхидай 6—7 хүн илажа гарадаг hэн.

Уласхоорондын заншалта табан мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, Хойто Кавказай, Яхадай, Красноярскын барилдаанай hургуулинуудай амжалта эли бодо байна. Манай барилдаашад соohoo хүндэ шэгнүүртэй спортсмен Илья Гармаев дүрбэдэхеэ илаба. В. Ринчинов, М. Цыдыпов, Б. Цыренгармаев, В. Вострецов гэгшэд гурба-гурба дахин түрүү hуурида гараhан байна. К. Балдаев, Г. Махутов тус тустаа хоёр удаа эрхимлэнхэй.

— Уласхоорондын заншалта энэ мүрысөөн hайнаар эмхидхэгдээ. Саг болзорыньшье тааруу гэжэ hананаб. Ушарынь юуб гэхэдэ, май — июнь hарануудта танай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэхэ, РСФСР-эй болон СССР-эй чемпионадуудай урда тээ эмхидхэгдэжэ, олонхи барилдаашадта шанга шалгалта, hорилго бэлэдхэлэйнь эхин болобо гээшэ. Тиин эдэ ехэ мүрысөөнүүдтэ Сибирь болон Алас-Дурнын барилдаанай hургуулиин нэрэ хүндые дээшэлүүлхын тула эртээнhээ бэлдэхэ ёhотойбди, — гэжэ СССР-эй Спорткомитедэй Сибирь ба Алас-Дурна зүгтэхи гүрэнэй тренер, суута совет барилдаашан — Олимпиин наадanай хоёр дахин чемпион, дэлхэйн чемпион, дэлхэйн кубогта таба дахин хүртэhэн Иван Ярыгинай багша, СССР-эй габьяата тренер Д. Г. Миндиашвили (Красноярск) мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолно.

Нигэжэ уласхоорондын заншалта табадахи мүрысөөн залуу наhанай, хани барисаанай ёhотойл hайндэр боложо дүүрэбэ.

В. ГАРМАЕВ,
уласхоорондын категориин судья.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын капитан Александр Павлов дамжуулгын кубок барьяад байна; 82 килограммай шэгнүүртэ илажа гарагшад (зүүн гарhаа) Д. Батархуу (МНР), В. Модосян (СССР), М. Стояну (СРР).

В. ПЛУТТЫН фото.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАhАА

БҮХЫ ДЭЛХЭЙН ЭРДЭМТЭДЭЙ ЭРИЛТ

АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛ ХАМГААЛХАhАА ҮЛҮҮ ШУХАЛА ЗОРИЛГО ДЭЛХЭЙН БҮХЫ АРАДУУДТА МҮНӨӨ БАЙХАГҮЙ Совет коммунистнуудай съездын энэ тобшололые үнэн бодолтой хүнүүд, тэрэ тоодо элдэб оронуудай эрдэмтэд hайшаана. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй дурадхаhан, гадаадын политическэ программые эрдэм наукын элитэ мэдээжэ олон ажал ябуулагшад дэмжэнэ. Тиихэтэеэ хамта, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болюулха, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха ябуулгада туhа хүргэлгые арюун уялгамнай гээд тооломо.

Амгалан зорилгото совет шэнэ дурадхалнуудые үнэн зүрхэнhөө hайшаан дэмжэнэбди, — гэжэ Вьетнамай мэдээжэ эрдэмтэ-физик, СРВ-гэй дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министр, профессор **Нгуен Линь Ты** мэдүүлбэ. Ядерна зэбсэг хэрэглэбэл, дэлхэй дээрэхи бүхы амита зүйлнүүдтэ али тухай ехэ аюул ушаруулха байhыень научна тодорхой мэдээнүүдэй үндэhөөр тодоруулан харуулха уласхоорондын хүндэтэй комитет эмхидхэн байгуулаял гэhэн Л. И. Брежневэй дурадхал бидэнэр эрдэмтэдтэ, илангаяа ядерна физикын талаар хүдэлмэрилдэг хүнүүдтэ тон дүтэ, ойлгосотой байна. Энэ дурадхал мүнөө, Хитадай империалистнуудтай нүхэсэhэн США-гай империалис бүлэгүүдэй зүгhөө дэлхэй дээрэхи шахардуу байдалые улам дэбэргэжэ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал түргэдхэжэ байhан үедэ, илангаяа шухала болонхой.

Л. И. Брежневэй амгалан зорилгото дурадхалнууд уласхоорондын харилсаанай орёо түгшүүрилтэй болоhон үедэ шэнэ найдабаринуудые түрүүлнэ, — гэжэ ФРГ-гэй олониитын мэдээжэ ажал ябуулагша профессор **Вальтер Фабиан** тусхайлан тэмдэглэбэ. Тиихэ зуураа, совет дурадхалнуудай, тусхайлан хэлэбэл, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна зэбсэг Европодо тараан тодхолгые зогсоохо тухай дурадхалай удха шанарые бага болгохо hэдэлгэ гаргадаг ФРГ-гэй правительствын зарим ажал ябуулагшадые тэрэ шүүмжэлнэ. Олониитын hанал бодолые ороной правительствын анхаралдаа абахын, совет шэнэ дурадхалнуудые тодорхойгоор зүбшэн хэлсэжэ эхилхын тула шухала бүхы юумэ ФРГ-гэй амгалан ажаhуухa дуратай хүсэнүүд хэхэ ёhотой гэжэ В. Фабиан мэдүүлбэ.

Л. И. Брежневэй шэнэ дурадхалнуудые амисхаал болодог арюухан агаар мэтэ үнэн бодолой, hайн hай дура хүсэлэй илалта мэтэ бүхы дэлхэйн арадууд, тэр тоодо американецууд hай шаан угтаа, — гэжэ амер кан элитэ түүхэшэн Гер **Аптекер** хэлэнэ. Дэлхэй рэ бөөгнэрhэн ядерна аюул усадхаха, хорото зэб нейтронно зэбсэг бүтээ ба хэрэглэлгэhээ арсаха, ба байгаа буу зэбсэгүүдые рооходо тухай эдэ тодорх дурадхалнууд мүнөө онсо шухала удха нартай болонхой. Эб рамдалда дурагүйшүүлэй кампани элдэб зэбсэгүүд айхабтар олоор түхеэ программаяа зүбтүүлхэ, са hан мүнгэнэй үнын таhа ряагүй уналга, хүдэлмэри шүүлэй олошоролго, зүhэ райн илгаа гарган доро жолго гэхэ мэтэ түбэг асуудалнуудhаа америк арадые hамааруулха уг зорилготой юм гэжэ рикан түүхэшэн тайлбарла

Үнэхөөр гүрэн түрын о сэн шиидхэбэри гаргаха, тэмжэтэй харилсаанай ла орохыень дурадхан, Аме рикын захиргаанда ханда совет хүтэлбэрилэгшын ур мүнөөнэй ушар байдалда хэ сэбэр сэдьхэлтэй бүхы нүүдэй, зүб бодолтой бүх американецуудай хүсэл мэдэлые элирхэйлнэ, —

(ТАСС).

АЖАЛАЙ ИЛАЛТА

ГАВАНА. Кубын Гавана провинциин плантацинуудта хүдэлмэрилдэг, Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 64 жэлэй ойн нэрэмжэтэ мачетерын коллектив ажалай шухала илалта туйлаба. Энэ бригада орон доторoo түрүүлэн, табан миллион арроб саахарай хулhа сабшаа.

Алдарта энэ коллектив мүнөөнэй сафрын — саахарай хулhа хуряаха ба шанаржуулха хаhын түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ гол онол аргануудай нэгэн — «миллионернүүдэй» хүдэлөөнэй түрүүшын зэргэдэ дабшана. КПСС-эй XXVI съездые хүндэтэйгөөр угтаха социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр орон доторхи эрхим коллектив гэжэ hаяхан мэдэрэгдээ.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ТУГ ДОРО

СОФИ. Болгариин Коммунис партиин XII съезд апрелиин 4-дэ эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Тэрэ 825 мянган хүнhөө бүридэhэн Болгариин коммунистнуудай ажабайдалда, социалис Болгариин бүхы ажалшадай байдалда ехэ үйлэ хэрэг болобо. Дээдэ хуралдаан партии ба арадай бата нэгэдэлтэй, марксизм-ленинизмын суртал hургаалнуудта, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта БКП-гэй үнэн сэхэ байhые гэршэлэн харуулаа.

«Партиин хүдэлмэри, долоодохи табан жэлдэ (1976—1980 онууд) НРБ-гэй социальна экономическа ба соёлой хүгжэлтэ, наймадахи табан жэлдэ (1981—1985 онууд), мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ бэелүүлхэ зорилгонууд тухай БКП-гэй XII съездын Тезисүүдые» съезд батална.

БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаал hэргээхые БКП-гэй Уставта хараалhан хубилалтануд, нэмэлтэнүүд оруулагдаа.

Партиин хүтэлбэрилхы органуудые — Центральна Комитет болон Центральна шалгалтын комиссиие съезд hунгаба.

ЦК болон Центральна хиналта-шалгалтын комиссиие hунгаха hунгалтын дүнгүүд съездын түгэсхэлэй заседани дээрэ соносхогдоо. ЦК-гай нэгэдэхи пленум дээрэ Т. Живков БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретаряар hунгагдаhан байна.

ШАХАРДУУ БАЙДАЛ hУЛАРУУЛХА ШУХА

СТОКГОЛЬМ. Швециин ниислэлдэ уулзахаяа суглараhан Даниин, Исландиин, Норвегиин, Финляндиин ба Швециин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд шахардуу байдалай hуларалга сахин хамгаалха ба гүнзэгылүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряалгын талаар тодорхой үрэ дүнгүүдые туйлаха тон шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

Уулзалгын түгэсхэлдэ баталан абаhан мэдээсэл дотор дэлхэй дээрэхи оршон байдалай муудаhанда ехээр hанаата боложо байhанаа элирхэйлээд, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал хизаарлалгада эдэбхитэй хүргэхөөр эдэ оронууд правительстванууд байhан тухайда онсолон даба.

Советскэ Союз ба боото Штадууд Европо бидэхи ядерна зэбсэгүү хороохоор харилсаа хэхэ зэ гээд найдажа байна хойтохи оронуудай гада хэрэгүүдэй министр элирхэйлнэ.

Хойто зүгэй оронууд зэбсэгүүдые хуряалгын ас далаар ООН-ой Генерал Ассамблейн хоёрдохи тус сесси зарлаха бэлэдхэ эдэбхитэй шууд туhа хүсэнэ гэжэ мэдээсэл торнь заагдана.

ХАРХИС ЗЭБҮҮН САГ hЭРГЭЭГДЭЖЭ БАЙ

НЬЮ-ЙОРК. 19 наhатай М. Доналда гэжэ негр хүбүүе Мобиль хотодо (Алабама штат) алуурша хархис этэгээдүүдэй линчын гуримаар hаяхан саазалhан зэрлиг ааша Америкын олониитын дунда ехэ зэбүүрхэл, дураа гуталга үүсхээ. «Линчын сүүдэй» hэргээгдэhэн гутамшаг гуримай — зүhэ шарайн илгаа баримталан мүрдэдэг, хэhээдэг ябадалай «США-да айхабтар ехэ хэмжээтэй болоhые» гэршэлнэ, — гэжэ урда зүгтэ экономическа ба социальна тааруу байдал хангаха зорилготой эмхидхэлэй комитет гэдэг эмхиин эндэ тараа мэдүүлгэ дотор тэмдэглэ нэ.

Негрнүүд ба бусад на нальна үсөөнхидые хар лалга үдэр бүри улам h жэ байна. Иимэ жэгшүүр үзэгдэлэй hэргээгдэhэн дал — тушаан болоhон рал бэшэ. Орон дотор «Л чын сүүдэй» hэргээгд ниинь, хархис мүрдэлгэ далгын hүжэрhэниинь американ общество зүhэ шарайн илгаа бар талан харшалдаг гур хуулита политика болго hohhoo уг унгитай.

ПЕКИНЭЙ ХАРА МЭХЭ, ХАРДАЛГА ГҮРДЭЛГЭ

Хитадай хорото номнолшод КПСС-эй XXVI съездын үдэрнүүдтэ, тараhан хойнонь хэдэхэн хоногой үнгэртэр съездын шиидхэбэринүүд, тэрэнэй трибуна дээрэhээ гадаадын политическэ асуудалаар хэгдэhэн шэнэ дурадхалнууд тушаа өөhэдөө ажаглалта, шэнжэлэл хээгүй байhан. Гэхэ зуура, тиихэдэшье шахардуу байдалай hуларалга сахин хамгаалха ба дайн руу шэлжэлгые болюулха, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэеэ болихо, дэлхэйн элдэб районуудтахи, тэрэ тоодо Алас-Дурнын оронуудтахи түгшүүрилтэ харилсаа hуларуулха гэhэн амгалан совет шэнэ үүсхэлнүүд тушаа Пекин харшаар хандадаг байhанаа үргэнөөр элирхэйлэн харуулаа hэн. Хитадай хэблэл, телевидени ба радио съезд тухай баруун ор дай мэдээсэлэй эгээн хис органуудай, политичес ажал ябуулагшадай тон ротой, хардалгата мэдэ нүүдые тараадаг байгаа.

Совет коммунистну съездын амгалан зори той программые да олониитын улам ехээр жэдэг болоходонь, олон рэнүүдэй правительст дай, нүлөөтэй бүлэг мүн лэ тоонгүй байха а гүй болоходонь, Пекинэй нолшод мүнөө совет нэ дурадхалнуудай ха шанарые бага гохо, совет поли үнэн сэхэ байhанда түрүүлхэ гэhэн харата пани ябуулжа байнхай. «С вет мэхэдэ бү орыт», гэжэ болохогүй» гэхэ тээр баруун оронуудта кин али болохоор идха

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаhан дамжуулга». 10.35 — «Города и годы» — уран hайханай фильм (1-дэхи сери). 11.45 — Ород композиторнуудай зохёолнууд. 12.25 — Шэнэ hонин. 15.25 — Дамжуулгын программа. 15.30 — Шэнэ hонин. 15.50 — Элүүр энхын бүхэдэлхэйн үдэртэ зорюулагдаhан баримтата фильмүүдэй программа. 16.50 «Түрэл байгаалимнай». 17.20 — «Роза Тураева дуулаха». 17.45 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ, яажа hургадаг бэ?». 18.15 — «Замбуулинда дэгдэhэнэй hүүлээрхи үдэрнүүд ба жэлнүүд». Совет-чехословак экипаж тухай баримтата фильм. 18.40 — Концерт. 18.50 — Фехтованяар уласхоорондын мүрысөөн.

Улаан-Үдэ. 19.05 — «Байгал» программа (буряадаар).

Москва. 19.35 — «Бүхы юумэ мэдэхэ дуратайб» — киножурнал. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Коллектив түсэбтэ табан жэлэйнгээ ажалай алхам эхилбэ».

Москва. 20.45 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулөө. КПСС-эй XXVI съездын делегат, КПСС-эй Свердловскын обкомой нэгэдэхи секретарь Б. Н. Ельцын дамжуулгада баадалсаха. 21.00 — «Города и годы» — уран hайханай фильм. (2-дохи сери). — «Время». 22.35 — «Ленинградай балет» — телевизионно хүгжэмтэ фильм. — Фехтованяар уласхоорондын мүрысөөн. Рапира. Эрэшүүд. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Шахтер» (Донецк) — «Динамо» (Киев).

Редакторай орлогшо И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00441. Заказ № 81. Индекс

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 82 (15705) | 1981 оной апрелиин 8, среда | Сэн 2 мүнгэн.

АГРОТЕХНИКЭ БА УРГАСА

Хабарай дунда hара гаража, республикын колхоз ... совхозуудай тарялан, сабшалан дээрэ хүлгөөтэй ...бо. Хүдөөгэй олон мянган механизаторнууд, лугово... болон газар тарялангай hалбарила ажалладаг бүхы ... бригадирнарай, агрономууд болон инженернүү... мелиораторнуудай хүтэлбэри доро баян ургасын тү... тэмсэжэ захалба гээшэ.

Ямар аргаар, хайшан гэжэ ороohо тарянай, овощ ... хартаабхын, тэжээлэй ургамалнуудай, үбhэ ногооной ... баян ургаса абахаб гэhэн асуудал хүн бүхэнэй, ... колхоз болон совхозуудай мэргэжэлтэдэй, хү... хүтэлбэрилэгшэдэй hанаа сэдьхэлдэ хадуугданхай. Юуб ... энэ жэлдэ тарялан, сабшалан даажа байhан хү... нютагайнгаа байгаалнин эрхэ байдал, газарайнгаа ... сагай уларил харалсажа, бүхы хүдэлмэреэ эрхим ...ргайгаар ябуулжа, хэзээ хэзээнэйхиhээ hайн ургаса ... талаар онсо харюусалгатай.

...дынхида адли дээрэhээ захяа заабари хүлеэгээд hуу... бэшэ, харин нютаг таладаа зохихо, эрдэм ухаанhаа, ... дүй дүршэлhөө үндэhэтэй зохид агротехникэ, хү... технологи баримталха хэрэгтэй гэжэ КПСС-... XXVI съездын баталан абаhан «1981—1985 онуул... ба 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба ...льна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор сэхэ зааг... «ГАЗАР ТАРЯАЛАНДА ШУХАЛА ЗОРИЛГО... ЮУБ ГЭХЭДЭ, ХҮРЬHЭНЭЙ ҮРЭЖЭЛ БА ...АСА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, ЭНЭ HАЛБАРИИЕ ЭР... ТАЛААР НАУЧНА ҮНДЭHЭ БАРИМТАТАЙ ...АЛЬНА ГУРИМУУДЫЕ ХЭРЭГЛЭН, ОРООHО ...РЯА, ТЭЖЭЭЛ БОЛОН БУСАД ПРОДУКЦИ ҮЙ...ДБЭРИЛГЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ» гэжэ ... тэмдэглэгдээ. Мүн эдэ бүгэдэ тухай бүхэсоюзна бо... манай республикын агрономическа конференцинүүд ... тодорхойгоор хэлсэгдэhэн байна.

Мүнөө үедэ энээнээ бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ, ... ургасын түлөө хам оролсохо саг тулажа ерээхэй. ...публикымнай олохон ажахынуудта хабарай тарилга... бэлдэхэ хүдэлмэри дүүрэнтэжэ, тэрэниие яажа үнгэр... тодорхой түсэб зохёогдожо байна. Тиихэдээ тэдэ... гол анхаралаа тарялангай хүрьhэ хамгаалха, үрэ... дээшэлүүлхэ, газараа уhалха, адууhа малаа тэ... хүсэд хангаха хэрэгтэ зорюулhан байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ таряа... сабшалангай ургаса саашадань дээшэлүүлхэ талаар ... районой ажахынуудта тусхай хэмжээ ябуулга... тодорхойлогдоод, тэрэнь бэелүүлэгдэжэ байна. Мү... колхоз, совхоз бүхэндэ хабарай тарилгада хэрэглэхэ ... үрэhэ хүрэнгэ гүйсэд бэлдэгдээд, ороohо таряа, ...абха, овощ, кукуруза, куузику болон бусад урга...уудые тариха, ургуулха, ургасыень хуряажа абаха ... звенонууд, бригаданууд эмхидхэглээд, тэдэнэрэй ...рин түсэб зохёогдожо, баян ургаса абаха агро... шудалха hуралсал механизаторнуудай дунда эм...дэбэ. Ажахы бүхэндэ механизаторнуудай суглаан ...гдэжэ, тэдэнэр энэ жэлэй социалис уялгануудые ... байнхай. Энэ жэлдэ адууhа малай тэжээлые бэло... хүсэлдүүлхэ зорилгоор хаа хаанагүй горох, рапс та... үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ зорилго тэ... Тиихэдэ «Неосыпающий-1» сортын горох ехээр ... хараална.

...үлэй жэлнүүдтэ ган гасуурта тудажа, ехэхэн хохи... ороhон Бэшүүрэй районой таряашад, механизатор... энэ жэлдэ ургасаяа дээшэлүүлхэ талаар шухала бү... хэмжээнүүдые абаха гэжэ шиидээд, тарялан, сабша... дээрэ хэгдэхэ хабарай хүдэлмэриие урагшатайгаар ...тужа байна.

...гэбэшье энэ жэлдэ газар тарялангаа зүбөөр ашаг..., адууhа малаа элдэб зүйлэй, шэмэ шанартай тэжээ... hайса хангаха хэмжээнүүд хаа хаанагүй бэелүүлэг... байна гэхын аргагүй. Олохон ажахынуудта хабарай ...лгада хэрэглэгдэхэ трактор, машинанууд хүсэд бэлэн ...гдоогүй, гүрэнэй нөөсэhөө үгтэhэн үрэhэ хүрэнгэеэ ... дүүргээгүй, тэрэнээ тарилгын шанарта хүргөөгүй ...hаар. Зарим газарта хабарай хүдэлмэри ябуулха түсэб ... зохёогдоогүй, газар уhалха ба үтэгжүүлхэ хүнүүд ... табигдаагүй байха юм. Прибайкалиин районой ажа... плуг, сеялкэ болон культиваторнуудые заhабарил... хүдэлмэреэ тон хангалтагүйгөөр ябуулжа байна. Мүн ... байдал Зэдын районой хэдэ хэдэн ажахыда үзэг... Хурамхаанай, Яруунын районуудта тарялан, саб... дээрэ наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэри нёдондонойхиhоо ... ябуулагдана.

Тэрэшэлэн hайрам тогтоохо, бүлүүр станцинуудые хү..., уhа сасадаг машинануудые хэрэглэжэ, тарялан ... арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Ажа... тоосоонло оруулагдаhан, абаhан ургасынгаа зэргээр ... хүртэхэ тусхай звенонуудые эмхидхэжэ, тэдэн... hаадгүйгөөр хүдэлхэ арга олгохо эрилтэнүүд олон ажа... дүүргэгдэнэгүй.

Эдэ бүхы дутагдалнууд баян ургаса абаха хэрэгтэ ехэ... тодхор ушаруулха байна. Тиимэhээ районуудай пар..., советскэ, хүдөө ажахын органууд хабарай хүдэл... ябасые хаа хаанагүй шалгажа, тэндэ элирүүлэг... дутагдалнуудые дары усадхаха хэмжээнүүдые аба... ушартай.

Хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие эмхитэйгээр, аг...техническэ эрхим болзорто үнгэргэхын, газарай үрэжэл ...лүүлхэ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ... зүбөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула олоо... хэлсэжэ, тодорхой hайн түсэб табижа, тэрэнээ отде..., бригада, звено бүхэндэ хүргөөд, тэндэ ажаллаха хү... ойлгуулха шухала болоно. Эдэ түсэбүүд дотор али ... ямар ургамал таригдахаб, хаана ямар үтэгжүүл... хэрэглэгдэхэб, ямар аргаар хүрьhэ элдүүрилхэб, ажа...шатовска аргаар яажа эмхидхэхэб гэжэ тодорхойлог... байха зэргэтэй. Илангаяа хүрьhэ хамгаалха агро... зүбөөр хэрэглэхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ... тарянай үндэhэндэ дүтэ оруулха эрилтэнүүд заа... баримталагдаха ушартай. Зүгөөр үрэhэ тариха бол... тэрэнэй нормо сагай уларилтай, поли бүхэнэй хүрь... шанартай зохилдуулагдажа, ажахынуудай агроно... шиидхэгдэхэ болонхой.

...hээ агрономуудай үүргэ ба харюусалга айхабтар ... дээшэлүүлэгдэбэ гээшэ. Эдэнэр газарай ёhотой эзэ..., технологуудынь боложо, сагай уларилай ямаршье ... үндэр баян ургаса абаха талаар сэхэ харюусаха... Өөhэдынгөө энэ ехэ уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр ...хын тула агроном бүхэн туршалга, шэнжэлгэ үргэ... хэхэ, агротехникын талаар өөрын hанамжа мэдэ... байха, нютагайнгаа түрүүшүүлдэ, дүршэл ехэтэй ...шадта, хартаабхашад болон кукурузашадта, бусад ...жэлтэдтэ түшэглэхэ, тэдэнэрэй hанамжа, дурадхал... анхаралдаа абаха ушартай.

... жэлдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд ... анхаралаа үрэhэнэй участогуудые эмхидхэжэ, өөhэ... үрэhэ хүрэнгөөр хүсэд хангаха хэрэгтэ хандуулха ...тай. Эгээн hайн газар, уhалагдахаар полинууд, эрхим ... үрэhэн эдэ участогуудта үгтэхэ болоно. Мүн хэ... соонь үтэгжүүлгэнүүд тэндэ оруулагдаха байна.

...ялан дээрэхи бүхы хүдэлмэри эрхим шанартайгаар ... поли бүхэндэ «Шанарай тэмдэг» олгохын түлөө ... мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ байна. Энэ ...рнарай, звеное лаагшадай, механизатор бүхэнэй ... шадабари, тэдэнэрэй оролдолго хэшээл элеэр ... байна.

...СС-эй XXVI съездын шиидхэбэриие бодото дээрэнь ...жэ, энэ жэлдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай, үбhэ ... баян ургаса туйлаха гээшэ хүдөөгэй бүхы ажал... түрүүн агроном, механизатор бүхэнэй нэрэ ... хэрэг мүн.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ ҮГТӨӨЛӨӨН

БАГДАРИН

Коммунис субботник үнгэргэхөөр москвагайхидай үүсхэлые hайшаан дэмжэhэн Баунтын районой «Амалатский» совхозой хоёрдохи отделениин хүдэлмэришэд ажалайнгаа hайндэртэ түлэг дундаа бэлдэжэ байнхай. Субботнигой үдэр Монгойн хоёрдохи отделениин хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад даалгагдаhан участогуудтаа ажаллаха байна. Малшадhаа гадна бусад хүдэлмэришэд барилгын модо, түлеэ отолжо бэлдэхэхэ юм. Тодорхойлбол, энэ үдэр 50—60 кубометр барилгын модон, эды шэнээн түлеэн отологдожо бэлдэхэгдэжэ, бүхыдөө 500 түхэригэй ажал хэгдэхээр хараалагдана.

В. РАДНАЕВ.

ТУРУНТАЕВО

«Прибайкальский» совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд эдэ үдэрнүүдтэ коммунис субботнигто hайнаар бэлдэжэ байна. Тусгаар эмхидхэгдэhэн штабтань хэгдэхэ хүдэлмэриин хэмжээн тодорхойлогдон түсэблэгдэнэ.

«Улаан субботын» үдэр механизаторнууд, таряашад, луговодууд, малшад бултадаа даалгагдаhан ажалдаа хүдэлмэрилхэ байна. Ажалай энэ hайндэртэ техникэ заhабарилагдаха, сабшалан уhалагдаха, мүн наг шэбхэ зөөгдэхэ юм. Тэрэшэлэн hаалишад, хонишод фермэ, отарынгаа дэргэдэхиие сэбэрлэхэ болоно. Коммунис субботнигой энэ үдэр ажалай шэнэ амжалта туйлагдахаар хүлеэгдэнэ.

Манай корр.

КАБАНСК

Ажалай эгээл үндэр бүтээсын туйлагдаха «улаан субботын» үдэр «Прибайкалец» колхозой 90 гэшүүд бултадаа ажаллаха байна. Ажалай энэ hайндэртэ загаhашад 10 центнер загаhа олзоборижо, гүрэндэ худалдаха юм. Харин шубуушад тэрэ үедэ 3500 үндэгэ суглуулжа тушааха зорилготой. Фермэнүүдэй шубуушад байра сооhиёо сэбэрлэн заhабарилха. Гараж, мастерскойдо ажаллагшад субботнигой үдэр хүдөө ажахын машина, техникэ заhабарилжа бэлдэхэ байна. Механизаторнууд сабшалангаа сэбэрлэжэ, малай фермэнүүдтэ тэжээл зөөхэ болоно.

Колхозой правлениин гэшүүд болон соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо ажалда хабаадуулагдаха байна. Бүхыдөө энэ «улаан субботын» үдэр колхознигууд 270 түхэригэй ажал хэжэ, олоhон энэ мүнгэеэ Бүхэсоюзна жасада оруулха юм.

Манай корр.

ЗВЁЗДНЫН БАГЛАА СЭСЭГҮҮД

«Интеркосмос» гэдэг программада хабаададаг оронуудай тугуудаар шэмэглэгдэhэн Москва шадархи аэродром апрелиин 6-да элдэб үнгын баглаа сэсэгүүдээр шэмэглэгдэhэн байна. Байконур гэжэ космодром дээрэ долоон хоногой турша соо амарhанайнгаа hүүлээр совет-монголой замбуулинай экспедициин гэшүүд В. Джанибеков, Ж. Гуррагча Звездный хото ерэбэ.

Ракетно-замбуулинай техникые зохёон бүтээгшэд, Ниидэлгэ залан хүтэлхэ түбэй ба Космонавтнуудые бэлдэлгын түбэй хүтэлбэрилэгшэд, түрэлхид болон дүтын хүнүүд экипажые угтахаяа ерэhэн байна. «Интеркосмосой» соведэй түлөөлэгшэд, МНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Готов эндэ байлсаа.

Баярай жагсаалай аялга хүгжэм доро космонавтнууд гэшхүүрээр буyба. Гүрэнэй комиссиин түрүүлэгшэдэ элидхэhэнайнгаа hүүлээр урихаар энсэбхилhэн, халта эшэжэ гайхаhан шарайтай одото замай аха дүүнэр хани нүхэдтэеэ, түрэл түтимтэеэ халуунаар уулзаба.

Заншалай ёhoop В. Джанибеков, Ж. Гуррагча Звездный хотодохи Юрий Гагаринай памятнигай дэргэдэ хабарай hайхан баглаа сэсэгүүдые табиба. Апрель hарын эдэ үдэрнүүдтэ, хүнэй замбуулинай дайда соогуур түрүүшынхеэ ниидэhээр 20 жэлэй ойе бүмбэрсэг дэлхэйн тэмдэглэхые бэлдэжэ байхада, энэ ушар онсо, гүнзэгы hүлдэ тэмдэгтэй байна. Соведүүлэй оронoй түлөөлэгшэ 20 жэлэй урда тээ замбуулинай замаар харгы гаргааhан. Тэрээнhээ эстафетэ дамжуулан абажа, мүнөө дэлхэйн юhэн оронoй түлөөлэгшэд энэ замаар дабшаба.

«Интеркосмос» гэдэг программын үндэhөөр аха дүү социалис оронуудай бэелүүлжэ байдаг уласхоорондын наймадахи экспедициин амжалтатайгаар ниидэлгэ хүн түрэлтэнэй замбуулинай дайда соогуур ниидэлгын хүшэр бэрхэтэй, гэбэшье аша үрэ ехэтэй түрүүшын 20 жэлые амжалтатайгаар түгэсхэбэ гээшэ.

Соёлой байшан соо болоhон митинг дээрэ экипаж совет замбуулинай гайхамшагта техникэ зохёогшодые, энэ ниидэлгэ эмхидхэхэ хэрэгтэ хабзадаhан бүхы хүнүүдые амаршалhан байна.

Митингдэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ ехэ урма баяртайгаар амаршалгын бэшэг эльгээбэ.

В. ОВЧАРОВ,
ТАСС-ай корр.

Совет-монгол замбуулинай экспедициин гэшүүдые Звездныдо баяр ёhололой оршон байдалда угталга болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: угталгын үедэ.

ТАСС-ай фото.

ЧЕХОСЛОВАКИИН КОММУНИСТНУУДАЙ ХУРАЛДААН

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Коммунис партиин XVI съезд апрелиин 6-да эндэ нээгдэбэ. 1450 гаран делегат тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. «Партиин ажал ябуулга ба КПЧ-гэй XV съездын hүүлээр обществын хүгжэлтэ тухай, партиин саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» КПЧ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлые, КПЧ-гэй Центральна хинала-шалгалтын комиссиин тоосоое, 1981—1985 онуудта партиин экономическа ба социальна политикын гол шэглэлнүүд тухай элидхэлнүүдые съезд зүбшэн хэлсэхэ, КПЧ-гэй хүтэлбэрилхы органуудай шэнэ бүридэлые hунгаха байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегаци КПЧ-гэй XVI съездын хүдэлмэридэ хабаадана. Социалис оронуудай аха дүү партинуудай, дэлхэйн олон арбаад оронуудай коммунис, хүдэлмэришэнэй, арадай-демократическа, социалис партинуудай ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй делегацинууд хабаадалсана.

Съездын хүдэлмэришэ органуудай hунгагдаhанай hүүлээр КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Густав Гусак КПЧ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэл хэбэ. Чехословакиин коммунистнуудай хуралдаан КПЧ-гэй 60 жэлэй ойн урда тээхэнэ боложо байна. Уласхоорондын пролетариадай вождь В. И. Ленин тэрэнэй үлгыдэ байhан юм гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Бодото социализмын хүсэнэй бата бэхи байhые элирхэйлэн гэршэлhэн КПСС-эй XXVI съездын hүүлхэнээр тэрэ боложо байна. Съезд дээрэ Леонид Ильич Брежневэй хэhэн элидхэл гүнзэгы удхатай, хүн түрэлтэнэй хуби заяанай түлөө үндэр харюусалгатай байлгын мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй гэжэ Г. Гусак тэмдэглэбэ.

Манай съездын трибуна дээрэhээ КПСС-тэ, В. И. Ленинэй хэрэгые залан сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ, манай арадуудай ехэ хани, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ түлөөлэгшэ, дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй тэрэнэй Центральна Комитедтэ нүхэд ёhоной дайшалхы амаршалга хүргэнэбди гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ. Мүнөө манай съезддэ тэрэнэй хабаадажа байhыень ехэ урма баяртайгаар амаршалбабди.

Үнгэрhэн табан жэлэй турша соо Коммунис партиин хүтэлбэри доро чехословак арад социализм амжалтатайгаар байгуулhан байна гэжэ Г. Гусак үргэлжэлүүлээ. Дотоодын болон гадаадын экономическа эрхэ байдалhаа дулдыдажа, ажахын хүгжэлтын юрэнхыдөө аалишаг байгаашье hаань, зургаадахи табан жэлдэ промышленна үйлэдбэри—25 процентээр, хүдөө ажахын үйлэдбэри 9 процентээр ургаа. Социалис экономическа нэгэдэлдэ ЧССР-эй хабаадалга нилээд ургэдөө. СССР-тэй али бүхы харилсаа холбоо тогтооhоной ашаар ехэ амжалта туйланабди. 1975 онойхитой сасуулбал, 1980 ондо национальна доход 20 процентээр дээшэлээ. КПЧ-гэй съездын хараалhан социальна программа зургаадахи табан жэлдэ бэелүүлэгдээ. Хүн зоной ашаг олзо, ниитын фонднууд ургаа.

Долоодохи табан жэлэй зорилгонууд тухай тогтоходоо, хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын хараа шэглэл хүсэндөө байhаар гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Хүнэй аша туhада хүдэлхэ гээшэ КПЧ-гэй хүсэл эрмэлзэлнүүдэй гол удха байгаа, мүнөөшье байhаар.

Социалис ниитын харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнуудта тогтожо хэлэхэдээ, хүдэлмэришэн ангиин манлайта үүргые саашадань дээшэлүүлхэ, хамжаанай таряашадтай, социалис интеллигенцитэй тэдэнэй холбоое бэхижүүлхэ, профсоюзууд болон ниитын бусад эмхинүүдэй ажал ябуулгые hайжаруулха шухала гэжэ Г. Гусак хэлэбэ.

Оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ шухала гэжэ элидхэл дотор заагдаба.

КПЧ-гэй үзэл сурталай бүхы хүдэлмэриие hайжаруулгада гол анхарал хандуулагдаhан байна. КПЧ-гэй гадаадын политическэ хараа шугамай зүб байhые тоосоото ve баталаа. Советскэ Союз болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ гээшэ Чехословакиин гадаадын политикын шухала асуудал болоно.

Социализмын, дэлхэй дээрэхи революционно ба түрүү бүхы хүгжэлтын шиидхэхы түшэг тулгуури болохо, амгалан тайбан хүгжэлтын этигэл найдал ба эрхэ нүхэсэл болохо Советскэ Союзай үүргые Чехословакиин коммунистнууд, бүхы арад үндэрөөр сэгнэдэг юм. Өөhэдынгөө hанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые бусадта баадхаха гэhэн империалис ба милитарис бүлэгөөрхидэй hэдэлгэнүүд тэрэнэй хүсэ шадалhаа тунхаридаг гээшэ. Советскэ Союзай иимэ үүргэ дүүргэдэгые, КПСС-эй XXVI съезд гүйсэд элирхэйлэн харуулhан байна.

Экономическа политикые тааралдуулан табиха гол шухала асуудалнуудай зүбшэгдэн хэлсэгдэхынь тула аха дүү социалис оронуудай хүтэлбэрилхы түлөөлэгшэдэй уулзалгые hаяын сагта үнгэргэхэ шухала гэжэ КПЧ тоолоно гээд Г. Гусак хэлэбэ. Варшавска Договорой эмхиин зургаануудай ажал ябуулгые hайжаруулгада, социалис оронуудай гадаадын политикые тааруулан табилгые гүнзэгырүүлгэдэ ЧССР саашадаашье нүлөө үзүүлхээр бэлэн юм гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Польшодохи байдалай хүгжэлтөөр hанаагаа зобожо байhанаа элидхэл дотороо мэдүүлбэ. Социализмын дайсадаар дэмжэгдэн тухирагдаhан хархис хүсэнүүд аха дүү социалис орондо контрреволюционно урбалта хэхые оролдоно гэжэ Г. Гусак хэлээ. Социалис байгуулалтые хамгаалха гээшэ социалис гүрэнүүдэй туд бүхэнэй хэрэг байхаhаа гадна, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хамтын хэрэг болоно.

Куба, Вьетнам, Лаос болон Кампучитай ЧССР-эй харилсаанай хүгжэжэ байhан тухай элидхэл дотор тэмдэглэгдээ.

Хитадай хүтэлбэриин ээрхэн зонхилхы политикые, шахардуу байдал hулеруулгада эсэргүүсэн тэмсэхын тула, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые дэбэргэхын тула тэрэнэй империализмтай хэhэн үгэсөөе КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь эрид буруушааба.

Уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй асуудалнуудта Г. Гусак дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбэ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Леонид Ильич Брежневэй оруулhан үнэтэ шухаг үүсхэлтэй дурадхалнууд империалис политикые зайсуулан сэрэха талаар шухала удха шанартай байна гэжэ Г. Гусак тэмдэглээ.

АВСТРИ ЕРЭБЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов Федеральна канцлер Б. Крайский болон Австриин Республикын правительствын уряалаар хани ёhоной албанай хэрэгээр Венэ ошохоёо апрелиин 6-да Москваhаа мордобо.

Нүхэд М. С. Горбачев, И. В. Капитонов болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ тэрэниие үдэшөө.

* * *

Б. Крайский, гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Пар болон бусад тусхай тушаалтад Венэдэхи Швехат гэжэ уласхоорондын аэропорт дээрэ Н. А. Тихоновые угтаба.

СССР-hээ Австрида байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремов, бусад оронуудай дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор угтагшадай дунда байлсаа.

Н. А. Тихонов Б. Крайскитай хамта аэродромhоо байрлаха газар тээшээ шэглэн ошобо.

Н. А. Тихонов Хофбург ордон соохи тэрэнэй байрада Австриин Республикын Федеральна президент Р. Кирхшлегертэй апрелиин 6-да уулзаhан байна.

Тэрээнтэй хамта ябаhан тусхай тушаалтад Н. А. Тихоновтэй уулзалгада хабаадалсаа.

Р. Кирхшлегер, Н. А. Тихонов хани ёhoop хөөрэлдэбэ. (ТАСС).

Замбуулинай аяншалгын 20 жэл

Жолоодогдодог түрүүшын онгосын замбуулинай замаар ниидэлгэдэ зорюулагдаhан гагаринска уншалганууд апрелиин 6-да Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо нээгдэбэ.

Ажабайдалай элдэб hалбаринуудта космонавтикын үргэнөөр дабшан ороhон тухай уншалгые эмхидхэhэн эмхи зургаануудай нэрэнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

Юрий Гагаринай гаргаhан зүргэ харгы замбуулинай дайдада хүдэлмэри хэлгын харгы болоо гэжэ академик А. Ишлинский уншалгануудые нээхэдээ хэлэбэ.

СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, «Интеркосмосой» соведэй түрүүлэгшэ академик В. Котельников, СССР-эй летчик-космонавт авиациин генерал-лейтенант Г. Титов, Космонавтнуудые бэлдэхэ түбэй начальник, авиациин генерал-лейтенант Г. Береговой элидхэлнүүдые хээ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

БАРИЛГЫН ТАЛААР СССР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ, АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ, РСФСР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ХИЗААРНУУД БОЛОН ОБЛАСТНОЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ГҮЙСЭДКОМУУДАЙ ПРОЕКТНЭ hЭДЭРЭЛГЫН БА ЭРДЭМ ШЭНЖЭЛГЫН ЭМХИНҮҮДЭЙ, АЛБАН ЗУРГААНУУДАЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринуудые, социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаhан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-hээ:

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор

Загузин Валентин Павловичые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Барилга болон архитектурын хэрэгүүдэй талаар управлениин ахалагша инженер.

Тельтевский Николай Афанасьевичые — «Востсибгипросельхозстройн» Буряадай филиалай таhагай начальник, Улаан-Үдэ город.

Торсогоева Лилия Петровнае — «Бурятгражданпроект» институдай бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ, Улаан-Үдэ город.

«Ажалай шэн габьяагай түлөө» медаляар

Поляков Владимир Ивановичые — Зүүн Сибиριин инженерно-барилгын хүдэлмэринүүдые эрхилдэг трестын Буряадай отделениин үрэмдэгшэ, Улаан-Үдэ город.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной мартын 19.

ЗОХЁОХЫ АЖАЛТАНАЙ ПЛЕНУМ

...ядай АССР-эй Уран ...шодой, Уран зурааша..., Композиторнуудай хол...удай, Бүхэроссин театр... бүлгэмэй Буряадай от...ниин нэгэдэмэл пленум ...-эй обкомой үүсхэлээр ...глажа, Политическэ гэ...лэй байшангай ехэ зал ...хэлсэлдээр боложо үнгэр...

...СС-эй XXVI съездын ...бэриин ёhoop, респ...б... зохёохы ажалтанай бо... театрнуудай зорилгонууд ... асуудал пленум дээрэ ... хэлсэгдэбэ. КПСС-эй ...ой секретарь **А. А. Ба...** зүбшэгдэhэн асуудалаар ... хээ.

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Н. Г. Дамдинов**, РСФСР-эй арадай уран зурааша **А. В. Казанцев**, РСФСР-эй арадай артист, КПСС-эй XXVI съездын делегат **Д. Ц. Дашиев**, Буряадай АССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин харюусалгата секретарь, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша **Б. О. Цырендашиев**, Гүрэнэй ород драматическа театрай ахамад режиссёр, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша **Н. Е. Логачев**, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай директор, РСФСР-эй соёлой габьяата ажал ябуулагша **Ц. А. Балбаров**, «Байгал» журналай шүүмжэлэлэй болон поэзиин таhагые даагша, поэт **А. В. Щитов**, Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай ахамад режиссёр, РСФСР-эй габьяата артист **С. Д. Будажапов**, Искусство шэнжэлдэг эрдэмэй доктор, Зүүн Сибириин соёлой институдай профессор **В. Ц. Найдакова**, искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат **И. И. Соктоева** гэгшэд элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаhан байна.

КПСС-эй обкомой соёлой таhагые даагша **В. Б. Базаров**, КПСС-эй обкомой эрдэмэй болон hуралсалай зургаануудай таhагые даагша **Л. Я. Похосоев** гэгшэд зохёохы ажалтанай пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадагшад дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Р. Т. РАБДАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Удаан саг соо hайнаар ажаллаhанайнь түлөө түрэhөөр 70 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан **Рабданов** Ранжал Тинатовичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной апрелиин 1.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан

ҮЙЛЭДБЭРИИН НӨӨСЭНҮҮДЫЕ ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

Һаяхан Загарайн районой партийна эдэбхитэдэй суглаан боложо, «КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд болон тэрэнэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр районно партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

— Манай районой ажалшад, бүхы совет арадтал адли, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые айхабтар ехэ дэмжэлтэтэйгээр, урма баяртайгаар, зоригжол түгэсөөр угтаа. Партиин ээлжээтэ съездын хараалһан асари ехэ түсэбүүдые, социально-экономическа зорилгонуудые гүйсэд дүүрэн бэелүүлхэ байһан тухайгаа манай хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад болон ажалша интеллигенци мэдүүлнэ, — гэжэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **Ю. Р. Дмитриев** элидхэлээ эхилбэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ бата үндэһэ һуури үнгэрһэн үедэхи хүдэлмэриимнай ашаар байгуулагдаһан байна.

Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадал бэхижүүлхэ хэрэгтэ районой ажалшад өөһэдынгөө хубитые оруулжа байнхай. Арбадахи табан жэлэй туршада промышленна продукци худалдалга 25,6 процентээр ехэ боложо, 1980 ондо бүхыдөө 90,6 миллион түхэригтэ хүрэһэн байна. Ажалай бүтээсэ энэ хугасаа соо 18,5 процентээр ургажа, продукци үйлэдбэрилгын ургалтын гурбанай хоёр хубинь энээнэй ашаар абтаа. Шэнэ, үндэр бүтээсэтэй техникэ нэбтэрүүлхэ, бар хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэри оньһожоруулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ, продукциин шанар дээшэлүүлхэ, ажалай эмхидхэлэй онол арга, түхэл маягуудые нарижуулан һайжаруулха асуудалнууд районой партийна организациин гол анхаралда байдаг, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Район дотор ехэ хэмжээнэй капитальна барилга хэгдэнэ. Барилгын подрядна организацинуудай дүүргэдэг хүдэлмэриин хэмжээн үнгэрһэн табан жэлэй туршада 16,8 процентээр ургажа, мүнөө 8 миллион түхэригтэ хүрэнхэй. Шэнэ-Бэрээнэй заводто, Онохойн модоной комбинадта, Хандагатайн болон Шулуутайн леспромхозуудта үйлэдбэриин болон социально-ажаһуудалай ехэ барилга хэгдэһэн байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ, газар таряалангаа ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ, мал ажалай продукци ехээр абалаг болохо, малай тэжээлэй баазa бэхижүүлхэ талаар бага бэшэ оролдолго гаргагдабашье, хэдэн жэлдэ удаа дараалан тохёолдоһон ган гасуур хүдөө ажахын ургалтада нилээд ехэ һаад тойбо ушаруулаа. Тингэбэшье мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үсэд нэтэрүү оролдолгын ашаар үнгэрһэн табан жэлэй туршада, урдахи табан жэлтэй жэшээлхэдэ, мяха үйлэдбэрилгэ жэлэй дунда зэргын хэмжээгээр 36,4 процентээр, һү— 4,6, нооһо — 9,9 процентээр ехэ болоһон байха юм. Загарайн бройлерно фабрика ашаглалгада тушаагдажа, 1980 ондо 31,5 мянган центнер мяхан гүрэндэ худалдагдаа. Харин тус фабрика арбан нэгэдэхи табан жэлдэ гүйсэд хүсэнлөө орожо, жэл бүри 45 мянган центнер шубуунай мяха гүрэндэ тушаадаг болохо юм.

Мал ажалые тусхай мэргэжэлтэй болгохо ба томодхохо талаар партиин, правительствын тогтоол бэелүүлэн, Тайлсын совхозой һуури дээрэ эбэртэ бодо мал шахан таргалуулха, «Гигант» колхозой бааза дээрэ залуу гунжадые тобиржуулан томо болгохо ажахынууд хоорондын комплекснууд байгуулагдаа. Гэхэтэй хамта мал ажалай продукци абаха талаар туйлагдаһан хэмжээн хадаа гүрэнэй түсэб дүүргэхэ арга боломжо хангаагүй байха юм. Мүн энэмнай колхоз, совхозуудай бүхы арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглээгүй байһые харуулна ха юм. Эдэ бүгэдэ халаа мал ажал эрхилхэ талаар районой колхоз болон совхозуудай ехэ гээгдэлтэй байһые эли тодоор харуулба. Малай тоо толгой олошоруулха, түл олоор абаха, үүлтэр һайжаруулха талаар хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Гэбэшье гүрэн түрын туһаламжаар, олонитын оролдолгоор хүн зоной ажаһуудал һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэһэн байна. Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһэн хараа байса дээшэлээ, колхознигуудай ажалай түлбэри нилээд ургаа. Худалдаа наймаанай розничнo эрьесэ, 1975 онойхитой сасуулхада, 1980 ондо 17,3 процентээр ехэ болоһон байха юм. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга 1,3 дахин дээшэлээ.

Эдэ амжалтанууд миин срээгүй. Энэмнай районой коммунистнуудай, бүхы ажалшадай шэн габьяата ажалай үрэ дүн, партийна организацинуудай үзэл сурталай-политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ашаүрэ мүн болоно гэжэ хүн бүхэн һайн ойлгоно.

Гэхэтэй хамта районно партийна организациин хүдэлмэридэ, нэн түрүүн үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, бии байгаа бүхы нөөсэ арга боломжонуудаа элсүүлэн ашаглаха хэрэгтэ дутуу дунданууд дайралдаһан зандаа.

Арбадахи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан олохон шухала зорилгонуудые районой промышленность дүүргэжэ шадаагүй. Промышленна предприятинуудай хахадынь имагтал түсэбтэ даабаринуудаа бага болгоһоной ашаар тэдэнээ дүүргэһэн байна. Түсэб хубилгаха (бага болгохо) ябадал Хандагатайн, Шулуутайн, Горхоной леспромхозуудта, Онохойн комбинадта үзэгдэнэ. Номенклатурын талаар түсэб дүүргэгдэнэгүй.

Байгша оной түрүүшын кварталай түсэб оройдоол 90,8 процент дүүргэгдэв, тиигэжэ 2 миллион түхэригэй продукци дутуу худалдагдаба. Промышленна 7 предприяти даабаряа дүүргэжэ шадаагүй. Эдэмнай ехэнхидээ моло бэлэдхэлэй болон модо болбосоруулгын предприятинууд болоно.

Энээнэй гол шалтагаан гэхэдэ, ажалай журам ба эмхидхэл һула, политическэ-ойлгуулгамжын хүдэлмэриин нүлөө үшөөл бага, мүн материально-техническэ, илангаяа транспортаар хангалгын гурнмгүй байлга нэн түрүүн болоно. Жэшээнь, үгэ хэлэһэн Онохойн модоной комбинадай директор **В. Е. Тугутов** түмэр замай хангалтагүйгөөр хүдэлдэг, саг соонь модо асарха вагонуудай үгтэдэггүй ушарнууд дээрэ тогтобо. Энээнһээ ооложо, комбинат түүхэй эдээр дуталдана, миин байха саг ушарна. 1980 ондо 1797 вагон, харин энэ жэлэй түрүүшын кварталда 778 вагон дутуу үгтөө. Автомашинанууд дуталдана. Тингэжэ Хандагайн, Хориин леспромхозуудһаа һүүлэй үедэ модон асарагдахаа болёод байна. Иимэрхүү байдал тухай мүн лэ Хандагатайн леспромхозой комсомолой комитедэй секретарь **В. Ф. Жерлов** шүүмжэлэл хэбэ.

Түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороһон Эльхиин автозаһабарилгын завод ашаг үрэтэйгөөр, жэгдэ һайнаар хүдэлдэг боложо, түсэб болон уялгануудаа бүримүһэн дүүргэдэг байна. Теэд тэрэнэй дүй дүршэл халан абаха, үргэнөөр тарааха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Түрүү дүй дүршэл, илангаяа бригадна гурим нэбтэрүүлхэ талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абаха саг орожо ерээ, — гэжэ элидхэлшэ онсо тэмдэглээ.

Газар таряалангай продукци абалга үнгэрһэн табан жэлдэ доошоо ороо. Энээнэй эсэстэ район хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээгүй байшоо. Гэбэшье тон адли эрхэ байдалда байһан Хүрбын туршалга-үйлэдбэриин ажахы газар таряалангаа һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар продукци абалгаяа урдахи табан жэлэйхиһээ нилээд дээшэлүүлжэ шадаһан байна бшуу. Энэ юу харуулнаб? Гансал ган гасуур эндэ зэмэтэй бэшэ, харин газар, уһаяа эзэн ёһоор ашаглажа шадаагүй дээрэһээ хохидолдо оронобди гэжэ мэдэрхэ ёһотой болоно.

Партиин XXVI съездын тодорхой заабаринуудые бэелүүлэн, хүдөө ажахын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, эдеэ хоолой программые дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха хэмжээнүүд тухай суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн Загарайн бройлерно фабрикын директор **В. И. Канибалоцкий**, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Г. О. Буянтуев**, Эрхирэгэй совхозой парткомой секретарь **Г. И. Ильин** дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Саашадань партийно-эмхидхэлэй болон үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие мүнөө сагай эрилтэдэ гүйсэд харюусамаар эрхилхэ тухай үргэн хөөрэлдөөн болоо. Эдэ үдэрнүүдтэ хаа хаанагүй — бүхы партийна организацинуудта партиин XXVI съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалжа, хүн зондо ойлгуулжа байна. Эндэ пропагандистнууд, лекторнууд, агитатор болон политинформаторнуудай үүргэ айхабтар ехэ.

Партиин зэргэнүүдые үргэдхэн бэхижүүлхэ, эрхим түрүү хүдэлмэришэд болон колхознигуудые КПСС-эй гэшүүндэ кандидалаар абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө үргэн ехэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ гэшэ партийна хүдэлмэриин гол зорилго мүн. Район дотор социалис мүрысөөнэй улам үргэдэжэ байһан тухай үгэ хэлэгшэд тогтоо. КПСС-эй XXVI съездын делегат, «Татарский ключ» карьерэй управлениин жолоошодой бригадир **П. И. Базыкин** партиин съездэ хабаадаһан, олон юумэ үзэһэн, хараһан тухайгаа тон һонирхолтойгоор хөөрэхэ зуураа, түрэл коллективэйнгээ ажал хүдэлмэри тухай элидхэбэ. Партиин съездын шиидхэбэринүүдые, байгша табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөн шэнэ дэлисэтэйгээр дэлгэрнэ. Жолоошод М. А. Надеждин, С. Р. Таран табан жэлэй түсэбые 4 жэл соо, 14 жолоошон — 4 жэл 5 һара соо, бүхыдөө 46 жолоошод табан жэлэйнгээ даабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гаргажа, тэрэниинь коллективэймнай бүхы хүдэлмэришэд дэмжээ, — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэ дүй дүршэл, тэрэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилэгдэдэг продукциин шанар һайжаруулха, бүхы ажалшадые табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлхэ тухай Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой хүдэлмэришэн **С. В. Дамбаева**, 136-дахи ПМК-гай штукатур-шэрдэгшэдэй бригадир **Л. П. Неведомская**, Горхоной станциин парткомой секретарь **Ю. М. Халтурин** болон бусад хэлэһэн байна.

Эдэбхитэдэй суглаан дээрэ партиин XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ олонинтые — арадай депутадуудай Соведүүдые, профсоюзай, комсомолой болон бусад ниитын эмхинүүдые үргэнөөр хабаадуулха тухай ехэ анхарал хандуулагдаһан байна. Энэ талаар һанамжа дурадхалнуудаа Шэнэ-Эльхиин поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. В. Вставский**, Онохойн дунда һургуулиин директор **Н. В. Ключерев** болон бусад хэлэжэ, хэдэ хэдэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһэн байха юм.

Тус суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой секретарь **Л. В. Потапов** дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, районой партийна организациин шиидхэхэ гол шухала асуудалнууд дээрэ тогтобо.

Районой партийна эдэбхитэдэй суглаан зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба.

П. ЛОПОЕВ.

КОММУНИСТ *нүхэй хөөрөөн*

ӨӨРЫНГӨӨ ЗҮРГӨӨР

М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникум дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэ Екатерина Фетисова Мухар-Шэбэрэй районой Гашей һууринда 1970 ондо ерэһэн юм. Һуралсалаа түгэсхөөд, удаан хүлеэгдэһэн дипломоо гартаа бариад байһан залуу хүнэй олоһон эрдэм мэдэсээ үйлэдбэри дээрэ үтэр түргэн хэрэглэжэ, бэеэ туршахые һаража ябаһаниинь ойлгосотой. Теэд һуралсалай үедэ олоһон мэдэсээ бодото ажал дээрэ хэрэглэжэ эхилхэдэ, аптекын шэгнүүр дээрэ табиһандал тааралд, байдаггүйнь мэдээжэ. Залуу мэргэжэлтэ Фетисовада ажаллаха хүсэлэй орьёлжо байбашье һаа, ажабайдалай дүршэл дутаад лэ байгаа бшуу.

Энээниие Фетисовагай өөрынь хөөрөөгөөр, тэрэнэй обёорһон ажаглалтаар барнмталан харуулжа болоно.

АЛДУУ ХОЖОМ ОЙЛГОГДОДОГ

...Туғалай байра соохи температура һанаандам таарабагүй. Хүйтэншэг хэбэртэй. Туғалнуудайнгаа гэнтэ шэшэһэнэй шалтагаан энэл гэжэ маргангүй тобшолоо бэлэйб. Байрань дээрэһээ дулаалагдаагүй байгаа.

Туғалнуудаа үдэр, һүнигүй харууһалнаб, аһан шадалаараа оролдоноб, аргалнаб. Тиигэһэнэймни ашаар, аюул һэмээхэн усадхагдажа, гарза хоролтогүйгөөр гарабабди. Ямар һайн гээшэб?..

Хүлеэгдээгүй энэ ушарай шалтагааниие һүүлдэнь һайн ойлгоо һэм. Ушарынь гэхэдэ, нарай туғалнуудаа хамтын клеткэ соо олоор барихагүй байгаабди. Нэгэл туғалай үбшэлбэл, үбшэн дары нүгөөдүүлдэнь дамжадаг байба бшуу. Гэхэ зуура, олоороо хамта байһан туғалнуудые тааруулжа, зохидоор эдеэлүүлхэньшье бэрхэтэй ха юм.

Иигэжэ, алдуу хэхэ бүридөө ойлгожо, алхам бүхэнөө сэгнэжэ һураһаар ябатараа, яһала дүршэлтэйхэн болоогдоо һэн. Теэд мүнөөшье бүхы юумэ мэдэхэ болооб гэхын аргагүй лааб даа, хүн гээшэ бүхы наһаараа һураха зэргэтэй.

БУЛТАНАЙ ОРОЛДОЛГООР

Ветеринарна фельдшер Екатерина Сергеевна Фетисова долоон жэл соо мэргэжэлээрээ хүдэлһэнэй һүүлээр, ондоо ажалда, ондоо тушаалда һуража эхилхэ баатай болоо һэн. Тэрэ «Забайкалец» совхозой Хүһөөтын галуунай комплексын бригадираар томилогдобо. (1970 ондо нүхэрэйнгөө нютаг Хүһөөтэ нүүжэ ерэһэн юм).

Хүһөөтын шубуушадай коллектив залуушье, шэнэшье гээ һаа, өөрын шиидхэхэ асуудалтайл байһан. Түбхын түрүүн эндэ эбтэй эетэй, ажалша дорюун коллектив эмхидхэхэ шухала гэжэ ойлгогдобо. Жэл эндэ хүдэлөөд байхадаа, нүхэр Фетисова зүб шиидхэбэри абаһанаа мэдэрээ һэн. Ондоо дутуу дунданууд фермэ дээрэ дүүрэн байһан юм. Хэрбээ кадрнуудһаа эхилэнгүй, абаһаар дутагдалнуудые усадхаха гэжэ оролдоо һаа, алдуу болохо байгаа.

Гансал һайн нэгэ һанал бодолтой коллектив дутуу дундануудтайшье байбал, ажалдаа амжалта туйлаха шадалтай бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, һайн хүнүүдтэй хүшэр хүндэ дабаануудые дабахадашье хүнгэн.

Тус коллектив 1977 ондо һайн үрэ дүн туйлаба. Түсэбтэ 2000 центнерэй оронло 2500 центнер шубуунай мяхан гүрэндэ худалдагдаа. Тиихэдээ шубуун бүхэнэй шэгнүүр 3 килограмм 650 грамм болоһон, дальбараануудай 78 процентнь шубуун боложо, һүрэгэй тоодо ороһон байна.

Арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ туйлагдаһан амжалтань шубуушадые үнэхөөрөө далижуулаа юм. Харин Екатерина Сергеевна—бригадир түрүүшынгээ шалгалтые эрхимээр баряа. Тэрэнэй ажал эмхидхэжэ, хүдэлмэришэдөө элсүүлжэ шадаха байһаниинь иигэжэ харагдаа. Тэрэл жэл, 1977 ондо, нютагаархиниинь Е. С. Фетисовае арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй райсоведэй депутадаар һунгаа һэн. Энэнь залуу хүтэлбэрилэгшын үндэрөөр сэгнэгдэһэнэй гэршэ болоно бэшэ аал.

СЭДЬХЭЛЭЙ ХҮЛГӨӨН

Бригадир болоһонһоо хойшо хоёр жэлэй саада тээхи ушарые Фетисова наһаараашье мартахагүй байха. КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаһан сагынь үнгэржэ, долоо хоноод лэ партида орохо ёһотой сагынь тулаба. Энэ тон ехэ харюусалгатай, баяр ёһололой оршон байдалда үнгэрхэ ёһотой үдэртэ тэрэ үниинһөө бэлдэнхэй. Харин нэгэл юумэн сэдьхэлыень у б д э х ө ө н э. һэшхэлыень зобооно. Ушарынь гэхэдэ, гурба һаратай галуунуудые харууһалха хэрэг урагшагүй байгаа. Теэд энээндэ коллективэй сэхэ зэмэтэй бэшые мэдэжэшье байбал, һанаа амархан байхын аргагүй байгдаа. Үбшэнэй тараад байһан ушар, үйлэдбэриин түсэбэй «шатажа» байһан ушар үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болгожо байгаа ха юм. «Хэрбээ энээн тухай тэндэ, бюро дээрэ асуубалнь, бэеэ сагааруулхые оролдонгүй, бодото байдал тухайгаа үнынь хөөрэжэ үгэхэб. Партиин зэргэдэ ябажа шадаха гэжэ һанабал, абана бэзэ...» — гэһэн шиидхэбэри досоогоо дары абаадхиба.

КОЛЛЕКТИВЭЙ ЗОРИЛГО

Коммунист, райсоведэй болон сельсоведэй депутат, эхэнэрнүүдэй соведэй болон нүхэдэй сүүдэй гэшүүн Е. Фетисова мүнөөшье совхо[зой] үйлэдбэриин түрүүшүү[дэй] зэргэдэ ябаһаар. Тэрэнэй тэлбэрилжэ байгаа колл[ек]тив бага бэшэ хүшэр [...] нүүдые дабан, 1980 [...] 46.898 галуу, 35.049 [...] г а һ а г э х э гү, [...] 2214 центнер мяха Улаа[н-] Үдын мяханай комбинад[та] тушааһан байна.

КПСС-эй XXVI съезд [...] рэ баталагдаһан «Гол [...] лэлнүүдээр» урмашаһан [...] фермын коллектив шэнэ [та]бан жэлдэ шэнэ уялга аб[аа]хай. Тэдэнэр 1981 ондо [...] гой бүриинь 1800 гр[амм] шэгнүүртэй 18 мянган [...] һа тэнжээжэ, гүрэндөө [...] центнер нугаһанай мяха [...] шааха гэжэ шиидээ. Тэ[рэ]һээ гадна, 86 мянган га[...] үсхэбэрилжэ, 77.400 толг[ой]ень заабол томо болго[...] тиихэдээ толгой бүри[...] дунда зэргын шэгнүүр 3300 граммда хүргэхэ, [...] центнер мяха гүрэнда туш[аа]ха болонхой.

Эдэ бүгэдэ коммунист Е. С. Фетисовагай оролдо[л]гын хүсэн. Екатерина Се[р]геевнадал адли бүхы хүн шадабари, мэргэжэлээ зо[...]лэн, бэеэ гамнангүй зорид[...]доо тэгүүлдэг хүнүүд олон[ой] дунда хүндэтэй, партиин [...]һөө дэмжэлгэтэй, жаргал[тай] һайн ябана гээшэ.

С. НЕМЧИНОВ,
Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой парткомой секретарь.

АМЖАЛТАЯА БАТАДХАХААР

Хурамша тосхонһоо зүүн урагшаа шэглэн зурыһан харгы Гильбэрын голой шугы бурғааһанай хажуугаар хотирон ошодог. Энэ сагаан саһаар хушагдаһан харгыгаар манай хүнгэн машина Олзоной тала руу шуумайна. Байгша ондо иишэ саһан ехэ орожо, малшадта хүрэжэ ошохонь бэрхэтэйшэг байгаа. Гушаад модо ябажа, Оронго голой хойто эрьсын Ойлонгын малай буусада хүрэжэ ерэбэбди. Энэмнай «Заветы Ильича» совхозой комсомол-залуушуулай бригадын үбэлжөөн гээшэ.

Һаяшаг баригдаһан малай хоёр байра, зохидоор түхеэрэгдэһэн эдеэлсэ, хорёонууд обёорогдобо. Эндэ эмэ хашарагууд, түлгэ хонид, адуу морид харууһалагдадаг байба. Газаань үбһэ, зелёнкын һуринууд тэбхылдэнэ. Үбэлжөөндэнь малшадай байдаг хоёр гэр бии.

Гэртэнь ороходомнай, бултадаа столоо тойронхой эдеэлжэ һуубад. Эндэмнай Иван Сандыкович Гомбоцыренов Дарима нүхэртэеэ, Самбу Володя хоёр дүүнэртэеэ, мүн Дабацырен Ажанов, хамта табан залуу малшад ажаллана.

Ахалагша малшан Иван Гомбоцыренов нютагайнгаа дунда һургуули дүүргэмсээрээ Совет Армиин албанда ябажа, тэрэнээ эрхимээр дүүргэжэ ерээд, совхоздоо луговодоор ажаллажа байһанаа. һүүлэй хоёр жэлэй туршада энэ холын отогто үхэршэнөөр хүдэлнэ. Тэрэнэй нүхэр Дарима 10 класс дүүргэһэнэй һүүлээр, түбэй фермэдэ һаалишанаар хүдэлжэ байтараа хадамда гаража, мүнөө нүхэртэеэ эндэ ажаллана. Тэдэнэрэй дүүнэр Самбу, Володя, мүн Дабацырен Ажанов нёдондо намар иишэ ерэжэ, малшад болонхой. Тиигэжэ эдэ табан нэгэ бригада боложо, 240 эмэ бүрүү, 700 түлгэ, 40 гаран мори харууһалжа байна.

— Иван Сандыкович Гомбоцыреновэй даадаг энэ залуу коллектив түрүүшын үдэрһөө оролдосотонгоор ажаллажа эхилээ һэн. Мүнөө эдэнэр түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана, — гээд совхозой директор Б. П. Семенов залуушуулые магтаба.

Ажахын хүтэлбэрилэгшын иигэжэ хэлээшэ үндэһэ баримтатай. Бригадир Иван Гомбоцыренов ажалаа саг соонь, хүсэдөөр хээгүйдөө орхидоггүй, бэрхэшээлһээ тунхарихагүй хүн гэжэ мэдэгдэбэ. Иимэл хадань ажалынь урагшатай байна. Үнгэрһэн жэлэйнгээ үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэжэ, түсэбтэ даабаряа бэелүүлээ һэн. Тэрэнэй бригада зуу гаран эмэ хашарагаа бүрин бүтэн ондо оруулжа, тэдэнээ тобир тарганаар тушааһан юм.

Энэ жэлдэшье мүн лэ һайн дүнгүүдые туйлажа ябана. Мүнөө тэжээлэй хомор, дутамагшье һаа, урагшаа һанаатай эдэ малшад даажа байһан малаа шадамар бэрхээр харууһалжа, эдеэлүүлжэ, уһалжа, үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо нэгэшье толгой гарзалуулангүй, малайнгаа шэгнүүрые үбэлэй һарануудташье нэмээхэ гэжэ оролдоно.

— Бидэ мүнөө сүүдхэдэ бүрүүн бүхэндэ 4 килограмм һолоомо, 2 килограмм үбһэ, 1,5 килограмм таряа талханай зүйл үгэнэбди. Түлгэнүүдтэ — 300 грамм үбһэ, 200 грамм һолоомо, 300 грамм холимол тэжээл эдюулнэбди. Энэ жэл саһан гүнзэгы байжа, малаа бэлшээхэ аргагүй, ходо газаагаа эдеэлүүлнэбди. — гэжэ Дарима Александровна хөөрэбэ.

Ажалша бэрхэ залуу малшад үбһэ тэжээлээ зүбөөр хубаарилан, эзэн ёһоор гаргашалдаг байба. Иван Сандыкович мори шаргаараа тэжээлээ өөрөө зөөжэ, хобоо хобтонууд соо хубаарилан үгэнэ. Иигэжэ тэжээлээ гамтайгаар хубаахадань, килограммшье үбһэ, һолоомон, илангаяа талха таряанай зүйл газарта адхаржа, хоролтодо ороногүй бшуу. Иимэ нарин нягтаар ажаллаһанайнь ашаар байгша оной үнгэрэгшэ үедэ хэды хүйтэн байгаашье һаань, Гомбоцыреновтэнэй бригада бүрүүдайнгаа ш э г н ү ү р ы е сүүдхэдэ 750—800 граммаар нэмээжэ шадаа.

Бригадын үбэлжөөн шугы бурғааһатай, тала дайдатай, уһалууритай, юрэдөөл, яһала таатай зохид бэлшээритэй газарта түхеэрэгдэнхэй хэбэртэй. Зунай, намарай сагта малаа һайса таргалуулжа шададаг. Үбэлжөөнэйнгөө дэргэдэхи 110 гектар сабшалангай ногоо хуряаһанайнгаа һүүлээр тэндээ малаа оруулжа, адуулхадань зохид байгаа ааб даа.

Аха дүү Гомбоцыреновтэниие ажалдаа амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө совхозой дирекци, партком, рабочком болон комсомолой комитет олон тоото Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнаһан байна.

Мүнөө тэдэнэр партиин XXVI съездын материалнуудтай танилсажа, шэнэ табан жэлдэ ажалдаа бүри ехэ амжалта туйлахабди гэжэ мэдүүлжэ байгаа һэн.

Д. ДОНДОКОВ.
Улаан-Үдын район.

ШЕФ ЁҺОНОЙ ТУҺАЛАМЖА

ЛВРЗ-гэй коллектив [...]нын районой совхозууд[...] шефтээ абаад, арадай ажах[ын] шухала шухала асуудалнууд[...] шиидхэхэдэнь саг үргэлжэ[...] туһаламжа үзүүлжэ байдаг. Энэ жэлэй шеф ёһоной хүдэл[...]мэриин түсэб урда жэлнүү[...]дэйхиһээ һураггүй үргэн дэл[...]сэтэй гэзд тэмдэглэлтэй. КПСС-эй обкомой болон республи[...]кын Министрнүүдэй Соведэй хүдөө нютагуудта байрын гэр[...]нүүдэй барилга үргэдхэхэ ту[...]хай тогтоолой ёһоор, заводой хүдэлмэришэд Яруунада зо[...] айлай байха хорин гэр ба[...]рихa юм. «Юбилейный», Яруу[...]ным, Исэнгын совхозуудта [...]бан хоёр гэр бариха туха[й] гурбан хэлсээнүүдые заводой барилгын бригаданууд бата[л]һан байна. Витимэй, «Комсомольский» совхозуудта байрын гэрнүүдые бариха үшөө хоёр бригада бүридхэгдэжэ байна.

Заводой барилгын управлениин коллектив энэ талаар ни[...]лээд ехэ хүдэлмэри бэелүүл[...]хэ. Тус коллектив Гүндэ то[с]хондо соёлой байшан бодхоо[...]хо юм.

Шеф ёһоной хүдэлмэриин түсэбөөр Исэнгын, «Юбилейный» совхозуудта силос ба[...]раха хоёр нүхэн малтагдажа ханалагдаха, тэжээл бүйлүү[л]гын цехүүд шэнэлэн һэльбэ[...]дэхэ. Витимэй совхозой ко[м]тородо дулаасуулгын түхе[э]рэлгэнүүд хабсаргагдаха.

ЛВРЗ-гэй коллектив шефтээ абаһан ажахынуудта оньһон түхеэрэлгэ, зэр зэмсэг, янза[...]янзын материал үгэжэ ба[й]хаар хараална. Тиихэдэ ма[...]гэжэлтэдые һурган бэлдэхэ[...]дэнь, хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые бэелүүлхэдэнь туһаламжа үзүүлэгдэхэ байна.

Д. ЦЫБЕНОВ.

СВЕРДЛОВСКО ОБЛАСТЬ. Курчатовай нэрэмжэтэ Белоярска атомна электростанциин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгээ хоёр дахинаар дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табинхай. Мүнөө энэ АЭС-тэ түргэн нейтронууд дээрэ хүдэлдэг 600 мянган киловатт хүсэтэй реактортай шэнэ энергоблок ашаглалгада үгтэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ реактор.

ТАСС-ай фотохронико.

Совет орон *дотор*

КУРСК. Бишыхан хэмжээтэй электронно жолоодогдодог машинануудые үйлэдбэрилэн гаргаха хэрэгтэ КПСС-эй XXVI съезд онсо анхарал хандуулһан байна.

Курскын «Счётмаш» гэжэ заводто б а г а хэмжээтэй аад, программа жолоодолготой электронно тоолон тодорхойлолгын «Искра-226» гэжэ маркын машинанууд бүтээн гаргагдадаг болобо. Энэ машина 64 мянган үгэ соо хүдэлхэ зуураа, «электронно ухаандаа» хоёр миллион шахуу үгэ хадуужа байдаг юм. Хэрбээ жараад ондо иимэ түхэлэй электронно тоолон тодорхойлолгын машина 150—250 дүрбэлжэн метр талмайтай тусхай зал эзэлдэг байгаа һаань, энэ машина юрын стол соо багташаха юм.

Шэнэ түхэлэй тоолон тодорхойлдог энэ оньһон түхеэрэлгэ зохёолгодо «Ленинградский электромеханический завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: инженер-электронник А. В. Белкина, математик-программист А. С. Чугунов гэгшэд шэнэ машинануудые захилшадтань эльгээхынгээ урда хинан шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ШАДАБАРИҺАА ЭХИТЭЙ

Тамара Элоянай сцена дээрэ гаража ерэхыень урихадань, зал соо һуугшад альгаа ташан тэрэниие хүндэлбэ. Комсомолой райкомой нэгэдэхи секретарь Николай Антоновой ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамота барюулхадань, Тамарын зүрхэнэй сохисо түргэдөөд абаа. Иимэ үндэр шагнал залуу һаалишанай сэдьхэл хүдэлгөөгүйдөө аргагүй. Бусад залуу түрүүшүүл мүн лэ хүндэтэ шагналда хүртэбэ. Тэдээн тушаа баяр баясхалангай үгэ хэлэгдэбэ, саашадаа бүри һайнаар хүдэлхыень юрөөбэ.

Жэлэйнгээ даабари амжалтатайгаар дүүргэһэн, партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ онсо шалгарһан ажалай залуу түрүүшүүлэй габьяата хэрэгээр омогорхохо, һайн һайханиие хүсэхэ уялгатай ха юмбибди. Үетэн нүхэдэйнгөө габшагай ажалай дүнгүүдээр Тамарашье нилээдхэн баярлаа һааб даа...

Тамарын наймадахи класста орожо һурахаяа байха үсэр гэртэхиниинь Бэшүүрһээ Прибайкалиин район уруу нүүжэ ошоһон юм. Эхэнь — Зоя Матвеевна урданайхи шэнги фермэдэ ошожо, һаалишанаар шэнэ газарта хүдэлжэ эхилээ бэлэй. Тамара, тэрэнэй эгэшэ, дүү басагад эхэдээ ходо хамһалсаха.

— Басагадни, бэрхэнүүдта, һаалишад боложо шадахал байхат! — гэжэ Зоя Матвеевна басагадаа магтаха, баярлуулха.

Эдэ басагадай хуби заяанда ажабайдалай түргэн урасхалта ябаса эхынь һанаашаар нүлөөлжэ шадаагүй. Эгэшэ Ананнь бүд нэхэгшэ болохо хүсэлэнтэй байжа, Иваново город һурахаяа ябашаба. Тиигээд тэндээл хүдэлхэеэ үлэшөө. Хойноһоонь Люба дүүнь ошоһон байна. Тиихэдэ Шурань түрэһэн тосхоноо бусажа, Бэшүүрэй оёдолой фабрикада хүдэлжэ эхилһэн юм.

Эхын хүсэһэн найдабариие гансал Тамарань хүсэлдүүлхэ гэжэ зоригжоо. Хоёр жэлэй саада тээ тэрэ Ангирай һү һаалиин фермын коллективтэ абтаа. Тиихэдээ холшор басагахан бэшэ, харин хоёр үхибүүдэй эхэ болонхой хүн эндэ хүдэлхэеэ ерээ бшуу. Карымска тосхондо ажаһуужа байхадаа хадамда гараа һэн. Тиигээд нүхэрэйнгөө түрэһэн тоонто нютаг Грузида хэдэн жэлдэ байгаад гуршаа. Теэд... Тамарын сэдьхэлэй эрмэлзэл «диилэжэ», Элоянтан Прибайкалияа бусажа, һууриһан түбхинэхэ гэжэ шиидэһэн гэхэ.

Нютагтаа, түрэһэн эхэдээ хүрэжэ ерэһээр лэ Тамара «Зырянский» совхозой Ангирай фермын һаалишан, үбгэниинь Зайраб Вагашанович совхозой хүдэлмэришэн болобо. Ангирай фермынхид Тамарые бүри балшар багаһаань хойшо танина, мэдэхэ байһан тула тэрэнэй һаалишан болоод туршахам гэхэдэнь, ямаршье хүшэлэлтэ хээгүй, хани халуунаар угтан хүлеэжэ, ажалша коллективтаа гээ бүлэдэ нэгэдүүлэн абаа һааб даа.

Эхын һургаал, хани нүхэдэй туһаламжа, өөрынь абьяас шадабари Тамарын энэ орёо мэргэжэл шудалха ябадалай эшэ үндэһэн боложо үгөө. Тиигэжэл тэрэ фермын, ажахын бэрхэ малшадай нэгэн боложо байһые энэ богоной [...]гэй эхиндэ дурдагдаһан хэдэн мүрнүүд гэршэлнэ.

— Манай коллектив ехэ эбтэй эетэй нэгэ бүлэ шэнги ажабайдалтай. Эб мүрысөөн гээшэл манай хүдэлмэриие ехэ туһална даа. Намдал адли һая һаалишан боложо хүдэлһэн хүндэ Людмила Викторовна Корнакова гэхэ мэтын түрүүшүүлые даб дээрэ хүсэхэ гээшэ бэрхэтэйхэн лэ ааб даа. Нёдондо тэрэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4 мянган шахуу килограмм һү һаагаа һэн. Харин би 2400 килограмм болгооб. Энэмнай ташха ондоо дүнгүүд бээз. Гэбэшье би фермэ соогоо табадахи һуурида гараа. Минии хойно үшөө гурбан хүн.

Энэ фермэдэ олон залуушуул хүдэлдэг. Тэдэнэр тухай Тамара баяр баясхалангай үгэнүүдые дурдадаг юм. Жэшээнь, Вера Корнакова хэды залуушье һаа, эгэшэ нүхэдһөө холо гээгдэдэггүй. Тэрэ «Арбадахи табан жэлэй ударник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тус фермые Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникум һая дүүргэһэн мэргэжэлтэ Людмила Митрофанова даадаг.

Ангирай һү һаалиин фермын коллектив шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлхэ социалис уялгаяа тодорхойлонхой. Урда жэлнүүдэйхи шэнги эдэнэр энэшье жэлдэ даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхэ хүсэлэнтэй. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шададаггүй малшад юм. Иимэ харюусалгатай уялга абаһанаа залуу һаалишан Тамара Элоян һайн ойлгоно. Тэрэ уялгаяа дүүргэхэ өөрынь лэ хаба шадалһаа, хүсэл эрмэлзэлһээ болохо ха юм даа.

Н. УГРЮМОВ.

БАЙГААЛИ САХИН ХАМГААЛХА

Һаяын үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэдэмнай байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй тоосоото һунгалтын IX конференци боложо үнгэрбэ. Тоосоото элидхэл тус соведэй президиумэй түрүүлэгшэ Б. И. Николаев хэһэн байна. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ арбаад хүн хабаадалсаа. Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай профкомой түрүүлэгшын орлогшо С. А. Трофимовай, бүлгэмэй Загарайн районно соведэй түрүүлэгшын орлогшо И. Ф. Сиротиной, Улаан-Үдын Октябрьска районно соведэй түрүүлэгшын орлогшо М. Т. Милоновагай, республикын Хүдөө ажахын министерствын таһагай ахамад агроном А. Д. Косыгинай, Мелиорациин ба үһанай ажахын министр Л. А. Санеевэй ба бусадайшье үгэ хэлэхэдэ, суглараашад ехэл анхаралтайгаар шагнаа. «Байгаалида ленинскэ ёһоор хандаха» гэһэн уряа доро дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ 1980 ондо шалгаржа гарагшадта Хүндэлэлэй грамотанууд, мүнгэн шангууд барюулагдаа.

Бүлгэмэй республиканска соведэй президиумэй түрүүлэгшээр Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. И. Николаев, орлогшоор И. А. Игнатьев һунгагдаба.

Уншагшадайнгаа анхаралда Б. И. Николаевай элидхэлые хуряангыгаар дурадханабди.

[illegible] Иимэ онсо анхарал ниитэ хүн зоной, гүрэн тушаалта хүнүүдэй рюусалгые дээшэлүүлжэ, оршон тойронхи агаар уһаяа, ургамал ногоо, ан амитадаа шалан хамгаалгада хүсэеэ хүүлхыень уряална.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада парти, правительствам энэ асуудалда анхаралаа ри хурсадхажа, удаа даараан хэдэн тогтоол баталан һан байна. Тодорхойлбол, 1978 оной декабриин 1-дэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө байгаали хамгаалгые ба байгалиин баялиг зүбөөр ашаглала хүдэлмэриие шангадхаха тухай нэмэлтэ хэмжээнүүд тай гэһэн тогтоол, үнгэрһэн жэлэй июнь һарада СССР-эй Верховно Соведэй зүгһөө «Оршон тойронхи агаар хамгаалха тухай» ба «Ан амитадые хамгаалха, зүбөөр олзоборилон ашаглаха тухай» хоёр Хуули хүсэндөө оруулагдаһан юм.

Тоосоото үе соо (хоёр жэлэй туршада) республикадамнай нилээд ехэ хүдэлмэри гдээ. Элдэб янзын, ондо ондо асуудалнууд шиидхэгдэжэ, бодото хэмжээнүүд олоор абтаа. Жэшээлхэдэ, «РСФСР-тэ байгаали хамгаалха тухай» Хуулиин хэр дүүргэгдэжэ байһые хинан шалгаха талаар 4-дэхи Бүхэроссиин рейдтэ хабаадалсаха, БАМ шадарай һууриин посёлогуудта модон һөөгүүдые һуулгаха, республикын колхоз, совхозууд тарьяалангайнгаа хүрьгэмтэлгэһээ һэргылхын зурууд модо тариха, хал элһэ тогтоохо, гүрэ заказнигуудые байгуулха болон байгаалиин памятнигуудые элирүүлхэ талаар шэ һанамжа, дурадхалнууд рулагдаһан, ажал хүдэлмэ бодотоор нэбтэрүүлэгдэһэн байна.

Бүлгэмэй республиканска соведэй гэшүүд М. А. Шаргаев, Л. М. Афонина, М. А. Шап, В. П. Москвитин, П. Л. ваев, бусадшье эдэбхи үүсхэлэй элирхэйлэн хүдэлөө д тэмдэглэмээр. Илангаяа байгаали тухай эрдэм мэдэсэ зоной дунда үргэнөөр рүүлхэ, залуушуулые энэ рэгтэ олоор хабаадуулха зорилгомнай амжалтай бэелүүлэгдэнэ. Байгаали ленинскэ ёһоор хандажа ха талаар социалис мүрысөөнэй дэлисэ үргэдөө. рим районно соведүүдэй президиумүүдэй хүтэлбэрилэг шадамар эмхидхэлшэд анаа харуулаа. Тэдэнэй до А. Г. Шалангова, В. Г. рченко гэгшэдые (Кабан н район), Н. К. Григорьев, Д. Могильникова гэгшэе (Хяагтын район), Б. Д. ров, Ф. Ш. Дудареев (Заминай район) гэгшэдые нэрлэмээр. Эдэ районуудта арадай хиналтын котэдэй, санэпидстанциин түгшэдтэй суг саг үргэл рейдовэ шалгалтанууд үнгдөө, байгаали хамгаалха рим хазагайруулһан, хулар агнуури хэһэн хүнүүд оор баригдажа, общественн зэмээ амасаа. Харал конкурснууд үнгэргэгдэжэ, социалис мүрысөөнэй дүнгүүд гдажа байгаа. Тиихэдэ нгын, Кабанскын районуудта ядохимикат болон минеральна удобренинүүдые [illegible] шалгагдаба, Хурамханай, Улаан-Удын районуудта газар [illegible] толилогдоо һэн.

Республиканска соведэй дэргэдэхи секцинүүдэй хүдэлмэридэ һайшаалта хүбилалтанууд болоо. Илангаяа К. М. Гавриловагай хүтэлбэрилдэг үһанай нөөсэ баялиг хамгаалдаг секци ургашатайгаар, бүтээсэтэйгээр бүхы даабаринуудаа дүүргэнэ. СССР-эй Науканүүдай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалтай, Забайкалиин бассейновэ управленитэй суг научно-практическа конференци үнгэргэгдөө һэн. Байгал шадархи промышленна предприятинуудта тодхогдоһон сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд тухай хөөрэлдөөн удаан үргэлжэлһэн юм. Үнгэрһэн жэлдэ бүлгэмэй Хойто-Байгалай районно соведэйхид Нижнеангарскын гидрохимлабораториин хүдэлмэрилэгшэдтэй суг предприяти ба эмхи зургаануудаар 86 шалгалта эмхидхэһэн, ажаглалтануудай үндэһөөр ашатай туһатай тобшололнуудые хэһэн байна. Гэбэшье үһанай нөөсэ хамгаалдаг объектнүүдэй барилга үшөөл унжагайруулагдаһаар гэһэн шүүмжэлэл зүйтэй байха.

Оршон тойронхи агаар хамгаалдаг секциинхид (хүтэлбэрилэгшэнь Н. И. Афонина) Улаан-Үдэ шадархи агаарые арюудхан сэбэрлэхын тула нилээд олон хэмжээнүүдые абаһан юм. Жэшээлхэдэ, жэжэ котельнэнүүд хүдэлгэгдэхэеэ болижо, нэгэдэмэл системэдэ оруулагдаһан, хүүргэнүүд, автомобиль, машинын ябадаг шэнэ харгынууд баригдаһан, үйлсэ гудамжанууд болбосон түхэлтэй болгогдожо, ногооруулагдаһан байна. Теэд Улаан-Үдын гидрометобсерваториин шэнжэлгэнүүдэй ёһоор, углеродой холисо, тооһо шорой, элдэб хорото бодос, газууд агаартамнай үшөөл ехэ гэжэ элирүүлэгдээ. Утаа уняараар, бусадшье үлэгдэлөөр агаар бузарладаг промышленна предприятинуудые нэрлэе: Улаан-Үдын ТЭЦ, асфальтобетонно, шэлэй, «Электромашина» заводууд, «Буржелезобетон», «Бурятпромстройматериалы», «Бурмясопром» нэгэдэлнүүд, түлишын системэнүүд, автотранспорт гэхэ мэтэ болоно. Авиационно завод, дурсагдагша ТЭЦ сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагдаагүй. Мүнөө үедэ Улаан-Үдэ, Хяагта, Гусиноозёрск хотонууд, Селенгинск, Нижнеангарск посёлогуудта агаарые комплексноор шэнжэлхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Ан амитадые хамгаалха талаар эмхидхэгдэһэн секциие В. П. Москвитин хүтэлбэрилдэг. Мүнөө үедэ республикадамнай 2 заповедник, 29 заказник байгуулагданхай. Агнуурай районно инспекцинүүдтэ ниигтэ харилсаа холбоон байгуулагданхай, браконьернүүдтэй тэмсэл шангадхагданхай, ой тайгын ан гүрөөн тоолон бүридхэхэ хүдэлмэри һайжаруулагдаба. Баримтаар гэршэлбэл: Хурамханай райондо нёдондо агнуурай дүрим захагайруулһан 25 хүн баригдаа, Кабанскын районһоо [illegible] олошоруулан үдхэхэ, зүб мүрөөр олзоборилхо хэмжээнүүд уридшалан хараалагдаа. Ой тайгымнай, тала нугымнай шэмэгынь, бодото баялигнай болодог ан амитадаа хамгаалха, үндэһөөрөө таһаран хосоролгоһоо аршалан һэргылхэ гэээшэ мүнөөнэйшье, ерээдүйншье хүнүүдэй зорилго мүн.

Байгаалимнай гүн удхатай зохёолшон, байгуулагша гээд мэдэнэбди. Оршон тойрон байгаалимнай дууһажа дундаршагүй баялигтай гээшэ гэжэ тодорхойлоошье һаа, гам хайрагүй хандалгаһаа хосордог, һандардаг, шэргэдэг гэжэ ойлгохо ёһотойбди. Гайхамшаг бүтээлнүүдыень һайхашаахаһаа гадна, гүрэн түрын харууһан доро абаад, байгаалиин памятнигууд гэжэ нэрлээбди. Энэ шиидхэбэримнай бодото эшэ үндэһэтэй. Аршаан булагууд, дулаан орондо ниидэн ошодог шубууд, һонирхолтой хэлбэритэй хада уулануд, агы нүхэнүүд — эдэ бүгэдэ эрдэмтэдэй анхарал татаһаар үниэй юм. А. Б. Иметхеновэй ударидадаг тус секци оройдоол хоер жэлэй туршада 33 памятник бүридхэлдэ абажа харууһалха, тэрэ занданъ үлөөхэ гэһэн эрмэлзэлтэй.

Гэхэтэй хамта бусад секцинүүдтэ, онсолбол, загаһа хамгаалдаг (хүтэлбэрилэгшэнь М. В. Багинов), байгаалиин эдир ханинарай (хүтэлбэрилэгшэнь З. А. Пирогова), залуушуултай хүдэлмэрилдэг (хүтэлбэрилэгшэнь Д. А. Ивайловский), республикые ногооруулгын (хүтэлбэрилэгшэнь Г. С. Смолина), научно-техническэ соведэй (хүтэлбэрилэгшэнь Ц. М. Данзанов) секцинүүдтэ бүлгэмэй соведэй зүгһөө саг үргэлжэ методическа туһаламжа үзүүлэгдэжэ байдаг. Загаһанай нөөсэ баялиг хамгаалдаг секциин хүдэлмэридэ эдиршүүлые — «Сэнхир патрульнуудаи» гэшүүдые хабаадуулха гээшэ ашa туһа ехэтэй хэрэг гээд дахинаа һануулалтай. Залуушуултай, илангаяа дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудай студентнэртэи ябуулагдадаг хүдэлмэри һанаһанда хүрэнэгүй. Газарай хүрьһэ хамгаалдаг секциин түлөөлэгшэд ажахынуудай ахамад агрономуудтай суг зүблөөнүүдые үнгэргэдэг, колхоз, совхозуудта газарай хурьһэнэй уһанда нуража, һалхинда үлээлгэжэ гэмтэл [illegible] хэр ябуулагдажа байһые хинан шалгагдаба. [illegible] Хурамханай, Сэлэнгын, Хяагтын районуудта энэ талаар түсэб дүүргэлтэнь һайн.

Эдэ бүгэдэ олон харяа зорилгонуудые бэелүүлхын тула олониитэ элсүүлхэ хэрэгтэй. Хүн зоной дунда ябуулагдадаг ойлгуулгамжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин онол арганууд наринжуулан һайжаруулагдаха ёһотой бшуу. Эгээл тиимэһээ 1979 ондо байгаали хамгаалгын университет нээхэ гэһэн бодомжотой шиидхэбэри гаргагдаһан, Улаан-Үдын промышленна предприятинуудай проектнэ ба барилгын эмхи зургаануудай 115 ахамад мэргэжэлтэд тус университедтэ хэшээлнүүдтэ ябахаар уялгалагдаһан байна. Заримыень нэрлэбэл, профессор Л. Е. Хунданов, эрдэмтэд М. А. Шаргаев, В. Е. Викулов, В. Н. Прокопьев, Г. А. Хантургаева болон бусад научна баримтануудта үндэһэлэгдэһэн гүнзэгы удхатай элидхэлнүүдые хэдэг, хэблэлэй хуудаһануудта хужарлан уншамаар материалнуудые толилуулдаг. Уданшьегүй районуудта иимэ университедүүдые байгуулха гэһэн заабари үгтөө. Теэд мүнөө дээрээ гансал Хойто-Байгалай райондо иимэ университет нээгдэнхэй юм. Үшөө нэгэ ажаглалта хэмээр зүйл гэхэдэ, байгаали тухай тематическа үдэшэнүүдые, выставкэнүүдые, эрдэмтэдэй уулзалганүүдые үнгэргэжэ байхаар тусхай байшан нээхэ гэжэ шиидхэгдэһэншье һаа, олонхи районуудта мүнөө болотор үгы байһаар.

Олониитэ зон байгаали хамгаалгада хабаадуулагдаха ёһотой гэжэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэнхэй. Гол түлэб газараа зүбөөр ашаглалгада, уһа голой ариг сэбэрэй түлөө тэмсэлдэ, ногоорууллгын хүдэлмэридэ ямаршье наһанай, ямаршье мэргэжэлэй хүнүүд хабаадаха аргатай ааб даа. Жэшээ дурдая: Шэнэ-Бэрээнэй авто-заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд түрэл һууринаа ногоон сэсэрлигтэл болгожо байнхай гэбэл, алдуугүй ха. Мүн лэ Хориин, Хойто Байгалан районуудта ажаһуугшадай дунда байгаалиин бодото ханинар олон юм. Һургуулинуудай дэргэдэхи лесничествэнүүдэй үүргэ эли бодо дээшэлээ. Республикын ойн ажахын министерствын, юннадуудай станциин хүдэлмэрилэгшэд эдиршүүлэй түрэл хизаартаа дуратайгаар хүмүүжэхэдэнь, ерээдүйнгөө мэргэжэлые шэлэхэдэнь, ой тайгынгаа баялиг хамгаалжа һурахадань туһална.

«Ленинскэ ёһоор байгаалида хандаха» гэһэн уряа доро дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые абаад харахада, 134 эхин эмхи бүлгэмдэ нэмэһэн, 6323 хүн гэшүүндэ абтаһан байна. Түгэсхэлдэнь Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай профсоюзай гэшүүдэй байгаалида ленинскэ ёһоор хандаха гэһэн уряатайгаар профсоюзай бүхы гэшүүдтэ хандаһаниинь халуунаар дэмжэгдээ гэжэ һайшаан тэмдэглэлтэй. Энэ хадаа түрэл байгаалияа аршалан хамгаалха хэрэгтэ олоной эдэбхиеэ бадарган, урма зоригтойгоор хандадагыень гэршэлнэ бшуу. Саашадаа түйлагдаһан амжалтануудаа арьбадхахын түлөө оролдогдохол гээшэ.

Б. НИКОЛАЕВ,
Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй президиумэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

МНР. Совет-монгол адли тэгшэ харилсаа холбооной үндэһэ һуури бүхы дэлхэйн үгытэй анинин агууехэ вождь В. И. Ленин ба Монголдо арадай гүрэнине анха байгуулагша Д. Сүхэ-Баатар хоёрой 1921 оной ноябриин 5-да болоһон уулзалгаһаа эхитэй. Тиимэһээл В. И. Ленинэй нэрэ алдар энэ гүрэндэ үндэрөөр сэгнэгдэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Ленинэй Улаан-Баатартахи музейдэ эдир үетэн ерэнхэй.

ТАСС-ай фотохронико.

СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

БЕРЛИН. ГДР-эй ниислэл хотын ажалшад СЕПГ-гэй X съездые шэнэ гайхамшагта амжалтануудаар угтажа байна. Имагтал байгша оной түрүүшын хоёр һара соо Берлинэй промышленна предприятинуудай коллективүүд түсэбһөө гадуур 60 гаран миллион маркын үнэ сэнтэй продукци үйлэдбэрилөө. Съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илаһан түрүү предприятинуудай коллективүүд СЕПГ-гэй ЦК-гай Хүндэтэ Улаан тугуудаар шагнагдаа юм.

Гэр байрын барилга байгша ондо урда урданайхиһаа үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэнэ. 1981 оной түрүүшын кварталда хотын хүн зон 3 мянга шахуу шэнэ гэртэ нүүн ороһон. 5700 гаран байраяа шэнэлэн заһабарилуулһан байха юм.

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД БЭЕЛҮҮЛЭГДЭЭ

ПРАГА. Хомутоводохи трубопрокатна заводто жэбэрдэггүй буладһаа соргонуудые бүтээн гаргаха шэнэ цех барилгашад ба хабсаргагшад ашаглалгада тушааба. Тингэжэ эдэ үдэрнүүдтэ эхилһэн КПЧ-гэй XVI съездын хүндэлэлдэ баталан абаһан социалис уялгануудаа болзор соонь бэелүүлжэ шадаба гээшэ.

Техническэ талаһаа шэнэ цех мүнөө үсын бүхы эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусаха байна гэжэ заводой директор А. Горих ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ. Тэрэнэй хүдэлмэриие бүхы шатануудтань хинажа байха орёо оньһон электронно приборнууд тодхогдонхой. Бэлэн продукциин шанар автомат системээр шалгагдаха.

Манай заводой продукци гол түлэб Советскэ Союзай захилаар эльгээгдэдэг юм гэжэ А. Горих тэмдэглэбэ. Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ энэ предприяти Совет ороной захилаар 4 миллион тонно элдэб хэмжээнэй соргонуудые бүтээһэн байна. СССР-эй адлирхуу үйлэдбэритэй предприятинуудтай Хомутоводохи завод аха дүү ёһоной харилсаа холбоогоо бэхилжэ, улам ашаг үрэ ехэтэй болгожо байдаг юм.

АЛМАЛТЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ ҮРГЭДЭНЭ

БУДАПЕШТ. Үйлэдбэри дээрэ, гэр байрадаа электрын элшэ хүсэ, түлишэ гамтайгаар ашаглаха, тэдэнние алмаха тухай асуудал эдэ үдэрнүүдтэ ажалша коллективүүдтэ үнгэргэгдэһэн суглаанууд дээрэ, хэблэлэй хуудаһануудта, радио болон телевидениидэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ. Тиимэ уулзалганууд дээрэ арадай ажахын элдэб һалбаринуудай мэргэжэлтэд элшэ хүсэ алмаха асуудалаар һанамжаяа элирхэйлнэ.

Венгридэ зохёогдоһон алмалтын шэнэ программа бэелүүлһэнэй ашаар электрын элшэ хүсэ ба түлишэ нөөсэлэлгэ 1990 ондо нилээд үндэр хэмжээндэ хүрэхэ гэхэ гү, али 3 миллион тонно нефтиин үгэдэг элшэ хүсэтэй тон адли болохо юм. (ТАСС).

УНШАГШЫН ҺАНАМЖА

АМГАЛАН АЖАҺУУХА ХҮСЭЛТЭЙБДИ

КПСС-эй XXVI съездын материалнуудтай танилсахадаа, би нэн түрүүн уласхоорондын асуудалаар хэлэгдэһэн зүйлнүүдтэнь онсо анхаралаа хандуулааб. Юуб гэхэдэ, би хуушанай сэрэгшэ — дэлхэйн дээрэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүдээр, нэн түрүүн, дайн ба амгалан байдал тухай асуудалаар онсо һонирходогби.

Леонид Ильич Брежневэй элидхэл соо эли тодоор соностоһон амгалан ёһоной шэнэ дурадхалнууд бүмбэрсэг дэлхэйн зоной сэдьхэл зүрхэндэ хүрэжэ, тэдэнэй хүсэл бодолые долгисуулха байха гэжэ мүнөө лаб этигэжэ байнаа элирхэйлнэб. США-гай шэнэ хүтэлбэришье энэ гүн гүнзэгы удхатай үүсхэлдэнь харюугүй байха аргагүй ёһотой гэжэ һанагдахаар. Гэбэшье съездын дүүрэһэнһээ хойшо һара шахуу саг үнгэрбэ. Зүгөөр «Сагаан байшанһаа» тодо харюу дуулдаһагүй. Харин тэрэнэй орондо үшөөл буу зэбсэг дэлгэрүүлхэ, үнгэрмэ өхөөр тэрэнние үйлэдбэрилэн гаргаха тухай хэлсээн болоно.

Би юрын хүнби. Амгалан огторгой доро ажаһууха хүсэлтэйб. Тиимэһээл нүхэр Л. И. Брежневэй оруулһан үнэтэ дурадхалнуудые бүхы дэлхэй зүбтэйдэ тоолон абаһай гэжэ хүлеэнэб. Тингэбэл эб найрамдалай хэрэг илаха, батадхагдаха һэн.

С. Ж. АНДЫКОВ,
дайнай ба ажалай ветеран, Александр Невскиин хоёр орденой кавалер.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

У. К. КЕККОНЕНЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй соносхоһон амгалан дурадхалнууд асари томо гүрэнүүдэй, зүүн ба баруун тээхи оронуудай хоорондын этигэлсэлгэ ба үгсөө ойлголсолгые үргэдхэһэнэй үндэһөөр, мүнөөнэй уласхоорондын орёо оршон байдал заһаруулан хубилгаха зорилготой байна гэжэ Финляндиин президент У. К. Кекконен финскэ телеграфна бюродо интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

У. К. Кекконен 1948 ондо баталагдаһан, Хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай совет-финскэ договорой шухала удха шанарые тэмдэглэбэ. Энэ договор «шахардуу байдалай һуларалгын үедэшье, мүн уласхоорондын харилсаанай хүйтэрөөд байхадашье, хүсэнүүдэй тэнсүүриин ба аюулгүй байдал хангаха ниитэ Европын бүридэлэй зайлашагүй хубинь болоно» гэжэ президент тайлбарилан тэмдэглэнэ.

АНХАРАЛ ТАТАНА

БОНН. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй ФРГ-гэй федеральна канцлерай орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Г.-Д. Геншертэй уулзаһан тухай мэдээсэлнүүдые Баруун Германиин бүхы газетэнүүд эли газарнуудта тунхаглаба. «Советскэ Союзай эб эетэй байхые хүсэдэг тухайда Л. И. Брежнев тусхайлан тэмдэглэнэ» гэһэн гаршагтай статья доторoo «Генерал-Анцайгер» газетэ иигэжэ бэшэнэ: Совет гадаадын политика амгалан тайбан, шахардуу байдал һуларуулгын, хэлсээ хөөрэлдөөнэй, харилсаа холбооной политика зандаа үлэнэ. Энээн тухайда Л. И. Брежнев Баруун Германиин министртэй хоёр часай турша соо уулзахадаа мэдүүлээ. Л. И. Брежневэй үгэнүүдһээ ойлгоходо, мүнөө сагта амгалан тайбан байдал бэхижүүлхын тула түбхын түрүүн буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал хизаарлаха, тэдэнние хуряаха шухала байна гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй хуряангы интервью ФРГ-гэй телевиденеэр харуулагдаа. Москвада «залан сэхэ хөөрэлдөөнүүд болоо, тэдэнэй үедэ һанал бодолнуудаа сүлөөтэйгөөр мэдэлсээбди» гэжэ Г.-Д. Геншер тэмдэглэбэ.

ЭФИОПИИН АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

АДДИС-АБЕБЭ. Эфиопиин арад зон Илалтын үдэрөө апрелиин 6-да баярай оршон байдалда тэмдэглээ. Тэбхэр 40 жэлэй урда Эфиопиин сэрэгүүд Аддис-Абебэдэ байлдаагаар орожо, тус хотые итальян оулимтарагшадһаа сүлөөлэн, сэбэрлэһэн юм.

Тингэжэ фашис Италиин сэрэгүүдэй эзэмдэлгын хара хархис саг дүүрэһэн байгаа. Амгалан зонние «номгоодхохо» зорилготой бүдүүлиг арганууые хэрэглэбэшье, газаар утаха хүрэтэр зэрлиг муухайгаар аашалоашье, колонизаторнууд Эфиопиин арадые мэдэлдээ оруулжа шадаагүй. Эзэмдэлгын бүхы туршада партизан дайн Эфиопиин олохон районуудта замхаагүй юм. Тэрэ үедэ Советскэ Союз лэ Эфиопиин арадай үнэн зүб тэмсэлые дэмжээ бэлэй.

Түүхэтэ ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанууд заводууд ба хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэ, фабриканууд ба гүрэнэй фермэнүүдтэ, городуудай зоной ассоциацинуудта болобо. Аддис-Абебын түбэй «Мегабит-28» гэжэ талмай дээрэ. Илалтын томо хүшөөгэй дэргэдэ ниислэл хотын ажалшадай һайндэрэй ехэ митинг болоо. Тэрэндэ Сэрэгэй саг зуурын Революционно захиргаанай Соведэй (ВВАС) хүтэлбэриин, Эфиопиин Ажалшадай парти эмхидхэхэ комиссиин (КОПТЭ) түлөөлэгшэд хабаадаба.

Эфиопиин арад зон Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ даалһан байдалай түлөө тэмсэн унагшадай дурасхаалые хүндэлэн ёһолно, — гэжэ «Эфиопиэн геральд» газетэ бэшэнэ.

САЛЬВАДОРТОХИ БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. Сальвадорой хархис хунтада Холбоото Штадуудай зүгһөө үзүүлэгдэдэг сэрэгэй дэмжэлгэ орон дотор шуһа адхаралгые улам һүжэрөөнэ, — гэжэ Сан-Сальвадорой архиепископ Артура Ривера-и-Дамас мэдүүлбэ.

Сальвадорой католическа церквиин толгойлогшо пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, американ зэбсэгүүд фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ национально-сүлөөрэлгын фронтын ба Революционно-демократическа фронтын тэмсэлые дэмжэдэг үргэн олон арад зондо эсэргүүгээр хэрэглэгдэнэ гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ. Сальвадорой сэрэгэн хархис засагта США-гай захиргаанай сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэеэ болихо эрилтэ архиепископ табина.

Гэхэ зуура, Эн-би-си компаниин телеинтервью дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, ООН-ой дэргэдэ байдаг США-гай саг үргэлжын түлөөлэгшэ Дж. Киркпатрик үгэ хэлэхэдээ, Рейганэй захиргаан США доторшье дуулдадаг болоһон тиимэ эрилтэнүүдые шагнаха янзагүй, Холбоото Штадууд Сальвадорто сэрэгэй, экономическа ба шухала болоһон бусад бүхы туһаламжа үзүүлхэ байха гэжэ мэдүүлбэ.

ЛОНДОН. Хура ороогой хаһын эхилтэр, май болотор хиналта доро барижа байһан районуудһаань патриодуудые намнахын тула хунта яаралтай тэбдүү хүсэлэлгэ гаргана гэжэ «Гардиан» газетэ бэшэнэ.

Хунтын сэрэгүүдэй ба Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ национально-сүлөөрэлгын фронтын отрядуудай хоорондо һара шахуу соо байлдаануудай таһалгаряагүй боложо байһан, ороной хойто хубидахи Морасан департамент тиимэ районуудай нэгэн болоно гэжэ тус газетэ Сальвадорһоо дамжуулагдаһан корреспонденци доторoo дурдана. Хунта тэдэ районууд худар шэнэ частьнуудые эльгээнэ, һургагдаагүй солдадуудые — яаралтайгаар татагдаһан 15—16 наһатай хүбүүдые байлдаанда оруулна. Гэхэ зуура, партизануудай хүсэтэй шанга һөөргэдэн доотолгонуудые дайлалдажа үзэһэн солдадуудшье һаатуулжа шаданагүй.

ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЭЙ ҺАНУУЛГА

ДЕЛИ. «Таймс оф Индиа» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индиин премьер-министр Индира Ганди Бхубанешварта (Орисса штат) үгэ хэлэхэдээ, Сагаан байшан Пакистаниие «Персидскэ тохой хамгаалха» американ стратегиин гол звено болгохо, Афганистанай правительствада харша үймөөшэдые зэбсэгээр хангаха һудал болгон хэрэглэхэ һанаашалгатай байна гэжэ мэдүүлбэ. Эдэ хоёр түсэб аюултай хойшолонгуудтай байна гэжэ премьер-министр тусхайлан тэмдэглэнэ.

«Холбоото Штадуудай зүгһөө Пакистанда тапалгарягүй туһаламжын үзүүлэгдэжэ магад байһан тухай Индира Гандиин һануулга хаһа саг соогоо хэгдээ. Гэбэшье мүнөөнэй американ ба пакистан хүтэлбэрилэгшэд эдэ ухаансар совет зүбшэлнүүдые анхаралда абаха хэрэггүй» гэжэ «Пэтриот» газетэ бэшэнэ. Эндэхи оронуудай арадууд эдэ аюултай шэнжэ тэмдэгүүдые зүбөөр сэгнэхэ, сэрэгэн балмад ябуулгада дуратайшуулай түсэбүүдые таһалдуулхын тула эршэмтэй оролдолго хүсэлэлгэнүүдые гаргаха ёһотой гэнэ.

КОНЦЛАГЕРЬНУУДҺАА СҮЛӨӨЛЭГДЭҺЭНЭЙ ОЙ

ПАРИЖ. 1.665 французуудай — Совет Армиин илалта түгэс добтолгоор сүлөөлэгдэһэн, Эхэ орондоо бусаһан сэрэгэй пленэйхидэй, концентрационно лагерьнуудһаа табигдагшадай Марселиин портдо ерэһэнһээ хойшо гушан зургаан жэл үнгэрөө. Тэдэнэр нацис пленһээ бусаһан түрүүшын француз эрхэтэд байгаа. Дэлхэйдэ фашизмын ба дайнай уршагта муухай ушаралнуудай саашадаа үзэгдэхэгүйн тула шухала бүхы юумэ хэхэбди гэжэ эдэнэр тиихэдэ шахаа тангаригаа үгэһэн юм.

1939—1944 онуудай туршада нацис алуургшад 240.000 эрэгтэй, эмэгтэй французуудые концлагерьнуудта байлгажа, тамалһан юм. Тэдэнэй гушан найман мянганиинь лэ дайнай һүүлээр гэртээ бусаһан байгаа. Эдэнэй олониинь совет солдадуудаар сүлөөлэгдэһэн.

Фашис Германиин концентрационно лагерьнуудһаа французуудай сүлөөлэгдэһэн ой апрель һарада орон дотор үргэнөөр тэмдэглэгдэдэг. Нацизмын һабарта орожо тамалагдагшадай, Эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагшадай митингнүүд, уулзалганууд болодог.

Мүнөө жэлэй һайндэр Эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй нангин зорилгонуудта үнэн байлгын, нацис бүлэглэлнүүдэй гаарaлгаһаа һэргылэлгэеэ улам дээшэлүүлгын туг доро үнгэржэ байна, — гэжэ Эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хабаадагшад ба патриодуудай Национальна федерациин генеральна секретарь Ив Морель ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ.

НОМОЙ ТАГ

ҺОНИРХОЛТОЙШЬЕ, ТУҺАТАЙШЬЕ

лэй үедэ М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэдэ тэжээл үйлэдбэриин түрүү технологи, онол арганууд тухай дэлгэрэнгы бэшэгдэһэн номууд олоор бии. Тиин эдэ номууд мэргэжэлтэд болон малай тэжээл үйлэдбэрилэгшэдтэ туһатай, бүхэн уншамаарашье байха юм.

И. Баировай бэшэһэн «Тэжээл үйлэдбэрилгые ашаг үрэтэйгээр хүгжөөхэ зам» гэһэн багахан брошюра Буряадай номой хэблэлээр баргараа. Энэ брошюра манай республикын эрхэ шадда мал ажалай продуктнуудые улам ехээр абаха тула нэн түрүүлэн тэжээл үйлэдбэрилхэ хүдэлмэрээ үргэн ябуулха тухайнь хэлэгдэнэ. Малай тэжээл элбэгээр байлгадаг болохын тула газарайгаа үрэжэл һайжаруулга мелиоративна хүдэлмэри ябуулжа, тэжээлэй ургамалнуудай үрэһэ суглуулбари, луговоодууд болон механизаторнуудай ажалые хүсэ оньһожоруулха зэргэдэ энэ ном соо мүнөө үеэ республика доторнай тэжээл үйлэдбэрилгын хэр зэргэ ябагдажа байһан тухай, эрдэмтэдэй хэһэн шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүд согсологдожо ниитэлэгдэнэ. Тус брошюра ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдэй уншахада туһатай юм хүлеэгдэнэ.

Н. Полищук, В. А. Федоров гэгшэдэй ниитэлһэн «Малай тэжээлэй шанарай ашаг үрые дээшэлүүлхэ» гэһэн суглуулбари соо холимол тэжээлэй, сенаж, силосэй, һолоомоной, үбһэнэй болон бэлшээриин ногооной шэмэ шанарые эрид һайжаруулжа, ашагтайгаар хэрэглэхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ.

Е. В. Кучеровай бэшэһэн **«Башкирай тэжээлэй болон силосэй шэнэ ургамалнууд»** гэһэн ном уншабалтнай яһала һонирхолтой байха. Номой автор Башкирай эрхэ байдалда тэжээлэй шэнэ ургамалнуудые тариха онол арганнуудые шэнжэлгын дүнгүүдые согсолон бэшээ. Эндэ тэжээлэй шэнэ түрэлэй ургамалнууд болохо сильфии, малова, леспедеци, пожитник болон бусад ногоо тарижа ургуулха онол арга тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Тиимэһээ энэ ном ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэлтэд болон механизаторнуудта зорюулагданхай.

И. П. Копытинай бэшэжэ Алма-Ата хотодо хэблүүлһэн **«Тэжээлэй олон жэлэй хара таряан»** гэһэн ном онсо һонирхолтой.

Энэ суглуулбари соогоо автор олон жэлэй хара таряа тарижа үбһэн болгожо хуряаха тухай, мүн фермэнүүдэй дэргэдэ тарижа малдаа сабшажа эдюулхэ онол арганүүдые дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ. Тэжээлэй энэ ургамалые үндэһөөрнь һайжаруулагдаһан сабшаланда гү, али тэжээлэй ургамалнуудай севооборотдо оруулжа тарихада ургасатай байдаг юм. Энэ ном соо тус ургамалай шэмэ шанар тухай баһал тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Тиимэһээ дурсагдагша суглуулбари ажахынуудай мэргэжэлтэдтэ, тэжээл үйлэдбэрилхэ хүдэлмэридэ хабаатай хүнүүдтэ туһатай байха юм.

Москвагай «Колос» хэблэлдэ барлагдажа гараһан М. Д. Ларионов, М. М. Авдеев гэгшэдэй бэшэһэн **«Тэжээлэй корнеплодуудай селекци ба үрэһыень һайжаруулга»** гэһэн ном гол түлэб агроном-селекционернүүдтэ, агрономуудта зорюулагданхай.

Тэжээлэй корнеплодуудые тарижа харууһалха гээшэ хүшэршье, ехэ ажалтайшье байдаг юм. Тиимэһээ иимэ тэжээлэй өөрынь үнэ сэн заабол бусадһаа дээгүүр байдаг. Корнеплодуудай ургасыень дээшэлүүлжэ, өөрынь үнэ сэнгые доошолуулхын тула гансашье ажалыень оньһожоруулха, агротехникыень һайжаруулха бэшэ, мүн үрэһэнэй шанарые дээшэлүүлжэ, селекционно хүдэлмэрээ эмхитэйгээр ябуулха эрилтэ табигдана.

Малай тэжээл удаан саг соо гутаангүй хадагалхын тула элдэб онол арганүүдые хэрэглэдэг болонхой. Илангаяа тэжээл искусственна аргаар хатаахада шэмэ шанараа алдадаггүй байхаһаа гадна удаан сагта хадагалагдана. Малай элдэб зүйлэй тэжээл буйлуулан бэлдэхэ тухай М. М. Севернев **«Ехэ шиигтэй тэжээл оньһон аргаар хатааха»** гэһэн томохон ном соогоо бэшэһэн байна.

Е. СОБЕННИКОВА,
М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын хүдөө ажахын литературын таһагай библиограф.

Юрэнхы дэлгүүрэй гэшүүн-оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай сесси Голландиин Маастрихт хотодо эхилэнхэй. Сессиин боложо байһан байшангай хажууда Голландиин фермернүүд жагсаал эмхидхэбэ. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хүдөө ажахын үйлэдбэрилдэг продукци худалдан абадаг сэнгые нэмээн дээшэлүүлхэ дурагүй байһан ушарые тингэжэ ороной национальна экономикодо үзүүлэгдэдэг хохидолые эрид шууд буруушаажа байһанаа жагсаалда хабаадагшад мэдүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: полицинихидай жагсаалда хабаадагшадые намнажа, тараажа байһан үе.

АП—ТАСС-ай фото.

Космонавтикын үдэрые угтуулан

ТҮРҮҮШЫН КОСМОНАВТЫН НИИДЭҺЫЕ ҺАНАН...

Тэрэ апрелиин нарата үдэрые би һайн һананаб. Ниидэлгын талмайхан дээрэ ракетэ тобойн харагдана. Мүнгэлиг үнгэтэй, туйлай томо, хабсаргамал тулгата фермэнүүдгүй энэ ракетэ тала дайдын түхэл шарайтай аятай зохидоор тааралдаха юм. Хайра гамгүйгөөр шараһан наранһаа боложо, сайбар тэнгэритэй ниилэн алдахадаа, үглөөнэй будан мананай зэрэлгээнһээ гү, али тэсэжэ ядаһанһаа гү шэшэржэ байһандал үзэгдэхэ юм. Газарһаа түргөөр лэ, түргөөр лэ таһаран ниидэхэ, заха хизааргүй замби түби руу шуумайлгаха хэрэгтэйл! Тэндэ, энэ гайхамаар, юрэ бусын сигарын орой дээрэ, хүйтэн түмэр хабтагайнуудай саана — хүн, Юрий Гагарин һуунал...

Энэ ниидэлгэдэ бидэ эршэмтэй шангаар бэлдээ һэмди. Тиихэдээ хэниие эмнай түрүүлэн ниидхүүлхэб гэжэ мэдэдэггүй байгаабди. Комисси Гагаринине шэлэн абаа һэн. Тэрэнэй намтарта ямар нэгэн һүлдэ тэмдэгтэй зүйл бии. Тэрэ хадаа манай ороной түүхэ намтарай нэгэ бишыхан хуби гээшэ. Таряашанай хүбүүн, ремесленнэ училищиин һурагша, хүдэлмэришэн, аэроклубай курсант, лётчик. Энэл харгыгаар Юриин хэдэн мянгаад үетэн хүбүүд дабшан гараһан байха.

— Хүндэтэ ханинар, дүтын ба танигдаагүй нүхэд! — гээд, ниидэхынгээ урда тээ түрүүшын космонавт үдэшэхэеэ ерэгшэдтэ хандаа бэлэй. — Нэгэ хэдыхэн минута болоод, замбуулинай хүсэн түгэлдэр онгосо намайе замби түбиин холын холо дайда руу абаад ябахань. Ниидэхынгээ урда тээхи эдэ һүүлшын минутануудай үедэ танда юун тухай хэлэлтэй гээшэб? Энээнэй урда тээ ажаһуугдаһан, хэгдэһэн бүхы юумэн энээхэн лэ минутын тулада ажаһуугдаһан, хэгдэһэн байгаа бшуу...

Хүниие абаад ниидэһэн дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын замбуулинай онгосын дэгдэн ниидэлгэ — һүртэй, асари ехэ үзэгдэл мүн! Двигательнүүд аймшагтай шангаар хүүен шэнхинэбэ, ракетын доодо талань бөөн утаанда хушагдашаба. Секунда бүри двигателиин хүүеэн улам шангадана, утаа уняар бүри бүшмэг, бүри үргэн ехэ болоно. Энэ утаа уняар ракетын бэеын хахадһаа ехэнхиие халхалжархиба. Харин доронь гал-далай хүүежэ байба. Ракетэ нэгэ багахан татагад гээд, дээшээ аалиханаар дэгдэн ниидээ бэлэй.

Тэрэ гэһээр хорин жэл үнгэршэбэ. Замбуулинай техникэшье бэеэ хүсэбэ. Замби түбидэ хэгдэдэг шэнжэлгэнүүдэй зорилгонуудые ойлгохо ойлгосомнайшье ехэ болоо. Замби түбиин нюусануудые шэнжэлгээ үргэлжэлүүлхэдээ, замбуулинай харюугай бодото аша туһые ехэ болгожо байгаад, манай юртэмсые бидэ бүри эдэбхитэйгээр шэнжэлнэбди.

Теоретическэ космонавтикын үндэһэ һуури табигша Константин Эдуардович Циолковский Газарһаа ондоо тээ хэгдэдэг шэнжэлгэнүүдэй научна ба бодото ашаг үрэ тухай бодомжолдог байгаа. Энэ ашаг үрэнь хүн түрэлтэндэ «обоо ехэ талха хилээмэ, дундаршагүй ехэ хүсэ шадал» үгэхэ байха гэжэ тэрэ бэшээ бэлэй. Бодото космонавтикын һаял мүндэлжэ байһан үедэ эгээл энээн тухай Сергей Павлович Королёв, Мстислав Всеволодович Келдыш, бусад совет эрдэмтэд бодомжолдог байгаа.

Замбуулинаар ниидэлгын зам дээрэһээ манай юртэмсэ ямараар харагданаб?—гэһэн обоохүбөө асуудалнуудые Юрий Гагаринай замби түбиһөө бусажа ерэхэдэнь, тэрээндэ табяа һэн. Иимэ һонирхолой түрэһэниинь яһалашье ойлгосотой. Тиигээд хоердохи ниидэлгэдэ «Восток-2» онгосоһоо Газарай нюруузе буулгажа абаха гэһэн даабари намда үгтэһэн юм. Минии асарһан киноплёнкые мэргэжэлтэд тон нарин нягтаар шэнжэлээ.

Мүнөө хэдэн арбаад эмхинүүдэй даабаряар онгосонуудай ба замбуулинай станцинуудай экипажнууд фотобуулгабаринуудые хэжэл байдаг. Тэрээнһээ байтагай, энээнэй үндэһөөр шэнэ научна шэглэл — замбуулинай дайдаһаа Газарые шэнжэлхэ шэглэл мүндэлэн бии болоо. Энэ шэглэл арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубита оруулжа байдаг. Имагтал «Салют-6» станциһаа һүүлэй үедэ Газарай нюруугай ба океануудай хэдэн арбаад мянган фото-зураг абтанхай. Зүгөөр кадр (зураг) бүхэн туйлай ехэ мэдээсэл үгэнэ бшуу.

Мүнөө үеын космонавтика уласхоорондын шэнжэтэй болонхой. Космонавтикын амжаха туйлалтануудые бүхы арадуудай аша туһада, дэбжэлтэ туйлаха, бүхы хүнүүдэй зол жаргалтай байха хэрэгтэ зорюулна гэжэ манай орон Юрий Гагаринай ниидэһэн үдэр тодо һонороор мэдүүлээ бэлэй. «Интеркосмос» гэжэ программые хамтааран бэелүүлдэг социалис оронууд замбуулинай дайдые ашаглаха талаар уласхоорондын харилсаа холбооной үльгэр жэшээ харуулна. Энэ программаар хэгдэһэн хүдэлмэри ехэ аха дүү гүрэнүүдтэ эрхим һайн шадабаритай мэргэжэлтэдые бэлдэхэ, шэнжэлгэнүүдые хэхын тула эрдэм, техникын шухала үндэһэ һуури байгуулха арга боломжо олгоо. Совет космонавтнуудтай хамта замбуулинаар ниидэлгын зам дээрэ найман социалис ороной эрхэтэд хүдэлөөд байна.

Мүнөө үеын космонавтика тухай хэлэхэдэ ба бодомжолходо, эрхэ бэшэ тэрэнэй ерээдүй тухай асуудал гаража ерэнэ. Энэ темэ аргагүй олон янзын удха шэнжэтэй юм. Имагтал ямар нэгэн шалтагаанаар эгээл һонирхолтой гэжэ һанагдадаг зарим тэды асуудалнууд дээрэнь тогтохомни. Замбуулинай хэлхээ холбоон ба ниидэлгэ тушаа, жэшээнь, һаяын сагта горитой хубилалтанууд болохо гэжэ хүлеэмээр байна. Мүнөө замбуулинай дайдаар тогтоогдодог хэлхээ холбоон хадаа мантан томо антеннэнүүдээр болон шангадхан дамжуулдаг хүсэтэ түхеэрэлгэнүүдэй ашаар гол түлэб хэгдэдэг гээшэ. Гэхэ зуура, хүсэтэ антеннэнүүд ба дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүдые замбуулинай дайдада абаашажа тодхохо гэһэн бодомжо холын хараатай байна. Энэ ушарта Газар дээрэ тодхогдодог приёмнигууд ба дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүд багахан хэмжүүртэи ба шэгнүүртэй байха болоно. Энэ хадаа телефонно хэлхээ холбоо, телевидениие дам саашаданһ хүгжөөхын тулада, тэдээгээр багашаг һуурин газарнуудые хангахын тулада горитой арга боломжо нээжэ үгэнэ. Энэ талаар хэгдэдэг хүдэлмэри манай орон дотор эдэбхитэйгээр эрхилэгдэнэ. һүүлэй жэлнүүдтэ хэлхээ холбооной шэнэ үеын хэмэл одод—«Радуга», «Экран», «Горизонт» гэдэгүүд байгуулагданхай.

Бага хэмжээнэй судналуудтай, автомашинануудтай, геологууд болон аяншалагшадтай хэлхээ холбоо тогтоохо замбуулинай хэрэгсэлнүүд һаядаа бии болохо ха. Далай дээрэ аюулда ороһон суднануудые түргөөр бэдэрэн олохо замбуулинай хэрэгсэлнүүдые мүнөө США-гай, Франциин, Канадын мэргэжэлтэдтэй хамта совет эрдэмтэд зохёон байгуулжа байна. Граждан авиациин самолёдуудые хангахын тулада уласхоорондын оршомдо хэмэл ододой ашаар ниидэлгын гүрим байгуулха арга боломжо эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Бүри холын хараанда юун хэгдэнэб? Минии һанахада, Газарые хангахын тулада замбуулинай хэрэгсэлнүүд дээрэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэн абаха бодол, тэрэшэлэн юртэмсэ дээрэхи һүни харанхы байһан талые наранай туяагаар гэрэлтүүлхын тулада замби түбидэ туйлай ехэ гэрэл хэрэглэхэ арга боломжо һонирхолтой байна. Эдэ гэрэл томо городуудые, үбэлэй һарануудта заполярна районуудые гэрэлтүүлжэ шадаха юм. Игэжэ гэрэлтүүлээд, хүдөө ажахын продукци улам ехээр абажа болохо байна.

Замбуулинай дайда руу саашадаа ниидэн оролгые бүхы дээрэнь иимэрхүү зэлжээтэйгээр бодомжолон ойлгожо болоно. Газарые тойрон ниидэлгын зам дээрэхи станцинууд — һара дээрэхи баазэ — Марсын нюруу дээрэ буулгалга — Наранай системын зарим юртэмсэнүүдые ба һарые огторгойн ажамидардаг одо мүшэд болголго. Газар шадархи замби дайдые ашаглаһанай һүүлээр юртэмсэнүүд хоорондын жолоодогдомол ниидэлгэнүүдэй ба «замби түбидэхи сэлеэнгүүдые» байгуулгын шата өөрынгөө зохёолнууд догор К. Э. Циолковский хараалһан байгаа. Эдэ проектнүүдые ерээдүйн тиимэшье холо бэшэ сагаи оодото байдал гэжэ сэгнэхэ арга мүнөөнэй техническэ үндэһэ һууримнай олгоно гээшэ. Тэзд тэрэ саг хэзээ ерэхэб?

Энээндэ харюу болгон, нэгэ иимэ ушар тухай дурдаха хүсэлэнтэй һэм. Түрүүшын совет хэмэл одоной табигдаһан 1957 ондо би Ленинградта байгаа һэм, бусад хүнүүдтэй хамта хүнэй гараар бүтээгдэһэн энэ огторгойн одоной ниидэлгын хойноһоо адаглан хараа бэлэйб. Энэ бишыхан табан хушуун гурба-дүрбэ минутын турша соо үдэшын боро хараанай тэнгэриин хаяагаар зурагад гэн гараа һэн. Харин энэ үзэгдэл мартагдашагүйгөөр хадуугдаал даа. Би зогсон байгаад, хүнүүдэи хөөрэлдөөе шагнаархаа һэм. Тэдэзон олон юумэ уридшалан хэлээ бэлэй. Мүнөө замбуулинай дайда руу хүнэй ниидэхэнь холо бэшэ болоо гээд тэдэнэй нэгэниинь эрид шууд мэдүүлһэн юм. Тэдэнэй игэжэ уридшалан хэлээшэдэ би тиихэдэ балай этигээгүй һэм гэжэ сэхыень хэлэхэ байнаб. Тиигээд оройдоол дүрбэн жэл болоод байхада, ши тиимэ ниидэлгэдэ хабаадалсахаш гэжэ хэн нэгэнэй хэлээ һаань, энээниень бүтэшэгүй бодол гэжэ тоолохо байгаа хаб даа.

Герман ТИТОВ,
авиациин генерал-лейтенант
СССР-эй лётчик-космонавт,
Советскэ Союзай Герой.
(АПН).

Тэбхэр 50 жэлэй саана, 1931 оной апрельдэ, «Буряад-Монголой үнэн» газетэ, «Тэмсэлэй шэмэг» журналай хуудаһан дээрүүр Ц. Галсановай «Хабарай саг» гэжэ шүлэг толилогдоһон байна. Тэрэнь поэдэй зохёохы ажалайнь эхин болоһон юм.

Мүнөө хабар тухай тэрэнэй шэнэ шүлэгүүдые таанарай һонорто дурадханабди.

Хангай һайхан Бу...
Халюуран манараа...

П. ЯХНОВЕЦКИЙН
фотоэтюд

ХАБАРАЙ ХАРЬЯЛАА АЯЛГАНУУД

ТҮРЭҺЭН ХАБАРАЙМ САГ

Һүниндөө үшөөл хүйтэн гэлэй —
Һүрхэйтэхэеэ үбэл болёол хаш.
Үбгэн-Жабарынь үргэбшэеэ
Үрмэ сүсэгыһөөр мүнхэлөөл хаш.

Тэрэ үргэбшэ соонь — Залиита майн
Тэлеэ тугал, хурьгад,
һоёо мүльһэн,

Тэгнэжэ хайлаһан саһанай һайб,
Тэрэнгиин,
тэрэлжын нарай гүлгэн...

МАНАЙ ПОЛЕВОД

Үрһэнэй орооһон
үни бэлдэгдээ,
Үбэл байхаһаа
үтэр сэбэрлэгдээ...
Үбгэн-Жабар
үлүү саһатай байгаа,
Үлгэн газарнай
үлтэг шингтэй зандаа.
Манай полевод
хабартаа зэһэнхэй,—
Маргаашаяа
— уржадэрһөө мэдэнхэй.
Мүнөө, эмшэндли,
газарай һудаһа
Мүсэ хүрэтэрнь
шагнана, тудана.
Наһаараа байгаалитай
сэсэ буляалдаһан хүн,—
Назаа сагыень
һайса мэдэхэ юм:
Намарай таряа,
хабарай таряа хэзээ,
Наран сэсэн,
намуу сэсэг яагаад
Тарин ургуулхынь,
хуряахынь сүм мэдээд.
Табан хургандаал,
танижа хуу таагаал.
Бороо дуһаха—
бурханһаа бэшэ гээд,
Саһан унаха —
сахюусанһаа бэшэ гээд,—
Сагай сэсые
сээжын ханн болгоо
Сагаан һаншагтай
сэсэн манай полевод.

АМИН ГОЛТОЁО САСУУДХАН...

Газарта
тоонтомнай булаа...
Газарта
бумбамнай нюугаа...
Газараа
аба эжыдээдли хүн...
Газараа
арһа элдэһэндли э...
Газар —
манай үрэ, умай, ...
манай үлгы, мансы, ...
манай тэжээл, амидара...
манай наадан, инаг дура...
Газар —
үдэхэлэмнай хүнжэл, ...
ухэхэдэмнай дэбисх...
үдэр бүриимнай амисха...
үндэр наһанаймнай ажа...
Газарта
тоонтомнай булаа...
Газартаа
бумбамнай нюугаа...
Газараа
амин голоороо ман...
Газараа
бүхы наһаараа гам...

ГАЗАРАЙ ХҮРЬҺЭН

Газарай нангин хүрьһэн —
Газарай нимгэн хүшөөһэн—
Ошото наранай гэрэлые,
Умдата бороогой шингые
Умай соогоо шэнгээжэ,
Ольһон соогоо бүрилдүүлжэ,
Амин гол — амидарал,
Амитан аймаг, ургамал
Хэшээн үгэдэг шадалтай, —
Хээлнин хэшэг магтаалтай!
Сагаан эдеэн, таряан эдеэн —
Сай мяхан, шаанги хилээмэн—
Газарай хүрьһэнһөө эхитэй,
Газарай хүнжэлһөө һэнжэтэй.
Ажалша хүнүүдтэ газар гээшэ —
Аба эжыдэл адли мээхэй юм:
Холшор, задагай, залхуу хүнүүдтэ
Хойто эжыһээш гадна хажар юм.
Газар — хүрьһөөрөө ашагтай,
Һүн хүшөөһөөрөө амтатай!

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ЗАНШАЛТА ТАБАДАХИ

«Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын мүрысөөн дүүрэбэ.

Энэ жэлдэ манай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэдэг мүрысөөн Барилдаанай уласхоорондын федерациин (ФИЛА) туг доро түрүүшынхеэ болоһон байна. Эгээл иимэһээ үндэр нэрэ зэргэтэй арбитрнууд олоороо суглараа. Тусхайлбал, уласхоорондын категориин 8, бүхэсоюзна категориин 10 судья энэ мүрысөөе хангаһан байха юм. Энэнь уласхоорондын заншалта мүрысөөнэй нэрэ хүндые улам дээшэлүүлнэ. Хэрбээ саашадаа табан ороной түлөөлэгшэдэй хабаадаа һаань, илажа гараагшадта уласхоорондын классай спортын мастерай үндэр нэрэ зэргэ олгогдохо байна.

Мэргэжэлтэлэй, айлшадай һанамжын ёһоор, мүрысөөн яһала һайнаар үнгэргэгдөө. Тиигээшье һаань, мүрысөөнэй эмхидхэл тухай зарим тэды ажаглалта хэхэ шухала. Нэн түрүүн заншалта нааданда зорюулагдажа, программа хүблэгдээ һэн. Энэнь һаин гээшэ. Үшөө тиихэлэ тулалдаанай үедэ спортсменүүдэй намтар, амжалта, илалтанууд тухаинь мүртэй соносхол хэгдээгүй.

Илагшадта «Сельская жизнь» газетын Хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалта медальнууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

Манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: залуушуулай дундаһаа Европын чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Т. Магомадов (Ростов-на-Дону) Д. Баяраатай (МНР) барилдажа байна; арбитр Яхадай барилдаашан В. Гоголевой гарыень үргэбэ; 57 килограммай шэгнүүртэ илажа гарагшад (зүүн гарһаа): Е. Борисов (Яхадай АССР), М. Цыдыпов (Улаан-Үдэ), Н. Жаргалсайхан (МНР).

В. ПЛУТТЫН фото.

ШАНДААҺЫЕНЬ ШАНГАДХАХА

Эдиршүүлэй дунда боксоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдын шэлэй заводой спортзал соо болобо. Буряад ороной хүдөөгэй арба гаран районой, ниислэл хотын хүүгэдэй спортын һургуулинуудай 220 гаран эдир боксер энээндэ хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байха юм.

Бокс хадаа эрэлхэг зоригтоной эрхилдэг спортын зүйл болоно гэжэ дэмы хэлэхэдэггүй. Эгээл иимэһээ 14—15 наһанай эдир хүбүүдэй өөһэдтөө эрэлхэг зоригые, хүсэн эрмэлзэлые хүмүүжүүлжэ байһаниинь һайшаамаар лэ. Тэдэнэй аха нүхэд — тренернүүд энэ талаар һурагшадтаа ехэ үүргэ нүлөө үзүүлдэг байна гээд тэмдэглэлтэй.

Манай республикын хото, хүдөөгэй хүүгэдэй спортын һургуулинуудта эдэбхитэй һайнаар хүдэлдэг тренернүүд олон. Жэшээлхэдэ, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ спортын мастер Дулзэн Бабудоржиев илангаяа оролдосо хэшээлтэйгээр ажаллажа, олоной дундаһаа бэлигтэй бэрхэ хүбүүдые элирүүлэн олоод, дүршэл шадабаритай боксернуудые хүмүүжүүлнэ. Тэрэнэй һурган һориһон хэдэн һурагшад, тусхайлбал, Б. Цыденов, Б. Батуев, В. Галданов болон бусад СССР-эй спортын мастернууд болонхой. Мэнэ һаяхан Липецк хотоһоо баярта мэдээсэл ерэбэ: «РСФСР-эй һурагшадай спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ Хориин дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Сергей Дашиев илажа, чемпион болоо».

Тренернүүд Анатолий Куренков (Прибайкали), А. Асадулин (Түнхэн), В. Будажапов (Хэжэнгэ), П. Федотов, С. Банзаракцаев, С. Цыбиков (бултадаа Улаан-Үдэһөө) болон бусад аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлнэ гэжэ хэлэлтэй.

Энэ мүрысөөндэ Хориин, Захааминай, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Улаан-Үдэ хотын хүүгэдэй спортын һургуулинуудай һурагшад яһала һайн арга дүрэтэй, шандааа шангатай байһанаа харуулжа, сугларагшадай магтаал һайшаалда хүртэһэн байна.

Мүрысөөнүүдэй дүнгүүдээр Б. Цыбикжапов (Хори), Д. Федоров, В. Дулмаев, О. Бардаханов, А. Бердников (бултадаа Захааминһаа), Ц. Доржигутапов, Ц. Гунзынов (хоюулаа Хэжэнгэһээ), Б. Ачитуев (Сэлэнгэ), Б. Посохов («Забайкалец»), Б. Чимитов (Гусиноозёрск), С. Цыреторов (Хэжэнгэ), Б. Ангархаев (Түнхэн), В. Элыгеев (РДЮСШ), А. Лушаков (Хори), В. Танхазаев (Гусиноозёрск), А. Туманов (Хори), С. Тарасов (РДЮСШ), О. Двойников («Локомотив»), А. Аригунов (Хори), В. Непогодьев (РДЮСШ) гэгшэд илажа, республикын чемпионууд болобо.

Гэбэшье зарим эдир боксернууд бар хүсөөр түлюуршаг, арга дүрэ багатай байна. Элэ дутуу дунданууды усадхахын тула тренернүүд бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха зэрэгтэй. Үшарынь юуб гэхэдэ, амжалта тренерһээ эхитэй ха юм.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» апрелиин 4-дэ үнгэргэгдэһэн 14-дэхи тираж.

«19-һөө 6-ень тааха»: 5 (дүрэ буляалдалгын барилдаан), 26 (табан зүйлэн мүрысөөн), 30 (хүнгэ атлетикэ), 37, (автоспорт), 40 (бадминтон), 43 (городки).

«36-һаа 5-ыень тааха»: 11 (волейбол), 15 (байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ), 17 (конькигаар мүрысэдэг спорт), 23 (санаар һуралгэ ба хоёр зүйлэй мүрысөөн), 32 (фигурна һолжоролго).

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Клубай хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилгонууд» — түрүү бэшэг. «Тарилга-81». «Бүхы хүдэлмэринүүдые үшөө дахин наринаар хинан шалгаха» —Г. Клепиковэй корреспонденци. «Чехословакиин коммунистнуудай хуралдаан» —ТАСС-ай материал. «Звездный баглаа сэсэгүүд»—замбуулинай монгол-совет экспедициин гэшүүдые халуунаар угтаһан тухай ТАСС-ай репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. «БАМ-ай барилгын ябасые хурдадхаха» — Хойто-Байгалай районой партийна эдэбхитэдэй суглаанһаа бэшэгдэһэн корреспонденци. «Нэгэ бэшэгэй мүрөөр». «Колосой хүдэлмэриие гүримшүү... болсоо» — К. Батороваи ... тья. «Түрэл орон доторо» —ТАСС-ай корреспо... нүүдэй суглуулбариһаа.

Гурбадахи хуудаһ... «Юрий Гагаринай ... замууд» — П. Бара... статья. «Бумбэрсэг ... һонин» — ТАСС-ай кор... пондентнүүдэн хилын ... һаа эльгээһэн тобшо ... сэ...нүүдэй суглуулбариһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһ... «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэ... тоо, баримта»—нютаг ... гай һонинной дээжэһээ ... дуулбари. «Спорт». «... барисаан илаоа»—«Сельс... жизнь» газетын шанда ... тэхын түлөө дүрэ бу... гын барилдаагаар Улаа... дэ болоһон уласхоорон... мүрысөөнһөө Э. Буера... бэшэһэн репортаж. Сон... холнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Түбэй телевидени ба Бүхэсоюзна радиогой ухибүүдэй Ехэ хоорой фольклорно бүлэгэй концерт. 10.35— «Города и годы» — уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 11.35 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.35 — Шэнэ һонин. 15.25—Дамжуулгын программа. 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — «Шинии ажал — шинии амжалтанууд»—киногой программа. 16.20—«Горнистнууд, харюусагты».

Улаан-Үдэ. 17.50—«Байгал» программа. 18.20 — «Саяан» —хонишодой ажал хүдэлмэридэ зорюулагдаһан программа.

Москва. 18.50 — Хоккейгээр улсхоорондын мүрысөөн. СССР-эй суглуулагдамал хоёрдохи команда — ЧССР... суглуулагдамал хоёрдохи ... манда (2-дохи ба 3-дахи ...нүүд).

Улаан-Үдэ. 20.15— «КПСС-эй XXVI съездын шиид... ринүүдые бэелүүлхын түлөө» «Гусиноозёрско ГРЭС-эй ... рилгын шиидхэгдэхэ асуудалнууд». 20.45 — «Сэдь... уряал»—киноочерк.

Москва. 21.00—Ю. А. Га... ринай ниидэһээр 20 жэ... ойе угтуулан. «Замбуу... эзэмдэхэ зуун жэл. ... хуудаһанууд». — телевизионно баримтата фильм (2-дохи фильм). 22.00 — «Время». 22.35 — Хасагуудай ардын хоорой концерт. 23.00 — Футбол. «Динамо» (Тб) — «...еноорд» (Голланди). Заб... тань 23.45 — «Мүнөөдэр ... би дэлхэйдэ». Хоккей... Европын түрүү һуури эзэл... хын түлөө эдиршүүлэй ... сөөн. Түгэсхэл (2-дохи ба ... дахи үенүүд).

ТОБШОХОНООР...

ШАТАР. Эдиршүүлэй дунда шатараар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Челябинск хотодо боложо, 80 гаран шатаршад хабаадаһан байгаа. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Казань хотын түлөөлэгшэ А. Волошин 9-һөө 7 очко абажа, чемпион болобо. Мүн лэ эды очкотой В. Эйгельсон (Красноярск) хоёрдохи һуури эзэлээ. Манай республикын түлөөлэгшэ Юрий Барнаков 4.5 очкотойгоор түрүүшын 30-най тоодо ороһон байна. Руслан Эрхитуев 3 очко абаба.

* * *

Эдиршүүлэй дунда шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэбэ. Бага наһанай хүбүүд сооһоо 35-дахи һургуулиин 5-дахи классай һурагша Э. Пурбуев нэгэшье уулзалгадаа шүүгдэнгүй, 9 очкотойгоор чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тэрээнтэй сугтаа һурадаг В. Суходеев, В. Косяков гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байна. Виталий Суходеев Улаан-Үдэ хотын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Эдиршүүлэй дундаһаа Андрей Николаев һайнаар наадажа, түрүү һуури эзэлбэ. Улаан-Үдын 14-дэхи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Аня Столярова 9-һөө 8.5 очко абажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Хурамхаанай дунда һургуулиин 7-дохи классай һурагша Эля Эрдынеева — хоёрдохи, 65-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Эржэна Галданова гурбадахи һууринуудта гараһан байха юм.

ҺҮР ХАРБАЛГА. «Буревестник» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Фрунзе хотодо үнгэргэгдэжэ, 18 команда хабаадаа. Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Тбилисиин «Буревестнигэй» түлөөлэгшэд Түбэй соведэй чемпионууд болобо. Сума хотын мэргэшүүл — хоёрдохи, Эрхүүгэй харбагшад гурбадахи шанда хүртөө. Гол түлэб Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэрһээ бүридэһэн манай областной соведэй команда юһэдэхи һуурида гараа. Технологическа институдай студентка С. Цыремпилова спортын мастерта кандидадай норматив дүүргэбэ.

ДААМ. Уласхоорондын даамаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө хахад финалай мүрысөөн Горно-Алтайскда боложо байна. Манай республикын түлөөлэгшэд энээндэ хабаадана. ЛВРЗ-гэй слесарь Николай Баранов 6-һаа 4 очкотой болонхой. Авиационно заводой токарь Сергей Терновский тэрээнһээ хахад очкогоор гээгдэнэ. Багшанарай институдай студент Афанасий Лаврентьев 3 очкотой болобо.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности ... строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04430. Заказ № 82. Индекс 5901.

Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 83 (15706) | 1981 оной апрелиин 9, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР

ВЕНЭ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Албанай хэрэгээр эндэ ерээд байhан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов апрелиин 7-до Австриин Национальна соведтэ (парламент) ошобо.

Совет хүндэтэ айлшание Национальна соведэй Нэгэдэхи Түрүүлэгшэ А. Бенья амаршалаа.

Н. А. Тихонов харюугай үгэ хэлэхэдээ, хүндэмүүшээр угтаhанайнь, хани ёhоной уулзалга эмхидхэhэнэйнь түлөө үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөөд, энэ ушар Австриин ба Советскэ Союзай хани хүршэ ёhоной харилсаанай ехэ удха шанартайе үшөө дахин элирхэйлнэ гэбэ.

Эдэ харилсаануудаа саашадань бэхижүүлгэ—Австрида албанай хэрэгээр бидэнэй ерэhэн гол зорилго болоно гэжэ Советскэ правительствын толгойлогшо хэлэбэ.

Австриин парламентаринарые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй үмэнэhөө амаршалаад, амгалан тайбан байдал хангаха, арадуудайнгаа хоорондын хани ёhоной харилсаа холбоое хүгжөөхын тула эрхилдэг ашатай hайн ажал ябуулгадаа ехэ амжалтануудые түйлахыень Австриин парламентын бүхы депутадуудта хүсөө.

Советскэ правительствын толгойлогшо парламентын байшангые хараба.

Удаа тээнь Австриин нисэлэлэй түбтэ ошожо, совет сэрэгшэд-сүлөөлэгшэдэй паметнигай хажууда венок табяа.

Тэрэщэлэн Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ байдалай түлөө тэмсэлэй үедэ унаhан Австриин эрхэтэдэй дурасхаалда зорюулагдаhан шарилтай бунханай дэргэдэ венок табигдаба.

Веногуудые табилгын үедэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаа.

МАРКСИЗМ—ЛЕНИНИЗМЫН ТУГ ДОРО

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиин Коммунис партиин XVI съезд бүтэмжэтэй hайн, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэржэ байна. Делегадууд үгэ хэлэхэдээ, долоодохи табан жэлдэ ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын программые ехэ харюусалгатайгаар, үндэр мэдэрэлтэйгээр зүбшэн хэлсэнэ, хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын шэнэ зорилгонуудые тодорхойлно. Партийна организацинууд болон ажалша коллективүүдэйнгээ үмэнэhөө эдэнэр КПЧ-гэй дотоодын болон гадаадын политикые hайшааха зуураа, партиин түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ аша үрэ ехэтэй ажалаараа али болохоор нүлөөлхые найдуулна.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ согсологдоhон СССР-тэ хүгжэлтэ түгэс социализм байгуулгын дүй дүршэл Чехословакиин коммунистнуудта, бүхы арадта эрдэм мэдэсын, урма зоригжолой, эсэсүүлхы хүсэнэй баян эшэ үндэhэн болоно гэжэ делегадууд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэлэнэ.

Съездын делегадууд болон айлшадта хани халуунаар, удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтагдажа, КПСС-эй делегацины толгойлогшо — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев апрелиин 7-ной үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаа. Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгын түгэсхэлые, табиhан үреэлнүүдые зал соо сугларагшад hуурhаа бодожо, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба. Съездэ хабаадагшад иигэжэ хашхаралдаа: «Хани барисаан!», «Хани барисаан!», «Брежнев! Хани барисаан!».

Чехословакиин Коммунис партиин ажал ябуулгада, арадай ажал хэрэгтэ социализм ба коммунизм байгуулгын, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ совет-чехословак эбдэршэгүй бата хани барисаанай дүүргэдэг үүргэдэ үндэр сэгнэлтэ үгэhэнэйнь түлөө түрүүлэгшээр hуугша — КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Словакиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Ленарт съездын делегадууд болон айлшадай зүгhөө, бүхы чехословак арадай зүгhөө гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэбэ.

Манай Коммунис партинуудай хоорондохи али бүхы харилсаае, үгэеэ ойлголсолгые, этигэл найдалые, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгые бидэ үндэрөөр сэгнэдэгбди гэжэ И. Ленарт хэлээ. Чехословакиин арадууд совет арадай саг үргэлжын, үнэн сэхэ, бэеэ үгэнги ханинар юм гэжэ Таниис, хүндэтэ нүхэр Брежнев, найдуулхыемни зүбшөөгыт. Совет коммунистнуудта, бүхы совет арадта манай халуун амаршалга хүргэнэб, КПСС-эй түүхэтэ XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шэнэ амжалта түйлахыетнай хүсэнэб.

КПСС-эй делегацины толгойлогшо Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ СССР-тэ, Чехословакида, Болгарида, Венгридэ, ГДР-тэ, Польшодо сэхэ дамжуулагдажа, телевиденеэр харуулагдаа. Англиин, Испаниин, Италиин, Франциин, ФРГ-гэй, США-гай ба дэлхэйн бусад оронуудай олон арбаад миллион хүн зон хараhан, шагнаhан байна.

Чехословакиин коммунистнуудай хуралдаанда гадаадын делегацинуудай бариhан дурасхаалта бэлэгүүдтэй съездын делегадууд болон айлшад ехэ hонирхолтойгоор танилсана. Соёлой ордон соо нээгдэhэн выставкэ КПЧ-гэй интернациональна холбоо барисаае харуулна. КПСС-эй делегацины бэлэг — совет-чехословак экипажай замбуулинай замаар ниидэлгэдэ зорюулжа, уран зурааша Ю. Рязановай бүтээhэн зураг эндэ харуулагдана.

* * *

КПЧ-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал 1981 — 1985 онуудта ЧССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай элидхэл удэшын заседани дээрэ хэбэ. КПСС-эй XXVI съездын үзэл сурталай баялигуудай, үнэтэ шухаг шиидхэбэринүүдэй нүлөөн доро манай съездын хүдэлмэри болоно байна гэжэ тэрэ хэлээ.. Совет коммунистнуудай съездын батална асари ехэ программа маанадта зоригжуулхы жэшээ болоно, хоёр ороной хоорондо али алиндань ашатай туhатай харилсаае саашадань хүгжөөхэ шэнэ арга боломжонуудые нээнэ.

Үнгэрhэн табан жэлэй турша соо хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулха хэрэгтэ бидэ урагшаа дабшаабди гэжэ сэдьхэлээ хананглар хэлэжэ болоно. Энэхадаа партиин XV съездын хараа шугамые бэелүүлhэн манай эрхэтэдэй зохёохы, шэн габьяата ажалай үрэ дүн болоно.

Хүн зоной ажабайдалай хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, ерээдүйдөө тэдэнэй этигэл найдалые бэхижүүлхэ гээшэ партиин политикын гол зорилго болоно.

Долоодохи табан жэлэй үедэ национальна доход 14—16 процент дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Промышленна үйлэдбэри — 3.4 — 3.7, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ жэлдээ дундаа зэргээр 2 процентээр дээшэлхэ байна.

Машина бүтээлгэ болон электротехникэ арадай ажахые хүгжөөлгын гол hалбари болоно. Эдэ hалбаринуудта — 33 — 35 процентээр, тэрэ тоодо электротехническэ промышленностьда үйлэдбэриин хэмжээн 40—50 процентээр ургаха юм.

Ажахын ажал ябуулгын ургахатай хамта, ажалшадай салин хүлhэн дээшэлхэ байна.

Ороной коммунистнууд болон бүхы ажалшад КПЧ-гэй XVI съездын тодорхойлhон зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ юм гэжэ найдажа байhанаа Л. Штроугал мэдүүлээ.

Чехословакиин XVI съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр.

ВЕНЭДЭ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОЖО ЭХИЛЭЭ

ВЕНЭ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов апрелиин 7-до эндэ Австриин Федеральна канцлер Б. Крайскитай хөөрэлдэжэ эхилээ.

Хани ёhоной, бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үеэр совет-австриин харилсаае саашадань хүгжөөлгын ба бэхижүүлгын асуудалнуудаар, тэрэшэлэн уласхоорондын шухала асуудалнуудаар hанал бодолнуудаа мэдэлсэhэн байна.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ, хэдэ хэдэн оронуудай гүрэнэй ба правительствануудай толгойлогшонорто бэшэгүүдые эльгээхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй дурадхаhан, СССР-эй амгалан шэнэ үүсхэлнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдаа.

Европо түбидэхи шахардуу байдалай hуларалга хамгаалха ба хүгжөөхэ, уласхоорондын амгалан тайбан, аюулгүй байдал бэхижүүлхые хоёр талын шухалада тоолодог байhыень хөөрэлдөөнүүд лаблан батална.

Хоёр талын хүсэл эрмэлзэлдэ харюусадаг Европодо амгалан харилсаа холбоо бэхижүүлхэ хэрэгтэ туhа хүргэдэг СССР-эй ба Австриин хоорондын элдэб асуудалнуудта хабаатай харилсаанайнгаа амжалтатайгаар хүгжэжэ байhанда сэдьхэлээ ханадагаа хоёр тала элирхэйлээ.

Совет-австриин экономическа ба худалдаа наймаанай холбоо барисаанай асуудалнууд, энергетикын ба металлургиин талаар удаан болзортой зарим тодорхой проектнүүд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэр Гусак!

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Чехословакиин Коммунис партиин XVI съездын делегадуудта, ороной бүхы коммунистнууд болон ажалшадта тэмсэлэй талаар танай нүхэд — совет коммунистнуудhаа, манай бүхы арадhаа хани барисаанай болон аха дүү ёhоной үгэнүүдые дамжуулхыемни зүбшөөгыт. (Үни удаан үргэлжэлhэн альга ташалга).

Өөр тухайгаа хэлэхэ болобол, Чехословаки ерэхэ гээшэ хэзээдэшье намда ехэ баяртай ушар болодог. (Альга ташалга). Танай гоё hайхан оронтой би зүрхэ сэдьхэлээрээ үнинэй түрэл болонхой гээшэб. Дүшэ шахуу жэлэй урда тээ манай армиин частьнуудтай, Людвик Свободын корпусой сэрэгшэдтэй суг хамта танай нютагта анха түрүүшынхеэ ерэhэн байнаб. Энэмнай Советскэ Союзай Коммунис партиин делегацие толгойлхо даалгабаритай минии ерэhэн КПЧ-гэй аяар дүрбэдэхи съезд болоно. Тиимэhээ энэ мартагдашагүй үдэр таанадтай, хүндэтэ ханинар, хамта байха арга боломжоёо би ехээр сэгнэнэб. (Үни удаан үргэлжэлhэн альга ташалга).

Нүхэр Гусагай хэhэн КПЧ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлые КПСС-эй делегаци ехэ hонирхолтойгоор шагнаа. Үнгэрhэн жэлнүүдэй дүнгүүдэй тодо hонор болон бодото шэнжэлэл, дотоодын ба гадаадын политикын ехэшье hаа, гүйсэд бэелүүлэгдэмээр зорилгонуудые табилга, социалис демократи болон арадай эдэбхи үүсхэл саашань хүгжөөхэ талаар тодорхой хараа шэглэл — эдэ бүхэн КПЧ-гэй марксизм-ленинизмын бата хараа бодолтой байhые харуулна. (Үни удаан үргэлжэлhэн альга ташалга). Энэмнай социальна болон экономическа дэбжэлтын шэнэ түйлалтанууд тэрэ танай Эхэ ороной батаар добшоха эгээл этигэмжэтэй шадабари мүн болоно.

Нүхэдүүд! Байгша ондо таанад Чехословакиин Коммунис партиин байгуулагдаhаар жаран жэлэй ойе мүн тэмдэглэхэ байнат. Политическэ тэмсэлэй, общественно хүтэлбэрилгын тон ехэ, баян дүй дүршэлтэй болоhон, дайшалхы ба батажан жагсаhан нитын хүсэн туhа танай парти өөрынгөө ойндо ерэбэ гээшэ. Энэ дүй дүршэл хадаа Чехословакиин социалис байгуулалтын амжалта түгэсөөр бэелүүлгын эшэ нүхэсэл мүн болоно. Тэрэ мүн лэ бусад партинуудта, бүхыдөө уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй бага бэшэ удха шанар-

Буржуазна республикын эрхэ байдалда хүдэлмэришэн ангиин түрүү хубиие эмхидхэхэ талаар эдэбхитэй политическэ ажал ябуулгые, гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүү нюуса тэмсэлые, фронт дээрэ тэдэнтэй тулалдалгануудые, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай аша туhада, тэрэнэй социальна шэнэдхэлгын аша туhада арадай бүhэлгаа эмхидхэлгые энэ дүй дүршэл нэгэдхэнэ гээшэ.

1948 оной социалис революциин илалта хадаа ёhотойл түүхын удха шанартай байгаа. Тэрэ үедэ гайхамшагта революционер Клемент Готвальд түрүүтэй КПЧ хото, хүдөөгэй хэдэн миллион ажалшадые дахуулжа шадаhан, социализм байгуулгын замда амгалан тайбанаар шэлжэн орохо арга хангаhан байна. (Альга ташалга).

1968 ондо контрреволюциин хүсэнүүдые илаhан ябадал, тэрэ үеын үйлэ хэрэгүүдhээ политическэ талаараа удаан сагай удха шанартай, гүнзэгы тобшололнуудые хэхэ арга шадабари — эдэмнай мүн лэ дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ Чехословакиин коммунистнуудай оруулhан бага бэшэ нэмэри хубита, аха дүү бүхы партинуудай урда тэдэнэй ехэ шэн габьяа мүн болоно ха юм. (Альга ташалга).

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, КПЧ хадаа нилээд ехэ бэрхэшээл болон туршалгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабажа гараа, тиихэдээ өөрынгөө марксистско-ленинскэ туг дээрэ үргэжэ ябаа. Бидэ, таанадай совет нүхэд болон соратнигууд, үнэн зүрхэнhөө иигэжэ хэлэнэбди: Чехословакиин коммунистнуудай партида алдар соло! (Нэрьемэ, үни удаан үргэлжэлhэн альга ташалга).

КПЧ-гэй гайхамшаг ехэ хүтэлбэрилэгшэ, республикын Президент, коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша Густав Гусагта бидэ онсо хүндэлэлөө элирхэйлнэбди. Партиин ветеран — тэрэ партиин ажал ябуулгын олон тоото шиидхэхы шатануудта шухала үүргэ дүүргэhэн юм.

Батажан жагсаhан социалис общество байгуулгын замаар чехословак арадые мүнөө КПЧ бата найдамтайгаар толгойлно. Ороной социальна болон экономическа хүгжэлтын үндэhэн шухала асуудалнууд таанадта социалис ёhоор шиидхэгдэдэг байна. ЧССР-тэ түйлагдаhан арад олониитын материальна баян дэлгэр ажаhуудалай хэм хэмжээгээр омогорхохо

таанад дүүрэн үндэhэ баримтатай гээшэт. Өөhэдынгөө арадуудай соёлой үгай ехэ баялигуудые гамтайгаар сахин хамгаалха зуураа, таанад эрдэм наука, искусство, арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга болон спорт — обществын гэшүүдэй саг үргэлжэ ургажа байгаа материальна болон оюун бодолой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые улам бүри дүүрэнээр хангаха, хүниие али бүхы талаарнь хүгжөөхэ гэhэн социализмын гол зорилгодо алба хэдэг бүхы юумые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөжэ байнат.

Эдэ бүгэдэ КПЧ-гэй хэтэдээ мүнхэ габьяа, тэрэнэй политическэ хараа шугамай зүб, холын хараатай байhанай гэршэ болоно. (Альга ташалга).

Өөhэдынгөө түйлалтануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр сэгнэхэ зуураа, таанад тохёолдодог бэрхэшээлнүүдые эли тодоор ойлгонот, бии байгаа дутагдалнуудаа шангаар шүүмжэлнэт, тэдэнние усадхаха эгээл таарамжатай арга замуудые эдэбхитэйгээр бэдэрнэт. Энээнние КПЧ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлшье, съезд дээрэ тэрэнние зүбшэн хэлсэлгэшье элирхэйлжэ үгэнэ.

Манай партиин эндэ hая боложо үнгэрhэн XXVI съездын хүдэлмэридэшье иимэл эрилтэ эхэтэйгээр, харюусалгатайгаар өөрынгөө ажал ябуулгада хандаха ябадал үзэгдөө гэжэ таанад, нүхэдүүд, мэдэнэ ёhотойт. Ондоо байжа болохошьегүй, байха ёhошьегүй. Өөрынгөө хүдэлмэрие үхаасараар, шүүмжэлхы ёhоор сэгнэдэг байха ёhотой гэжэ бидэнние В. И. Ленин hургадаг hэн. Энэ захяа заабариень коммунистнуудай бэелүүлдэг байгаа сагта тэдэ ямаршье зорилгонуудые дүүргэхэ аргатай! (Альга ташалга).

Нүхэдүүд, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд манай орон дотор үндэрөөр сэгнэгдээ, коммунистнууд болон бүхы совет арадай халуун дэмжэлгээр угтагдаа гэжэ гүнзэгы ханалгатайгаар таанадта мэдээсэхэ байнаб. Партиин хэрэгые өөhэдынгөө ами наhанай хэрэг гэжэ тоолон, совет хүнүүд съездын хараалhан коммунис байгуулалтын үргэн эхэ түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронууд батажан жагсаhан социалис обществын саашанхи хүгжэлтын олон ондоо, тиимэhээ бури гүнзэгы ба орёо зорилгонуудые шиидхэнэ. Эдэ бүгэдые империализмын эгээл ээрхэг туримхэй хүсэнүүдэй зүгhөө улам үргэдэжэ байгаа эсэргүүсэлтын, заримдаа нюуса

нөөсэгүй дайсан харша ябуулганууудай эрхэ байдалда хэхэ баатай болонобди.

Иимэ эрхэ байдалда, бидэ бүгэдэнэй амжалта түйлахэ, хэзээ хэзээнэйхиhээ бури ехэ арга нүхэсэл гэхэдэ иимэ байна. Нэгэдэхеэр, өөhэдөө улам hайнаар, ашаг үрэтэйгөөр, эмхи гуримтайгаар ажаллаха, өөhэдынгөө экономико, соёл культура болон социалис демократие хүгжөөхэ ёhотойбди. Хоёрдохёор, аха дүү оронуудай нэгэдэл, бүхы hалбаринуудай талаар али болохо, улам бүри гүнзэгы харилсаа холбооё эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхэ, маанадай орон бүхэнэй, бүхы хани барисаата нэгэдэлэй аша туhада хүсэ шадалаа, нөөсэнүүдээ эгээл таарүү зүбөөр нэгэдүүлхэ болонобди.

Энэ талаар мүнөөшье ехэ юумэн хэгдэнэ, үшөөл ехэ юумэн хэгдэхэ болоно. Энээнние таанад, нүхэдүүд, hайн мэдэжэ байнат. Манай олон талын ба гүн гүнзэгы харилсаа холбоон хадаа социалис үнэн сэхэ үндэhэ hуури дээрэ — адли тэгшэ эрхын, бэе бэеэ хүндэлэлгын, али алинайнгаа аша туhые хараадаа абалгын, ёhотойл революционно hаналаа нэгэдэлгын үндэhэ hуури дээрэ хүгжэжэ байнхай гэжэ онсолон тэмдэглэхэ зэргэтэй. (Альга ташалга). Имагтал энээнэй ашаар, Ленинэй хэлэгшээр, манай «социалис хамжаан» хадаа тэрээндэ хабаадагшадай бэеэ даанги эрхэнүүдые али болохоор хашаха гэhэн удхатай бэшэ, харин тад ондоо — тэдэнэй найдамтай түшэг тулгуури болодог байна бшуу.

Оройдоол ганса баримта хаража үзэе. Имагтал Экономическа харилсан туhалалсалгын соведэй оршом соо али алиндаа туhалдаг байhанай ашаар аха дүү оронууд өөhэдынгөө экономическа эгээл шухала, олон тоото хэрэглэмжэнүүдые мүнөө хангажа шадаха болонхой.

Таанадай мэдэhээр, газ болон түмэрэй руда абаха талаар харилсаа холбоомнай нилээд ехээр хүгжэхэ байна. Чехословаки, СССР-тэл адли, атомна энергетикэ байгуулхын тула мүнөөшье ехэ юумэ хэжэ байнхай. Атомай элшэ хүсэн маанадай болон бусад аха дүү оронуудай хэрэглэмжын ехэнхи хубиие хангаха арга олгохо байна. Иимэ ехэ хэмжээнэй зорилго ганса гансаараа шиидхэхэ болобол, нилээд бэрхэшээлтэй байхань эли ха юм.

Экономическа харилсан туhалалсалгын соведэй болон Варшавска Договорой организациин ажал ябуулгые саг үргэлжэ нарижуулан hайжаруулха гээшэ со-

циалис хани нэгэдэлэй орон бүхэнэй амин шухала аша туhада харюусана гэжэ, нүхэдүүд, найдамтайгаар хэлэжэ болоно. (Альга ташалга).

Гэбэшье манай амжалтанууд ангиин дайсадта амар заяа үзүүлнэгүй. Социализмын урагшаа хүгжэн дабшалгада hаад ушаруулхын, тэрэнние доторhоонь hандаргахын тула бүхы юумэ хэхэ гэжэ тэдэ оролдоно. Энээнэй тула бүхы хэрэгсэлнүүдые — экономическа хашалта ба заналта, худал хуурмаг идхалга, hаймhаралга ба хооhон үгэ хуур, тэдэнэй үшөөл үлэhэн газарнуудта контрреволюционно хүсэнүүдые дэмжэлгэ ба үрмашуулга болон ондоо тухэлэй hүйдхэлтэ ябуулганууудые хэрэглэнэ.

Эдэ бүгэдые таанад өөhэдынгөө дүй дүршэл дээрэhээ hанана ёhотойт. Ээрхэг туримхэйшүүлэй түсэбүүд хэзээдэшье бүтэхэгүй гэжэ тэрэ үнэншэмөөр харуулаа ха юм.

Иимэрхүү hэдэлгэнүүд мүнөө Польшын Арадай Республикада хэгдэжэ байна. Гэбэшье Польшын бодото бүхы патриодуудай дэмжэлгэтэйгээр Польшын коммунистнууд Польшын бэеэ даанхай байдалай дайсад болохо социалис байгуулалтын дайсадай хорото hанаашалгануудта ёhотой харюугай сохилто үгэжэ шадаха байха, социализмын хэрэг, өөрынгөө арадай бодото аша туhые, өөрынгөө Эхэ ороной нэрэ хүндэ ба аюулгүй байдалые аршалан хамгаалжа шадаха байха гэжэ бидэ боломжотнобди. (Үни удаан үргэлжэлhэн альга ташалга).

Советскэ Союз тухай хэлэбэл, тэрэ социалис Польшын үнэн сэхэ хани ба союзник байгаашье, байхашье юм. Энэ талаар Чехословакитай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай алли, манай нэгэн нитэ хараа бодолтой байhанда би этигэнэб. (Альга ташалга).

Социалис хани нэгэдэлтэ гүрэнүүдэй таhаршагүй хубинь болохо алдарта Кубын Республика хүгжэлтынгөө зорилгонуудые гадаадын орёо бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда шиидхэнэ. Советскэ Союз аха дүү Кубын арадые батаар, хэлбэришэгүйгөөр дэмжэдэг, саашадаашье дэмжэхэ юм. (Удаан альга ташалга). Социалис байгуулалтадаа саашадаашье амжалтануудые түйлахыень тэрээндэ зүрхэ сэдьхэлhээ хүсэнэбди, амгалан тайбанаар ажаhуухыень, hалбаран хүгжэхыень хүсэнэбди. (Альга ташалга).

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ВАРШАВСКА ДОГОВОРТО ОРОДОГ ГҮРЭНҮҮДЭЙ НЭГЭДЭМЭЛ ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДТЭ

Союзна арминуудай ба флодуудай командно-штабной хамтын hуралсал «Союз-81» гэhэн условно нэрэтэйгээр 1981 оной мартын 17-hоо апрелиин 7 хүрэтэр Польшын Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Совет Социалис Республиканууудай Союзай, Чехословакиин Социалис Республикын газар дээрэ үнгэргэгдөө. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Нэгэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй ахамад командалагша Советскэ Союзай маршал В. Г. Куликов hуралсалые хүтэлбэрилбэ.

Союзна арминуудай сэрэгүүдэй ба флодуудай хүсэнүүдэй хамтын дайшалхы ябуулганууудые бэлдэхэ ба бэелүүлхэ, тэдэнние бүхы талаарнь хангаха асуудалнууд hуралсалай үедэ шэнжэлэгдэн шалгагдаhан байна.

hуралсалда хабаадаhан тусхайта сэрэгүүдэй ябуулганууудые ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ армиин генерал В. Ярузельский, ГДР-эй национальна оборонын министр, армиин генерал Г. Гофман, ЧССР-эй национальна оборонын министр армиин генерал М. Дзур, Нэгэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй штабай начальник армиин генерал А. И. Грибков, аха дүү арминуудай сэрэгэй бусад начальнигууд hуралсалые ударидагшатай хамта хинан адаглаа.

hуралсал эмхидэлтэй hайнаар үнгэрбэ. Генералнуудай, адмиралнуудай, офицернуудэй дайшалхы бэлэдхэлэй улам дээшэлжэ байhыень харуулаа.

Энэ hуралсал аха дүү арминуудай дээдэ штабуудай саашадаа бүри hайн эмхидэлтэй бололгодонь тэдэнэй хоорондын хани холбоотой ябуулгые улам нарижуулан hайжаруулха, сэрэгшэдэй дайшалхы холбооё бэхижүүлхэ, тэдэнние пролетарска интернационализмын суртал бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туhа хүргэбэ.

hуралсалай урда табигдаhан зорилгонууд бэелүүлэгдээ. hуралсалда хабаадаhан сэрэгүүдэй штабууд саг үргэлжэ байдаг газарнуудтаа бусажа байна.

Министрэй ерээд байhан тухай

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ВСРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, ВНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ф. Пуйятай апрелиин 7-до Москвада уулзажа хөөрэлдэбэ.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. СССР-эй ба ВНР-эй хоорондохи хоёр талын зарим асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэhэн байна. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй найруулhан, съезд дээрэ хэлэhэн үгэ соогоо Я. Кадарай, мүн Венгриин Арадай Республикын ажалшадай үндэрөөр сэгнэhэн тодорхой хэмжээнүүдэй программа хөөрэлдөөнэй үедэ гол анхаралда абтаа.

Хельсинкидэ гар табигдаhан Түгэсхэлэй акт доторхи хэрэгүүдые үргэлжэлүүлхэ хараа шэглэлээ Советскэ Союз болон Венгриин Арадай Республика хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ.

Хөөрэлдөөнүүд аха дүү ёhоной хани барисаанай, зүбшэн хэлсэгдэhэн бүхы асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

* * *

Ф. Пуйягай хүндэлэлдэ А. А. Громыко сайлалга хээ. Тэрэнэй үедэ хани барисаанай хүндэ үргэгдэhэн байна.

* * *

Апрелиин 6-да Кремль соо ВНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ф. Пуйяда Арадуудай Хани барисаанай орден барюулагдаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Е. Поляков үндэр шагнал барюулхадаа, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй үмэнэhөө үндэр шагналаарнь ВНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрые халуунаар амаршалба.

(ТАСС).

ПРОГРАММЫН ҮНДЭhӨӨР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Космонавтнууд Владимир Коваленок, Виктор Савиных «Салют-6» — «Союз Т-4» гэhэн замбуулинай комплекс дээрэ хүдэлмэрилhөөр.

Туршалгануудай хараалагдаhан программаhаа гадна, үнгэрhэн хоёр үдэрэй турша соо экипаж шэнжэлгэнүүдэй ээлжээтэ шатада научна аппаратурые бэлдэхэ зорилготойгоор станци дээрэ хэдэн хэмжээ ябуулга хэhэн байна.

Дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалда кадми-мүнгэнэй үhантеллур гэдэг полупроводниково материалай монокристалл «ургуулжа» абахын тула апрелиин 1-дэ эхилэгдэhэн технологическа туршалга «Сплав» гэдэг түхеэрэлгэ дээрэ дүүргэгдээ.

Февралиин 7-ной хүдэлмэриин түсэбөөр харгы замда жэгдэ бэшэ суранзата талмайн ямараар нүлөөлдэг байhые, ургамалнуудай хүгжэлтые шэнжэлхэ биологическа туршалганууд, физическэ упражненинүүд хэгдэбэ.

Арадай ажахын аша туhада бэелүүлэгдэхэ научна зорилгонуудые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн геофизическэ шэнжэлгэнүүд замбуулинай комплексын экипажай хүдэлмэридэ ехэ hуури эзэлнэ. Газарай нөөсэ баялигууд тухай баримта мэдээнүүд абтаха.

Космонавтнууд Владимир Коваленок, Виктор Савиных гэгшэдэй бэенүүд hайн.

МОСКВАГАЙ ЛЕКТОРНҮҮД МАНАЙ РЕСПУБЛИКАДА

КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые нэбтэрүүлэн ойлгуулха зорилготойгоор КПСС-эй ЦК-гай пропагандистска бүлэг манай республикада ерэнхэй. Тэрэнэй бүридэлдэ КПСС-эй ЦК-гай Уласхоорондын мэдээсэлэй таhагай консультант **С. П. Гавриш**, Р. Я. Малиновскиин нэрэмжэтэ Бронетанкова сэрэгэй академиин кафедрын начальник **С. П. Войтенко**, СССР-эй Наукануудай академиин Уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй институдай научна хүдэлмэрилэгшэ **Л. С. Крылов**, СССР-эй Госпланай ахалагша эксперт **Д. П. Мочалова**, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын таhагые даагшын орлогшо **Ю. А. Архаров** гэгшэд ороно.

«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдhээ үүдхэлтэй амжалан, үзэл сурталай тэмсэлэй гол шухала зарим асуудалнууд», «КПСС — совет арадай манлай», «КПСС-эй уласхоорондын политика», «**Партиин мүнөө үедэхи экономическа политика**», «Хитадай дотоодын байдал ба тэрэнэй гадаадын политика» гэhэн темэнүүдээр лекцинүүдые тус бүлэгэй гэшүүд хэблэлэй, радио ба телевидениин хүдэлмэрилэгшэдэй, хотын дээдэ hургуулинууд ба техникумүүдэй нитын эрдэм заадаг багшанарай болон республикын партийно-ажахын эдэбхитэдэй үмэнэ уншаба.

Москвагай лекторнууд хотын промышленна предприятинуудаар ябажа, хүдэлмэришэдэй урда лекцинүүдые уншаhан байна.

Мүнөө үедэ КПСС-эй ЦК-гай пропагандистска бүлэгэй гэшүүд республикын районуудта гаранхай.

Партийна комитедүүдэй элидхэлшэд болон «Знание» бүлгэмэй лекторнуудэй республиканска семинарта тэдэ мүн лэ лекцинүүдые уншаха юм.

Ю. БОЛДОНОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

ХҮНЭЙ ЭЛҮҮР ЭНХЫН АША ТУhАДА

СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин сесси апрелиин 7-до хүдэлмэреэ эхилээ. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр [...]нын эрдэмэй ба элүүрые хамгаалгын зорилгонуудые сесси зүбшэн хэлсэнэ.

СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин президент академик Н. Н. Блохин сесси нээбэ.

СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр С. П. Буренков сесси дээрэ үгэ хэлээ. Совет хүнүүдэй элүүр энхэ байха тухай анхарал оролдолго гаргаха гээшэ манай гүрэнэй эгээл шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Арадай элүүрые хамгаалгые саашадань hайжаруулха хэмжээнүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлгэ hайн үрэ дүнгүүдые үгэнэ.

Академиин президиумэй ахамад эрдэмтэ секретарь СССР-эй АМН-эй академик Н. П. Бочков СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин тусхай шангуудые олгохо тухай мэдээсэл хэбэ.

(ТАСС).

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Нүхэдүүд! Манай социалис хани нэгэдэлые сахихадаа, арадуудай эгээл үнэтэ шухаг баялигые — эб найрамдал ба аюулгүй байдалые хамтаалнабди. Энэ зүб даа, юундэб гэхэдэ, социалис оронууд мүнөө дайн дажарые зайсуулан саралгада шиидхэхы хубитаяа оруулна, юундэб гэхэдэ, эдэнэр шахардуу байдал һулаpуулгын ба буу зэбсэгүүдые хуряалгын политикын тугшад болоно.

Бидэ Советскэ Союзда, манай партиин һаяхан болоһон XXVI съезд дээрэ эб найрамдалай ба бүхы арадуудай аюулгүй байдалай аша туһада эгээл орёо хурса уласхоорондын асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн тон тодорхой хэдэн дурадхалнуудые оруулһан байнабди. Тэдэ бүхы дэлхэй дээгүүр соностожо, бүхы түбинүүдтэ халуунаар һайшаагдаа. Манай ханинар ба союзнигуудай, тэрэ тоодо социалис Чехословакиин эдэ дурадхалнуудые эршэмтэйгээр, эдэбхитэйгээр дэмжэһыень сэгнэнэбди. (**Альга ташалга**).

Эндэ, Европын түбтэ, шэнэ совет дурадхалнуудай имагтал нэгэндэнь зорюута тогтохые хүсэнэб.

Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хэм хэмжээгүйгөөр үрдилдэн бүтээлгэ Европын бүхы арадуудта үхэлэй аюултай байна. Энэ асуудалые бодото дээрэнь яагаад бэ даа шиидхэжэ захалхын тула нэн түрүүн, бии байгаа буу зэбсэгүүд доогуур зурлаа татаха гэхэ гү, али саашадаа шэнэ буу зэбсэгүүдые тодхон табилгые, СССР болон НАТО-гай оронуудта хабаатай дундуур зайда хэрэглэгдэхэ талаар Европын зонодо бии байһан ракетно-ядерна түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые һэлгэхые хорихо гэжэ дурадханабди. Тиихэдээ энэ райондо дүтүүр тодхогдэн табигдаһан американ ядерна хэрэгсэлнүүдые оруулалсаа юм аабзабди даа. Энэ хойшолуулга Европодо хоёр талын дурдагдаһан ядерна хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай, хороохо тухай һаа бүришье һайн байгаа, саг үргэлжын договорой баталагдатар хүсэндөө байжа шадахал.

Юрэдөөл, хойшолуулга тухай манай дурадхал хадаа гансал зорилго болоно бэшэ. Хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхын тула эгээл таарамжатай һайн оршон байдал байгуулха хараатайгаар тэрэ оруулагдаа. Энэ асуудалда гол зорилгомнай юун болоно гэжэ тоолонобибди гэхэдэ, Европодо нөөсэлэгдөөд байһан ядерна хэрэгсэлнүүдые имагтал хоёр талын хороолго болоно гэжэ урданьшье хэлээ һэм, мүнөөшье дабтаха байнаб. Зүүншье, барууншье оронуудай аюулгүй байдалые муудхаангүй, энээнние туйлажа болоно.

Баруун Европын үргэн ехэ политическэ бүлэгөөрхидтэ, олониитын дунда манай дурадхалай яһала һайнаар угтагдаһаниинь мэдээжэ. Теэд дурагүйшүүл өөһэдынгөө һанал бодолые хүлеэлгэжэ байнсүй мэдүүлбэ.

Шэнэ совет дурадхал мүнөө Варшавска Договорой оронуудай талын хүсэнүүдэй булюу байлгые батадхаха гэһэн зорилготой юм ха гэжэ мэдүүлнэ. Теэд энэнь тиимэ бэшэ ааб даа. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ энээн тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ ушартай болоо һэм. Хэрбээ мүнөө Европо түбидэ хоёр талын нөөсэлөөд байһан ядерна буу зэбсэгүүдые бүхы дээрэнь хаража үзэбэл, хоёр талын хүсэнүүд адлирхуу байна. Энээн тухай баруунай оронуудта нэгэнтэ бэшэ мэдэрэгдэһэниинь элитэ. Жэшээнь, Европын зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи хүсэнүүдэй тэнсүүри буруу һүргэгдөө гэһэн ушарые ФРГ-гэй канцлер Шмидт энэ жэлэй февраль һарада олоной дунда хэлэһэн үгэнүүдэйнгээ нэгэн дотор сэхэ арсаа һэн. Гэбэшье «ородууд мэнэ-мэнэ тэрэнние хазагайруулхадаа магадгүй» гээд айжа байһанаа канцлер мэдүүлбэ. «Хүсэнүүдэй тэнсүү байһан тухай» США-гай гүрэнэй секретарь Хейг һаяхан дурдаа һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ арбан жэлэй тэн үеэр иимэ тэнсүүринь СССР-эй аша туһада хубилхадаа болохо байна гэжэ тэрэ һанаагаа зобонгёор мэдүүлбэ.

Тиимэ юм һаань, мүнөөнэй байдалые, тэрэнэй саашанхи хүгжэлтые зүбөөр сэгнэхэдээ, баруунай оронуудай хүтэлбэрилэгшэд манай дурадхалые халуунаар дэмжэхэ ёһотой байгаа. Хэрбээ хэдэхэн үдэрэй турша соо Европодохи хүсэнүүдэй тэнсүүриин хубилаагүй юм һаань, энээнэй орондо тэрэнэй удха шанар доошолуулхые тэдэнэй зариманиинь оролдохогүй һэн. Тэдэнэр юундэ тиигэнэб гэхэдэ, хүсэнүүдэй тэнсүүрие баруунай оронуудай аша туһада хубилгахые хүсэнэ, хойшолуулгаар бэеэ тойруулхые оролдоногүй бшуу.

Зүгөөр иимэ һэдэлгэнүүд — энээнние тодо һайнаар ойлгохо хэрэгтэй — харюугай хэмжээнүүдые абахыень имагтал нүгөө талые баадхаха байна. Тиин дахинаа хангалтагүй юумэн эхилхэ — гансал Европодохи байдал бүгэдэндэ улам бүри аюултай болохол. Баруунай оронуудай правительствануудта энээнние ойлгохонь тиимэ хүшэр бэрхэтэй юм аал?

Нүхэдүүд, бүхы дээрээ манай дурадхалнууд эб найрамдал бэхижүүлхын тула эгээн гол шухала уласхоорондын асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэхэ зорилготой байна. Даб дээрэ ямаршье эрхэ нүхэсэл табингүй, эдэ асуудалнуудаар бүтэмжэтэй һайн, болохотой хөөрэлдөөнүүдые али бүхы тушаалтадай хабаадалгатайгаар үнгэргэхые хабаатай талануудта дурадханабди.

Хэрбээ хэн нэгэндэ бодолтой сэсэн ондоо дурадхалнуудай бии байгаа һаань, тэдэнние хаража үзэхөөр бэлэнбди.

Сэхыень хэлэхэдэ, баруунай оронуудай правительствануудай зүгһөө хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр бэлэн байһыень мүнөөдөө обёорногүйбди.

Эдэ бүгэдэ тон һонирхолтой, гэбэшье тэдэнние удаан саг соо шэнжэлхэ хэрэгтэй, юрэдөөл, эндэ яараһанай үлүү гэжэ хаа-яа бидэнэртэ хэлэдэг. Тиихэдээ хараа шэглэлээ тодорхойлолго тус правительстваһаа бэшэ, харин бусадһаа дулдыдана гэжэ ойлгуулдаг байха юм. Теэд энэнь мүнөөдөө буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга үргэлжэхэ, уласхоорондын байдалые улам орёо, түгшүүрилтэй болгохо гэһэн удхатай болоно хэбэртэй.

Ондоо ушарта бидэнэртэ эрилтэнүүдые табихые, өөһэдынгөө һанал бодол баадхахые һэдэдэг байна. Өөһэдөө бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы заха булангуудые эзэмдэхэ тиимэ «эрхэтэйбди» гэжэ ойлгуулхые оролдон, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ талаар баруунай оронуудай зүбшөөһэнэйнь түлөө «түлбэри» болгожо, өөһэдынгөө аюулгүй байдалай аша туһаһаа, эзэрхэг түримхэй ябуулгада гү, али добтолгын аюулда тэдэнэй дайрагдахадань, хани нүхэдтөө үзүүлдэг туһаламжаһаа арсаха гэһэн эрилтэ табина.

Гайхалтай хараа бодол байна гэжэ хэлэлтэй.

Уласхоорондын ямар нэгэн гол шухала асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэхэ хөөрэлдөөнүүдые эхилхынгээ урда тээ энэ талаар бидэнэртэ, мүн бусад олондо тон таарамжагүй политикаяа баруунай оронууд хубилгаг лэ гэжэ Советскэ Союз мэдүүлбэ гээд бодоод үзэе. Жэшээнь, энэ тэрэ оронуудһаа, галаадахи энэ тэрэ сэрэгэй баазануудһаа США сэрэгүүдээ түрүүлэн гаргаг лэ. Энэ тэрэ зонхилхы, һүйдхэлтэ засаг захиргаануудые дэмжэлгэеэ, зэбсэгжүүлгэсэ болюулаг лэ.

Хөөрэлдөөнүүд тухай асуудалда иимэ хандасые хэн нэгэн томоотой гээд тоолохо гээшэ гү? Үгы ааб даа. Тиигээ һаамнай, бидэнние политикада ехэ юумэ ойлгохогүй хүнүүд, ушар хэрэгтэ зорюута һаад тойбо татадаг, хөөрэлдөөнүүдһээ хулжадаг хүнүүд гэжэ тоолохо байгаа бшуу. Юундэб гэхэдэ, тад ондоо, амгалан тайбан байдалда хабаагүй хараа бодол баримталха болоно.

Өөһэдынгөө эрилтэнүүдые нэгэ нэгэндээ баадхаха гэһэн һэдэлгэеэ орхиходомнай, эб найрамдал хангаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэй, нэгэ нэгэнэйнгээ аша туһые хүндэлдэг байхадаа, гүрэнүүд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ амжалта туйладаг байна гэжэ түүхын, тэрэ тоодо һүүлэй арбан жэлэй дүй дүршэд найдамтайгаар гэршэлнэ. Эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ туһалһан уласхоорондын шухалын шухала хэлсээнүүд имагтал иимэ үндэһэ һуури дээрэ туйлагдаһан байна. Бээ даалһан байдалтай ба демократическа Австрие һэргээхэ тухай гүрэнэй договорые, Баруун Берлин тушаа 1971 оной хэлсээе, ФРГ-тэй СССР-эй, Чехословакиин, Польшын ба ГДР-эй баталһан договорнуудые, стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха, совет-американ хөөрэлдөөнүүдые, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар Хельсинкидэ болоһон нинтэ Европын зүблөөн дээрэ Түгэсхэлэй актда гар табилгые жэшээ болгон нэрлэлтэй.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдаһан ба зохихо гүрэнүүдэй правительствануудта эльгээгдэһэн Советскэ Союзай бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудта эдэ правительствануудай зүгһөө иимээр хандахыень хүлеэнэбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, номнолой тулада бэшэ, харин эб найрамдалай аша туһада — Европодо, Азида, Америкэдэ, Дүтын, Дунда ба Алас-Дурна зүгтэ эб найрамдал хангахын аша туһада али алиндаа таарамжатай үгэеэ ойлголсолгонуудые туйлалгада туһалхын тула манай дурадхалнууд оруулагданхай. Бүгэдэ нийтын эб найрамдалай аша туһада. (**Удаан альга ташалга**).

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Чехословакиин коммунистнууд, хүдэлмэришэн анги, таряашад болон интеллигенци батажан хүгжэһэн социализм байгуулха замда парти болон ороной урда табигдаһан харюусалгатай зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха байһандань найдаһанаа үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлхыемни зүбшөөгыт. КНЧ-гэй энэ съездын заабаринуудые хүтэлбэри болгон, Эхэ ороноо бүри баян дэлгэр, гоё һайхан, арадай ажабайдалые улам һайн болгохо, манай хамтын хэрэгтэ — Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангалгада шэнэ хубитаяа оруулха байһантнай арсашагүй. Эдэ бүхы алдарта хэрэгүүдтэ гүйсэд амжалта туйлахыетнай таанадта хүсэнэбди! (**Нэрьемэ, удаан альга ташалга**).

Чехословакиин Коммунис парти мандаха болтогой! (**Нэрьемэ, удаан альга ташалга**).

Аха дүү чехословак арад мандаха болтогой! (**Нэрьемэ, удаан альга ташалга**).

Совет-чехословак хэтэ мүнхын хани барисаар мандаха болтогой! (**Нэрьемэ, удаан альга ташалга**).

Социалис оронуудай агуу ехэ хани нэгэдэл оршон мандаг, бэхижэг лэ! (**Нэрьемэ, удаан альга ташалга**).

Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал — бата бэхи, арадуудай аюулгүй байдал найдамтай болог лэ! (**Нэрьемэ, удаан альга ташалга**).

Ханинар, манай үнэн зүб, һайн һайхан уг зорилго тээшэ — коммунизм байгуулга тээшэ урагшаа хэлбэришэгүйгөөр дабшая! (**Нэрьемэ, удаан альга ташалга. Бултадаа һуурнһаа бодоно. Съездэ хабаадагшад иимэ уреэл табина: «Хани барисаан! Хани барисаан!», «Брежнев! Хани барисаан!»**).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗҺАА

СССР-эй МЯХАНАЙ БОЛОН ҺҮНЭЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринуудые, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө **шагнаха**:

Буряадай АССР-һээ «ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Бочкарев Иван Михайловичые — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй заводой технолог.

Дружинина Зоя Федоровнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн.

Копылов Анатолий Дмитриевичые — мяханай болон һүнэй промышленностиин Улаан-Үдын механико-технологическа техникумэй багша.

Кушнарев Куприян Матвеевичые — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн.

Матвиенко Надежда Николаевнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй мастер.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Турунхаева Надежда Ивановнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Бодопросто Леонид Карповичые — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн.

Петренко Альбина Яковлевнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн.

Пластинина Галина Васильевнае — Улаан-Үдын [illegible]нэй комбинадай мастер.

«АЖАЛАЙ ШЭН ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Волобуева Галина Николаевнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй мастер.

Дементьев Николай Евгеньевичые — «Скотоимпорт» гэжэ Бүхэсоюзна нэгэдэлэй Улаан-Үдын конторын хүдэлмэришэн.

Киселева Клавдия Никифоровнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн.

Клищенко Валентина Степановнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй ахалагша мастер.

Ломухина Евгения Матвеевнае — Нарһатын тоһоной заводой мастер.

Назимов Константин Михайловичые — «Скотоимпорт» гэжэ Бүхэсоюзна нэгэдэлэй Улаан-Үдын конторын автомобилиин жолоошон.

Цыдыпов Владимир Бочектуевичые — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй холодильнигай директор.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Альянова Любовь Петровнае — Кабанскын тоһоной заводой аппаратчица.

Занграева Валентина Георгиевнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй холодильна түхеэрэлгэнүүдэй машинист.

Павлов Филипп Лукичые — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй түмэршэ дархан.

Попова Валентина Семеновнае — мяханай промышленностиин Буряадай үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэн.

Сажин Александр Владимировичые — «Скотоимпорт» гэжэ Бүхэсоюзна нэгэдэлэй Хэрэнэй конторын дархан.

Ускеева Дулма Шойдоновнае — «Скотоимпорт» гэжэ Бүхэсоюзна нэгэдэлэй Хэрэнэй конторын хүдэлмэришэдэй бригадир.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной мартын 17.

ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААНУУД

КАБАНСК

КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд, тэрэнэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн, районой партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал Кабанскын районой партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **А. И. Хмелёв** элидхэл хэһэн байна.

Эдэбхитэдэй суглаанай үзэмжэдэ табигдаһан асуудал зүбшэлгэдэ туршалга-үйлэдбэриин «Байкальское» ажахын директор И. Я. Макальский, Байгалай модоной баазын парткомой секретарь М. Д. Жарников, Тимлюйн цементын заводой профсоюзай завкомой түрүүлэгшэ И. С. Чирков, түмэр замай Мысовая станциин узелай электромеханик С. С. Аксёнов, Сэлэнгын поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. Ф. Елизов болон бусад хабаадаа.

Районой партийна эдэбхитэдэй суглаанай хүдэлмэридэ КПСС-эй XXVI съездын делегат, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** хабаадаһан, дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүдые үнэн сэдьхэлһээ һайшаагаад, саашадаа съездын хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ зорилго тодорхойлһон, дэлгэрэнгы тогтоол суглаанда хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

А. ПОПОВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ХОРИ

Түб һуурин болохо Хори тосхондо районой партийна эдэбхитэдэй суглаан боложо үнгэрөө. КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд, съездын хараалһан холын хараата шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхэ талаар районой партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **П. В. Бахаев** элидхэл хэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ олон хүн хабаалаа. Хүрбын совхозой парткомой секретарь А. Ц. Моролдоев, Хандагайн леспромхозой директор А. В. Мясников, Үдын совхозой ахалагша хонишон Г. М. Бимбаев, «Георгиевский» совхозой директор П. Я. Захаров, Тээгдын дунда һургуулиин директор М. К. Жамбалова болон бусад үгэ хэлэһэн нүхэд коллективэйнгээ КПСС-эй XXVI съездые ямар амжалтатайгаар угтаһые, тэрэнэй хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхын тула ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһан тухай элидхээ. Коллективэй байдалда ушардаг дутагдалнууд болон шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай тогтоһон байна.

Суглаанай хүдэлмэридэ республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **И. Д. Даржаев** хабаадаһан, үгэ хэлэһэн байна.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа партийна эдэбхитэдэй суглаан зохихо дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

Ю. МАНУЕВ.

Загарайн райондо партийна кабинедые даагшаар хүдэлдэг В. С. Вахрушев эрхим пропагандист, агитатор гэжэ суурхадаг. «Валентин Сергеевич Онохойн совхозой малшад, механизаторнуудай дунда партиин XXVI съездын материалнуудаар олон хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн, лекцинүүдые уншаһан байна.

Коммунист В. С. Вахрушев даалгагдаһан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг, удха түгэлдэр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандист, үнинэй агитатор В. С. Вахрушев.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР Д. Ю. ЦЫБИКЖАПОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, совет болон ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Цыбикжапов Дондок Юможаповичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной апрелиин 7.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

НҮХЭР В. К. ДЫРХЕЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Олон жэлэй туршада багшын эрдэмэй ажал ябуулга аша үрэтэйгөөр ябуулһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Зүүн Сибириин технологическа институдай инженерно-экономическа факультедэй деканай профессор Владимир Константинович **Дырхеевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной апрелиин 7.

ШЭНЭ БАЙРАДА ШЭН ЗОРИГТОЙГООР

Һүүлэй хэдэн жэлнүүдтэ Десятниково тосхоной баруун-урдахи үндэр хадын хормойдо ехэ барилга хэгдэнэ. Мүнөө хирпиисээр баригданхай малай болон гахайн хоёр томо комплекс холоһоо тобойлдон харагдадаг болонхой. Эгээл эндэ январиин тэн багаар гахайн комплексын һүүлшын барилга болохо үшөө нэгэ ехэ гэгшын байра ашаглалгада оруулагдаһан байна.

— Эндэ 288 гахай түрүүлхээр хараалагдана. Бүхы ажалынь хүсэд оньһожоруулагдаһан, — гэжэ гахайн комплексые эрхилэгшэ Василий Сазонович Пискунов хөөрэнэ. — Эхэ гахайнуудые эндэ адуулхадаа хуурай талхаар хооллуулха бүхы оньһожоруулга бии. Тусхай сорогоор бүлеэн уһан дамжуулагдажа, гахай бүхэнэй байдаг түмэр хорёо соо асарагданхай. Мүн шэбхэ гаргаха транспортёр табигданхай.

Энэ шэнэ байрада орохододо, досоонь сэбэр, дулаахан, һаруулшье. Байра соонь поршоонхонуудые дулаасуулха, шараха тусхай лаампанууд табигданхай.

Шэнэ, һайн байрада ороходоо малшад үшөө урматайгаар, урагшаа һанаатайгаар хүдэлмэрилхэ ёһотой. Теэд залуу мал абажа, һайнаар, шадажа түлжүүлхэ гээшэ тиимэ бэлэн бэшэ хамнай даа. Ушар тиимэһээ «Маяк» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд гахайшадые шэлэн абахадаа, энээндэ онсо анхарал хандуулна.

— Одоо, эгээл һайн, шадамар бэрхэ, дүршэлтэй зоноо тэндэ табиха болоолди даа гэжэ бидэнэр, зооветмэргэжэлтэдтэ, манай колхозой правлениин түрүүлэгшэ Денис Прокопьевич Болонев хэлээ һэн, — гээд ажахын зоотехник Н. А. Головина хөөрэнэ. — Тиигээд лэ ажалдаа дуратай, урагшаа һанаатан, үни удаанай гахай үсхэбэрилгэдэ хүдэлмэрилһэн юһэн эхэнэрнүүдые шэнэ байрадаа эзэн болгожо табяа һэмди.

Мүнөө гахайшан болоһон зон ехэ урматай ажаллажа байдаг. Юу хэлэхэб, ажалынь урагшатай ябажа байнхай. Һаяхан Десятниковаар ябажа, хүдэлмэришэ бэрхэ эхэнэрнүүдтэй уулзажа, ажалаарнь һонирхогдоһон байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхинһээ үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөе толгойлжо ябаһан Татьяна Ивановна Пытина, Улита Кирилловна Павлова болон Домна Ефимовна Васильева гэгшэдтэй хөөрэлдөө һэм.

— Эхэ гахай бүриһөө үнгэрһэн хоёр һарын туршада арбан поршоонхо абанхайб, — гэжэ Улита Кирилловна баяртайгаар хэлэнэ. — Нүхэднай мүн лэ 8—9 поршоонхо абаад, гээлтэ хоролтодо оруулангүй харууһалжа байна.

Саашань багахан энэ коллективэй ажал тушаа хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна: байгша оной эхинһээ тэндэ 850 поршоонхо абтаа. Хэрбээ нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулха болоо һаа, энэмнай 255 поршоонхоор олон болоно. Ажалша бэрхэ малшадай амжалта альган дээрэнь бэшэ аа гү? Ингэжэл Десятниковай гахайн шэнэ комплексын хүдэлмэрилэгшэд шэн зоригтойгоор ажаллажа захаланхай.

В. ХУДАЕВ.
Улаан-Үдын район.

Совет орон дотор

БАЯН УРГАСЫН ЭШЭ ҮНДЭҺЭН

КИЕВ. Украинада хабарай тарилгын хүдэлмэри урда районуудһаа эхилээд, мүнөө хойто нютагуудта хүрэжэ байна. Апрелиин 1-нэй байдалаар таряашад түрүүшын миллион гектар дээрэ үрэһэ һуулгаба.

Наратай сэлмэг үдэр бүхэниие һамбаашалан, механизаторнууд технологическа хүдэлмэри хэхэһээ гадна, үргэн зуруудаар абадаг ашаг үрэ ехэтэй агрегадуудые хэрэглэнэ. Тиигэжэ Одесскэ областиин Коминтерновскэ районой КПСС-эй XX съездын нэрэмжэтэ колхозһоо партиин XXVI съездын делегат Н. Довбенкын хүтэлбэрилдэг отрядай коллектив Т-150 К түхэлэй 4 сеялкэ шагтагалһан трактор хэрэглэнэ. Иимэ хоёр агрегадаар эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор 100 гектарһаа бага бэшэ талмай дээрэ горох тарина. Һайнаар жэгдэлэгдэһэн, элдүүрилэгдэһэн хүрьһэндэ үрэһэ хаяхадань, ургаса нэгэ жэгдээр гаража, хуряахадашье таарамжатай һайн байдаг. Киевскэ областиин тарялан дээрэ культиваторнууд болон сеялкэнүүдые холбожо хэрэглэхэдэнь, ажалай бүтээсые нэмээнэ.

Энэ жэлдэ 52—53 миллион тонно таряа хуряаха гэһэн зорилго республикын таряашад урдаа табинхай. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, эдэнэр үндэр баян ургасын найдамтай үндэһэ һуури табина.

АМАРАЙ ЭРЬЕДЭ ТАРИЛГА ЭХИЛБЭ

ХАБАРОВСК. Газар хахалалгын ба тарилгын агрегадуудай апрелиин эхеэр Амар талын тарялан дээрэ гаргагдаба.

Энэ жэлдэ сагай уларилай хүйтэбэр байгаашье һаань, тарилгаяа эртэ эхилээ. Хүйтэн байһан дээрэһээнь саһан хүсэд хайлаадүй, гэбэшье избёосхо, минеральна үтэгжүүлэгэнүүдые оруулхадань, тарялан дээрэ саһан хайлажа, шэнгэһэн байна. Гэнжэтэ тракторнууд хүндэ борнойнуудаар газарай хүрьһэ үргэнөөр элдүүрилбэ. Эдэнэй хойноһоо тарилгын агрегадууд дабшана. Эндэхи нютагта тааруулагдаһан, үндэр баян ургаса үгэдэг сортын обёосой, шэниисын, ешмээнэй үрэһэн таригдана. Таряашад гектар бүриһөө 17 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряахаар шиидэнхэй.

АШАГ ҮРЭТЭЙ БОЛГОХО ХАРАА ШЭГЛЭЛ

ТБИЛИСИ. 800 толгой үхэр мал шахан таргалуулгын комплекс Грузиин Абашска районд ашаглалгада оруулагдаба.

Эндэ үхэр малай хойноһоо харууһалгын бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагданхай, автомадаар хангагданхай. Комплекс өөрын тэжээлэй баазатай юм. Энэ хадаа табан жэлэй турша соо район дотор ашаглалгада оруулагдаһан түгэс оньһожоруулагданхай зургаадахи предприяти болоно.

Һаял хала гол түлэб кукуруза тарижа ургуулдаг байһан энэ районд КПСС-эй XXV съездын һүүлээр мал ажал эршэмтэйгээр хүгжөөгдэжэ эхилээ һэн. Мүнөө эндэ үхэр мал болон гахай шахан таргалуулха оньһожоруулагдамал хэдэн фермэнүүд, ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүд хүдэлнэ.

Тэжээлэй бата бэхи бааза байгуулха гээшэ һалбарииие хүгжөөлгын шиидхэхы нүхэсэл болоно. Тусхай шэглэлтэй нэгэдэлдэ тэжээл үйлэдбэрилгын бүхы хүдэлмэриие гулидхаһанай ашаар сабшалан болон бэлшээриие һайжаруулха арга олдоо.

СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдээр Грузида жэлдээ дунда зэргээр 160 мянган тонно мяха, 710 мянган тонно һү үйлэдбэрилхээр хараална. Республика дотор зохёогдоһон тус һалбариие аша үрэ ехэтэй болгохо программа энэ зорилгые шиидхэлгэдэ нүлөө үзүүлхэ юм.

ПОЛЕВОЙ СТАНУУД ДЭЭРЭХИ АГИТПУНКТНУУД

КИШИНЕВ. Молдавиин агитаторнууд болон пропагандистнуудай нинтэ-политическэ хүдэлмэриин түб хабарай тарилгын талмайнууд дээрэ хүрэжэ ерэбэ. Ажахынуудай партийна организацинуудай шиидхэбэрээр хэдэн зуугаад нүүдэл агитпункт хүдөө ажахын техникэтэй хамта хээрын стануудта гаргагдаһан байгаа. КПСС-эй XXVI съездын материалнуудаар харуулан ойлгуулгын хэрэгсэлнүүдээр, политическэ литературааар хангагдаа.

70 мянга гаран пропагандист энэ үргэн ехэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдана. Таряашадай, социалис мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэл хүдөөгэй ажалшадай дунда ходо ходо мэдээсэнэ.

Агропромышленна харилсаан, хүдөө ажахые томодхолго, тусхай шэглэлтэй болголго үзэл сурталай хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулха эрилтэ табина гэжэ Молдавиин Компартиин ЦК-да мэдээсэнэ.

ЭРХҮҮГЭЙ ОБЛАСТЬ. Зүүн Сибириин түмэр замай Тайшет станци БАМ-ай үүдэн гэжэ нэрлэгдэнэ. Эндэһээ Байгал-Амарай түмэр замай Баруун участогай шэнэ станцинууд тээшэ барилгын материалнууд, түхеэрэлгэнүүд болон хүүргын хэрэгсэлнүүдые ашаһан поезднууд гаража ошоно. Мүнөө эндэ Тайшет—Лена гэжэ хоёрдохи линиин барилга, тэрэнние зайн галаар хангаха ажал түлэг ябуулагдана. Тайшедтэ барилгын индустриин хүсэтэ комплекс баригдана, тусхай заводууд болон гэр байрын, промышленна барилга хэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тайшет—Лена гэжэ линиин барилга дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Уран зохёолой хуудаһан

Һаяхан боложо үнгэрһэн залуу уран зохёолшодой республиканска конференци дээрэ зохёохы ажалай нюусанууд тухай үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Прозын болон поэзиин асуудалаар хэгдэһэн элидхэлнүүдые шагнаад, конференцидэ хабаадагшад табан бүлэг боложо таһараад, хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлһэн юм. Буряад,ород прозын, буряад болонород поэзиин гурбан бүлэгтэ хубааран залуу уран зохёолшод ахамад нүхэдэйнгөө шүүмжэлэлые, дурадхалнуудые, һургаал үгэнүүдые шагнажа, зохёохы ажалай горитойхон хэшээл гараа.

Залуу уран зохёолшодой XI конференци олон шэнэ нэрэнүүдые элирүүлээ гэжэ тэмдэглэхээр. Тэдээн тухай, мүн конференци дээрэ болоһон зарим хөөрэлдөөнүүд тухай тус хуудаһанда уншахыетнай дурадханабди.

ХУРСА ГУУРҺАТАН ОЛОШОРОГ ЛЭ!

Залуу уран зохёолшодой болон эхилэн бэшэгшэдэй XI конференци дээрэ «Залуу прозаигуудай зохёолнууд тухай» элидхэл Буряадай Уран зохёолшодой холбооной консультант Ц. Р. Галанов хэһэн байна. Бурьялан хүгжэжэ байһан совет ажабайдалые алишье талаһаань шэнжэлхэ, удхалан харуулха талаар залуу уран зохёолшодой зорилго тушаа элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэн хэлэһэн байна.

Үе сагнай арюун һайхан! Манай доторнай шэнэ заводуud, фабриканууд бодоно, БАМ-ай агуу ехэ барилгын түрэлһэн бүхы дэлхэй дээгүүр зэдэлнэ, замбуулинай байдада шэнжэлэгдэнэ. Уран зохёолшын хүсөөр үе сагаа дууладаг мүн эдэ хубилалтануудай харуулгаар гараха эрхэгүйл. Эхилэн бэшэгшэдшье темэдэ сэхэ хабаатайгаар мэдэрдэг гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Эдэнэй литературада түрүүшынгээ алхам хэжэ, аха нүхэдынь анханай һонирхожоһон заншалаар, хөөрэлтэйгээршье һаа, эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг байна юм. Шадамар бэрхэ хүгжэмэриин, хүтэлбэриин үрэ дүнгүүд элирдэг лэ ааб даа. Үнгэрһэн долоон жэлэй турша СССР-эй Уран зохёолшодой холбоондо 17 хүн абтаа.

Эхилэн бэшэгшэд ахамад үеын уран зохёолшодой дүй дүршэлые халан абаха, заншалнуудыень шэнэдхэн үргэлжэлүүлхэ уялгатай. Тиигээл элдэб үеын уран зохёолшод түрэл литературада хуби заяанай, хэлэнэй баялигай түлөө харюусалга бүримүһэн мэдэржэ ябаха зэргэтэй. Уран зохёолшод С. Цырендоржиев, Ц. Митыпов, Д. Эрдынеев, Г. Балков, Б. Ябжанов, А. Ангархаев, Г.-Д. Дамбаев гэгшэд түрүүшынгээ зохёолнуудые һаяхан лэ зүбшэн хэлсэлгэдэ табижа байһан юм. Мүнөө эдэмнай олон номой авторнууд, залуушуулые һурган хүмүүжүүлэгшэд, арад зондоо хүндэтэй хүнүүд болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажабайдалтай, арад зонтой нягта холбоо барисаан байгуулагдаа гэбэл алдуугүй. Гэхэ зуура, сэдьхэлэй нангин мэдэрэлые зураглаха шадабаримнай дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, дуран тухай хэды һайхан шүлэгүүд, зохёолнууд бэшэгдэдэг болооб! Ура хашхаралга, хоонон уряанууд үсөөржэ, хүнэй сэдьхэлэй байдал зохидоор, уянгата аргаар харуулагдадаг болоо. Уран зохёолшод мүнөө үе сагай асуудалнуудта анхаралаа багаар хандуулна, гол түлэб үнгэрһэн түүхэ руу хулжахаа һанана гэжэ шүүмжэлэгшэд ба шэнжэлэгшэд һая болотор зүб ажаглалта хэдэг бэлэй. Энэ һанамжа хараада абтажа, мүнөөнэй ажабайдалые зураглан харуулалга үргэдөө. Энэ талаар дунда үеын уран зохёолшод нилээд оролдолго гаргана гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдэнэрэй зохёолнууд уран аргануудые хэрэглэлгынгээ, байгуулгынгаа талаар ондо ондоонууд ааб даа. Уран зохёолшо бүхэн дэлхэйе өөрын нюдөөр шэртэжэ, өөрсэ янзын тобшолол хэхэ эрхэтэй ха юм. Мүнөө үеын ажалша хүнэй, зохёон байгуулагша хүнэй дүрые зураглахадаа, тэрэнэй үзэл бодолоороо хатуужанги байһые, сэдьхэлэйнь эрмэлзэлые зүбөөр харуулха шухала гэһэн һанамжа элидхэл соо олон удаа хэлэгдээ. Энэ талаар С. Бухаевай «Эгээл гоё хүгжэм» гэһэн номые дурдажа болохоор. Оршон тойрон боложо байһан үйлэ ушарнуудые яаралгүйгөөр, намдуу зохидоор зураглахыень ханалгатайгаар уншахадаа, авторынь ажалша хүнэй һуудал байдалые гүйсэд мэдэдэг гэжэ абаһаар ойлгомоор. Энэ бодолһоо һабагша татаха болоо һаа, В. Носков, И. Намсараев, В. Тулаев, С. Захарова ба бусадшье зохёолшод үе сагай һудаһанай сохисые зүрхэндөө тон дүтөөр мэдэрнэ гээд баталалтай.

Арбадахи конференци дээрэ В. Носковой «Нохойн эзэн — Макар Нелюбин» гэһэн повесть зүбшэн хэлсэгдээд, хэблэлдэ дурадхагдаа һэн. Мүнөө бэлигтэй уран зохёолшын шэнэ бүтээлнүүдээ асархыень хүлеэнэбди гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. Буряад хэлэн дээрэ гурбан, «Детское издательство» гэһэн хэблэлээр нэгэ ном гаргуулһан Илья Намсараев уншагшадай этигэл найдабарида мүн лэ хүртэнхэй. Гэбэшье зарим рассказууд соогоо бодото ажабайдалые гүнзэгыгөөр, үнэншэмөөр харуулжа шаданагүй, тиимэһээл эсэшэ сусашагүйгөөр, эршээ һуладхангүй хүдэлхэ ёһотой гэжэ энэ авторта хүсэмөөр гэһэн элидхэлшын һанамжые зүбшөөхөөр байна. Һургуулиин наһанай үхибүүдтэ зорюулагдажа бэшэгдэһэн повестьнууд олоор хэблэгдээ. Тодорхойлбол, Вл. Лубсановай «Эхирнүүд», Вл. Сыреновэй «Гуламтын ошон» Б. Юндуновай «Харюусалга», мүн «Байгал» журналда толилогдоһон Цыдып Цырендоржиевай «Эдир мүрдэгшэд» гэһэн повестьнуудые нэрлэлтэй.

Энэ үе соо «Дружба народов» журнал соо, удаань «Роман-газетэдэ» Г.-Д. Дамбасвай «Гүнсэма» гэһэн повесть Евгения Имбовицой оршуулгаар гараһан байна. Хүн бүхэмнай общественный урда харюусалгаа мэдэрхэ, Эхэ орондоо үнэн сэхэ байха ёһотой гэһэн бодол уншагша бүхэндэ үнэтэй сэнтэй гэжэ залуу автор повесть соогоо баталаа.

Уран зохёолшо гол темэдээ ямар аргаар хүрэхэб? Саг зуура забдаад лэ гол удхадань аһалдашаха ёһотой гү, али бодомжотойхоноор, холын хараатайгаар дүтэлхэ ёһотой гү? Хоёрдохи аргань зүйтэй гэжэ тоолоомоор гэжэ элидхэлшэ һанамжаа элирхэйлбэ. Залуу уран зохёолшод М. Батоин, С. Захарова гэгшэд оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ, залиршагүй эрмэлзэлээ бүхэжүүлнэ.

Буряадай Уран зохёолшодой холбооной үүсхэлээр 3—4 жэл болоод лэ заншалта иимэ конференци үнгэргэгдэдэг гээшэ. Эгээл эндэ эхилэн бэшэгшэдэй зохёолнуудые ахамад уран зохёолшод, литература шэнжэлэгшэд анхарал ехэтэйгээр уншажа, һайн талыень дэмжэдэг, дутуу дундыень заадаг юм. Гадна Москва хотын Литературна институт дүүргэһэн залуушуул шэнэ халаан болрожо ерэдэг гээшэ. Мүнөө Надежда Шагдурова, Агу Содномов гэгшэд тэрэ институтда һуража байдаг.

Һүүлэй үедэ прозын хүгжэлтэдэ нилээд горитой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ гэжэ шиидэһэн уран зохёолшод бэеэ нилээд «шэмхэжэ» үзэдэг, өөртөө шүүмжэлхы ёһоор хандажа шададаг байна. Гэбэшье энэ амжалтымнай эшэ үндэһэн гэхэдэ, социалис реализмын гол ёһые баримталжа, орон нютагтамнай боложо байһан агуу ехэ хубилалтануудые үнэншэмэ зохидоор харуулха шадабари мүн шуу. Литературада түрүүшынгээ алхам хэжэ эхилһэн бэлигтэй залуушуул буряад совет литературын саашанхи хүгжэлтэдэ бодото хубитаяа оруулалсаха байха гэжэ үнэн зүрхэнһөө этигэн байһанаа элидхэлшэ мэдүүлээ.

УРАН ШҮЛЭГ— АЖАБАЙДАЛАЙ ДОЛГИН

Залуу уран зохёолшодой ба эхилэн бэшэгшэдэй арбан нэгэдэхи конференци КПСС-эй ЦК-гай «Зохёохы залуушуултай ябуулха хүдэлмэри тухай» гэһэн тогтоолые өөрынгөө ажалай хүтэлбэри болгоһон байна. Эндэ гар бэшэгүүдтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандахаһаа гадна, сэдьхэлэй үнэн сэхэ хөөрэлдөөн болоһон, бэлигтэй бэрхэ залуушуулые тодоруулха гэһэн хүдэлмэри хэгдэһэн байгаа.

Литературын үргэн ехэ далайда һаяхан орожо ябаһан залуушуулай зохёохы ажалда, ажабайдалда этигэлгүйгөөр хандаха ушарнууд үгы гэжэ тэмдэглэхэнь урматай байна. Поэдүүд мүнөө үе сагаа магтан дуулана. Мүнөө үеын хүнэй ухаан бодолой баялигые дэлбэлэн харуулхые оролдоно.

«Би ниидэнэб. Арадамни хоёр дали» гэжэ Саржана Дугарова бэшэнэ. Нээрээшье, ниидэжэ ябаһанай гүнзэгы мэдэрэл эдир залуу наһанай, мохошогүй эрмэлзэлэй түрүүшын мэдэрэл болоно бэшэ аал? Имагтал омог дорюун залуушуул БАМ барина, симфонинуудые бэшэнэ, бэлиг түгэлдэр шүлэг, дуунуудые бии болгоно... Тэдэнэр шүлэгүүд соогоо энэ дэлхэйн дүүрэн эрхэтэн, эзэд байһан тухайгаа, тиимэһээ урдаа байһан уялганууд тухайгаа бэшэнэд.

Энэ конференци юу харуулааб? Залуу поэдүүд яһала шадабаритайгаар шүлэгүүдые бэшэдэг байна гэжэ харуулаа. Тэдэнэр мүрнүүдэйнгээ һүүл ба эхиень шадамар бэрхээр таарулан холбоно. Хүнэй сэдьхэлэй байдалые үнэншэмэ зүбөөр харуулна. Гэбэшье олохон поэдүүд толгой холбуулгые болон рифмые баримталангүйгөөр бэшэдэг байха юм. Тэрэ тоодо Сергей Тумуровай зарим хэды шүлэгүүд ороно.

Хэн залуу поэт шүлэгүүдээ шүүмжэлүүлжэ үзөөгүй хаб? Манай конференцидэ залуу бэшэгшэдэй гар бэшэгүүдэй дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн байна. Тобшолон хэлэхэдэ, залуушуул орёо хүндэ зорилгонуудые урдаа табихаяа, ехэ хэмжээнэй, бад гэмэ зохёолнуудые бэшэхэеэ зүрхэсэнэ хэбэртэй. Юуб гэхэдэ, энэ конференцидэ нэгэшье томохон поэмэ, хэм хэмжээгээрээ багаханшье поэмэ табигдаагүй. Пьесэнүүд, баснинуудшье баһал байгаагүй. Энэ юун тухай хэлэнэб? Энээн тухай хэн хэмнайшье бодожо үзэхөөр гэжэ һанагдана. Юрэдөө, М. А. Шолохов оройдоол арбан долоон наһатайдаа «Номгон Дон» гэжэ гайхамшагта номоо эхилһэн гэжэ мэдэнэбди. Энэмнай зохёохы ажалай ёһотой толотомо жэшээ болоно бэшэ аал?

Ород поэзиин А. Щитов, М. Шиханов хоёрой хүтэлбэрилһэн нэгэдэхи секцидэ найман хүн гар бэшэгүүдээ табяа. Эдэ хэд бэ гэбэл, С. Дугарова, Н. Угрюмов, Ю. Хруслов, С. Тумуров, В. Хороненко, В. Дугарова, А. Олоев, А. Козин гэгшэд болоно.

В. Дугаровагай шүлэгүүд дуундал адли аялга нугалбаритай. Энэнь гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ өөрөө хүгжэмэй училищиин багша юм. Тиимэһээ В. Дугарова дуунуудые бэшээ һаа, шадаха бэшэ аа гү гэжэ һанагдана.

С. Тумуров заримдаа орёо метафорануудтай шүлэгүүдые бэшэнэ. Тэрэнэй олон мүрнүүд танка гү, али хокку гэдэг япон-солонгос шүлэгүүдтэ адлирхуу.Ород шүлэгтэ тон үсөөнөөр хэрэглэгдэдэг онол арганууды шудалжа байһаниинь залуу поэдтэ саашадаа ехэ туһа хүргэхэ аабза гэжэ һанагдана. Зүгөөр классическа шүлэг, частушка, найман мүрһөө бүридэһэн буряад арадай дуунда хандадаггүй байһаниинь буруу гэжэ бодохоор. Гэхэ зуура, классическа шүлэгэй, аман үгын зохёолнуудай арга боломжонууд дундаршагүй ехэ ааб даа.

Поэт А. Румянцевай хүтэлбэрилһэнород поэзиин хоёрдохи секцидэ юһэн хүнэй гар бэшэгүүдэй согсолборинууд зүбшэн хэлсэгдээ. Эдэмнай элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд. Г. Сорокина — радиоинженер, Т. Баирова — хуушанай документнүүдые шэнэлдэг техник, А. Анготкин — комсомолой хүдэлмэрилэгшэ, Б. Жигмытов — залуу эрдэмтэн, Г. Гуменюк — багша, Б. Нехуров — театрай хүдэлмэришэн, А. Мартынов, А. Улзытуев — студентнэр, Г. Попов — электрик. Эдэ залуу поэдүүд хэдэг ажалаараашье тад ондоо байхаһаа гадна, мүн шүлэгүүдынь баһал ондоонууд. Залуу авторнууд шүлэгүүд соогоо элдэб темэнүүдтэ хандаһа. Эхэ орондоо дурлалга, аха нүхэдэй баатаршалга, ажал хүдэлмэри, инаг дуран, хүнүүдэй аша туһада алба хэхэ тухай бэшэнэ. Жэшээнь, Б. Нехуров хүнэй, өөрынгөө хэһэн алхам бүхэнэй түлөө харюусаха хаһын эрхэ болзорой орёо зам тухай угаа һонирхолтойгоор бэшэнэ. Тиихэдэ Б. Жигмытов элинсэг хулинсагуудайнгаа һууһан үе сагта хандан, хүнүүдэй хани барисаан, аха дүү ёһоной харилсаан угаа ехэ удха шанартай гэжэ һануулна. Г. Сорокина дайсанай бүһэлэлгэдэ ороод байһан Ленинградай нэгэ эхэнэр тухай хөөрэнэ. Т. Баирова Сибириин барилгануудта хүдэлжэ байһан хүнүүдэй ажалые магтан дуулана. Харин А. Мартынов түрэл Забайкалидаа дуратай байһанаа шүлэглэнэ.

Зүбшэн хэлсэлгэдэ шүлэгүүдээ асарһан поэт бүхэн инаг дуран тухай хонгёо хоолой мэдүүлнэ. Гэбэшье эхилэн бэшэгшэдтэ инаг дуран тухай тон һайнаар бэшэгдэһэн шүлэгүүд үсөөн гэжэ тэмдэглэгдээ. Залуу поэдүүдтэ һанал бодолоо эли тодоор, уран гоёор найруулан бэшэхын тула бэлиг шадабари дуталдана. Хэрбээ бүхы авторнуудые нэгэдүүлбэл, тэдэнэр ажабайдалай олон янза тухай бэшэнэ. Зүгөөр поэт бүхэнэй ами аминдаа хаража үзэхэдэ, тематикынгаа талаар һулашаг, сэдьхэлэй саг зуурын хүлгөөтэ ябадал тухай ехэнхидээ бэшэһэн байха юм. Поэдүүд үзэһэн хараһан тухайгаа, оршон тоиронхи ажабайдал тухай бэшэ, харин ном уншажа, ямар нэгэн мэдэрэлдэ эзэлэгдэһэн тухайгаа бэшэхэ дуратай байна. Энэ хадаа А. Анготкиндо, Б. Нехуровта, Г. Поповто, Т. Баировада, А. Улзытуевта, А. Мартыновта хабаатай.

Шүлэг бэшэхэ гээшэ конференцидэ хабаадаһан олон хүнүүдэй шуһал абьяас болоно. Зүгөөр поэзи тэдэнэй ажабайдалай, наһанай хэрэг болохо гү? Тэрэниие саг харуулха. Харин даб дээрээ дүй дүршэл ехэтэй уран зохёолшодһоо, тэдэнэй номуудһаа хэшээл абажа байха хэрэгтэй. «Нэгэшье үдэр юумэ бэшэнгүй байжа болохогүй» гэжэ Юрий Олеша бэшэһэн юм. Эдэ үгэнүүд залуу поэдүүдые, тэдэнэй уян сэдьхэлые үндэр өөдэ уряалха ёһотой.

ҺАЙН ХЭШЭЭЛ ГАРААД...

Буряад прозын семинарта эхилэн бэшэжэ ябаһан табан уран зохёолшодой рассказууд болон повестьнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Эдэ авторнууд хэд бэ гэбэл, Михаил Батоин, Дамдин Дамбиев, Чингис Гуруев, Ким Ванданов болон Баатар Романов гэгшэд болоно. Эдэнэй зариманиинь түрүүшынгээ номые гаргуулһан, зохёолнуудаа хамтын согсолборинуудта, «Байгал» журналда болон «Буряад үнэн» газетэдэ толилуулһан хүнүүд гээшэ.

Семинарые хүтэлбэрилһэн хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд Ц.-А. Дугарнимаев, С. Ж. Балданов, мэдээжэ уран зохёолшод Цэрэн Галанов Цыден Жап Жимбиев, Доржо Эрдынеев, Ардан Ангархаев болон Цырен-Дондок Хамаев гэгшэд залуу уран зохёолшодой бүтээлнүүдые тон анхаралтайгаар уншажа, өөһэд өөһэдынгөө һанамжануудые хэлээ. Энээнэйнь түлөө залуу прозаигууд үнэн зүрхэнһөө тэдэндэ баясхалан хүргэбэ.

Дамдин Дамбиев — бэшэндээ орходоо наһатай хүн. Теэд урдань нэгэтэшье зохёолоо иимэ зүбшэн хэлсэлгэдэ табяагүй ябаа. Тэрэнэй зохёолнууд һайн сэгнэлтэдэ хүртэжэ, аминдаа ном болгогдон хэблэгдэхээр зууршалагдаба. Илангаяа «Гонгор» гэжэ повесть, «Үдэшэлэн һүндэ ерээрэй» гэһэн рассказ һайнаар бэшэгдээ гэжэ сэгнэгдэбэ. Энэ уран зохёолшо үхибүүдэй образые ехэ хурсаар гаргана, хэлэниинье уян нугархай байна.

Баатар Романов Д. Дамбиевта орходоо һураггүй залуу, һая хорин гаража ябана. Тэрэнэй «Эмээл дээрэ» гэһэн повесть, «Шонын хорон», «Хоёр ами наһан» болон бусад рассказуудыень ахамад нүхэд үндэрөөр сэгнэжэ, уян, баян хэлэтэй залуу уран зохёолшын буряад литературада нэмэжэ байһанда ехэ баясаба. Тэрэнэй ном мүн лэ хэблэлдэ дурадхагдаа.

Михаил Батоин—«Тохёолгон» гэһэн номой автор юм. Бэшэндээ орходоо М. Батоин үнинэй гараа нугалан бэшэжэ ябаһан хүн гээшэ. Тиимэһээ тэрэнэй шэнэ зохёолнуудта эрилтэ ехэтэйгээр, түрүүнхидээ орходоо хэр ургааб гэһэн асуудалтайгаар семинарай хүтэлбэрилэгшэд хандаһан байна. «Талын таабари» гэһэн повестьнь магтаалда хүртэбэшье, үшөө заһахаар гэгдээ. Мүн рассказуудыншье иимэ сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Юрэнхы дээрээ Михаил Батоин һайн уран зохёолшо боложо ябана гэжэ аха нүхэдэй зүгһөө тэмдэглэгдэбэ.

Чингис Гуруев шүлэг зохёожо уран зохёолдо ерэһэн, шүлэгүүдэй номшье гаргуулһан юм. Арба гаран рассказ шүүмжэлэгшэд болон уран зохёолшодой үзэмжэдэ тэрэ табяа. Эдэ зохеолнуудынь ехэнхидээ шог ёгто шэнжэтэйгээр бэшэгдэһэн аад, энэ зорилгодо хүрөөгүй гэгдэбэ. Уянгаяа олоогүй байһаниинь мүн лэ тэмдэглэгдээ. Тиигэбэшье Чингис Гуруев — уран зохёол бэшэжэ шадаха хүн гэжэ тобшологдоо.

Ким Ванданов городой темэдэ бэшэһэн рассказуудаа зүбшэн хэлсэлгэдэ табиба. Энэ хадаа буряад литературада тон үсөөн хэрэглэгдэһэн темэ. Илангаяа городой буряад зоной ажабайдал тухай бэшэгдэнэ. Энэнь семинарай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө ехэтэ һайшаагдаа. Тиигэбэшье рассказууд дээрээ үшөө дахин хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ тэдэнэр залуу уран зохёолшодо зааба.

Дээрэ дурсагдаһан залуу уран зохёолшодой һайн зохёолнуудые шэлэжэ, «Байгал» журналда, «Буряад үнэн» газетэдэ толилхо гэһэн дурадхал баталагдан абтаа. Ахамад нүхэдэйнгөө хүтэлбэри доро уран шадабариин һайн хэшээл гараад, залуу уран зохёолшод саашадаа ехэ эдэбхитэйгээр хүдэлхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

ХОНГЁО ДУУН— ХОНГЁО ХООЛОЙҺОО

Буряад хэлэн дээрэ үнгэрһэн поэзиин семинарта зургаан хүнэй гар бэшэгэй согсолборинууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Гэбэшье эдэ зургаан хүнэй гурбыень лэ эхилэн бэшэгшэдэй тоодо оруулхаар гэжэ һанагдана. Эдэ хэд бэ гэбэл, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай студент Рахмет Шоймарданов, Түнхэнэй районой Жэмһэгэй сомоной байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Елена Цыбикжапова, тиихэдэ мүн лэ Түнхэнэй районһоо Юрий Баганов гэгшэд болоно. Эдэ нүхэднай хараашье һаял хориёо хүрөөгүй ябаһан, ажабайдалай олон талын дабтагдашагүй байханиие өөһэдтөө элирүүлжэ, шэрэ будагыень уран шүлэгүүдтээ оруулжа байгаа хүнүүд юм.

Конференцидэ шүлэгүүдээ табиһан нүгөө гурбан нүхэд шүлэг-хүлэгые хазаарлаха хэрэгтэ наһанайнгаа горитой хубиие зорюулһан хүнүүд гэжэ хэлэхэдэ болоно. Галина Базаржапова бүри һургуулида һуража ябахадаа шүлэг бэшэдэг һэн. Тэрэ сагһаа хойшо дунда һургуули дүүргээ, удаань Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтайород ба буряад хэлэ, бэшэгэй отделениие түгэсхэжэ, хэдэн жэлэй туршада «Буряад үнэн» газетын редакцида хүдэлнэ. Поэзиин семинар дээрэ Г. Базаржапова шүлэгүүд тухай Буряадай арадай поэт Ц-Д. Дондокова иигэжэ хэлэһэн байна:

— Би Галина Базаржапова түрүүшын шүлэгүүдые хэдэн сагаа һананаб. Тиимэ мүнөө эдэ шүлэгүүдые заһажа хэлээ һаа, энэ поэдэсынь номой гар бэшэг уншажа байхадаа, бүхы сэдьхэлһээ баясажа байһанаа мэдүүлнэб. Энэ гар бэшэг ябан ном боложо нэгэ намда нэгэшье һэжээ түрүүлнэгүй...

Поэдүүд Галина Базаржапова, Мэлс Самбуев, Нима Доржиева, Алексей Бадаев, Цырендулма Дондокова, Чимит-Рэгзэн Намжилов гэгшэд үгэ хэлэжэ, Г. Базаржаповагай шүлэгүүдэй онсо удхатай, ульһэтэй байһые, поэзиин онол арганууды шадабаритайгаар хэрэглэдэгые тэмдэглэбэд.

Чимит-Цырен Санжиев бүхы наһаараа журналистын бэлээндээ, буряад поэзиин болон журналистын үнэн сэхээр алба хэжэ ябаһан хүн юм. Энэ нүхэрнай али олон очерк, статьянууд манай газетэ журналнуудта гаражал гээшэ. Хүн бүхэн таһа наһанайнгаа богоһо дээрэ байгаад, түрүүшынгээ номой гар бэшэгые зүбшэн хэлсэлгэдэ табихала зүрхэлхэгүй. Өөрынгөө гар бэшэгэй жэншэдгүйдэ этигэһэн, энэ хэрэгни олондо туһатай, хэрэгтэй гэжэ хүсэд мэдэрһэн хүнэй абари зан энэ бшуу. Нээрээшье, Ч-Ц. Санжиевай орон нютаг тухайгаа уянгалһан гү, али хүнэй сэдьхэл соо эгээл һайхан, толормо мэдэрэл түрүүлдэг инаг дуран тухай бэшэһэн бодолтой шүлэгүүдыень уншажа, шадаха зэргээрээ баясажа, бахархажа байхадаа, уран шүлэгэй жэгүүртэ долгиндо үбгэн, залуу илгаагүй уян сэдьхэлээрээ дайруулдаг юм байна гэжэ эрхэ бэшэ шэбшэнэш.

Манай элитэ буряад поэдүүдэй нэгэн Ч-Р. Намжиловай хэлэһэн үгэһөөнь нэгэ хэһэг эндэ оруулалтай гэжэ һанагдана:

— Чимит-Цырен Санжиев бидэ хоёр эдир залуу ябахадаа, нэгэ газарта хүдэлжэ эхилһэн, тэрэл үедөө түрүүшынгээ шүлэгүүдые бэшэдэг бэлэйбди. Тэрэ гэһээр хэды саг үнгэрөө гээшэб даа! Зүгөөр энэ нүхэрнай зориго мохожо, шүлэг, дуугаа халагүй хүн байна гэжэ мүнөө хаража байнабди. Энэнь нэгэ талаһаа, эндэ һуугааша залуу үетэндэ һургаал болохо үгэхэ байна. Шүлэг тушаань нэмэжэ үшөө юу хэлэхэб даа? Яһала һайн, гүнзэгы удхатай, ном болоод байхыень хараа һаа, эшэхээр бэшэ шүлэгүүд. Тиигээд энэ гар бэшэгэй согсолборине ном боложо гараха аабза гэжэ ехэтэ найдагдана гээшэ...

Цыренжап Цыриторон ажабайдал гээшые гансал уншаһан ном сооһоо энэнь энэ, тэрэнь тэрэ гэжэ мэдэхэ хүн бэшэ. Уран зохёолой хүшэр харгы юун гээшэб гэжэ баһал мэдэхэ. Энэ нүхэрнай уһан сэрэгэй хүшэр албые гараһан, Номгон далайн уһан соогуур атомна онгосоор хэдэн һара соо тамаржа үзэһэн, тиимэһээ юртэмсэ дэлхэйнгээ үнгэ бүхэниие юунһээшье үлүүгээр һанажа ябаха сэдьхэлдэ эрхэ бэшэ эзэлэгдэдэг байһан ааб даа.

Гэшхэн ябаһан тунга ногоогоо хэзээ дахин хараха гээшэбиб, сэнхир сэбэр агаараар сээжэ дүүрэн хэзээ дахин амилха гээшэбиб гэжэ шэбшэһэн нэгэ богонихон шүлэгыень абажа харахада поэдэй сэдьхэлэй байдал мандаа яаха аргагүй дүтэ боложо, бидэнние тойроһон амитай манхан байгаали: наран, һара, уһан далай, ногоон, агаар — булта яаха аргагүй үнэтэйгөөр һанагдана бшуу.

...Холын замда
үдэшэһэн
Һарын толон, баяртай!
Хабсагай мүргэжэ
бутарһан
Хөөрүү долгид, баяртай!
Эжэл нүхэдөөрөө
сэнгэһэн
Эрьеын ногоон,
баяртай!
Толгойм үһэ эльбэһэн
Туналаг агаар, баяртай!

Ц. Цыриторонон шүлэгүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ поэдүүд А. Бадаев, М. Самбуев, Л. Тапхаев, Б. Батоев, Ч-Р. Намжилов, Ц-Д. Дондокова гэгшэд үгэ хэлэжэ, угаа һонирхолтойгоор поэдэй бэеэ мэдүүлһыень баяр болгон угтажа байһанаа нэгэн дуугаар тэмдэглэбэд.

Тиихэдэ буряад поэзиин семинарые хүтэлбэрилһэн поэт Л. Д. Тапхаев конференциин түгэсхэлэй суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, шүлэгүүдээ зүбшэн хэлсэлгэдэ табиһан эдэ зургаан хүнэй гар бэшэгүүд сооһоо Ц. Цыриторонон шүлэгүүд түхэл маягаараа ба дүүрэһэн удхатай зохёол болоһон талаараа онсо илгарна гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Буряад поэзиин семинар Ц. Цыриторонои шүлэгүүдые «Байгал» журналда «Шэнэ нэрэ» гэһэн гаршаг доро гаргахыень дурадхаха гэһэн һанамжа оруулжа баталһан байна.

Рахмет Шоймарданов гэжэ нэрэ доро буряад шүлэгэй аржыка банхыень хараад, энэ нүхэрые мэдэхэгүй хүн оршуулагшыень заабол бэдэрхэ болоно ха юм. Теэд дэмы. Татар яһанай Р. Шоймарданов эдэ голой эрьедэ хүн болоод, буряад үхибүүдээр адли буряад һургуулида ороод, мүнөө Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдайород, буряад хэлэ, бэшэгэй отделенидэ һуража байдаг юм. Залуу поэт Р. Шоймарданов буряад хэлэ яһала бараг мэдэхэ байһанаа харуулаа. Илангаяа тэрэнэй шүлэгүүд ухаанда хадуугдама образ байгуулха талаараа онсо илгарна. Гэбэшье арадай хэлэн гээшэ бурьялжа байһан булаг ха юм даа. Тиимэһээ арадай хэлые эхинһээнь адагтань хүрэтэр шудалааб гэжэ хэлэхэ зүрхэтэй хүн үсөөн байха аабза. Буряад хэлээ (хүн тон һайн мэдэхэ хэлээ түрэлхи гэжэ хэлэдэг аабза?) үшөөл шудалха, үгэ бүхэнэй удха гээшые байһан соонь, тон жэнхэни һууридань табижа хэрэглэхэ гэһэн заабари Р. Шоймардановта үгтэһэн байна.

Энэ заабари ганса Р. Шоймардановта бэшэ, мүн Елена Цыбикжапова Юрий Баганов хоёрто хабаатай байһыень эндэ тэмдэглэе.

Залуу поэтесса Елена Цыбикжапова үргэн олон уншагшадта «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдтэ толилогдоһон шүлэгүүдээрээ мэдээжэ болонхой юм. Согтой дорюун шүлэгүүдые бэшэдэг Е. Цыбикжапова тухай олон поэт үгэ хэлэһэн байна. Тиихэдээ залуу поэтесса ута унжагай шүлэгүүдые бэшэжэ, хэлээд дүүргэхэ ёһотой бодолоо нэгэ һабагшагүй болгожо, яар ябта бадагуудайнгаа дундуур гол удхаяа төөрюулнэ гэжэ тэмдэглэбэд.

Юрии Баганов ганса шүлэг бэшэдэг бэшэ, үшөө зураг зурадаг, хүгжэмэй инструмент дээрэ наададаг, хүгжэм дуушье зохёогоод үзэдэг хүн юм. Энэ нүхэрнай ямар харгы шэлэжэ, али тэээшээ сэдьхэлээ залахань үшөөшье эли бэшэ. Хүгжэм дуунда дуратай хүн байһан тулаань, тэрэнэй шүлэгүүд дуунай үгэдэ дүтэрхы гэжэ олон хүн тэмдэглээ. Теэд дуунай үгые һажаан татажа бэшэһэн шүлэгүүдынь гүнзэгы удхагүй, дээхэнүүр дэлин үнгэршэһэн гоё үгэнүүдэй үлхөө болошохоёо һанадаг байна.

Г. Базаржапова, Ч-Ц. Санжиев, Ц. Цыриторон тухай бүхыдэнь абажа хэлээ һаа, нэн түрүүн темынгээ талаар тэдэнэй шүлэгүүдэй дутагдалтай байһыень тэмдэглэлтэй. Темэеэ үргэдхэхэ гээшэ эдэ нүхэдэй зорилго болоно.

Е. Цыбикжапова, Ю. Баганов, Р. Шоймарданов гурбанда үгэ бүхэндөө наряар хандаха, шүлэгөө олон дахин мүлихэ, заһаха тухайнь поэдүүд зааһан байна.

Залуу, эхилэн бэшэгшэдэй республиканска XI конференциин поэзиин семинарта хабаадаһан хүнүүд угаа туһатай хэшээл абажа, саашадаа улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ аабза гэжэ һанагдана.

Аха нүхэдэйнгөө сэдьхэлэй халуун үгэнүүдые даажа абаха, удхалан бодожо үзэхэ, өөһэд өөһэдтөө туһа болгохо гээшэ залуу поэдүүдэй нангин уялга байха ёһотой гэжэ һанагдана.

Залуу уран зохёолшодой XI конференциин зал соо.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Ц. ЦЫРИТОРОН
АЛБАН

Уһан дээгүүр тамарха —
Уялгата минии албан.

Хэдэн һараар шунгаха—
Хатуу шэрүүн албан.

Даринн үнэртэй
онгосонуудаар
Хабиралдан гараха албан.

Эхэ ороноо хамгаалха
Эгээл хүндэтэй албан!

* * *

Номгон далайн
Ногоон долгин
Номин тэнгэритэй
Нинлэн үзэгдэнэ.

Дабһатай уһанда
Дадал болоһон
Арюун наһанайм
Үдэрнүүд үнгэрнэ.

Эрьеын шулуу
Эсэтэрээ нэшэһэн,
Сахалн шубуу
Шэрбэжэ норгоһон,

Солгёон долгид
Сэдьхэлыем хүдэлгэжэ,
Нютагыем мартуулан,
Нюруугаа толоруулна!

Н. ДОРЖИЕВА
ЭДИР НАҺАН

Дэлхэйн мүнхэ жама
ёһоор
Дүхэриглэн эрьелдэнэ
һара наран.
Үе сагай түргэн
эрьюулгээр
Үдэр һүнитэеэ ошоно
һэлгэлдэн.

Эдир наһан — эмниг
хүлэг!
Уряалан даллаа хүхэрэгшэ
аласай
Үндэр дабаата утын
харгы руу
Эдир наһамни сагтай
урилдана!

ЭЖЫ АБА ХОЁРТОО

Түрэһэн гараһан
тоонтодоо,
Түрэл Хуртага нютагтаа,
Сэнгүү эдирхэн наһандаа
Сэсэглэн ябанаб,
жаргалтай!
Хүхэ номин тэнгэридэ
Хүгжэмшэ шубуудай
жэргэхэдэ,
Хүхюун хаһамни
һанагдан,
Хүүгэн зүрхыем улруулна.

Намжаа түрэл нютагтаа
Нойрсон хэтэдээ
мүнхэрһэн,
Эжы, абаяа сэдьхэлдээ
Үгылэн ябанаб,
голхоржо уйдан.
Аажам түрэл нютагтам
Арюун хабар срэнхэйл.
Алтан хүүрнүүд
дээрэтнай
Ургы сэсэгүүд
задаранхайл.

Жаргал ЖЕРБАЕВ
ДУРАН

Холшор гэнэн наһандаа,
Хараад шамай дурлаа һэм.
Эргын хабарай дурые
Уян сэдьхэлдээ хааган
һэм.

Басаган, шамай
харахадаа,
Баярлан, бахархан
ябагша һэм.
Дуратайб! —гэжэ
хэлэхэеэ
Дуугай сэдьхэлни эшэгшэ
һэм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, драматург Дугар Дылгыров залуу уран бэлигтэнэй дунда.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

АЯЛГАА НЭГЭДҮҮЛҺЭН АГУУ ХҮГЖЭМ

Номгон далайн ногоон долгиндо эльбүүлэн байлаг Владивосток хото. Эндэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй һурагшанарай хүгжэм дуунай ехэ һайндэр боложо дүүрэбэ.

Хабарайнгаа амаралтын үедэ Яхадай ба Буряадай АССР-нүүдэй, Приморско, Хабаровска хизаарнуудай, Амарай, Камчаткын, Магаданай, Сахалинай, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай ухибүүдэй делегацинууд зургаан үдэрэй туршада өөһэдынгөө бэлиг шалабари харуулһан байна. Үхибүүдэй хонгёо дуу хүгжэмдэ РСФСР-эй композиторнуудай холбооной секретарь В. Г. Агафонников, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, СССР-эй Гүрэнэй шангай ба Ленинскэ комсомолой шангай лауреат М. Л. Таривердиев, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат В. Я. Шаинский болон бусад мэдээжэ хүгжэмшэд, поэдүүд, дуушад альга ташаһан байна.

Бүхы дээрээ энэ һайндэр олон янза дуунуудаараа гайхуулаа. Өөһэдынгөө бэлиг шалабари ород, буряад, яхад, тунгус, эскимос болон бэшэ бага яһатан харуулһан байна. Хэршье тэдэ олон ондоо хэлэн дээрэ дуулаг, зүгөөр ухибүүдэй дуулаһан дуунай удха хадаа бүгэдэндэ эли бэшүү. Һурагшад жаргалта балшар наһан, Эхэ орон тухайгаа дуулана ха юм.

Манай республикые Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин дуу хатарай «Наран» гэжэ ансамбль түлөөлһэн байна. Тус ансамбльда 48 хүн тоологдоно. Энэ хүндэтэ эрхэ «Наран» ансамбль нёлондо жэл болоһон республиканска харалгала олоо һэн. Ансамблиин программада совет болон буряад композиторнуудай дуунууд ороно. Жэшээнь, Ю. Чичковой, Г. Струвин, Ч. Павловай, Ю. Ирдынеевэй, С. Манжигеевэй дуунуудые ансамбль ирагуу гоёор гүйсэдхэдэг байна. «Хуранууд», «Үглөөгүүр», «Монгол арадай хатар», «Наадан» гэжэ хатар дуунай сюитэ болон бусад номернууд харагшадта илангаяа һайшаагдадаг. Тус ансамблиин хормейстерээр С. Намжилон, балетмейстерээр Г. Вампилова гэгшэд хүдэлмэрилдэг юм.

Владивосток хотодо байха зуураа, «Наран» гэжэ ансамбль хилэ сахигшадай, Номгон далайн үһан сэрэгэй морягуудай, дунда һургуулиин һурагшадай, Алас-Дурна зүгэй искусствын институдай студентнэрэй урда наада харуулаа. Иигэжэ наада харуулжа ябахынгаа хажуугаар үхибүүд Владивосток хотын гоё һайханиие, элдэб музей болон бэшэ-бэшэ һонирхолтой газарнуудаар ябаһан байгаа.

Хүгжэм дуунай һайндэрэй үедэ «Һурагшадые эстетическэ талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хүгжэм дуунай үзүүлдэг нүлөө» гэһэн темээр научна конференци үнгэргэгдөө. Тус конференцидэ РСФСР-эй гэгээрэлэй министрэй орлогшо Л. К. Балясная, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын хүгжэмэй һургуулинуудай НИИ-гэй лабораториие даагшын орлогшо, педагогическа эрдэмэй кандидат Э. Б. Абдуллин болон Владивосток, Новгород, Владимир, Якутск, Находко, Улаан-Үдэ, Шэтэ болон бусад городуудай хүгжэмэй һургуулиин багшанар хабаадаһан байна.

Е. ЗОРИКТУЕВА,
Буряадай АССР-эй хоорой бүлгэмэй харюусалгата секретарь.

ХҮН БА ХУУЛИ

ОЛОНИИТЫН ХАБААДАХА ХЭРЭГ

«Гурим заршам сахиха талаар хүдэлмэриие һайжаруулха ба хуули эбдэлгэтэй хэглэдэг тэмсэлые шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай мэдээжэ тогтоол дотор ажалшадые хуули гурим сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалда гол анхарал хандуулагдаһан байна. Тиихэдэ үнгэрэгшэ жэлэй апрель һарада абтаһан партиин ЦК-гай «Үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай» тогтоол олониитын дунда хуули заршам сахиха талаар хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ мүн лэ ехэ удха шанартай байгаа. Юуб гэхэдэ, ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор, социалис хуулиие наринаар сахидаг, гүрэнэй зөөридэ гамтайгаар, эзэн ёһоор хандадаг байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта тус тогтоол дотор онсо анхарал хандуулагдана. Гүрэнэй зөөри урихэ, үбэршэлхэ, тэрээндэ эзэн бусаар хандаха, архидаха, хулиган ааша гаргаха, ажалай журам эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ эрилтэ партиина, совет, захиргаанай органуудай, ажалша коллективүүдэй урда табигдана. Эдэ дутагдалнуудтай тэмсэхын тула аман үгын, мүн хуулиин шанга хүсые хэрэглэхэ шухала байһаниинь эли.

Ажалшадые хуули гурим сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие үзэл сурталай хүдэлмэриин шухала нэгэ хубинь гэжэ тоолодог республикымнай захиргаанай органуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар зарим тэды хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байнхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ хуули заршам тухай ганса лекцинүүдые уншаал хизаарладаг бэшэ, соёлой байшангууд болон клубуудта тематическа, мүн асуудал, харюунуудай үдэшэнүүдые үнгэргэдэг болоо. Республикын олон һургуулинуудта «Хүн ба хуули», «Милициин эдир туһалагшад» гэхэ мэтэ. шэлэн кружогууд эмхидхэгдэнэ. Мүн хуули сахиха асуудалаар хэблэлдэ бэшэгүүд олоор толилогдоно. «Хүн ба хуули» гэһэн телевизионно журнал ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Хуули заршам тушаа эрдэм мэдэсэ тараадаг арадай университедүүд ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Юстициин министерство эдэ университедүүдтэ үнгэргэгдэһэн хэшээлнүүдые жэл бүри шэнжэлжэ байдаг юм. Нёдондо жэл арадай университедүүдтэ 1 мянга гаран хүн һуралсажа гараа.

КПСС-эй райкомуудай дэргэдэ байгуулагдаһан методическа советүүд хүдэлмэрээ һайнаар эмхидхэлэг болоо. Тэдэ советүүдэй заседанинууд дээрэ «Предприятинуудболон организацинуудта ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бодото байдал тухай», «Арадай университедэй хүдэлмэри тухай» гэхэ мэтэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Һурагшадые хуули заршам сахидаг байхаар хүмүүжүүлхэ асуудалда горитой анхарал хандуулагдана. Гэгээрэлэй министерствын, техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай управлениин хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта хуули ба эрхэ заадаг багшанарай хэшээлнүүдтэ байлсадаг, тэдэнэртэй семинарнуудые үнгэргэдэг байнабди.

Ажалша коллективүүдтэ архидаха, хулиган ааша гаргаха, ажалай журам эбдэхэ ябадалнуудта шанга харюу үгтэхэ зэргэтэй. Ушарынь ажалша коллективүүдтэ эмхидхэлэй, ажахын болон үзэл сурталай хүдэлмэриин бата нэгэдэл хангагдаһан байбал, ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлдэг, ажалай журам һайжардаг, кадрнуудай хүдэлмэриһөө гаража ошохо ушар үсөөрдэг гээшэ. Захиргаанай зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хуули, гурим заршам сахиха тушаа асуудалаар жэл бүри 10 мянга гаран лекци уншадаг байна.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд дотор дурдагдаһан дутагдалнууд үшөөл бии гээд мэдэрээ. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хэжэнгын, Түнхэнэй, Кабанскын, Прибайкалиин, Захааминай районуудта, Улаан-Үдын хэдэ хэдэн предприятинуудта совет хуули тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана.

Сүүдэй, прокуратурын, милициин хүдэлмэрилэгшэд заримдаа һургуулинууд болон техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ зүбшэл заабаринуудые хүсэд үгэдэггүй байха юм.

С. МАШКИН,
юстициин министрэй орлогшо.

![ГАИ-гай экран]

ГАИ-гай экран

Гүрэнэй автоинспекцидэ ороһон мэдээсэлнүүдые хаража үзэхэдэмнай, автомобиль, машинануудай техническэ харууһанай муу байһан ушарһаа олон усал болоно гэжэ тобшолмоор. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой мэдэлэй Т-40 түхэлэй тракторай жолоошон Ю. Добрынин ажалдаа хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандадаг байһанаа элирхэйлээ. Тэрэнэй техническэ харууһа хээгүй дээрэһээ авари болоһон байна. Тракторай хойно шагтагалагдаһан тэргэдэ модо ашаад ябахадань, тэргэнь гэнтэ һуурииһаа өөдөө үндыгөөд, дээрэнь һуугаад ябаһан хүн газарта унашоо. Тиин модондо даруулаад, саг дары наһа барашоо.

Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо болоһон үшөө нэгэ ушар тухай хэлэлтэй. Тус совхозой тракторист А. В. Очиров «Восход» түхэлэй мотоцикл унаад, Хяагта ошодог харгыгаар шуумайса харайлгаба. Теэд хэтэрмэ түргэнөөр гүйлгэхэнь багадаад, харгын нүгөө талада гаража, урдаһаань ерэжэ ябаһан ашаанай машинатай мүргэлдэшөө. Оһол энэ ябадалай хойшолонгынь гэхэдэ, эрхэтэн А. В. Очиров, хойноньһундалдуулжа һуулгаад ябаһан Харганаагай дунда һургуулиин һурагша мүн лэ наһа бараһан байна. Ашаанай машинын жолоошон гэнэ усалда орогшодто туһаламжа үзүүлэнгүй тэрьелшоо. Теэд уданшьегүй олдоо. Энэмнай хадаа Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой жолоошон Т. Д. Доржиев байгаа. Авари тухай материал мүрдэлгын органуудта дамжуулагданхай.

Байгша оной түрүүшын кварталда республика доторнай харгын 240 гэнэ усал болоо. 47-ниинь машинынгаа скоростиие хэмһээнь хэтэрүүлһэнһээ, 65-ниинь һогтуугаар рульда һуужа ябаһанһаа болоо гэжэ элирүүлэгдээ. Автомобиль, машиные архиин халуунтайгаар жолоодоһон ушарһаа уламжалан, 22 хүн наһа бараһан, 40 хүн гэмэлтэһэн байна. Энэ хадаа автопредприятинуудта жолоошодой дунда һэргылэмжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин тон һулаар ябуулагдаһанай хойшолон гээд сэхэ тэмдэглэмээр.

Үнгэрһэн долоон хоногой туршада харгыда 7 гэнэ усал боложо, гурбан хүн наһа бараһан, 6 хүн гэмэлтэһэн байна. Харгын дүрим сахиха хэрэгтэ ниитын 160 инспектор хабаадалсаа. Энэ хугасаа соо һогтуугаар машина жолоодожо ябаһан 66 хүн баригдаа.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

ХАБАРАЙ ДУНДА ҺАРА

Апрель һара гаража, хабарай хүхюун саг эхилбэ. Үдэр ерэхэ бүри наран эртүүр дээрэ гаража, улам шангаар шарана. Тала дайдын, хадын үбэртэхи һэбхи саһан түргэнөөр хайлан, горхон болоод харьялан урдаба. Гансал һүүдэр газарта, ой соо саһан үшөөл ехэ. Тэнгэри сэнхир хүхэ, агаар тунгалаг. Үглөөгүүр сууряатай. Холын гүбээнүүд болон хээрэ бэлшэжэ ябаһан һүрэг адуу мал зэрэлгээн соо тамаржа ябаһандал харагдана.

Гол горход мүльһэн хуягһаа сүлөөржэ, булангир тайгаар урдана. Нуга сабшалан дээгүүр һайрамай уһан тарана.

Шииг нойто ехэтэй жалганuудта, горхоной эрьеэр ургадаг бургааһад хөөбэгэр борохон гүлгэтэй болонхой. Модоной мүшэр гэдэжэ, ой соо тэрэнгиин үнэр анхилна. Һарын хорёодоор хабарай түрүүшын сэсэг — байгаалиин шэмэглэл ургы Улаан-Үдын оршон тойрон хүхэ дүлөө бултайлгаха.

Зэрлиг амитадай хабарай гүүжалга захалба. Түрүүтэ ангууд хайлаһан саһа дахажа, зунайнгаа бэлшээри шэглэн хушууранхай. Буга, гүрөөһэд саһан дороһоо гараһан шолбы, шиигтэй хүр хагда эдихэеэ наруули газарнуудта, хандагайн, бугын шэнэ шуһан эбэр ургажа захаланхай. Гүрын эбэр хэдэн һалаа болонхой, яһажажа хүсэд хатаагүй, шуһан зандаа, боро зөөлэхэн нооһоор хушаатай.

Газарай гэдэхэдэ, апрелиин 20-доор тарбаган болон бусад ангууд үбэлэй эшээнһээ гарахань. Баабгай нүхэнһөө гарамсаараа, шоргоолжоной бута онгиргожо ородог. Жэрхэшье үбэлэйнгөө нойрһоо һэрижэ, нюураа һайса угаагаад, һудалтай тэрлигээ һэгсэржэ, һабарханuудаараа һагсагархан һүүлээ һамнажа заһаад, нюугаатай нөөсэ хоолоо шалгахая ошоно.

Шонын гүлгэ хюдаха зохид саг ойртобо. Апрелиин тэнгээр үлэгшэн шоно 3—5 гүлгэ гаргаха. Хабарай шара саһан дээрэ шонын мүр дахажа, түрэһэн газарыень бэдэрхэдэ агнуури олзотой байдаг.

Хабар болоходо, далан үнгын шубууд эхэ нютагаа бусадаг гээшэ. Тиихэдээ олон мянган километр газарһаа, аяар холын Африка, Энэдхэг болон бусад дулаан оронуудһаа бэрхэтэй ута аян зам дабажа ерэнэ. Һаял саһанай эрээг таряаг болоод байхада, жэргэмэл ерээд, аяар дээрэ огторгойдо эрбэгэнэн, арбаганан, хабарай магтаал татажа байдаг. Мүн лэ эгээл энэ үеэр ангир болон алаг туунууд бии болодог. Нуурнуудай хүсэд хайлаагүй, мүльһэтэй байхада, ангирай абяан таһардаггүй. Уһанай хүсэд унаһан хойно, апрелиин 20-ёодоор элдэб түрэлэй олон нугаһан, галуун, хун шубуун, тохорюун үзэгдэхэ. Сэгээн хүхэ огторгойдо үлхөөтэй һубһад шэнгээр хурдан далитай нугаһадай шуумайлдан, галуунуудай хушууршаад, зэлэ татан ниидэхые һонирхон харахабди.

Бишыхан дууша шубуухайнууд сооһоо хамагһаа түрүүн хүхэ сүгсэгы ерэдэг. Энэ шубуye харахадаа, хабарай һайдэрнэбди.

Манай эндэ үбэлжэдэг шубууд уурхайгаа бэлдэнэ. Һарын тэнгээр шара шубуун, хирээ, гулабхаанууд үндэгэеэ даража эхилдэг. Үглөөгүүр эртэ ойн соорхойдо, шугы соо хурын наадажа бүбэнэхэнь холоһоо соностоно.

Мүнөө жэлдэ уһанай болон ойдо амидардаг олзоборилгын шубуудай хабарай агнуури хорюултай байха. Тиимэһээ агнууридa зэһэгшэд буунуудаа хуряажа, холо хадагалха зэргэтэй.

М. ГЫЛЫКОВ,
биолог охотовед.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: митингдэ суглараһан Дрезденэй хүн зон НАТО-гай Брюссельдэ болоһон сесси дээрэ абтаһан ракетно-ядерна шиидхэбэринүүдые эрид шууд буруушаана.

АДН—ТАСС-ай фото.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

УЛААН-БААТАР. АРБАН ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА. Арадай засагта Монгол орон дотор һүүлэй арбаад жэлэй хугасаа соо уһалууриин инженернэ 13 мянга гаран түхеэрэлгэ баригдаһан. 25 мянга шахуу гектар бэлшээридэ уһан тараагдадаг болоһон. 12 мянган гектар тарялангай газар уһалха, хаалтанууд бодхоогдоһон, һубагууд татагдаһан байна. Эдэ туйлалтануудынь таряалан саашадань хүгжөөхэ, республикын хүдөө ажахын гол һалбари — малай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ туһа хүргөө.

МНР-эй уһанай ажахын хүгжэлтэ Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай аха дүү ёһоной туһаламжатай нягта холбоотой юм. Монголой мүнөөнэй табан жэлэй туршада СССР-эй туһаламжаар 10 мянган гектар дээрэ уһа гаргаха хэдэн хаалта баригдаха, һубагууд татагдахаар хараалагданхай.

ГАВАНА. АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨҺЭНЭЙ ШЭНЭ ГУРИМ. Салин хүлһэнэй талаар орон дотор бэелүүлэгдэжэ байгаа бүгэдэ ниитын реформотой зохилдуулан, Кубын нэгэ миллион табан зуу мянга гаран ажалшад ажалай түлөөһэнэй шэнэ гуримда оруулагданхай. Энээн тухайда Ажалай ба социальна хангалтын Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Х. Бенавдес һаяхан мэдээсээ.

Ороной экономикын гол һалбари — Саахарай промышленностиин министерствын предприятинуудта реформо илангаяа эдэбхитэйгээр бэелүүлэгдэнэ. Ажалай түлөөһэнэй шэнэ гурим һайн үрэ дүнгүүдые хангаад байна. Ажалшад бүтээһэн ажалайнгаа хэмжээн ба шанарые хараадуулан, салин түлөөһэ абажа захалаа.

АДДИС-АБЕБЭ. РЕВОЛЮЦИОННО ХҮГЖЭЛТЫН ЭРИЛТЭНҮҮД. Эфиопиин хүдөө нютагуудта социалис ёһоной үйлэдбэриин харилсаа бүридүүлхэ зорилгонууд таряашадые хаа хаанагүй үйлэдбэриин хамжаануудта оруулан нэгэдхэхэ эрилтэ табина, — гэжэ «Эфиопиэн геральд» газетэ бэшэнэ.

Газар тарялангай хамжаануудые эмхидхээл һаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлжэ шадагдаха. Гүрэн хамжаануудай туһаламжаар хүдөө нютагуудай ажалшадай дунда шэнэ техникэ, үрэһэ хүрэнгэ, үтэгжүүлгэнүүдые хубаана. Нэгэдэлэй иимэ гурим олониитын политическэ ойлгосо мэдэрэлэй ургалтада туһа хүргэдэг байна гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. ЮРИСТНҮҮДЭЙ ЗАБАСТОВКО. Пакистанай 1 000 гаран юристнүүд «1981 оной саг зуурын конституциие» буруушаалгын тэмдэг болгон, Лахор, Пешавар хотонуудта забастовко хэбэ, — гэжэ ЮПИ агентство мэдээсэнэ. Мартын һүүл багта Пакистанда тунхаглагдаһан тэрэ конституци президент генерал Зия-уль Хакай онсо этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые үргэдхэхэ, хүн зоной демократическа эрхэ болон сүлөөе бүри ехээр хизаарлаха гэжэ хараална.

БОНН. МЕТАЛЛУРГНУУДАЙ БУҺАЛГААН. Хойто Рейн-Вестфалиин, Баден-Вюртембергын, Доодо Саксониин, Гессенэй, Гамбургын предприятинуудай 30 мянга гаран хүдэлмэришэд-металлистнууд хүдэлмэрөө зогсоогоо. Эдэнэр салин түлөөһыень нэмээхэ, ажалай гурим һайжаруулха эрилтэнүүдые үйлэдбэриин эзэдэй урда табиба.

ДЕЛИ. ЭЛҮҮР ЭНХЫН ТҮБҮҮД. Пенджавта элүүрые сахиха медицинскэ пунктнууд олон боложо байнхай. Индиин социально-экономическа хүгжэлтын зургаадахи табан жэлэй (1980—1985 онуудай) түсэбэй дүүрэхэ тээшэ энэ штадай тосхон бүхэндэ «Элүүр энхын түб» нээгдэхэ, — гэжэ штадай элүүрые хамгаалгын министр С. Лал Капур мэдүүлбэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, энэ үе соо Пенджавта 36 шэнэ больница, 200 гаран амбулатори нээгдэхээр түсэблэгдэнэ.

ТУНИС. ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АША ТУҺА. Совет орондо хэблэгдэһэн политическэ, научно-техническэ номуудай выставкэ наймаан Тунисто нээгдэв. Энэзниие «Сосьете Тюнизьен де диффузьон» гэдэг тунис хэблэл, «Уласхоорондын ном» гэжэ нэгэдэл эмхидхэһэн байна.

Тунисай соёлой министр Бешир бен Слама выставкые нээлгэн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэмнай тунис ба совет арадуудай хоорондын хани ёһоной харилсаае хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала хубита болохо гэжэ мэдүүлбэ.

ДЖАКАРТА. А. ИСКАНДАРАЙ МЭДҮҮЛГЭ. Хитадай гадаадын-политическэ хараа бодолые Индонези болгоомжотойгоор сэгнэхэ зэргэтэй. — гэжэ ороной парламентын мэдээжэ ажал ябуулагша А. Искандар мэдүүлнэ. Зүүн-Урда Азида ажаһуудаг хитад үндэһэ яһанай хүнүүдые «өөр тээшээ татаха» тусхай орган Индонезиин газар дээрэ ябуулга хэдэг, тэрэнь Пекинэй зүгһөө хүтэлбэрилэгдэдэг, мүнгөөр хангагдадаг байна. «Тусхай директорат» гэдэгынь бусадай газар дайдада обтон шунахайрдаг Хитадай засагаархидай мэдэлэй хорото зэбсэг болоно, — гэжэ А. Искандар тусхайлан тэмдэглэнэ.

УЛАД ЗОНИИЕ ҮГЫ ХЭХЭ ПОЛИТИКА ҺҮЖЭРӨӨГДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Ливандахи шахардуу байдал улам һүжэрөөгдэжэ, энэ нютагта ехэ аюулай тохёолдоод байһые ООН-ой штаб-байрада сэшордолтойгоор тэмдэглэнэ. ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм эндэхи байдалые тогтууритай болгохын тула бусад хэмжээнүүдые абахын тула уялгата шухала нүхэсэл болгон, буудалдаа найдабаритайгаар зогсоохо ёһотой байнабди гэжэ мэдүүлбэ. Тэрэнэй тусхай түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, К. Вальдхайм Ливанай засагаархидтай, хамаардаг бүхы талануудтай холбоо барисаа хэнэ. Тиихэдээ эндэхи зүришэлдөө хёмороое һуларуулхаар нүлөө үзүүлхые шухалада тоолоно.

ООН-ой генеральна секретариин орлогшо Б. Уркварт Ливанай ба Сириин, магад энэ нютагай бусад оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаха, мүн Ливанда байһан ООН-ой саг зуурын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штаб-байрада хүрэхын тула Дүтын Зүүн зүг ошохоёо ниидэбэ. Энэ районд Израилиин сэрэгшэдэй ба Тель-Авивай зүгһөө дэмжэгдэдэг хархис сепаратистнуудай харата ябуулганууд һүүлэй үдэрнүүдтэ олошоржо байнхай.

Палестиные сүлөөлхэ эмхиин (ООП) түлөөлэгшэ Хасан Абдель Рахман эндэ пресс-конференци дээрэ иигэжэ мэдүүлбэ: һүүлэй арбаад хоногой туршада Ливандахи байдалай ехээр муудаһан ушар шалтагаан юуб гэхэдэ, Ливанай ба Палестинын арад зондо эсэргүүгээр Израилиин засагаархидай ябуулдаг хюдалгын политика улам һүжэрөөгдэһэн байна. Ливанай урда зүгэй нютагуудта Израилиин подразделенинүүдэй добтолһонһоо шалтагаалан, 28 хүн алуулаа, 73 хүн шархатаа. Израилиин харата ябуулгануудай хажуугаар Тель-Авивай табималнууд — нютагай фалангистнууд баһал зэрлиг аашануудые гаргаба.

Х. Абдель Рахманай тусхайлан тэмдэглэһэнэй ёһоор, Урда Ливанай хүн зондо эсэргүү дайсан харша ябуулганудай дэбэргэдэһэн ябадал Холбоото Штадуудай зүгһөө өөгшөөн дэмжэгдэнэ.

ХАРАА БОДОЛНУУДЫНЬ АЛГАСААТАЙ

АММАН. Дүтын Зүүн зүгэй хэдэ хэдэн оронуудаар ябажа байһан США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейг апрелиин 6-да Иорданиин король Хусейнтэй уулзаа.

Дүтын Зүүн зүгэй асуудалнуудаар США-гай ба Иорданиин баримталдаг хараа бодолнуудай горитой алгасаатай байһаниинь эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ дахинаа элирбэ. Иорданиин ПЕТР гэдэг мэдээсэлэй агентствын дамжуулгаһаа ойлгоходо, король Хусейн кэмп-дэвидскэ хэлсээе үргэлжэлүүлхэ гэһэн Хейгэй дурадхалнуудые буруушааһан байна. Кэмп-дэвидэй хэлсээн Дүтын Зүүн зүгтэ бүрин түгэс эб найрамдал хангажа шадахагүй. Юундэб гэхэдэ, зүришэлдөөнэй гол асуудалые — Палестинэдэ хабаатай асуудалые хэрэгсээнэгүй гэбэ. Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал туйлаха гэбэл, эзэмдэгдэһэн бүхы араб газарнуудые бодото эзэдтэнь бусааха, Палестинын араб арадай хуулита национальна эрхэнүүдые һэргээхэ шухала гэжэ Иорданиин король дахинаа, тусхайлан тэмдэглээ. Палестинын асуудалые бүрин түгэс тааруу зүбөөр шиидхээл һаа, энэ нютагта тогтууритай түбшэн байдал хангагдажа болохо гэбэ. Иорданиин гүрэнэй толгойлогшо хамаардаг бүхы талануудай, тэрэ тоодо Палестиные сүлөөлхэ эмхиин түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар Дүтын Зүүн зүгэй асуудал зүбшэхэ уласхоорондын конференци зарлахые Иорданиин гүрэнэй толгойлогшын дурадхаһаниинь мэдэжэ болоо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үүсхэлэй жэгүүр далинууд» — Д. Лыгденовагай статья. «Марксизм-ленинизмын туг доро» — КПЧ-гэй XVI съезд тухай ТАСС-ай материал. «Түмэр замайхидай мэдүүлгэ» — Э. Дроздовой корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда. Ажахы эрхилэлгэ тухай. «Хэнэй гэмээр барилга унжагайрнаб?» — Н. Краснояровай статья. «Бригадна гуримаар» — З. Сусловай корреспонденци. Гектар бүхэнэй үрэжэл дээшэлүүлхэ. «Сортын онсо шэнжэ» — Э. Климашевскиин статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. «Сэлэнгэ мүрэнөөр Байгал хүрэтэр» — В. Хацкевичэй корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Марксизм-ленинизмын туг доро» — КПЧ-гэй XVI съезд тухай ТАСС-ай материалай түгэсхэл (Эхиниинь 1-дэхи нюурта). Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Эндэ аялга хүгжэм зэдэлнэ» — В. Елбаевай статья. Нютаг нютагай һониной дээжэ. «Стартнууд, финишнүүд» — спортын һониной суглуулбари. Телевидениин программа, киногой соносхолнууд. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Горнистнууд, харюусагты!». 10.35—Москвагай Ленинэй ордента сэрэгэй округой дуунай ба хатарай ансамблиин концерт. 11.25 — «Молния», «Гвоздика» гэһэн телевизионно бага метражна уран һайханай фильмүүд. 12.10 — «Үзэсхэлэн байгаалита дайдада»—телевизионно баримтата фильм. 12.40—Шэнэ һонин. 15.25 — Дамжуулгын программа. 15.30 —Шэнэ һонин. 15.50 — Ороной телестудиин баримтата фильмүүдэй программа. 16.40—«Арадай аялганууд».

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Байгал» программа.

Москва. 17.25 — СССР ба Югославиин республика хоёрой хоорондо хани барисаан, бэе бэедээ туһалалсалга ба дайнай һүүлэй жэлнүүдтэхи харилсаа холбоон тухай хэлсээ баталалгын ойдо. «Югославии соогуур» — баримтата фильм. 17.50 — «Звездочет» — телевизионно журнал.

Улаан-Үдэ. 18.35 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.50 — «Манай ажабайдалай дабшаса» — киноочерк.

Москва. 19.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». Социалис экономикые хүтэлбэрилгэ. 19.35 — «Старая игрушка» — мультфильм. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Арадай хиналтын экран».

Москва. 20.30 — «Нүхэр бригада» «Кировский завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй КПСС-эй XXVI съездын делегат П. В. Захаровай хүтэлбэрилдэг бригада тухай очерк. 21.00 — Ю. А. Гагаринай ниидэһээр 20 жэлэй ойе угтуулан. «Замбуулин эзэмдэхэ зуун жэл. Түүхын хуудаһанууд» — телевизионно баримтата фильм. (3-дахи фильм). 22.00 — «Время». 22.35 . — СССР-эй арадай артистка Г. Ковалева ба В. Андреевэй нэрэмжэтэород арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

УНШАГТЫ һОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭХИ ЭРТЭ УРДА САГАЙ МОРИД

Александр Македонскиин үнэн хани болохо моринойнь нэрэ олондо мэдээжэ. Буцефал — ахалтекинскэ гүйгөөшэ мөөнэй туркмен моридой эртэ урдын үрэ һадаһан болоно гэжэ хүнүүд мүртэй мэдэхэшьегүй байха.

Каракумууд болон Копетдагай хүтэл шэлэнүүдэй хоорондо оршодог Туркмениин ССР-эй нуга голдо иимэ үүлтэрэй адуу морид амидардаг байһан гэхэ. Эндэ 3 мянги гаран жэлэй урда тэдэ удаан саг соо һайжаруула һайжаруулагдаһаар гүйгөөшэ морид бии болгогдоһон байгаа. Адуун һүргүүдэй нэгэнһээ бухын толгойдол адлирхуу түхэл дүрсэтэй тархитай (грек хэлэн дээрэ — буцефал) азаргые Македониин Филипп хаанай моридой байрада намнажа асарһан юм гэһэн домог бии. Тиигэжэ буцефал хан хүбүүн Александрта — ерээдүйн агуу ехэ полководецто оронһоо гаа бишу.

Хэдэн зуугаад үеын үнгэрөөшье һаань, гайхамшагта шэнжэ шанарынь мүнөөнэй ахалтекинскэ гүйгөөшэ моридто дамжуулагданхай. Эдэнэй хүнгэн гүйдэлтэй юм. Иимэ үүлтэрэй морид айхабтар сүлхэ байһаараа мэдээжэ болонхой: тэдэ суудхэ соо уһагүй сүл губи газараар 100—120 километр гаталха аргатай.

Мүнөөнэй олон үүлтэрэй, тусхайлбал, арибска, англиин гүйгөөшэ, адаевска, карабахска, венгерскэ, донской гүйгөөшэ үүлтэрэй моридые бии болголгодо тэдэ хэрэглэгдэһэн байгаа.

МАНТАН ТОМО МОДОН

Таджикистандахи Хазратишох дабаанай хүтэл шэлэнүүдтэ далайн уһанай нюрууһаа дээшэ 2500 метрэй үндэртэ һамарай юрэ бусын модон ургадаг юм. 16 эшэтэй энэ модон 300 жэл соо наранай тухае оахан ургажа байгаа. Тэрэ 50 метр үндэртэй. Гол түлэб грецкэ һамарай модон 30 метрһээ үндэр болодоггүй, нэгэ эшэтэй байдаг.

Домоглол дурсалгануудай ёһоор, XIX зуун жэлэй һүүл багта буһалгаалһан Таджикай Емельян Пугачевой — домогой суута Восе гэгшын тарлашад дайсадһаа эдэ хада уулануудта хоргодоһон байгаа. Эдэнээ тэдэ феодалнуудай бүрсада, эзэмдэжэ байһан газар уһанда добтолдог һэн.

Эгээ хадын ойродо гараһан гээшэнь хүшэр бэрхэшээтэй. Гэбэшье энэ жэлдэ түрүүшын аяншалагшад мантан томо модые хараха байна. Тэрэ гүрэнэй харууһанда абтанхай.

НАЙМАН ЗУУН ЖЭЛЭЙ ҮЕЫН...

Ростовско областиин Азов хотодо шэнэ кинотеатр барихын тула экскаватораар малтажа байтарынь шохойдонь хатуу юумэн тудалдаба. Амнарта сооһоо зэд хашарһан мүнгэн сасаршоо. Эдэ 800 жэлэй урда тэдэ шудхагдаһан байгаа. Татарнуудай шудхаһан мүнгэн болоно гэжэ эрдэмтэд тодорхойлбо. Азов шадархи газар дээрэ эртэ урдын иимэ мүнгэн түрүүшынхиеэ олоо. Иимэ хашарһа мүнгэ хаанаһаа иишэ асаригдааб гээшэб?

— Энэ үнэтэ шуһаг бүлэгшын олдоһон газарта 13-дахи зуун жэлдэ Италиин Танын колониин хуби — венецианска хэрэм байһан юм гэжэ элирүүлэгээ, — гэжэ Азовско хизаар ороноо шэнжэлгын музейн ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Н. Фомин хэлэбэ. Тэрэ татарнуудай добтолгодо ходо ходо дайрагдадаг байһан. Харин энэ бүлэгшэ эртэ урдын байлдаануудай мүр сараа болоно.

Таньн колони Баруун Европоһоо Алас-Дурна зүг ородог хуралдаа наймаанай агууехэ зам дээрэ оршодог байһаниинь мэдээжэ. Мүн тэрэ мачай ороной дэбисхэр дээрэхи памятнигуудай нэгэниинь болоно.

АРХЕОЛОГУУДАЙ НЭЭЛТЭНҮҮД

Урда Индиин Бангалор хото шадархи Чикбанавари тосхондо дунда зуун жэлнүүдэй 40-өөд алтан хашарһа мүнгэһөө бүрнэлэн олдошо ээ. Виджаянагар гэжэ эсэтэ империн үедэ хэрэглэдэг байһан XIV зуун жэлэй үеын хашарһа мүнгэн илангаяа һонирхолтой.

* * *

Индиин археологууд Раджастхан штадтахи Сикар хото шадар малтажа ХХ зуун жэлэй һүмэ олобо. Тэрэнэй баханинууд, мрамор шулуугаар хэгдэһэн скульптурануудтай һайнаараа зандаа. Ахина тэнсэлэн байдал түхөөн индүүс бурхан — хатаргыжа байһан Ганешын түхэл дүрсэ юрэ буса юм. Заанай тархин түхэл дүрсэтэйгөөр бүтээһэн энэ скульптури мэргэжэлтэдэй анхарал ехээр татаба. Һаяар тэрэ Делидэхи национальна музейдэ табигдажа, руулагдаха.

(ТАСС).

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-03, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ 2-63-21, информации 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-04432. Заказ № 83. Индекс 5801